

**GEORGE ANANIA —
ROMULUS BĂRBULESCU**

STATUIA ȘARPELUI

EDITURA TINERETULUI

**Desenul
copertei:
DAMIAN
PETRESCU**

GEORGE ANANIA-
ROMULUS BĂRBULESCU

**statuia
șarpelui**

E D I T U R A   T I N E R E T U L U I

*În liniștea apelor
Se ascunde șarpele fantastic
Cu ochii adânci ațintiți asupra noastră,
Ca o conștiință a pietrei însuflețite.
În fiecare din noi
Se ascunde șarpele fantastic
Plutind în râurile zbuciumate ale inimii.
Este un semn de întrebare.
Răsucit în sine de zeci de ori,
Din care înflorește seninătatea.*

MIHU DRAGOMIR

1.

— Ia loc !

Andu privi nehotărât în jur.

— Cel mai comod e fotoliul din colț. Îl preferam înainte să fi ajuns aici.

Omul osos și cărunț zîmbi — lui Andu i se păru că ironic — și bătu cu degetul în sticla de pe birou.

— Mulțumesc, tovarășe Coman !

— Hai, hai, nu te formaliza ! Pari obosit.

— Mi-am petrecut toată noaptea pregătind raportul. Și în asemenea situații obișnuiesc să mă plimb prin cameră.

— Ei, vezi ? Atunci așază-te, ce mai aștepți ?

Tînărul se lăsă greoi pe perna moale, între brațele adînci și lustruite.

— Fumează ! Ai scrumiera alături, pe măsută.

Apreciind după invitație că întrevvedere se va prelungi, Andu aprinse o țigară „Virginia“. Era gata să-i ofere și ceilalți una, dar își aminti că nu-l văzuse niciodată fumînd. Coman întoarse cîteva foi ale dosarului dinaintea sa — note adunate de Andu pentru raport.

— Frumoasă vreme, băiete ! Ce zici ?

— Frumoasă...

— Cu soarele ăsta gata să apună abia reușesc să lucrez. Dacă mai adie și briza... Tare sînt curios să știu : ce-ai face în locul meu ?

Andu ridică sprîncenele, nedumerit. Fusesse chemat în grabă, cu notele de raport așa cum se găseau, în ciornă. Și acum, în locul discuției...

— Tovarășe Coman, începu el prudent, părerea mea e că marea ne influențează în mod favorabil. Ambianța, vedeți, coloratura vestimentară specifică litoralului sînt stimuli nervoși întăritori.

— Măi, măi ! Ai un ton de veritabilă revistă medicală, dragul meu ! Dar vîrsta ? Cum s-ar zice, oferă-i bătrîneții o ambianță maritimă, și gata, omul va fi ca la 20 de ani.

— Nu chiar așa ! Oricum, totuși, tracasările cotidiene dispar în acest mediu.

— Mda ! făcu șeful, dintr-o dată grav. Se pare însă că nu la toți. De pildă fata aceea...

— Wilhelmina Fisch ! se grăbi să precizeze Andu.

— Exact ! surîse Coman. Am ajuns și la ea. Te ascult !

Tînarul tăcu puțin, parcă să-și concentreze forțele, și începu brusc :

— Eforie-Nord, 30 iunie, ora 4 și 40 de minute dimineața. Era destul de rece, în ciuda cerului senin. Vîntul bătuse toată noaptea. Vila „Bellona“ se află chiar pe malul mării. Așa poate fi explicată insomnia matinală a cetățeanului Gyuri Covaci, care, la fereastra deschisă, aștepta, după cum mi-a mărturisit, să răsară soarele. Legitimă dorință pentru cine sosește pe litoral. Spre surprinderea sa, a zărit venind pe faleză o fată. În spate ducea o saltea pneumatică albastră. Plaja — pustie. Tînăra purta un jersey galben-citron și pantaloni ceva mai închiși la culoare. Porni pe digul oblic din fața vilei, oprindu-se tocmai la capătul acestuia. Coborî printre bolovani la nivelul apei, neluînd în seamă valurile ce i se spărgeau la picioare. Aruncă salteaua pe apă și cu mare greutate se așeză pe ea, întinzîndu-se cu fața în

jos. O acoperi un talaz, apoi altul, căci vîntul de sud-est lovește aproape frontal țărmurile românești. La acea oră, personalul *Salvamar*-ului nefiind acolo, o singură persoană ar fi putut s-o salveze : Covaci.

— Mai bine spus să-ncerce s-o salveze ! rectifică șeful.

— Întocmai. Acesta însă trecu prea tîrziu de la admirație la spaimă, văzînd doar cum salteaua se răstoarnă și fata piere sub apă. Așteptă, cu speranța că ea va ieși din nou la suprafață. După cîteva minute își dădu seama ce s-a-nîmplat. Strigă după ajutor, trezind toată lumea din vilă. Doi băieți curajoși săriră în mare. Salteaua fu trasă pe dig. De unul din colțurile ei era încleștată mîna tinerei fete. Murise.

— O nebunie plătită scump, murmură Coman. Sau poate voise să-și pună capăt zilelor ?

— La 5 și 10 am ajuns la locul accidentului. Medicul le-gist consemna în procesul-verbal „moarte prin hidrocuție“.

— Văd la dosar. Atac de cord ce survine la unii înotători din cauza apei reci.

— Așa se pare. Știința n-a prea lămurit fenomenul.

— Continuă, te rog !

— Tînașa locuise în vila „Bellona“, într-o cameră de la etajul întîi ; garsoniera 59. La acest număr, în registrul de evidență al vilei se menționează următoarele : Wilhelmina Fisch, 25 de ani, necăsătorită, translațoare din germană și franceză, domiciliul — strada Meditației 2, București.

— Memorezi ca metodă ?

— Da. Aceste informații le-am anexat în copia buletinului de indentitate seria F 153874. Buletinul era aruncat pe noptiera din camera defunctei.

— Pîna aici, nimic neobișnuit. După cîte observi, în locul raportului prefer explicațiile și materialul factic brut. E mai bine așa. De altfel, afacerea însăși e neobișnuită. Îmi place metoda dumitale de expunere.

— Vă mulțumesc. În odaie domnea o ordine exemplară. Ușa șifonierului și fereastra — deschise. Lângă dulapul de haine, o valiză sport cu fermoar, desfăcută neglijent, goală. Pe fundul ei, fire de nisip, și câteva bucățele de mortar sau piatră. Valiza e din material plastic, imitînd pielea aligatorilor tropicali. Produs străin. În pat n-a dormit nimeni. Pledul era neatins. Pe masă, o cutie cu carbaxine și un roman : *Maurice Druon*, „*Le rois maudits*“, *Editions Mondiales*, *Paris*. Între filele cărții, o scrisoare fără plic. Am atașat-o ciornelor.

— S-o citesc ?

— V-aș ruga !

Coman trase mapa lângă el, și, fiindcă se întunecase, aprinse lampa de birou. Căută scrisoarea și citi, în vreme ce Andu fuma nerăbdător :

Dragă Nona,

Pentru afectuoasa prietenie ce m-a legat de tatăl tău, consider ca legitimă grija permanentă ce ți-o port. Îți aprob mîndria, respect demnitatea cu care încerci să respingi ajutorul meu, dar nu-ți admit neîncrederea.

Revin cu aceeași rugămintă de a ne întîlni pe litoral, unde vei avea prilejul să te convingi singură de stima și sentimentele mele.

Îți propun Eforie-Nord. La 21 iunie, la prînz, te aștept pe faleză. Dacă nu vei uita, adu-mi, te rog, și medalionul rămas de la tatăl tău.

Cu amicitie și devotament,

REMY

— Un bilețel oarecare. Conținutul normal și logic. Persoana, vîrstnică, oferă ajutor ; probabil, în bani. Fost prieten cu tatăl fetei, îmi închipui — decedat. Ea refuză inițial, el insistă, și... medalionul. Cine știe ce amintire familială. Unde e senzaționalul, dragă Andu ?

- Mă urmărește acest medalion.
- Dar ești mai misterios decît un erou de-al Agathei Chiristie ! Bineînțeles că medalionul a dispărut.
- Nu neg, deși m-ar interesa dacă fata l-a adus sau nu.
- Sînt alte amănunte pe care nu le știi ?
- Da. Două bilete de intrare la „Muzeul Regional de Arheologie“ din Constanța. Împăturite cu grijă, zăceau lîngă șifonier. Pe amîndouă, aceeași dată : 25 iunie.
- Deci, cu trei zile înainte de accident !
- Fără îndoială. Numai că fata n-a fost propriu-zis la muzeu, ci la vestita terasă cu mozaic de lîngă Sfatul Popular. Terasa e închisă vizitatorilor, căci se fac lucrări de restaurare ; dar conducerea muzeului le-a permis celor doi (căci Nona era însoțită de Remy) să se ducă timp de trei zile acolo. Pornind pe urma biletelor, am descoperit ceva într-adevăr senzațional. Știți în ce scop... Dar nu, mai bine citiți reconstituirea ! Fusesem gata să clasez întîmplarea : accident, ori sinucidere. Cînd colo, însă...

„— Ce ți-am spus, tovarășă Marina ? strigă triumfător bătrînul, grăbit să închidă poarta după lucrători. Vine ploaia ! Și o să toarne, nu glumă !

Din spatele geamului de la biroul improvizat într-o baracă, tînăra blondă zîmbi ușor :

- După barometrul matale, „veam îndoieli.
- Ehe, reumatismul de la stîngu' e cel mai corect buletin meteorologic ! continuă moșul, parcă satisfăcut de torentul de apă ce se abătuse asupra lui.
- Grăbește-te ! Ai să răcești ! îl certă dînsa. Nu mai încuia, n-o să-ți fure nimeni mozaicul.
- Bine, bine ! bombăni el, convins mai mult de faptul că i se udase cămașa decît de tonul fetei.

Fugi anevoie printre stivele de scînduri și intră pufăind zgomotos în birou.

- Tii, ce potop !
- Să vezi ce-ți face baba, când o fi să-ți pună ventuzele ! îl în-
țepă Marina.
- Nu-mi duce grija ! Sînt tare ca o coloană de marmură. Hapciu !
Na ! Zeița Fortuna m-a trădat.
- Cine ?
- Ei, patroana Tomisului, cea care mergea cu Pontos de mînă.
Știi, unul mic și bărbos, cu o coroană de zid pe cap. Da, și în mîna
cealaltă zeița ținea cornul bogăției.
- Cornul abundenței !
- Fie și al abundenței. Păi, dacă această Fortuna avea grijă de
treburile Tomisului, de corăbiile și afacerile locuitorilor, trebuia să
le fi păzit și sănătatea.
- Să nu facă vreunul guturai ?
- Chiar așa ! Hapciu !
- Sănătate !
- Mulțumesc. De-aia face rău că ne-a uitat. Sîntem doar urmași
de tomitani ! Ia uite, strada e pustie. I-a gonit ploaia pe toți.
- La ora asta, oamenii dorm. E 5,05.
- 17,05 ! o corectă el. La 17,30 vine pictorul. E punctual ca la
slujbă.
- Care pictor ?
- Așa-i, că nu-l știi ! Un artist, cu bască și ochelari fumurii. E
însoțit mereu de o cucoană. Zice că-i ține... cum naiba se cheamă ?
Șevaletul. Adică e fata lui, cu toate că nu-i prea seamănă. O pic-
tează printre ruinele magaziiilor de sub mozaic. Au permis de la di-
recție. Mă întreb dacă n-o să-l împiedice ploaia.
- Interesant ! replică Marina.
- Da ! Spune că „aș dori să immortalizez în tabloul meu depozi-
tele și terasa negustorilor, într-o reconstituire demnă de Tomisul anti-
chității“. Cam anapoda, pictorul ! În prima zi, m-am uitat și eu. Fata
va fi îmbrăcată într-un costum grecesc. În pictură, frate ! Deși nu
cred să facă doi bani tabloul ăsta.
- Cum așa ?

— N-are nimic științific ! Păi se compară cu reconstituirile arheologilor noștri ? Mai întâi că nici nu...

— Moș Alecu, ai un vizitator ! îl întrerupse Marina amuzată. Nici nu se uită la noi, îl vezi ?

Paznicul zări silueta unui băiețaș care alerga de-i sfîrșiau călcîiele spre poarta de intrare a șantierului. Deschise poarta cu efort și începu să coboare scările de lemn spre terasa inferioară. Moșul părăsi încăperea în pas alergător.

— Stai ! strigă el cu voce groasă.

Puștiul se opri lângă ruine, neștiind unde să se ascundă.

— Stai că trag ! repetă bătrînul, calculînd după distanță că orice urmărire ar fi inutilă.

Băiatul însă încremenise. Întorcea spre acest teribil reprezentant al arheologiei un cap cît o minge și doi ochi larg deschiși, încărcați cu teamă. Era ud din creștet pînă în tălpi.

Văzîndu-i chipul, lui Moș Alecu i se topi la repezeală asprimea. Și tot atunci își dădu seama că nu mai plouă. Printre norii ce se destrămau răzbătea, cald, soarele.

— Hai, mă, că nu-ți fac nimica, rosti el cu blîndețe.

— Nu mă înșeli ? întrebă prudent băiatul.

— Nu. Pe cuvînt de onoare ! Vino-ncoace !

Puștiul urcă scara și se opri lângă moșul scund și voinic, cu mustăți cărunte.

— Cum te cheamă ? întrebă Alecu, întinzîndu-i mîna.

— Ion a lui Lazu. Sînt din Topalu. Am trecut într-a patra. Credeam că nu mă vedeți dacă plouă. Pe șantier nu mă lasă nimeni. Și eu vreau să mă fac arheolog... la Capidava.

— Zău, măi voinicelule ? Mie-mi spune toată lumea Moș Alecu. Mă duc la intrare, că sînt de serviciu.

— Îmi dați voie să văd și eu mozaicul din secolul III sau IV al erei noastre, tovarășe director ?

— Îți, răspunse amuzat Alecu, auzind cît de sus ajunsese. Dacă nu te plictisești pînă la ora 21, cînd ies din tură, să știi că plecăm împreună. Iar dacă mai întîrzi prin Constanța, mîine sau poimîine o să-ți arăt niște statui. Vrei ? Și să știi că eu sînt paznic...

— Mulțumesc, nene !

O zbughi pe scară în jos, iar moșul se întoarce la treburile lui. Marina plecase, profitînd de oprirea ploii. Era în seara zilei de 29 iunie. Seară calmă. La ora 17,30 intră pe poartă pictorul cu basc mare și ochelari fumurii, de sub lentilele cărora nu-i zăreai decît sprîncenele cărunte și stufoase. Ar fi fost imposibil să nu-ți atragă atenția șevaletul, destul de voluminos, pe care-l purta cu dezinvoltură în mîna dreaptă, ca și croiala simplă, dar elegantă a costumului de șantung bej. Din pricina umerilor largi, părea mai scund decît era în realitate. Tînăra subțirică și grațioasă ce-l seconda păstra un aer grav, prea grav parcă pentru gingășia chipului ei ars de soare. Pantalonii verde-închis, mulați pe coapse, jerseul citron cu mîneci scurte, impermeabilul subțire, mătăsos, aruncat neglijent pe brațul îndoit, valiza imitînd pielea aligatorilor tropicali denotau bun-gust. Frapantă era doar umbrela portocalie.

Pentru Constanța zilelor noastre, desigur că apariția celor doi putea trece neobservată. Nu același lucru l-ar fi spus însă și Moș Alecu, pentru simplul motiv că întîlnirile cu dînșii îi procurau o reală bucurie. De aceea îi întîmpină surîzînd și înclinîndu-se respectuos.

— Bună seara, tovarășe pictor. Sărut mîna, domnișoară.

— Vă salut, domnule Alecu, rosti mai mult decît amabil artistul, strîngîndu-i mîna.

— Bună seara, spuse și fata.

— Ce ziceți de ploaie ? Aur pentru porumb, continuă volubil Moș Alecu.

— Da. O aversă locală neprevăzută, replică pedant omul cu ochelari fumurii.

— Lucrați, lucrați de zor !

— Fără pasiune nu realizezi nimic, răspunse pictorul. Apoi aruncă o scurtă privire fetei liniștite și sobre, ce aștepta lîngă dînșii, fără să participe la discuție. Ce crezi, Nona ? Mai rezști încă două-trei ceasuri ?

— Vă mai îndoiiți, domnule ? izbucni cu violență aceasta, parcă fără nici o legătură cu întrebarea pusă de artist.

O clipă, numai o clipă, pictorul se încruntă, sau cel puțin așa i se păru lui Moș Alecu.

— Nu, nu pun la îndoială bunăvoința ta. Sper însă să te liniștești. Azi vom trage cu pensula ultima pată de culoare. Terminăm pictura, reveni dînsul la portar.

— Asta e foarte bine. Și cînd o vom admira ? întrebă bătrînul.

— Depinde. Va trebui s-o înrămez. Dacă vrei, te invit la hotel, s-o admirî în voie. Dacă nu, mai tîrziu, în vreo sală de expoziție.

— Mulțumesc. Vă mulțumesc, tovarășe... ăăă ! Na ! Că am uitat cum vă cheamă. Mă iertați !

— Tăun. Pictorul Marcel Tăun.

— Sînt încîntat că v-am cunoscut, tovarășe Marcel. O să vin negreșit. La hotel, la orice expoziție. Nu, nu vă mai pierdeți vremea cu mine. Succes ! Vă doresc succes !

— Mulțumim. Nona, hai, te rog !

★

— Chiar așa intenționezi să-ți scrii raportul ? întrebă glumeț cel mai în vîrstă, ridicîndu-și privirile.

— Nu, tovarășe Coman ! răspunse Andu calm.

— Exercițiu literar atunci ?

— O bună metodă de reconstituire. Fiecare amănunt, riguros verificat, corespunde realității. Moș Alecu are o memorie strașnică. Avantajul metodei e că redă fidel atmosfera și caracterele. Așa s-au petrecut lucrurile pînă la intrarea pe șantier a celor doi dispăruți.

— Doi dispăruți ?

— Se recunoaște ușor, după îmbrăcăminte și după nume, că Nona și Wilhelmina Fisch sînt una și aceeași persoană. De altfel paznicul a confirmat aceasta, după fotografia din buletin. Nu uitați, vă rog, că fata purta o umbrelă (normal, veți zice, ploua !) și valiza de plastic. Cît despre pictorul Marcel Tăun, am motive să cred că ar fi Remy, semnatarul scrisorii noastre. E drept că pînă la ora cînd discutăm grupa operativă n-a depistat la nici unul din hotelurile li-

toralului vreun asemenea nume. Și doar Remy îi spusese paznicului că poate fi vizitat la hotel. Sînt însă cîteva persoane care l-au văzut împreună cu Nona la Eforie-Nord.

— Și n-a venit de loc să se intereseze de... sinucigaș ?

— M-ar fi anunțat cei din vila „Bellona“.

— Mda !

Mîna osoasă, cu degete lungi, a șefului apăru în lumina lămpii și împinse pe cristalul lucitor teancul de foi așternute cu un scris mare, puternic înclinat spre dreapta.

— Pentru ce ai subliniat a doua replică a fetei ?

— Sînt două contradicții aici. Prima : ea i se adresează cu „domnule“, și la plural, ceea ce dezmente afirmația lui că-i e fiică (noi știm bine din scrisoare că nu). A doua : Wilhelmina a răspuns violent : „Vă mai îndoiiți, domnule ?“ Asta trădează neliniște, nervozitate excesivă, datorate cine știe căror presiuni de ordin moral. Și totuși... da, există un totuși ! Starea ei n-a împiedicat-o să-l ajute pe Remy la înfăptuirea furtului de care știți. Ghinionul lor a fost însă că la întreaga operație a asistat pe neobservate un martor : copilul Ion Lazu din Topalu. Citiți, vă rog, mai departe !

„Pentru moș Alecu, ziua de muncă se încheiase. Schimbul său, un om gras, între două vîrste, sosi gîfîind, ștergîndu-și de zor transpirația care-i trecuse prin cămașă.

— Of, ce mai căldură ! se vaită el. Am să mă aprind. Noroc că suflă briza. Ei, moșule, e nouă și cinci. Ce mai stai ?

Dar bătrînul se scărpină cu două degete în creștet, fără să se urnească.

— E nouă și cinci, moșule ! strigă celălalt.

— Am auzit, am auzit ! mormăi Alecu. Nu mă pot dumiri : s-o fi dus țîncul ?

— Care țînc ?

— Ionică. I-am promis că-l las să viziteze pînă la 21. Stai aici, că mă duc după el.

Moșul porni în grabă printre barăci spre scara ce duce la terasa inferioară. Soarele apusese de curînd și, cu toate că mai era lumină, pe șantier fuseseră aprinse reflectoarele. Alecu privi din capul scării, dar nu văzu pe nimeni nici la termele romane, recent descoperite, nici în partea opusă, spre dreapta. Deasupra mozaicului, învelit cu un strat de ciment protector pînă la terminarea lucrărilor, bîzîiau gravi cărăbușii. Paznicul se întoarse să plece, cînd îl strigă o voce :

— Nene ! Veniți aici !

— Unde ești, mă ? Întrebă moșul surprins, neștiind de unde vine glasul subțire și îndepărtat.

— Sub dumneavoastră. Nu mă vedeți ?

Bătrînul descoperi prin spațiul dintre trepte o mogîldeață care-i făcea semne disperate.

— Ce cauți acolo, în magazie, puștiule ? Vino sus, trebuie să plecăm. Ajunge cît te-ai jucat.

— Tovarășul cu pensula unde este ? Și fata ?

— Au plecat de-un ceas. Hai ! E noapte și nu se mai vede nimic.

— Vreau să vă spun ceva, în secret ! Zău, coborîți ! Numai puțin. Crezînd că e vorba de o glumă, bătrînul se supără.

— Ești obraznic ! Am să te-ncui aici. N-ai decît să dormi lîngă bolovani.

Amenințarea avu efect. Ion părăsi ruinele anticei magazii, alergă pe scări în sus și se opri lîngă moș Alecu.

— Nu ți-e rușine, mă Ionică ?

— Tovarășe Alecu, chestiunea e cu miliție ! Pe cuvînt ! se porni băiatul să turuie. Tanti cu umbrelă a scormonit în zid, a scos o piatră și încă ceva, plin de pămînt, pe urmă le-a băgat în geamantanul din piele de crocodil și...

— Ia ascultă, băiete, nu cumva ești bolnav ? îl întrerupse posomorît unchiașul, punîndu-i mîna pe frunte. Parcă ai temperatură ! Pîrdalnica aia de ploaie !

— Pe cuvînt că nu mint, nene ! Vino să vezi gaura !

— Hai, hai ! Trebuie să mergem. Te-așteaptă mămica acasă ! glăsui cu blîndețe bătrînul, necrezînd o iotă din ce-auzise. Dă-mi mîna, să

nu te-mpiedici de trepte ! „Uite ce belea mi-a căzut pe cap“, completă în sinea lui.

— Nu merg ! Sau, dacă merg, mă duc direct la miliție. Eu știu ce zic ! Și mata nu-ți faci datoria. Și asta am să spun.

— Mă, tu vorbești serios ? întrebă moșul, descumpănit de hotărîrea copilului.

— Vino să-ți arăt !

Fără să se convingă dacă e urmat, Ion coborî scara.

— Cu tine nu mai termin nici la miezul nopții ! bombăni paznicul aproape disperat. Și de unde zici că au luat piatra și ce-o mai fi fost ?

— Vă rog să aveți răbdare, tovarășe Alecu ! replică, peste umăr și cu prestanță, Ion.

Sub terasa cu mozaic a vechiului Tomis, terasă ce se întindea odinioară pe o suprafață de 2000 de metri pătrați, se înșiră mai multe boxe încăpătoare, cu pereți masivi de cărămidă și piatră, cu bolți semicilindrice din cărămidă. Aici erau magaziile vechilor negustori. Prima boxă din dreapta, cu tocul ușii păstrat — un toc de calcar cristalin, alb-gălbui — aceasta era ținta lui Ion. Pătrunse repede înăuntru, oprindu-se lângă un perete al încăperii cu plafonul prăbușit, luminată viu de reflectoare.

— Aici e groapa ! șopti el și arată un gol mare din zid, lăsat acolo pentru echilibrul construcției. Aici, în borta asta. Tovarășa s-a vîrît toată în bortă și a săpat pietrele, le-a scos din perete.

— Și-acuma unde sînt ?

— A, le-a pus ea la loc. Am căutat și eu în ascunzătoare, credeam că mai găsesc ceva. Dar nu este nimica, doar niște resturi de ladă. Putrezite.

Moș Alecu se lăsă în genunchi și întinse gîtul, privind la golul întunecat.

— Ia spune, cum a fost ? iscodi el curios, deși încă sceptic. Poate că pictorul a vrut s-o arate pe fată lucrînd.

— Ce să lucreze în gaura aia ? făcu băiatul contrariat.

— Da... cam așa e ! Ei, zi odată, povestește !

— Să vezi, tovarășe Alecu ! Eu am vizitat toate ruinele astea din

secolul III sau IV al erei noastre. La sfîrșit am ajuns și aicea. Am văzut zidul și m-am băgat dedesubt să-l cercetez.

— A căzut de sus. E o bucată de tavan.

— Cum mă uitam eu, deodată au apărut cei doi. Tanti cu umbrelă și flanea galbenă și omul cu ochelari de soare. Îi știu de ieri, că am mai încercat să intru pe șantier, dar n-am avut curaj. Ia să-i privesc cum pictează, mi-am zis și n-am mișcat, că, dacă mă vedeau, știam eu că nu mă lasă. Atunci, îl aud pe el : «Mai *detetează* odată. Săpă fără grijă, dau eu alarma dacă e cazul. Obiectele nu pot fi ascunse prea adînc în zid». Fata n-a răspuns și dînsu' a plecat. Cred că sta de pază. Atunci ea s-a dus spre bortă, a întins umbrela cu vîrful la perete și zău că bîzîia.

— Cine, fata ?

— Ei, umbrela ! Uite-așa, bzzzz ! Ca un bondar.

— Măi, să fie !

— Da ! Pe urmă s-a zgîit la pietroaie, a pus umbrela și fîșfîșul jos, a luat din valiză ceva ca o daltă și iar se uita la bolovani. Îl aud pe cel cu basc : «Ermeos e cu tine, frumoasă patri... patricinană !»

— Patriciană, mă !

— Da, așa ! Și mai zice : «Pornește alături de el. Te apără de primejdii.» Fata parcă atîta aștepta — țîști în bortă. Dar singură, fără Ermeos.

— Off, puștiule ! se burzului paznicul. Ermeos era un zeu, zeul negoțului și-al bogăției. Numele lui e săpat în marmură chiar aici, pe tocul de ușă, pe unde-am intrat noi.

— Nu știam, nene Alecu !

— Lasă ! Nona ce-a mai făcut ?

— Care Nona ?

— Fata. Așa o cheamă.

— Da' cine-a văzut în bezna aia din gaură ? Nici nu prea făcea gălăgie, doar se ciocneau pietrele cînd le scotea din zid. Mie mi-era frică. Nu te supăra, moș Alecu, știu că ar fi trebuit să dau alarma. Numai că dumneata erai sus, la birou. Dacă aș fi țipat, mă omora pictorul. Pe cuvîntul meu, mă omora, înainte să mă fi scăpat matale.

— Ai și tu dreptate !

— Stai să vezi ! Deodată Nona aceea țipă, așa, răgușită, și iese afară pe brînci, strîngînd la piept două lucruri. Unul l-am văzut bine de tot, era o piatră verde, mai mare decît mingile de fotbal. Și într-o parte avea o scoică, umplută cu pămînt, dar i se zăreau marginile. Ce-o fi fost obiectul celălalt, habar n-am. Fata îl ținea la sub-suoară. De unde l-am văzut eu, avea ca un postament, parcă ar fi fost statuie. Și cam gălbuie la culoare.

— Și, și ?

— Atît. S-a întors cu spatele la mine, a deschis fermoarul valizei și a vîrît lucrurile înăuntru. Pictorul sta afară. Se făcea că dă cu pensula. Cînd a văzut ce aduce Nona, a rîs, dar mai mult i se strîmbase gura. «Urmele dispar, a zis el. Timpul singur năruiește templele.» Fata a dat din mîini, ca și cum s-ar fi împotrivit. Dar pictorul a bătut cu piciorul în pămînt și atunci ea s-a vîrît înapoi în bortă și a pus la loc pietrele din zid. Pe urmă s-a dus întins la pictor și zice : «Acum te-ai convins că trebuie să mergem la muzeu să le predăm.» «Da, zice el, dar nu astă-seară. E închis. Așteaptă pînă mîine.» «Ține minte, zice fata, că mai există și miliție.» Pictorul n-a mai scos o vorbă și au plecat amîndoi, nu știu încotro. Am căutat și eu în gaură. Sînt scoase ceva pietre. Mă mir că fata nu s-a murdărit de loc pe haine după munca asta.

Paznicul rămase pe gînduri.

— E important ce-am descoperit ? Întrebă Ion triumfător.

— Important și misterios ! îl liniști moșul. Am să anunț mîine direcția. Hai să mergem !

★

— În dimineața zilei următoare, fata s-a înecat.

— E clar acum că-i la mijloc o crimă. Ai cercetat la muzeu ?

— Da. „Pictorul“ a venit cu o delegație de la Uniunea Artiștilor Plastici. Evident, falsificată. Chipurile, dorea o documentare la mozaic. I s-a aprobat. Muzeul n-are nici o vină.

— Foarte abilă execuția !

— Vă amintiți că în valiza Wilhelminei am găsit nisip și mortar. Analiza arată că provin de la magazia pe al cărei frontispiciu e săpat numele lui Ermeos. Se confirmă astfel povestea lui Ion. Am vorbit cu el. E dezghețat și isteț.

— Acum sînt edificat și în privința fetei. Probabil că Tăun a silit-o să participe la furt, ba chiar, ca să-i cîștige tăcerea, a lăsat-o să facă singură partea cea mai grea, operația propriu-zisă. Cine o fi acest Marcel Tăun, alias Remy ? De unde știe de existența obiectelor în zidul magaziei ? Cînd fuseseră ele ascunse acolo și ce importanță au ?

— Poate să dateze chiar din secolul III, cînd s-a construit mozaicul. Ori le-a îngropat cineva mai tîrziu. Cît de tîrziu, asta vreți să întrebați ?

— Întocmai. În orice caz, ele provin tot din epoca stăpînirii romane, căci după aceea terasa a fost astupată de dărîmături și abia acum cîtiva ani redescoperită. Iar dacă așa stau lucrurile, cum a ajuns pînă la noi mărturia despre cele două obiecte ?

— Întrebări, întrebări...

— Care așteaptă răspunsuri precise, dragul meu ! O piatră verde, conform descrierii imprecise a unui copil ; eventual o statueta. Pe de altă parte, o aparentă sinucidere, un „pictor“ cu nume fals, deci imposibil de recunoscut, o scrisoare și un medalion. Unde e firul cel adevărat care să ne dea dezlegarea crimei și a furtului ?

— Iertați-mă, dar mobilul crimei nu e de loc greu de presupus. Fata a fost înlăturată, era foarte periculoasă în urma amenințărilor ei. „Ține minte că mai există și miliție !“ îi spune ea lui Tăun. În fond, poate să fi fost de bună credință, să nu bănuiască pînă în ultimul moment adevăratele intenții ale hoților. Dorise să predea obiectele la muzeu.

— Accept ipoteza, în lipsă de altceva mai bun.

— De ce ?

— Pentru că Nona s-a sinucis. Din pricina complicilor ei, desigur, totuși s-a sinucis. E o crimă, dar morală. Ei bine, ce-a determinat-o să se omoare? Sînt multe ciudățenii la mijloc. În primul rînd, ucigașii n-au vizitat de loc camera victimei — de aceea avem scrisoarea, valiza care certifică furtul, buletinul cu identitatea dispărutei. Ce crezi despre asta?

— E o alternativă clară. Ori ei n-au avut vreme să șteargă urmele — ceea ce mi se pare neadevărat, întrucît pînă la darea alarmei de către Covaci au trecut cam 15 minute — ori le-au lăsat înadins, ca să ne deruteze.

— Posibil așadar ca scrisoarea să fie introdusă în carte pentru noi. Bătută la mașină — o mașină obișnuită, „Olympia“, imposibil de depistat. Nu știu dacă ești de acord. Medalionul...

— Ei, vedeți? Acest medalion mă urmărește și pe mine. L-a adus sau nu Wilhelmina? Pornesc totuși de la presupunerea că scrisoarea nu e o cursă. Am motive s-o cred, tocmai fiindcă nu ne dă o pistă sigură — n-are dată, nici localitate, pînă și plicul s-a pierdut. La ce-i trebuia lui Remy medalionul? Asemenea piese au, în general, o circulație restrînsă, strict familială, înfățișează aproape exclusiv portrete de femei. Poate, în cazul nostru, să fi servit drept mijloc de recunoaștere? Se căuta imaginea unei anumite persoane? Simple ipoteze. Nu avem încă date suficiente. Trebuie să fie o bandă mare, cu posibilități multiple. O dovedește detectorul ascuns în umbrelă.

— Dă-mi amănunte despre fată!

— E fiica unui oarecare Anatol Fisch. Familia ei, redusă la număr, a locuit multă vreme în Sibiu. La izbucnirea războiului, tatăl s-a ocupat, pare-se, cu afaceri legate de industria petrolieră. A dispărut, la începutul lui 1944, în condiții neclare. Wilhelmina avea trei ani. Mama ei s-a stabilit în București, pe strada Meditației 2, trăind destul de greu, cu veniturile lecțiilor de germană predate în particular. A mu-

rit acum câțiva ani. Nona era singură. Absolventă a filologiei, secția de limbă franceză — germana o știa din familie — devine o excelentă traducătoare. Contracte cu câteva edituri. A lucrat la O.N.T. Nu-i lipseau banii, deci Remy trebuie să-i fi oferit un alt fel de ajutor. A convins-o să participe la furt, cred eu, prin presiuni. Eventual există în biografia ei lucruri trecute sub tăcere, iar „pictorul“ a șantajat-o cu divulgarea lor. S-o fi sinucis într-un moment de disperare, gândindu-se că acesta e unicul mijloc de a se salva de urmărirea bandei.

— Era și foarte frumoasă, nu ?

— Tulburătoare !

— Raționamentul dumitale e destul de bun. Ce socotești că avem de făcut ?

— Să luăm urma pretinsului Marcel prin cercetări asupra Wilhelminei. El se număra printre prietenii familiei. Poate că figurează în vreun document — o fotografie, un act sau așa ceva. E singura cale.

— De acord. Și asta cât mai repede. Știi, superiorii noștri se interesează îndeaproape de mersul cercetărilor. De aceea te-am și chemat să discutăm azi, înainte să-ți fi scris raportul. Se pare că obiectele sustrase au valori considerabile, probabil sînt unicate ale artei antice, la fel cu vestita statuie a „Șarpelui fantastic“. Trebuie să împiedicăm cu orice preț înstrăinarea lor. Deocamdată...

Coman se întrerupse. Suna telefonul. Ridică receptorul cu un gest nerăbdător, în vreme ce Andu, în colțul lui abia luminat, își aprindea o nouă țigară. Flacăra brichetei îi dezvălui o clipă trăsăturile încordate.

— Alo ! Da... Salut ! Cine ? E aici. Da, un moment, te rog ! Andu, pe dumneata te caută.

Subalternul se ridică grăbit.

— Alo ! Andu... Noroc, Mihai ! Noutăți ? Cum ? Zău ? Bine, ascult.

Convorbirea fu scurtă. Andu mulțumi și așeză receptorul, gînditor, alături de aparat. Apoi zîmbi stînjedit și-și repară greșeala.

— Tovarășe Coman, cetățeanul Gyuri Covaci a dispărut în noaptea trecută. Camera sa din vila „Bellona“, devastată ca de o luptă, dovedește că martorul sinuciderii Nonei a fost răpit.

— „Dovedește“ ?

— Iertați-mă, nu înțeleg !

— De fapt, cine este acest Gyuri Covaci ?

— Un medic psihiatru din Cluj.

— Și-n afară de asta ?

— N... Nu știu !

— Ai spus-o : singurul martor al sinuciderii. Atunci, e numai martor ?

— Adică să fie posibil...

— Nu știu nimic. Dar trebuie considerate toate aspectele. E grav să-i acuzi pe oameni. Totuși nici să-i scoți din cauză de la bun început ! Pricepi, tovarășe Andu ? E un procedeu foarte comod a-ți pierde urma, simulînd o răpire. Cui folosește ea ? Banda ce-ar fi scos de la Covaci ? Mărturia făcută nouă ? Moartea fetei ar fi putut fi văzută de încă zece persoane. E absurd să-i lichidezi pe toți.

— Aveți dreptate !

— Presupun doar.

Tăcură. Undeva, departe, buciună scurt sirena unui vapor. Coman se chinui mult timp să prindă fluturile ce zbură amețit în jurul lămpii.

— Atunci... — spuse subalternul — ei știau că fata se va sinucide. Iar Covaci a jucat un dublu rol. Înainte să fie martor al nostru, a fost martor pentru ei.

— Da, tovarășe Andu. Cam așa bănuiesc că s-a-ntîmplat.

Tînărul trase ultimul fum, stinse țigara și urmă :

— Ar mai fi și altceva, dar nu cred...

— Dacă dovedești că ai dreptate, totul e veridic.
— Poate chiar medicul acela să-i fi declanșat criza.
— Excelent. Și cum ? Parcă n-au fost văzuți niciodată împreună.

— Așa e. Dar nu, ce-mi trece prin cap e fantezist. Știți ? Andu se înfierbântă și prinse a da ocol camerei. Pornesc de la faptul că ucigașii n-au putut șterge urmele, respectiv să distrugă scrisoarea, căci despre biletele de intrare la muzeu cred că nici nu știau că mai există. Dacă principalul atentator e Covaci, ceea ce a devenit foarte probabil în lumina ultimelor evenimente, atunci el a fost obligat, zic eu, să o supravegheze neconținut pe „sinucigașă” pînă în momentul sucombării.

— Înțeleg...

— În ce scop a făcut-o ? Doar ca să fie sigur că fata va muri ? De unde avea el această siguranță ? Oare, ieșind din vilă sub pretextul unei plaje matinale, nu putea ea să dea fuga la primul milițian, din colțul străzii ? Pare chiar foarte probabil. Dacă furtul l-a operat sub amenințări, complicitatea nu-i mai putea fi păstrată pe aceeași cale.

— Unde vrei să ajungi ?

— La ideea că Wilhelminei Fisch i s-a impus să se omoare. Ea a dat ascultare poruncii, silită de anume împrejurări și nu de bunăvoie. Să aibă asta vreo legătură cu specialitatea medicului ?

— Pe scurt, îmi strecori sugestia unei hipnoze.

— Da. Hipnotismul se aplică astăzi în mod curent la tratarea maladiilor psihice. Vă rog să vă-nchipuiți scena : Covaci intră în camera fetei pentru vreo informație oarecare, să zicem ; are loc o scurtă discuție, Nona cade sub influența lui și i se ordonă să iasă pe plajă, să intre în apă...

— Totul la ora aceea nepotrivită ?

— Fata n-a dormit toată noaptea și el știa asta. Nici măcar nu și-a scos hainele, venind de la mozaic. Covaci nu are cum căuta scrisoarea, pentru că îndată ce fluxul hipno-

tic va slăbi, Wilhelmina o să-și recapete cunoștința și va da alarma. Iată deci cum asasinul, de la fereastră, comod, fără lovituri de pumnal și împușcături, o ucide. Apoi dă el însuși alarma, ca să se disculpe. Autopsia cadavrului nu spune nimic despre crimă.

— Frumos ! Aproape prea perfect, ca să fie real... Nu, nu-ți resping argumentația. Îmi place. Faci progrese remarcabile, tinere ! Dar caută probe. Probe cât mai multe și mai concludente. Crezi că medicul a dispărut, simțindu-se în pericol ?

— Exclus. El e în afară de pericol. Chiar arestându-l, nu vom putea să-l acuzăm. Cel puțin deocamdată. Sînt de părere că hoții au în plan această dispariție. Dacă nu vor trece granița, atunci Gyuri va trebui să-și schimbe identitatea, probabil falsificînd un buletin. Și „pictorul“ a prezentat un asemenea act fals la muzeu, deci ei se pricep să le fabrice. Ceva sigur avem de întreprins acum — urmărirea pistei Covaci.

— Așadar, de supravegheat și controlat două locuințe : a medicului și a translatoarei. Sau, în termenii teoriei dumitale, a asasinului și a victimei sale. Granițele au fost avertizate despre o eventuală încercare de trecere clandestină. Noi să urmărim aceste două fire, poate se vor uni într-un singur punct.

— Marcel Tăun !

— Marcel Tăun.

— Vă rog... Vă rog mult, încredințați-mi mie ancheta !

— Doream să ți-o propun, dragă Andu !

— Vă mulțumesc !

— Iar eu îți doresc succes. Pe toată linia ! Și nu uita — pentru orice noutate, mă suni. S-a înțeles ?

2.

— Tovarășe șofer, vă rog ! Am uitat...

Nedumerit, șoferul troleibuzului aruncă o privire spre lunganul cu ochelari, care, înclinat respectuos, aștepta un răspuns.

— Nu-nțeleg. Ce-ați uitat ?

— Să cobor.

— Unde ?

— Aici, la Operă.

— Bine că nu v-ați amintit tocmai la capăt ! replică hîtru bărbatul, frînînd cu violență.

Lunganul își pierdu echilibrul și veni grămadă peste bara de metal a mașinii. Scăpă de sub braț cîteva caiete, se aplecă să le ridice și îi căzură de pe nas ochelarii.

— Scu... scuzați de deranj ! bîlguî el, neștiind ce să-și adune mai întîi de pe jos.

— Bine, bine ! Dar coboară mai iute ! Facem noi curat, mormăi mucalit șoferul.

Pasagerii izbucniră în rîs. Ușa se deschise cu zgomot de cauciuc spart.

— Sînteți pe Podul Elefterie ! Încercă cineva o amabilitate.

— Ah, provincialii ăștia ! oftă încasatoarea.

Cînd se dezmetici, tînărul era singur. Își potrivea pe nas ochelarii cu atîta trudă regăsiți, privi în jur, parcă să se convingă că a coborît unde trebuia, aruncă maculatoarele sub braț și porni fluierînd pe lîngă balustrada de marmură din stînga podului. Fluiera cu o pasiune cultivată încă din fragedă pruncie, cum bine remarcase tatăl său, apreciîndu-i modulațiile de mierloi. Își aminti cu un zîmbet cum evoluase de-a lungul timpului marea lui dragoste pentru această îndeletnicire : copil — țignal de milițian ; primii ani de școală — fluierul ciobănesc și piculina ; epoca tuleiilor din barbă — clarinetul și patru degete înfipite în gură, cu urmări dureroase pentru urechi.

— Ce Dumnezeu ? Nu vezi pe unde umbli ?

Apostrofa femeii îl făcu să tresară.

— Vă cer umil iertare. Ziua asta mi-a adus însă numai fericire. Sînt așadar distrat.

Fraza de cavalier medieval i se păru dubioasă interlocutoarei, care-l privi chiorîș :

— Să-ți fie rușine, băiete ! Alcoolul e o primejdie.

Cum adică, nimeni nu înțelege ce-i cu el ? Tocmai azi, cînd a devenit, în fine, major și student în anul al IV-lea ? Examenul e o simplă amintire. Au trecut de atunci trei ore, dar îi mai răsună în auz cuvintele profesoarei de petrografie : „Sîrmă, ai fost la înălțime !“ Chiar așa, colegial, băiețește ! Iar el se aștepta la obișnuita pedanterie universitară : „Tovarășe student... ăăă... Numele, vă rog !“ „Radu Bradin.“ „Da, tovarășe Bradin. Ne bucură să constatăm din nou că marile prefaceri contemporane au născut în conștiința dumneavoastră un deosebit simț de răspundere. Saltul calitativ... ștacheta științei mondiale, ca să spunem așa...”

Ștacheta ? Hm ! A sărit-o ca Valeri Brumel. Să lăsăm o clipă modestia ! Și profesoara i-a strîns mîna. Sau... sau nu ! Tii, ce lapsus ! Mă rog, mai important e că dînsul i-a mulțumit. De fapt, a intenționat să-i mulțumească, pentru

că, din pricina emoției, cuvintele i s-au înnodat în jurul coardelor vocale. „Iertați-mă, tovarășă profesoară ! În capul meu emoțiile fac un asemenea tărăboi, că nu-mi mai aud gândurile !“

Sîrmă alunecă și simți că a strivit ceva sub picior. Erau cartofi. Fetița care-i aduna se ghemuise pe trotuar, întorcînd spre băiat doi ochișori negri.

— Scuzele mele ! Sînt cu mîntea aiurea.

— Ajută-mă să-i pun înapoi, în plasă ! glăsui ea subțirel.

— Cu plăcere, cu plăcere ! Cum te cheamă ?

— Nina. Nu mi-am închipuit că o să pățesc așa ceva. S-a rupt.

— Măi, măi !

Nina ținea mohorîtă plasa.

— Ai niște picioare lungi și caraghioase ! mărturisi ea deodată.

— Zău ?

*„O furnică mică, mică,
Dar înfiptă va să zică,
Ieri la prînz mi s-a urcat
De pe vișinul uscat
Pe picioare, pentru căci
Mi le-a luat drept niște crăci.“*

— E de Arghezi, știu ! Cît despre picioare, asta se cheamă autocritică. Lui Sîrmă îi cam pierise graiul. Și haina stă pe matală ca pe o sperietoare. Parcă ești Don Quijote. Te-ai supărat ?

Pe Radu îl cutremură o explozie de rîs. Abia mai auzi, ca de departe :

— Mulțumesc, Don Quijote ! La revedere, nene !

Se contemplă de la înălțimea staturii sale. Chiar atît de caraghios arată ? Crescuse, într-adevăr, lung și deșirat, de unde și porecla. Dar ce însemnătate are asta, cînd ai îm-

plinit 21 de ani și ai terminat cu brio examenele ? În grădinița de lângă tine înfloresc trandafirii. Câte culori au ! Și ce parfum ! Apropie-te ! Miroase-i !

*„Sah' ein Knab' ein Röslein rot,
Röslein auf der Heiden.*

War so jung und morgenschön...”¹

Trec oameni mulți. Unora le atrage atenția băiatul cu fața prelungă, palidă, toată numai zîmbet. Doar un blazat îl fixează cu ochi leșinați. Adică : de ce ești așa fericit, mări omule ? Ai motive ? Nu vezi că cerul este tot albastru, mereu albastru și soarele ăsta ne plictisește cu insistențele lui, chipurile, dătătoare de viață ?

Tînărul însă n-are vreme, nici chef pentru lămurirea blazaților. El vrea să cînte, să valseze pe toată întinderea străzii ; uite, cu fata de pe celălalt trotuar, nălțuță și blondă, zveltă și mlădie ca trestia. Un pas, o reverență, și... „Dansați, domnișoară ? Orchestra povestește despre Dunărea Albastră. Dansați ?” „Desigur. Numai să nu-i încurcăm pe trecători !” „O, nu, trecătorii ne vor face loc, sîntem doar mesagerii bucuriei. Veniți ?” Rochia verde unduiește ca vîntul. Din volbura vîntului saltă un val, încă unul — curbe albastre pe care flutură creste de spumă. Chiuie marea, trăiește, e vie. Țipă-n înalt pescărușii. Cad vertical printre valuri puternice brațe, tangente pe curbele sparte. Și colo, aproape, e țărmul, clădit pe coloanele dure, din piatră, cioplite de visuri. Cresc tinere trupuri din apă, se cațără iute, ajung în cetatea modernă. Fete, băieți, cîte doi. E în zori. Țărmul și-a prins pe dorice trunchiuri galbene panglici de holde. Vezi ? Pretutindeni petale de roze, și maci, și garoafe — un joc de lumină. Fete, băieți, cîte doi

---

¹ Goethe — „*Röslein*“ : Văzu un băiat un trandafirăș roșu,
Trandafirăș de pe cîmpie.

Era tînăr și frumos ca dimineața... (n.r.)

pornesc să primească aurora. „Prietenii, prietenii, priviți, ascultați ! Trece prin lume iubirea !“

— Temistocle, e timpul să faci pipi, dragă ! Te rog !

Radu avu senzația că un pumn bine țintit îi mută fălcile. Se afla sub un tei, a cărui coroană uriașă adăpostea inconștient o matroană impozantă, ținând de zgardă un fox sîrmos. Foxul se apropie de gardul cenușiu și ridică supus piciorușul. Era ras, tuns și frezat, după legile severe ale exotismului, care transformă și potaia cea mai anostă într-un leu. Trebuie să fi fost perfect instruit, dacă doamna vorbea cu el ca de la egal la egal !

Dar Temistocle își părăsi brusc îndeletnicirea intimă, se propti pe toate labele, întinse botul printre scînduri și mîrîi amenințător. Pe pervazul ferestrei deschise la parter se spăla impudic o mîță tărcată ca un tigrul.

— Nu te enerva, dragă ! se alarmă cucoana.

La vederea leului, tigrul deveni bănuitor. Își întrerupse toaleta, se arcui, se zbîrli, scuipă de cîteva ori, apoi o amenințare venită pe neașteptate din interiorul camerei îl făcu să părăsească fereastra. Temistocle lătră elegant, tenoral, și scoase limba. În urma pisicii apărură pe pervaz un șoricar galben, lung, care spuse ceva, pesemne injurios, în graiul lui, azvîrlindu-se după mîță. Pe același drum se avîntară voinicește doi pechinezi și cîteva terrieri albi, înnebuniți de plăcere, urmărind aceeași victimă, cocoțată acum, prudent, pe gard. Temistocle schelălăi, ca să le țină isonul. Dar fu zărit îndată și atacat în mod laș, cu o violență grosolană, dezgustătoare, de mahala.

Ostilitățile produsură în casă un tumult grozav, un vacarm insuportabil de voci cîinești. Geamul alăturat pocni, numai țandări, ca la o explozie. Prin rama ferestrei, se rostogoliră în curte : un ciobănesc cenușiu, doi ogari pătați, un bulldog canadian, un Saint Bernard, trei sau patru corcitură autohtone și alte cîteva rase, imposibil de identificat în acel vîrtej amețitor. Gardul abia mai rezista asaltului.

Temistocle — erou. Cucoana trase de curea, el se smuci în sens invers și zgarda se făcu bucăți. În acel moment, bulldogul reuși să sară în stradă. Temistocle își calculă rapid șansele de izbândă și încheie prin a o rupe la fugă, cu monstrul canadian după el. Urmărirea se vestea senzațională.

— Îmi mănâncă pușorul, domnule ! Prinde-l ! țipă femeia isteric.

Nemesis, cumplita zeiță a răzbunării, îi insuflă lui Sîrmă un gând genial. El își aminti epoca tuleiilor din barbă și, ca urmare, o fluierătură magistrală, strecurată abil printre patru degete, zdrobi timpanele tuturor ființelor din jur. Acum e-acum ! Corul patrupedelor își pierdu armonia, schimbându-se într-un infern dezorganizat. Și fiindcă victimele erau intangibile pentru ei, spre a-și menține forma și a se alege cu ceva, cîinii se încăierară între dînșii. Apăru și stăpîna, renumită în cartier ; și-a destinat toate veniturile creșterii acestor patrupede. Ținea în mînă o apărătoare de muște, confecționată din fîșii lungi de hîrtie. Lovi în dreapta, lovi în stînga, întărîtîndu-și astfel și mai mult favoriții. Temistocle și ucigașul se roteau într-un cerc vicios, fără ieșire. Ambele doamne făcură atunci front comun împotriva lui Sîrmă :

— Neobrăzatule ! Golane !

Dar el se grăbi să dispară după bisericuța din mijlocul străzii. Pîna acasă mai avea puțin. Cît se va bucura tata, auzind de succesul lui ! A, iată-l, a ieșit să-l întîmpine. Nu prea bătrîn, cu părul alb totuși, îmbrăcat într-o cămașă albastră. Pășește încet.

— Te așteptam ! îi spuse de departe. Ei, cum a fost ?

— *Finis coronat opus, pater !*¹ strigă Sîrmă. Încă un zece. Și felicitări.

---

¹ *Finis coronat opus* — sfîrșitul încununează opera (dicton latin).
(n.r.)

— Iată deci și anul IV. Măi băiete, măi ! Aproape geolog !

Masa era pe sfârșite. Mircea Bradin îi făcu băiatului un semn misterios, dispăru pe ușa dinspre bucătărie și se întoarse triumfător cu o frapieră în care se lăfăiau două sticle de șampanie.

— Am să-ți verific cumpătarea !

— *Nunc est bibendum* ! ¹ replică Sîrmă.

Primul dop pocni din toate puterile și lichidul spumos, de culoarea chihlimbarului, curse gîlgîind.

— Să fim solemni : la mulți ani ! zise bătrînul, cu paharul ridicat. Ia spune, ai mai băut șampanie pînă azi ?

— Da ! zîmbi Radu. Chiar de vreo trei ori. La niște onomastici.

— Foarte rău ! îi reproșă în glumă tatăl. Eu mi-am închipuit că-ți fac o surpriză.

— Dar dumneata cînd ai băut prima oară ?

— Tîrziu. Pe la 26—27 de ani. Poate fiindcă n-am avut ce sărbători pînă atunci.

— Și majoratul ?

— Hm ! Majoratul ? repetă bătrînul, așezîndu-se în fotoliul vechi, care scîrțîi. E o poveste cu majoratul meu. Dar să bem !

Sîrmă umplu paharele. Își aminti că de vreo cîțiva ani tata îi promisese o poveste pentru ziua cînd va fi major, dar el nu luase niciodată în serios promisiunea. Își închipuia că tatăl spune asta doar ca să-i mențină interesul pentru învățătură, sau așa ceva.

— E un lucru... chiar serios ? întrebă, cu un aer care s-ar fi vrut indiferent, în vreme ce începea să-și roadă unghiile.

— Nu ! răspunse scurt Bradin. Banal !

---

¹ *Nunc est bibendum* — acum trebuie să bem (în latină). (n.r.)

Ceea ce întări convingerea băiatului că are să audă ceva grav. Bătrînul îşi aprinse o țigară și fumă tăcut cîteva clipe.

— M-ai făcut curios ! Îl îndemnă Radu, privindu-l atent.

— Sincer. Ce părere ai tu despre mine ?

— De ce întrebi ?

— Ai să vezi. Ei ?

— Cred că... ești foarte exigent cu dumneata și cu alții...

Nu mi-ai ierta în ruptul capului, de pildă, dacă aş avea vreo restanță la facultate... sau...

— Iar eu nu mi-am terminat facultatea.

— Dumneata ? holbă Sîrmă ochii.

— Da, eu ! Și asta nu-i tot ce trebuie să afli.

Bradin era stingherit, din ce în ce mai stingherit, iar băiatul intra în derută. Cum, tatăl lui nu-și terminase facultatea ? De ce ? Și asta nu-i tot ?

— Pîna pe la 28 de ani, am fost tare sărac, Radule. Ai încercat vreodată să-ți închipui cum e sărăcia ? reluă Bradin, golind paharul.

— Cred că trăiai modest ! se lansă Radu precipitat ; era timid și încerca să treacă peste momentele de surpriză, șarjînd în mod vizibil.

— Și noi trăim modest...

— Nu se compară totuși ! Bunicul a fost acar în Gara de Nord. Dumneata ești profesor de liceu.

— Nu mă gîndesc la felul cum mă îmbrăcam ori ce aveam la masă ! îl întrerupse tatăl, cu privirea pierdută în arabescurile covorului. Poate astea se mai găseau, modeste și ele, desigur, dar se găseau.

— Atunci, nu știu... Cînd ai întrerupt facultatea ?

— În anul cinci. Dacă nu se întîmpla asta, azi aş fi fost arheolog. Un arheolog de talie națională. Nu exagerez ; a fost credința mea. Și aveam aptitudinile necesare.

— Atunci înțeleg din ce în ce mai puțin ! zise contrariat Sîrmă. Tocmai în ultimul an să lași titlul baltă ? Nu te-am cunoscut astfel ! Vrei să spui că de sărăcie ?

— Stai ! Nu lua totul așa ușor ! ripostă Bradin întunecat. Sînt lucruri de care mi-e greu să vorbesc. Tu nu înțelegi ce e cu adevărat sărăcia.

— Chiar dacă nu înțeleg ! Nu-i admisibil totuși mai ales la caracterul dumitale... Mai ales la caracterul dumitale ! repetă băiatul, trosnindu-și degetele.

— Ascultă-mă bine ! se ridică Bradin, nervos, și începu să umble prin odaie. Te-ai gândit la un moment dat să te apuci de patinaj. De ce n-ai mai făcut-o ?

— Mmm... Din lipsă de voință. Ba nu... Din lene.

— Eu mă pasionasem de golf. Era prin '35. Jucam acasă la un coleg de liceu. El știa bine. Mie mi-au trebuit două săptămîni ca să învăț cum trebuie. M-a umilit mereu, s-a lăudat cu victoriile lui. După două săptămîni l-am bătut strașnic. A fost de ajuns să-i iau trei partide la rînd, ca să renunțe la compania mea. Și îmi plăcea jocul. M-am lăsat apoi înfrînt sistematic și asta mă îndîrjea, și am pierdut și plăcerea golfului.

Profesorul își aprinse altă țigară. Tic-tac-ul pendulei, singurul zgomot rămas în încăpere, venea parcă de la mari depărtări. Țigara trosni mărunț.

„Ia te uită ce ascundea aerul dumitale blajin și liniștit !“ gîndi Sîrmă.

— Înțelegi ? reluă bătrînul. Sărăcia te îngrădește ca o închisoare. Niciodată nu poți face ce-ai vrea. Pe urmă vine munca istovitoare ; deci veșnica lipsă de timp. În facultate, de exemplu, am fost șofer de noapte pe un taxi.

— Nu mi-ai spus, zise Radu.

— Nici că în copilărie am fost lustragiu nu ți-am spus. Tata se prăpădise și trebuia să port și grija maică-mi.

— Asta-i altceva ! Poate așa se explică...

— Nu. Realul motiv al părăsirii facultății a fost altul. Am cunoscut-o pe mama ta. Era o fată foarte frumoasă, o știi din fotografii. Era război. Boala mea de inimă mă scăpase de front. Începuse să apară mizeria : din cînd în cînd chiar și foamea. Nu ne-am căsătorit niciodată...

— Niciodată ? !...

— Ascultă pînă la capăt ! Așteptam vremuri mai bune ; așteptam... ce știi eu... să treacă războiul, să reîncepem viața... să avem o casă... Visurile nu țin însă de foame, nici de cald. Ne venea din ce în ce mai greu. Urma să te naști tu. În iarna lui '44 am avut certuri tot mai dese. Îmi reproșa că nu încerc să cîștig, că important e să avem ce mîncea, nu să-mi continui studiile. N-am ascultat-o. S-a căsătorit cu cineva, un om cumsecade, cred, care-i asigura existența.

— Și eu ? șopti Sîrmă perplex. Și dumneata ai lăsat-o ?

— N-o puteam opri, Radule. Trăiam, înțelegeți, în mizerie. Dacă a plecat, înseamnă cu adevărat că nu mai putea să rabde. Asemenea lucruri se înțelege și se admit, crede-mă ! S-a măritat în mai. Tu aveai abia trei luni.

— Nu m-am născut în iulie ?

— Așa ești trecut în acte, fiindcă te-am înscris după alungarea fasciștilor, și depășisem cu mult termenul de înregistrare. A fost curios ; după plecarea mamei tale, am lăsat facultatea. Un sas din Sibiu m-a angajat secretarul lui. Se ocupa de petrol. Întîmplarea mi-a oferit un prilej accidental să-mi dovedesc cunoștințele arheologice în niște cercetări în Hîrșova. Era vorba de un tezaur antic. Am crezut o clipă că-mi surîde norocul ; după toate semnele, acolo putea fi aur. Himere ! N-am dat de urma comorii. Patronul mi-a dispărut pe neașteptate și eu m-am întors la București în aprilie.

Bradin vorbise repede, ocolind, involuntar sau cu bună știință, partea povestirii care-l privea pe Radu. Dar băiatul dorea să afle tot.

— Și cu mine ce s-a-ntîmplat ? Întrebă el, aprinzîndu-și stîngaci o țigară.

Emoția-l făcuse să pălească.

— Ea te-a îngrijit vreo trei luni, cît încă erai foarte mic. Înainte de a pleca eu la Hîrșova, te-a adus la mine.

— Era frumoasă mama, spui ?

— Foarte frumoasă... Știi, așa... blondă, înaltă... Foto-grafiile de fapt nu spun nimic... Atunci a plîns, mă rog, îți închipui... În asemenea ocazii se plînge.

— Acum... mai ai vești despre ea ?

— Nu. De mult nu mai am. Nici ea, de altfel, nu m-a căutat. Auzisem odată că ar fi undeva, în provincie. Ăsta e adevărul, băiete. Mama ta n-a murit la naștere, cum știai tu.

— Și ? zise Radu.

Bradin goli pe neașteptate paharul, privindu-și fiul țintă în ochi.

— Da... continuă el, pe gînduri. Bombardamentul din 4 aprilie mi-a ucis-o pe mama. Regiunea gării era, întreagă, un morman de ruine. Mă dezorientasem complet. Locuiam deja aici, în casa asta, cumpărată pe la sfîrșitul lui martie și unde și geamurile rămăseseră întregi. Nu știu cum au trecut zilele, săptămînile... Încercam să-mi găsesc un rost pe undeva — nu pentru bani, acum nu mă mai interesa asta ! — pentru mine însumi ! Zadarnic. Nu-i trebuia nimănui un arheolog fără diplomă.

„Ce bine că ai avut răbdare să cresc, tată !“ își spuse Radu, simțindu-se deodată matur.

— Mare lucru n-am făcut în viață, recunosc ! spunea tatăl. Am alergat mereu după bani, obsedat. Nu mai foloseam nimănui. Și atunci ai apărut tu. Tu, cineva pentru care să trăiesc. Aici mi-a fost scăparea.

— Aventuroasă tinerețe ai mai avut ! zise băiatul, simțind că bătrînului îi trebuie o încurajare.

— Nu mă pot plînge...

— Ei, tată, dar noi nu mai bem astăzi ?

În glasul lui Sîrmă nu era atîta entuziasm cît ar fi presupus cuvintele.

— Ba da ! Dă sticla-ncoace !

— Ce afaceri a făcut patronul tău ?

— Fisch ? Vindea petrol. Asta se căuta ca pîinea caldă atunci, în război. M-a plătit bine, de ce să mint ! Dar, pe undeva, am greșit.

„Nu cumva, tată, afacerile astea nu erau tocmai-tocmai cinstite ? Și totuși... dacă ar fi așa, nu te vîrai dumneata în ele... Mă ocup eu de dumneata... e aici ceva care nu merge.“

— Unde puteai greși ?

— Nu știu. E firesc să vrei bani, cînd îi cîștigi pe drept. Nu ? Eu asta am vrut. Cugetul nu mi-a reproșat niciodată nimic. Și nu pot fi acuzat de lipsă de conștiință. Dar iată că în locul marelui savant care mă visam sînt azi doar profesor de istorie și științe naturale. Noroc că tu ai să fii exact ceea ce n-am izbutit eu. Ai să vezi ! Ai un creier bine pus la punct și constat mai ales că nu lași cartea din mînă. Asta e mare lucru, Radule !

— Acum, să nu exagerezi și dumneata !

— Adu-ți paharul ! Așa... Noroc, măi băiete ! La mulți ani !

— La mulți ani, tată ! Vezi, ai făcut foarte mult pentru mine. M-ai învățat latina, greaca, franceza. Mi-ai dat...

— Fleacuri, fiule ! Acum trebuie să-ți dau cît mai mult, acum, cînd pleci în viață...

— Dar acum voi cîștiga eu singur totul !

— Totul ? Și mașina, adică ?

— Ce mașină ?

— Turismul, domnule ! Turismul, mai necesar unui geolog decît aerul pe care-l respiră. Strîng bani de mult. Cu meditații, cu ore suplimentare... Joc și la loto.

— Tată ! izbucni băiatul în rîs. De ce ? Doar nu mașina mă va duce la Academie !

— S-o crezi tu ! Ia doi studenți, la fel de buni amîndoi, cu aceleași calități. Care va fi apreciat mai mult ? Cel care se înghesuie de două ori pe zi în tramvai, sau cel care-și parchează turismul vizavi de facultate ? Răspunde, domnule modest !

— Eu l-aș stima pe cel cu tramvaiul.

— Romantism, puștiule ! Ești prea tînăr încă pentru viață. Bine că e aici un om să-ți deschidă ochii. Trebuie să-ți cumperi, domnule, un „Renault“, cea mai bună mașină pe piața noastră la ora actuală. Pricepi ? Lasă, că taică-tu a umblat și pe jos pînă s-a umplut de bătăături și a gustat și plăcerea mașinii trase la scară. Ehe !

„Vai de mine, tată, dar ai concepții învechite rău ! După cîte constat, e nevoie de o întreagă reeducare ! Trebuie să mă ocup serios, nu glumă !“

— Da ?

— Păi mașinile astea de ce sînt făcute ? Nu ca să le cumpărăm ? Ah, dacă aș putea da o lovitură ! Ceva cu bani mulți și repede ! În fine ! S-o lăsăm deocamdată ! Pof-tim ! Iar s-au golit paharele !

— Atenție, torn !

Radu nu reuși să-și ducă la bun sfîrșit sarcina de pahar-nic. În vestibul țîrîi scurt soneria.

— Ia vezi, cine e ? zise Bradin, ușor indispus.

— Vasiliu, cine altul ? O să-ți propună o partidă de table, ca de obicei.

— Are ghinion. Nu-mi arde de asta.

Sîrmă alergă să deschidă. În hol aștepta un cetățean necunoscut, cu un pachet voluminos sub braț.

— Bună seara, tinere ! salută el cu voce gravă.

— Vă salut.

— Aici locuiește familia Bradin ?

— Întocmai. Doriți să vorbiți cu tata ?

— Dacă se poate.

— Vă rog să intrați ! E acasă. Tată, te caută un domn ! strigă Radu, trântind ușa în urma noului venit.

— Îmi permiteți ? murmură politicos oaspetele, căutând din priviri un loc unde să-și lase pachetul.

— Mă scuzați ! spuse repede Radu, nedorind să fie mai puțin amabil. Aici e bine !

Îl ajută să așeze coletul, înfășurat în hîrtie albastră, sub cuier. Remarcă imediat grija cu care necunoscutul îl pusese jos.

— Pe mine mă căutați, domnule ?

Bradin îl scrută pe străin cu atenție. Nu-și amintea să-l fi văzut vreodată. Vizitatorul avea o constituție robustă, iar costumul gri, elegant îi scotea în evidență umerii largi. Părul cărunț, lins, despărțit la mijloc, contrasta oarecum cu figura lui energetică, arsă de soare.

— Pe dumneavoastră ! spuse fără intonație necunoscutul, apropiindu-se. Dați-mi voie să mă recomand ! Dumitru Păruș.

— Mă numesc Mircea Bradin. Fiul meu, Radu.

Păruș le strînse mîinile în fugă, numai din vîrful degetelor.

— Pofțiți înăuntru. Serbam astăzi un succes de facultate al acestui tînăr.

— Sper că nu deranjez ! spuse oaspetele, deși se vedea bine că asta îi e relativ indiferent.

— Ba nu, de loc ! se grăbi Bradin. Știți, Radu trece acum în anul...

— În anul IV, știu ! întrerupse vizitatorul. La facultatea de geologie. Felicitări.

Rostise totul cu oarecare grabă, ca pe o formalitate.

— Pentru ce stați în picioare ? interveni Sîrmă, pe care vizitatorul îl intriga. Luați loc ! Fotoliile sînt cam vechi, dar comode.

— Mulțumesc !

Păruș privi în jur. Curățenia era ireproșabilă. Mobilă arhaică. Multe tablouri, o bibliotecă, un scrin...

— Și soția ?

— N-am avut !

— Curios ! Păreți un om sociabil.

— Beți un pahar cu noi ! Încercă iar Sîrmă să destrame atmosfera de încordare și nedumerire.

— Poate mai târziu ! se abținu Păruș. Deocamdată, tovarășe Bradin, te-aș ruga... Dacă nu te superi (recita formulele de politețe cu un ton aparte, căutînd parcă să scape cît mai repede de aceste părți ale frazelor), dacă nu te superi, lasă-mă un minut singur cu tatăl dumitale !

— Mă rog, mă rog ! făcu Radu nemulțumit și părăsi încăperea.

— Vreau să-mi răspundeți la cîteva întrebări ! zise oaspetele, scoțînd din buzunarul de la piept un carnet de notițe și un medalion oval, fără lanț. Întinse bijuteria lui Bradin. Îl recunoașteți ? Sînt două fotografii înăuntru.

Gazda deschise medalionul și tresări.

— Anatol Fisch și Torry, soția lui !

— Exact ! confirmă rece vizitatorul.

— Nu înțeleg ! Cum a ajuns la dumneavoastră...

— Veți pricepe numaidecît. Apucați micul inel de care se agață lanțul bijuteriei. Așa ! Răsuciți-l ușor spre dreapta. Acum trageți !

Mircea Bradin rămase în mîină cu o lamă extrem de fină, ce se împlînta în capacul din față al medalionului.

— Acolo e scris ceva ! continuă Păruș. Cu ajutorul unei lupe, textul poate fi descifrat.

— Radule ! strigă bătrînul. Adu-mi, te rog, lupa de pe birou !

Radu veni într-un suflet, privind intrigat la cei doi. Se vedea că ar fi vrut să rămîină. Plecă însă, cu părere de

rău. Tăcut, Bradin luă lentila, apropiînd-o și depărtînd-o de inscripție. Reuși cu greutate să citească :

MIRCEA BRADIN. Profesor de științe naturale și istorie.

București, str. Sf. Elefterie 35. Are a doua plăcuță.

ANATOL.

Gazda apucă medalionul, introduse lama la loc și, după ce medită puțin, se întoarse spre Păruș :

— Sînt curios să știu cine v-a dat bijuteria. Anatol avea o fată, Wilhelmina. Ea ?...

— N-are importanță ! zise încruntat Păruș. L-ați cunoscut bine pe Anatol Fisch ?

— Da.

— Ați făcut niște cercetări la Hîrșova ?

— În 1944, primăvara.

— Acolo s-au găsit două plăcuțe de aur.

— Sînteți bine informat ! Da, ni le-a vîndut un învățător. Le găsisse imediat după cutremurul din 1940. În urma unei prăbușiri. Se pare că pe acolo trecea una din subteranele fostei cetăți Carsium.

— Continuați ! E foarte important să aflăm totul.

— Învățătorul ceruse o sumă destul de mică, dar Fisch nu s-a învoit de loc cu ea. Atunci învățătorul ne-a dat doar o plăcuță, pentru jumătate din banii oferiți de patronul meu. A fost un vicleșug de mare clasă. Fisch citi inscripția

— știa latinește ca toți intelectualii ardeleni. Căci pe plăcuțele de aur era o inscripție în latină.

— Știm. Și ?

— Lectura l-a electrizat parcă. Ne-am întors la hotel. N-a dormit toată noaptea, încercînd să ghicească restul cuvintelor. Pe plăcuța lui, după cîte am priceput, se afla sfîrșitul textului. Nu mi l-a arătat niciodată. Dimineața mi-a pus în mînă toți banii ceruți de învățător : „Du-te la pun-gașul ăla și ia-i restul inscripției. Ne-a bătut. Are cap, nu glumă !“ Am cumpărat plăcuța, dar, cînd m-am întors,

Fisch dispăruse. Prospekțiunile petroliere pentru care venisem au rămas baltă. Cum se făcuse nevăzut, unde ?

— A murit curînd, într-adevăr. Dar a divulgat taina inscripției. Plăcuța lui se află în posesia noastră.

— Deci nici dumneavoastră nu cunoașteți tot textul ?

— Nu.

— Acum am priceput. Vizita aceasta are ca scop...

— Nu vă grăbiți, tovarășe Bradin ! îl întrerupse repede Păruș. Să începem cu placa aflată la dumneavoastră.

— Foarte bine ! făcu Bradin, cu o nuanță de nerăbdare în glas. Un moment, v-o aduc.

„A venit doar ca să mă tragă de limbă ? se întrebă el în gînd. Nu știam că autoritățile încep să se ocupe de tezaur. Multe nu prea am de spus — nu știu nimic despre dînsul, altfel l-aș fi ridicat de mult.“

Trecu în cealaltă cameră și reveni cu o bucată de metal.

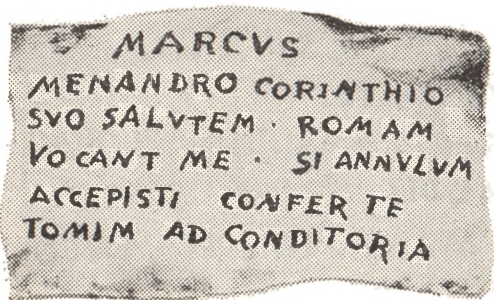
— Poftim ! i-o întinse el lui Păruș. Iertați-mă, știți latinește ?

— Nu ! spuse acesta, din nou fără intonație.

— Atunci, dați-mi voie să vă traduc !

Gazda așază placa pe masă. Cei doi se aplecară asupra ei.

— Asta e tot, spuse Bradin. În românește ar suna cam așa : „Dragă Menandros din Corint, Marcus te salută.

Mă cheamă la Roma. Dacă ai primit inelul, du-te la Tomis, la magazii (la depozite).“ Acest *conditoria* latinesc denumea magazinele săpate sub pământ sau sub o clădire.

— Și de ce ați făcut cercetări la Hîrșova ? se interesă Păruș, consultîndu-și caietul de note. În text văd că se amintește de Tomis, de Constanța.

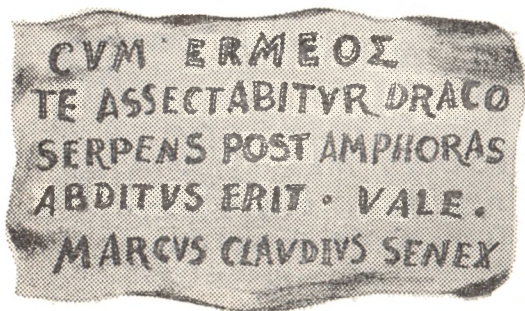
— Tovarășe Păruș, ați aflat, cred, că am fost secretarul particular al lui Anatol Fisch. Îmi plătea cu bani grei cunoștințele de arheologie și geologie. Începusem la Hîrșova niște prospecțiuni.

— Și ? Ați mai găsit ceva după ce rămăsesseți singur ?

— Nu. La Hîrșova nu exista nici urmă de comoară. Am descoperit cîteva subterane noi și... cam asta a fost totul.

— Acum să vă spun ce m-a adus la dumneavoastră, tovarășe Bradin ! zise, pe un ton oficial, Păruș. Ați înțeles, desigur, că Fisch a lăsat acest medalion cu intenții precise ; să fiți căutat de familia lui sau de altcineva pentru începutul mesajului antic. Ne-am prezentat cam târziu, e drept. După 21 de ani. Dar... abia acum ne-a parvenit și nouă medalionul. Speram ca plăcuța dumneavoastră să ne spună mai multe. N-a fost așa. Cealaltă parte a textului, aflată în posesia noastră, conține mai multe informații. Iat-o !

Scoase dintr-un buzunar o placă de aur, identică celei aflate pe masă. Bradin se aplecă repede asupra ei.

— Nu înțeleg ! șopti într-o doară Bradin.

— E simplu ! Păruș trase carnetul mai aproape : „Cînd Ermeos te va însoți, șarpele va sta ascuns după amfore. Fii sănătos ! Marcus Claudius Senex.“

— Nu-i vorba de traducere ! Nu pricep ce poate însemna... adică sensul. E foarte vag. Cifrat poate.

— Totul s-a rezolvat.

— Cum ?

— Ermeos a fost descoperit.

— Nu înțeleg absolut nimic, deși... Ar însemna că tezaurul există ?

— Da, tovarășe Bradin, există !

Bradin se ridică în picioare, zîmbind derutat.

— Vă cer scuze, dar știrea m-a uluit. Mulți ani am încercat și eu, zadarnic, să descopăr cea mai mică urmă, să mă conving că nu e la mijloc o simplă fantasmagorie. Dumnezeuastră dați totul peste cap. Aproape nu-mi vine să cred. Unde ? La Carsium, sau la Tomis ?

— La Tomis.

— Taina asta mi-a scos peri albi ! Cîte speranțe, cîte visuri au ucis aceste două plăcuțe ! Am crezut cîndva că voi reuși să le dau de capăt. Nerozie, cumplită nerozie. Acum... Știu eu ? Aș mai fi în stare să mă bucur ? Dar surpriza... După atîta vreme... Tovarășe Păruș, dacă fără alte indicii, bazîndu-vă numai pe Ermeos, ați putut ajunge la tezaur... Extraordinar ! O forță deductivă demnă de respect.

— Pardon ! zîmbi ironic Păruș, făcîndu-l pe Bradin să roșească. Noi nu ne-am bazat cîtuși de puțin pe noroc. Nu eu. Tovarășii care au făcut descoperirea. Dar sîntem încă departe de tezaur. Ce s-a găsit la Constanța, a fost doar începutul...

— Să nu mă înțelegeți greșit, tovarășe Păruș ! Rezolvarea acestei taine este atrăgătoare pentru mine doar prin conținutul ei științific.

— Mă dezamăgiți ! îl întrerupse aspru vizitatorul. Nu punem nici o clipă la îndoială buna dumneavoastră credință. Altfel nu v-am fi destăinuit nimic despre cercetările noastre.

Bradin nu răspunse imediat. Părea absent. Doar privirile îi alergau neliniștite pe obiectele din jur.

— Da, murmură el într-un târziu. Interpretez poziția dumneavoastră așa cum e. Mă bucur că m-ați înțeles. Visăm să descopăr în acest tezaur cine știe ce dovezi despre începutul poporului nostru. Dar visul rămîne vis. Să nu mai discutăm. Vă mai pot fi cu ceva de folos ?

— Desigur ! se mai împlînzii Păruș. Nu vă facem nici un reproș că n-ați înștiințat autoritățile despre tezaur. Asta se explică prin faptul că nici dumneavoastră nu mai credeți să existe. Dar acum, cînd noi am început cercetări sistematice, sîntem siguri că nu aveți nimic împotrivă să ne acordați ajutorul.

— Eu ? Și în ce fel ? Aveți încredere ?

— Cam multe întrebări ! Încredere ? Fără îndoială. Vă puteți închipui că am luat informații precise despre dumneavoastră înainte de a vă propune colaborarea. Vă cunoaștem viața, tovarășe Bradin, și asta e de ajuns pentru noi. Practic : primiți, ori nu ?

— Cu cea mai mare plăcere, tovarășe Păruș ! Nu știu chiar cum să vă mulțumesc !

— Important e să găsim comoara, atît ! îi reteză Păruș din entuziasm. Despre însemnătatea ei cred că nici nu mai e nevoie să-i vorbesc unui arheolog. Așa !... Va trebui să plecați la Hîrșova, să-l găsiți pe învățătorul de la care ați cumpărat odinioară plăcuțele și să aflați locul exact de

unde le-a scos. Apoi să căutați cu atenție acolo. Veți avea sprijinul nostru permanent. Vă rugăm numai să ne dați de știre, imediat ce ați descoperit vreun indiciu despre tezaur. Cunoștințele dumneavoastră de arheologie sînt foarte prețioase în această împrejurare. Mai este și o altă latură a problemei. Amintesc de ea, fiindcă e bine să nu omitem nici un amănunt. E vorba despre recompensă.

— Tovarășe Păruș !

— Veți avea la dispoziție, după efectuarea cercetărilor, o sumă de bani. Ce nu se poate face cu o asemenea sumă, mai ales că aveți un băiat așa de mare, mîine-poimîine geolog ?

Încercarea de glumă nu-l făcu să surîdă decît pe autorul ei.

— Vă ascult mai departe ! interveni gazda.

— V-am spus, tovarășe Bradin, ne aflăm la început de drum. La vechiul Tomis, în *conditoria*, cercetătorii au găsit numai o piatră.

— Piatră ?

Bradin deschise ochii mari.

— Vă veți convinge pe loc.

Dumitru Păruș trecu în vestibul, de unde se întoarse cu pachetul învelit în hîrtie albastră. Îl puse pe masă, răsturnînd un pahar gol. Cu mișcări precise, desfăcu hîrtia. Sub privirile neliniștite ale lui Bradin apăru piatra. Era aproape sferică, ceva mai mare decît o minge de fotbal, cu suprafața neregulată din cauza unor mici adîncituri vălurite. Sub stratul subțirel de praf păstra o culoare verde, acel verde spălăcit ca la orice piatră care, zăcînd în apă, s-a acoperit cu mușchi ; acesta, scos la aer, se usucă și dă naștere unei cruste de lut verzui. Cîteva resturi de pămînt cimentat acopereau ici-colo valva unei scoici, încrustată în întregime în piatră. Doar marginile ei sidefii se zăreau cu claritate, strălucind cu reflexe galbene în lumina becurilor.

— Asta e tot ce-am descoperit la Constanța ! spuse Păruș.

— Bine, dar asta e... tot și nimic ! Ce vă obligă să credeți că trebuie să continuăm cercetările la Hîrșova ? Acest pietroi vă oferă vreun indiciu ? Mă rog, ceva care să vă arate direcția viitoarelor investigații ?

— Partea a doua a textului amintește, tovarășe Bradin, de acel *draco serpens* pitit după amfore. Amfore nu mai sînt acum. Cît despre șarpe, dacă trăia vreunul acolo, a pierit de mult. Ce semnificație are el, nu știu încă. Nu mă între-rupeți ! Poate fusese închis în *conditoria* aceea ca să pă-zească piatra. Marcus Claudius nu putea însă ascunde tot tezaurul la Tomis, într-o perioadă tulbure, cînd Imperiul se cam clătina.

— Da... Cred că era vorba de perioada de după retra-gerea lui Aurelian din Dacia.

— Exact. Treburi urgente îl cheamă pe Senex la Roma. Îngroapă comoara la Carsium, lîngă Hîrșova, și-l anunță pe acest Menandros din Corint cum să ajungă la ea. E logic ? Piatra a dus-o la Tomis, adevărat, dar principalul tezaur e la Hîrșova. Acestea au fost concluziile specialiștilor noștri.

— Se poate să fie adevărat. Altfel ați fi găsit totul la Constanța.

— Întocmai. Acum un ultim lucru, tovarășe Bradin. Pe urmele tezaurului nostru se mai află și un grup de răufă-cători.

— Cum ați spus ?

— Ați auzit bine. Răufăcători. Îmi pare rău, dar... asta e situația. Nefericirea face ca ei să fi ajuns înaintea noastră la o serie de probe despre comoară. Păruș își cercetă iar no-tele și sublinie ceva acolo. Acest medalion, de pildă, a fost ținta unuia din atacurile lor. Pentru el au ucis-o pe Wil-helmina Fisch.

— Ucis-o ?...

Bradin își deschise nervos haina la piept, gata să rupă nasturii.

— Pînă acum n-am reușit să prindem pe nici unul din ei. Au ajuns înaintea noastră la Tomis, la *conditoria*. Au furat de acolo piatra pe care o vedeți. Am reușit să intrăm în posesia ei și a plăcuței cu textul latinesc după eforturi serioase.

— Destul de grav...

— Veți pleca pe teren singur. Vă rugăm să nu suflați o vorbă nimănui despre scopul venirii dumneavoastră acolo. Invocați un motiv cît mai plauzibil...

— Radu, fiul meu, se va duce la Hîrșova pentru cîteva zile, pentru niște cercetări geologice. Am să-l însoțesc.

— Foarte bine. Tuturor să le spuneți asta. Dacă observați că sînteți urmărit, nu vă alarmați. Cineva dintre noi vă va purta de grijă în permanență. E nevoie însă să păstrăm cea mai strictă conspirativitate. Răufăcătorii încă nu vă cunosc, totuși se vor lovi curînd de dumneavoastră în timpul cercetărilor. Vor încerca, probabil, să vă tragă pe sfoară, ca să afle ce ați descoperit. Nu comunicați nimănui nimic, decît dacă va spune că a venit din partea mea.

— Toate astea seamănă cu un detestabil roman polițist.

— Cred că nu e cazul să facem aprecieri ! Îl puse la punct, mereu rece, Păruș. Asta e situația, repet, tovarășe Bradin !

— Am să încerc să mă conformez. Conspirații, urmăriri, crime... La vîrsta mea ! Dar, mă rog...

— Permiteți-mi să vă strîng mîna, zise Păruș, cu vocea lui ușor plictisită la amabilități. Am devenit din această clipă colaboratori. Sînteți un om inteligent, valoros, și va trebui să învingem.

— Momentul merită să fie consemnat, spuse Bradin, după ce-și strînsesă nehotărîți mîinile. Să bem ! Vă rog, nu mă refuzați, că rup contractul !

— Dați-mi voie, atunci, să le umplu eu !

Ciocniră paharele, golindu-le pînă la fund.

— Să știți însă, făcu Păruș, închizîndu-și carnetul, că piatra asta nu e piatră, de fapt.

Gazda privi la interlocutorul său cu o buimăceală prost mascată.

— Nu credeți ? E ușoară ca o cutie de carton și mai tare decît cel mai renumit oțel. Convingeți-vă !

Bradin ridică piatra de pe masă. Rămase o clipă derutat. Tot ce spusese Păruș se confirma. Ciocăni cu degetul — piatra suna înfundat, a plin.

— Ați vrut s-o spargeți ?

— Ne-am ferit s-o stricăm, poate ascunde chiar cheia tezaurului. Fiind însă tot atît de uimiți ca și dumneavoastră, specialiștii noștri au încercat să-i desprindă o țandără pentru analiză. N-au reușit.

— Extraordinar ! șopti Bradin, tot învîrtind piatra între degete. E cam murdară. Mi-ați permite să-l chem pe Radu s-o curețe ? E plină de praf și pămînt. N-ar fi exclus să tăinuiască o inscripție.

— Inscripții nu are, vă asigur eu. Dar încercați. Mai ales că am hotărît s-o lăsăm în păstrarea dumneavoastră.

— La mine ? Întrebă Bradin nedumerit, iscodindu-și din ochi musafirul. De ce tocmai la mine ?

— Ca să vă fie la îndemînă. Înțelegeți, nu e exclus ca pe parcurs să găsiți un indiciu referitor la dînsa. Atunci va fi bine s-o folosiți imediat. Lucrurile trebuie să se petreacă în cea mai mare grabă, pentru ca răufăcătorii să fie devansați. Noi nu știm cît au aflat ei despre comoară, ce urme au depistat pînă la ora asta. Doar plăcuța va trebui să ne-o dați. E din aur...

— Da, bine, bine ! aprobă Bradin, gîndindu-se intens la ceva. De ce nu ați curățat piatra ?

— Specialiștii noștri au luat cîteva probe ale crustei ce o acoperă. Acum cred că e cazul s-o curățați.

- Radule !
- Și vă mai rog... Puțină discreție față de băiat.
- Da, tată !
- Ia, te rog, obiectul ăsta și curăță-l în baie. Îți explic eu mai târziu.
- Bine, tată !
- Radu dispăru.
- Cum adică, reluă Bradin, să nu-i spun nimic despre cercetări ?
- O, ba da ! Numai ascundeți-i latura polițistă a chestiunii. Oricum, vârsta lui...
- Da, aveți dreptate. Și cum voi ține legătura cu dumneavoastră ?
- Cel mai bine ar fi prin post-restant. Vom evita întâlnirile directe. Se pare că ceilalți au o bandă numeroasă și bine organizată. Vă pot urmări, și atunci întâlnirile noastre vă vor aduce neplăceri. Dar ce face Radu la Hîrșova ?
- Își strînge material pentru lucrarea de stat. Are ca temă stratele jurasice dintre Capidava și Carsium.
- Aha ! Interesant ! exclamă Păruș, deși se vedea că stratele jurasice nu i-au trezit nici urmă de interes. Iată, tovarășe Bradin ! Aveți aici un prim avans de 5000 de lei.
- Mulțumesc !
- Cine știe ce cheltuieli vor surveni pe teren. Poftim !
- Tată... șopti Radu, intrînd în cameră.
- Ce este ? Ce-i cu tine ? Ți-e rău ?
- Bradin ascunse iute banii și sări de la locul său, repezindu-se spre băiat. Sîrmă, palid, privea tulbure, cînd la taică-său, cînd la musafir.
- Vă rog... să veniți... în baie, articulă el cu greu.
- Cei doi îl urmară intrigati, neștiind despre ce e vorba. Radu deschise ușa cu un gest brusc. Pereții băii pluteau într-o lumină azurie, palidă, mișcătoare.
- Ce e asta, tovarășe Păruș ?

Ō rază de purpură se înfipse în plafon, descrie un cerc și se amplifică, luînd locul celorlalte.

— Sînt derutat... se strădui Păruș să-și mențină prestața.
Ce e asta ?

— Tată, cînd am vrut s-o spăl...

— Sînteți sigur că piatra a fost lăsată de un latin ?

— Noi nu glumim, tovarășe !

— Extraordinar !

— E fascinant, tată ! Ca un... Ca o...

— Eu știu ? Radule, de la apă ?

— De la apă.

— Scoate-o afară !

Păruș făcu un pas precipitat înainte, smulse cu violență piatra din mîinile băiatului și o strînse la piept, udîndu-și hainele. Își plecă ochii, privind-o intens, vizibil nehotărît în privința ei. Apoi i-o restitui lui Sîrmă și-și mușcă buzele, gînditor.

— Valoarea pietrei crește nemăsurat ! zise el, răgușit.
Dracu' știe ce înseamnă toate astea ! V-o las, totuși. Vedeți ce încredere avem, tovarășe Bradin ?

— Văd, văd ! Acum s-a oprit.

— S-a oprit. Păstrați-o ca pe ochii din cap !

— Sfat inutil.

— Poate să aflați dumneavoastră...

— Ciudat, ciudat, pe onoarea mea ! Mă măguliți ! Ră-mîne deci cum am stabilit.

— Da. Și... atenție !

— Am înțeles exact.

— Tată... Explicați-mi, pentru Dumnezeu !

— Atenție, tovarășe Bradin ! Bună seara !

— Uff ! Bine că s-a dus !

— Cred că e timpul să-mi spui și mie !

— Sigur, băiete, sigur ! Știi, cercetările acelea de la Hîrșova... Ți-am vorbit de ele.

— Ei ?

— Le-au continuat alții. Descoperiri senzaționale, vezi !
Mi-au propus colaborarea.

— E puțin curios acest... tovarăș Păruș ! Dumitru Păruș...

— Găsești ?

Sîrmă ridică din umeri :

— Aerul lui rigid... Pur oficial... Destul de neplăcut, în fond, așa-i ?

— Ce vrei, poate din pricina meseriei. Da, da, nu exagerez de loc ! Dar stai să-ți povestesc în amănunt !

★

★

★

Noapte de vară, cu lună. Strada-i acum pustie, cutreierată numai de foșnetul teilor. Ceas de liniște, în care Universul trimite Pămîntului solii dintre cele mai ciudate. Stai la o fereastră deschisă, stai și ascuți, și aștepți să se petreacă un lucru nemaîntîlnit, ca și cînd cineva ar pregăti un miracol ; cineva nevăzut, dar prezent, lîngă tine, așa ca undele radio-steelor. Nu mai e nimic de mirare într-un astfel de ceas, nici dacă văzduhul s-ar despica deasupra casei tale, iar în grădiniță, printre straturile de petunii și trandafiri ar coborî, cu unul dintre suportți, o formidabilă astronavă străină.

Radu nu-și lua gîndul de la piatra adusă de Păruș. Îl auzi pe Bradin plimbîndu-se în camera de alături. Destăinuirile lui, laudele profesoarei de petrografie, majoratul, venirea oaspetelui, toate i se învîlmășeau în cap, dominate de piatra fantastică. Trase încetișor sertarul de jos al scri-nului, ridică sfera și o cîntări multă vreme în mîini. Apoi ispita îl învinse. Se strecură în baie și răsuci robinetul căzii.

Luminile nu întîrziară să-și facă apariția. Lumini de toate culorile, de toate nuanțele, într-o neconținută fugă de-a lungul pereților. Băiatul încetase de mult să mai creadă în minuni. Își dădea seama cu toată precizia gîndirii lui știin-

țifice că are în fața ochilor un aparat. Construit de cine și când ? Păruș afirmase că el ar proveni de la un latin. Și tata a spus același lucru, arătându-i textul găsit la Hîrșova. „...*draco serpens post amphoras abditus erit.*“ Ce șarpe ? Cum adică „după amfore“ ? Marcus Claudius, ce taină ascund cuvintele acestea cifrate ? Cine, acum 2000 de ani, a putut realiza capodopera tehnică dinăuntrul pietrei ?

Sîrmă se așează pe cimentul rece al pardoselei, lîngă ușă. Cum se zbat razele pe tavan, străbătute de umbre diforme ! E un mesaj din lumea fără capăt a Cosmosului ? Umbrele, strălucirile mereu schimbătoare, comunică ceva ? Poate-i cererea de ajutor a unui echipaj amenințat cu pieirea. Poate-i o epopee, ori o simfonie transmisă pentru Concursul Galactic al Artelor. Poate-i sărbătorirea unei generații de cercetători întorși din bătălia cunoașterii. Poate vorbe senine de dragoste, poate valuri de flori diafane, poate dansul unei femei străvezii cum e aerul ? Sau tabloul unei furtuni cu zăpezi policrome, răsucindu-se monstruos între un cer plin de amenințări și un pămînt încărcat cu primejdii ? Paleoastronautica s-a îmbogățit cu o confirmare a ipoteticei vizite cosmice din trecut ? Și dacă, la urma urmei, totul e un fenomen natural, abia acum întîlnit de oameni și care a frapat imaginația lui Senex ?

Radu așează sfios ceașca în farfurioară și-și ridică privirile. Profesoara de petrografie, scundă, energică, excelent pedagog, aștepta răbdătoare să înceapă.

— Știți, se încumetă el în sfîrșit, vream să vă cer părerea asupra unei... — își caută cuvintele — unei chestiuni foarte delicate. E în legătură cu petrografia.

— Ia să vedem ! îl îndemnă profesoara, zîmbindu-i ca să-l încurajeze.

— Un prieten al meu, un coleg adică... din școala elementară, mi-a solicitat... Nu prea știu cum să vă spun.

— Spune cum ți-e mai ușor !

— Dacă ne-am închipui o piatră rotundă, cam cât o minge de fotbal și în care se află încrustată o scoică...

— Mi-am închipuit-o !

— Când o introducem în apă, prin orificiul scoicii țîșnește un jet de raze luminoase multicolore. Care e explicația științifică a fenomenului ?

— Nu e nici una ! zîmbi și mai larg profesoara. Așa ceva, din punct de vedere științific, e o aberație. Dar am înțeles : colegul dumitale face literatură fantastică... științifico-fantastică parcă i se spune...

— Mda... Cam așa ceva. Am ținut să vă consult...

— Ai grijă, Sîrmă ! îl amenință profesoara cu degetul. Pentru un om de știință încă neformat pe deplin, literatura aceasta e un adevărat pericol.

— De ce ? Întrebă Sîrmă, curios ca un copil.

— Fiindcă îți creează impresia că tot ce zboară se mănîncă. Dar ce vrea să facă acel coleg al dumitale cu piatră ?

— El spune că înăuntru ar fi închis un aparat.

— Și cine l-a închis ? Cum funcționează aparatul în apă ? E din ce în ce mai aberant.

— Nu știu. El vrea ca piatra să fi ajuns pînă în zilele noastre, îngropată de un latin.

— Din rău în mai rău ! Nu cumva pretinde că latinul a construit aparatul ?

— Aici e greutatea. Desigur că nu latinul l-a construit, doar nu se pricepea la electronică. Atunci cine a putut să-l construiască ?

— Vorbești de parcă toate astea ar exista în realitate.

— Nu, nu ! E doar o fantezie. Iertați-mă !

— Sfătuiește-ți colegul să scrie că aparatul a rămas de la cosmonauții aceia... de la paleoastronauți, în a căror vizită, personal, să-mi fie cu iertare, nu cred nici în ruptul capului.

— Și mie mi-a făcut impresia... adică și eu am fost de părere că la mijloc nu pot fi decât paleoastronauții. Dar de ce merge, de ce să meargă în apă ? Băiatul așa vrea. Există vreo compoziție a pietrelor care, venind în contact cu apa, să dea naștere unor reacții puternice ? Asta vroiam să vă întreb.

— La modul descris de dumneata, nu ! Îmi pare rău, dar, hotărât, nu !

— Deci numai paleoastronauții ! recapitulă Radu. Iar chestiunea cu apa e o aberație.

— Întocmai. Colegul dumitale va fi decepționat, dar spune-i că știința e necruțătoare în această privință. Poate ar fi mai bine să se apuce de scris poezie ?

3.

Vaporaşul ţinea firul apei, ridicînd valuri lungi la prova. Sîrmă, rezemat de copastie, cerceta cu atenţie harta, în vreme ce Bradin, lîngă el, îşi lăsa privirile să alunece de-a lungul malurilor.

— Mai avem circa trei kilometri ! vesti Radu cu voce sigură.

— Pentru asta nu-i nevoie de hartă ! replică bătrînul. Se vede şi cu ochiul liber. Hîrşova apare la orizont, căpitane !

— Aşa e ! recunosc ruşinat căpitanul.

Cîrmaciul vaporaşului zîmbi pe sub mustaţă, iar ceilalţi călători înălţară capetele curioşi. Într-adevăr, la dreapta, cum veneau ei dinspre sud, se profilau cele două dealuri de calcar între care se află oraşul. Țărmul opus, neted, e tivit cu un şir de sălcii, alcătuiind un crîng pe distanţă de kilometri întrerupt ici-colo de tufişurile murelor, crescute aici din abundenţă, şi de stîlpii kilometrice.

— E 11 şi 26 ! constată meticolosul Sîrmă, după ce vîrîse harta într-un porthart de piele impunător. În 20 de minute sîntem la chei.

Şi-şi şterse fruntea de sudoare.

— Ce căldură plăcută ! zise tatăl, descheindu-şi cămaşa la piept. Aproape uitasem ce înseamnă să te ardă soarele cîte 12 ore în şir.

Ținărul clătină din cap cu îndoială. Petele roșii de pe nas și obraji dovedeau cu prisosință că primul lui contact cu soarele nu avusese rezultate din cele mai fericite. Era suficient pentru ca perspectiva băilor de „cîte 12 ore în șir“ să fie privită cu oarecare scepticism. De altfel, însuși modul în care se îmbrăcase acum era menit să-l apere cît mai mult de insolație. Pe cap purta o șapcă de jocheu, orbitor de albă, căptușită cu mătase roșie, conform sfaturilor unanime ale exploratorilor africani. Bustul îi era grijuliu acoperit de o cămașă cu mâneci lungi, încheiată la gît. Picioarele îi erau ocrotite de pantaloni golf, ciorapi pestriți și ghete de baschet noi-nouțe. Toate acestea pe o temperatură de 35° la umbră.

Dunărea își îngustă albia și prinse să bolborosească înverșunat, luptîndu-se cu pragurile de piatră nevăzute de pe fund. Liniștea de pînă acum, abia tulburată de motorul vasului, se risipi deodată. Zgomote vii de pickhamere de la cariera Celea Mică, glasurile barcagiilor care se vînzoleau cu bărcile lor între oraș și malul opus, duduie de camioane se încrucișau acum peste apă, vestitori ai vieții Hîrșovei.

— Tată, ia uite ! Ce frumusețe !

În dreapta, dealurile de calcar retezate de fluviu cu mîlenii în urmă își arată fața mîncată de ploi. Șuvițe de praf roșiatic se scurg la picioarele lor, ca sîngele dintr-o rană. Între dealuri se deschid văi subțirele, acoperite cu iarbă săracă, bolnavă de praf și de soare. Cu cît vaporașul se apropie de Hîrșova, cu atît relieful devine mai impunător, mai sălbatic. Pereții calcaroși înaintează pînă în apele Dunării, învolburînd-o.

— Ne pregătim de acostare ! răsună vocea cîrmaciului.

Sîrmă trage în piept aerul fierbinte, își șterge sudoarea încă o dată și privește curios la oraș. Dinspre fluviu, Hîrșova pare mică între valurile uriașe de piatră. În dreapta, spre sud, un zid enorm, gata parcă să se prăvale dintr-o

clipă în alta, poartă pe creștet ruinele vechii cetăți romane Carsium. La bază, spre fluviu, mai multe pete întunecate arată gurile galeriilor subterane care treceau în toate direcțiile pe sub cetate, ajungând, se pare, pînă la vestita „Groapă a Leilor“. O pantă domoală coboară către oraș. Urmînd mișcarea de la dreapta la stînga, ochii întîlnesc valurile de acoperișuri, dominate în fundal de școala medie, învelită cu țigle roșii, deasupra căreia, pe o înălțime, se află internatul, iar lîngă ele turlile catedralei ortodoxe. Mai departe, la stînga, o nouă pantă și creștetul celui alt deal, cu monumentul eroilor cunoscuți.

— Pitorească priveliște ! făcu Sîrmă, simțind că trebuie să spună ceva.

Dar Bradin nu răspunse. Cu mîinile înfundate în buzunare, cu pleoapele abia întredeschise, urmărea în aparență forfota portului, însă gîndurile îi fugeau departe, în trecut, răscolind acolo cine știe ce amintiri. Radu săltă cu o icnitură rucsacul pîntecos, din care ieșea coada ciocanului geologic, și-l așează în spate cu eforturi evidente. Vaporașul trase lîngă ponton, elicea se roti în sens invers, frînînd, și călătorii începură să coboare.

— Hai, tată, am rămas ultimii, îl scutură studentul pe bătrîn.

— Cum ? A, da, să mergem !

Bradin se grăbi să ia geamantanul și sări îndemînat pe scîndurile smolite ale pontonului. Tînărul îl urmă cu multă prudență, parcă s-ar fi temut să nu cadă în Dunăre. Se scotoci apoi îndelung și scoase la iveală o hîrtiuță udă de transpirație, citind încă o dată adresa : „Șoseaua Constanței, nr. 15“.

— Surprinzător, de-a dreptul surprinzător !

Radu se uită nedumerit în toate părțile.

— Unde, tată ?

— Aici, băiete ! Nu vezi ?

— Lucruri cât se poate de obișnuite.
— Obișnuite ? Pentru tine !
— Blocuri, ca toate blocurile. Cu patru etaje...
— Ca toate blocurile ! Și asfalt, ca toate asfalturile, nu ?
Și flori, ca toate florile, desigur : petunii, pansele, trandafiri...

— Păi da !
— Fericitule !
— De unde ! Mă înnebunește soarele ăsta !
— Glumești, glumești ! Soarele ăsta... În '44, primăvara, când toată Hîrșova era o singură mlaștină noroioasă, un singur smîrc de pămînt galben, clisos, deasupra căruia se învîrteau nemții cu avioanele, soarele ăsta... Ce știți voi ? Bradin se opri și prinse umărul lui Sîrmă. Uite-aici stăteam, cu patronul meu, Fisch, aici, unde scrie „Complex comercial cu autoservire“, un banal complex cu autoservire, vopsit în galben, albastru și alb. Și ne mînceau ploșnițele în două odăi igrasioase, pentru care plătisem bani grei. Și umezeala, doamne, umezeala aceea înghețată, stătută, de care nu te-ar fi scăpat nici dogoarea iadului ! Oamenii aceia ca niște spectre...

Profesorul se întrerupse și-i dădu drumul lui Radu. Acesta trase șapca de pe cap, începu să-și facă vînt cu ea și se scutură, ca un cal, sub povara rucsacului.

— Dacă stau să mă gîndesc bine, mormăi el, dacă stau să mă gîndesc bine, un „Renault“ ar fi fost o veritabilă mană cerească în arșița asta dobrogeană.

După care izbucni într-un hohot nestăvilit de rîs. Remarca însă păru să-l învioreze pe bătrîn, care porni mai departe cu forțe sporite.

— Au făcut o grădină aici. Cu ce oare ? Dacă sapi, în orice parte a orașului găsești un strat de pămînt gros doar de 30 centimetri. De unde atîtea flori ?

— Au captat un izvor subteran de pe dealul Baroi. Șerios, nu știai, tată ? E acolo o stație de pompare. Alimentază toată urbea.

— Aha !

— Iar acum, că ți-am readus dispoziția, să facem o haltă. Sînt deșelat. Unde sînteți voi, tineri spartani, care erați obișnuiți de mici cu sporturile ? A, dar uite un splendid chioșc de răcoritoare ! Bun ! Îl asaltez. Am să revin, dragă tată, pe scut sau sub scut. Ahoe !

Casa de pe Șoseaua Constanței 15 avea un pronunțat aer rustic, contrastant cu ambianța mediului înconjurător — căci în imediata ei vecinătate domnea o agitație permanentă, provenind de la noua fabrică de pîine, de la piață, de la atelierul de reparații al S.M.T.-ului și de la încrucișarea cu șoseaua spre Vadul Oii. Pe lîngă astea toate, stația PECO din stînga împînzea aerul cu zgomot de motoare și miros de benzină.

Dar, ca o oază în mijlocul forfotei din jur, casa avea o curte liniștită, acoperită cu o viță uriașă ce se boltea pînă-n șosea, continuîndu-se pe un petic de loc cu alte vițe, între rîndurile cărora atîrnau șiruri de pești la uscat. Nelipsita grădiniță cu flori dinspre stradă era secondată de un soi de bătătură, cu o plită pentru gătitul mîncării vara, cu o populație densă de rațe, gîște și pisici — pașnice la prima vedere.

Sîrmă gîfii pentru ultima oară la umbra boltei de viță, aruncă bagajele de pe umeri ca pe o haită de pantere ce l-ar fi atacat, trînti deasupra aparatul foto, își scoase ceasul și busola de la mîină, smulse de pe nas ochelarii cu sticle fumurii, azvîrlindu-le în aceeași direcție, și se prăvăli, dărîmat, pe banca de piatră de lîngă porțiță.

— Maurul... maurul și-a făcut datoria ! șopti el. Tată, e rîndul tău !

Bradin surîse cu oarecare compătimire și bătu de cîteva ori în numărul de tablă prins de uluci. În secunda urmă-

toare izbucni un lătrat formidabil, scos de o voce cu un excelent timbru baritonal și o mare umbră fumurie își înfipse botul în pantalonii maurului. Acesta își aminti, pesemne, că nu și-a făcut datoria pînă la capăt, drept care se ridică, surprinzător de sprinten, executînd cîteva mișcări vioaie, pe care un ochi neavizat l-ar fi socotit drept o intenție de fugă.

— Au ! fu primul cuvînt rostit de maur, urmat îndată de un al doilea, din aceeași familie : Aoleu !

Cîinele-lup, de partea cealaltă a gardului, flutură, vizibil încîntat, un petic măricel de stofă în carouri, foarte asemănător cu pantalonii sus-amintiți.

— Diana ! răsună un glas energic dinspre casă. Marș de-acolo, Diana !

— Ce nume, domnule, ce nume ! se văicări Sîrmă, ținînd cu palma stîngă locul peticului absent. Mie-mi rămîne atunci să mă cheme Acteon, pentru respectarea deplină a legendei.

O femeie brunetă, potrivită de statură și nostimă, își făcu apariția în pragul ușii, cu o lingură în mînă.

— Cine-i acolo ?

— Oameni buni, răspunse Bradin, care încă mai rîdea. Pe dumneavoastră vă căutăm.

— Îndată !

Radu scosese ciocanul geologic și-l cîntărea în mînă, cu aceleași gesturi, probabil, ca ale unui șef de trib din paleolitic ce se pregătește să zvîrle toporul de piatră în capul mastodontului urmărit.

— Bună ziua !

— Sărut mîinile ! Bucuroși de oaspeți ? Ne-a trimis la dumneavoastră o profesoară de la Universitatea din București.

— Tovarășa Opran ? A stat la noi în gazdă vreo două luni.

— Întocmai. I-a plăcut găzduirea, și de aceea... Dar noi stăm mai puțin, doar 10—15 zile.

— Cum nu ? Intrați, intrați ! Haideți și dumneavoastră, domnule...

— O, iertați-mă, nici nu ne-am prezentat. Mircea Bradin.

— Radu Bradin.

— Elena Vereș ! ciripi proaspăta gazdă, cucerită de manierele bucureștenilor. Soțul meu vine și el curînd.

— Și Diana ? iscodi Sîrmă sfios. Știți, eu... pantalonii...

Abia acum observă doamna Vereș starea jalnică a bufanților, cărora palma ținută grijuliu la spate nu le putea ascunde degradarea.

— Diana ! Vino-ncoace ! Vino imediat, îți zic !

— Zău ? făcu Radu și duse un picior înapoi, aidoma unui veritabil spadasin.

Cîinele veni cu botul în pămînt, dar ochii îi luceau vicleni, parcă ar fi rîs. Pe măsură ce se apropia, se lăsa tot mai jos, pînă ajunse să se tîrască, scheunînd.

— Să nu mai faci, auzi ? Dumnealui e prieten ! Hai, ridică-te ! Dă laba !

Acestea se petreceau la 9 iulie, într-o vineri. A doua zi, Radu plecă într-o recunoaștere a terenului, de unul singur. Studentul, ușurat de povara rucsacului, ducînd cu sine doar strictul necesar — ciocanul, carnetul de însemnări, busola, aparatul fotografic și cutia pentru mostre — porni vitejește să cutreiere dealurile. Și fiindcă spiritul lui de viitor savant era obișnuit cu o disciplină de fier, plecă în expediție înainte de răsăritul soarelui, pentru a folosi din plin cele patru sau cinci ceasuri de relativă răcoare.

Ieși din orașel, se cățăără pe înălțimea cetății Carsium și, ajuns printre ruine, se opri deodată, pradă uimirii. Nu, nu întîlnise un șarpe dispus să-l muște ca amintire, nici nu descoperise pe neașteptate o piesă arheologică scăpată

pînă atunci atenției specialiștilor ; nici măcar nu suferise vreun accident atît de firesc la statura și neîndemînarea lui. Acest băiețandru saturat de cultură, care citea și cita cu orice prilej pe autorii antichității, a făcut în dimineața aceea de sîmbătă cunoștință cu natura.

Firește, mai văzuse și pînă atunci cerul de deasupra capului, mai simțise cum adie vîntul și-și mai spălase mîinile în rouă. Ba chiar, în depărtata copilărie, se chinuise cu săniuța pe dealul Cotrocenilor, avusese și ideea fugară să se apuce de patinaj ; uneori, vara, se mai ducea la ștrand, bălăcindu-se în bazinul puștilor, căci nu știa să-noate. Spusese adesea : „Ce frumoasă primăvară !“, deoarece își putea închide paltonul în șifonier. N-a prea înțeles însă ce-or fi găsit unii în excursiile obositoare prin munți, cînd, la urma urmei, priveliștile acelea le poți contempla cu infinit mai puțin efort în reproduceri și filme. Minunatele pînze ale marilor peisagiști le socotea drept roade ale transfigurării artistice. Descrieri de călătorie ? Îi citise din scoarță-n scoarță pe exploratorii pămînturilor virgine. La o asemenea cantitate de informații, ce i-ar mai fi putut oferi natura ? Așa a crezut.

Era liniște. O altfel de liniște decît a orășeanului, care include în această noțiune și claxoanele și huruitul tramvaielor. Lui Sîrmă îi țiuiră urechile și auzi deslușit cum se mișcă frunzulițele de pir, scuturîndu-și roua. Se așeză pe bolovanii umezi, cu fața la răsărit, decis să afle ce înseamnă toate astea. Și află pe rînd. Mai întîi, cum te pătrunde răcoarea revărsatului de ziuă, frigul dimineților timpurii, care-ți înfioară toți nervii. Pe urmă, cum panoramicul cerului trece de la cenușiu la purpură, iar lumina e împinsă de jos, de la orizont, pînă către zenit, ca un voal, ca un păienjeniș cu miliarde de fire. Norii prinseră să curgă domol, cu marginile involburate, sîngerii, în azurul acela aproape alb. Sîrmă ridică fruntea, scormonindu-și amintirile, căci mai văzuse undeva aceleași culori,

exact aceleași culori. Ele se succedau într-o tăcere similară și îi păruseră pe atunci jocuri ale imaginației, lipsite de corespondente reale. Dar unde și când se întâmpla asta ? Apoi, brusc își aduse aminte : acasă la ei, în baie.

— Cum ?

Radu întinse gâtul spre cer, parcă ar fi avut în față un animal exotic. E posibil așa ceva ? Nu, sau e nebun, sau a făcut o descoperire epocală !

Nepăsătoare la zbuciumul bietului student, natura își risipi mai departe frumusețile. Stropii microscopici de rouă căpătaseră o lucire argintie, egală. Dealul întreg părea acoperit cu o pojghiță de cristal, iar de undeva, din culcușul ei tainic, ciocîrlia se repezi în sus, ca azvîrlită de o catapultă, bătut dezordonat din aripi și se porni să cînte, beată de raze. Orașul se desfășură dedesubt ca o picătură, etalîndu-și acoperișurile și arborii. Lumina se revărsa ca un fluviu imens, cotropind biruitoare împrejurimile ; alerga înspumată pe văile întortocheate, înghițea în valuri culmile dealurilor, cotropea rămurișul copacilor, învelea Dunărea cu o pînză de flăcări — și zidul vertical, orbitor trecu mai departe, se vedea cum trece deasupra pămîntului, ca o pînză de borangic.

Tot astfel se succed culorile pietrei, copie a naturii sau rezonator al ei, în înțelegere cu ea, simple și negrăit de frumoase, povestind, cui știe să le-nțeleagă, toate minunile lumii, poate și cele din vremea când oamenii nu existau, nici păsările, nici iarba. Lui Sîrmă i se tăie răsufarea. Oare aici să fie cheia ? Privi, ridicat în picioare, toate patru zărilor și i se păru că de pretutindeni sosesc către el chemări și semne pe care nu le poate înțelege. Toate în jurul lui căpătaseră alte sensuri, încărcîndu-se de semnificații nebănuite, așa cum le cerceta el acum, parcă ar fi avut cel puțin două înfățișări : una obișnuită — nori, apă, soare, verdeață — și cealaltă ca un conglomerat de simboluri, con-

centrate pînă la esențe — viață, putere, fertilitate, geneză — ciclul neîntrerupt, magnific, copleșitor.

În următoarele șase ore, silueta deșirată a tînărului a fost zărită cutreierînd febril malul din dreapta Dunării. O nouă sete a cunoașterii îl purtă pe spinările dealurilor ; și nu-i mai da răgazul să-și ia note, nici să adune mostre ori să fotografieze. Se tîrî în genunchi și pe burtă, să respire mirosul ierbii încinse, se lipi de calcarele golașe, să se pătrundă de căldura și duritatea lor, se cățăra pe colțurile abrupte, murdărindu-se cumplit, și mereu se ridica în picioare, să scruteze orizontul și să înțeleagă chemările lui nedefinite. Iar de fiecare dată i se părea că a învățat ceva în plus și simțea că a pătruns cîte puțin marile taine ale vieții. Căci luminile acelea numai așa puteau fi înțelese, își repetă el de nenumărate ori, deși n-ar fi știut să explice cum i-a venit acest gînd.

Într-un tîrziu, sub dogoarea toridă a soarelui la amiază, Radu ajunsese în nordul orașului, pe drumul abrupt dintre dealurile Baroi și La Vii. În apropiere se auzeau păcăniturile asurzitoare ale unei motopompe. Vițele de vie înșirate în rînduri lungi brăzdau panta domoală a înălțimii din dreapta. Prin iarba prăfuită, gălbuie trecu fulgerător o umbră verde — o șopîrlă. Sîrmă se opri, se întinse cît era de lung de-a curmezișul drumului pustiu și o privi încîntat, cum își sprijinise lăbuțele de un bolovan și dormita, toropită de arșiță, mișcîndu-și încet coastele, în ritmul răsufllării abia ghicite. Transpirația îmbelșugată se scurgea în pîrîiașe pe fruntea și gîtul băiatului, îi intra în ochi și în gură, picura pe pumnii strînși sub bărbie. Pielea începuse să-l usture și ochearii îl chinuiau ca un instrument medieval de tortură. Dar aceste senzații nu-i atinseră decît subconștientul. Căuta, după răsăritul atît de surprinzător al soarelui, să acumuleze cît mai multe imagini, pentru ca la o nouă verificare a pietrei să încerce a-i descifra mesajul luminos.

Deodată simți că o răcoare plăcută i-a cuprins spatele, iar sudoarea, sub adierea vîntului, se răci, furnicîndu-l. Întoarse fața, intrigat, spre stînga și văzu mai întîi o pereche de bascheți exact ca ai săi, pe urmă două picioare acoperite pînă la glezne de o salopetă albastră, cu clapele încheiate strîns, apoi bustul cuiva aplecat asupra lui, o cască de păr negru, lung și lucios, doi ochi imenși, de smoală, și undeva, dincolo de ei, radiatorul masiv al unui autocamion „Bucegi“. Mașina era la un metru distanță și Sîrmă sări în sus ca un arc, înșfăcă fata de pantaloni și o trase violent în șanțul de lîngă drum.

— Ne calcă !!

O explozie de rîs, sonoră ca o avalanșă.

— Splendid reflex, stimat domn ! Splendid !

— A, e oprită !

— Și ce spirit de observație !

— Ce te legi de oameni ? țipă studentul întăritat, încă sub imperiul emoției.

— Din ce în ce mai bine !

Sîrmă își umplu plămînii cu aer, își înfipse mîinile în buzunare și-și măsură interlocutoarea cu migală, începînd de la bascheți. Dar, pe măsură ce își ridica privirile, figura i se lungi, gura i se deschise fără rost și aerul războinic se topi într-o indescriptibilă uimire. „Dumnezeule, cît e de frumoasă !“

— Haide, amuțim atît de repede ?

Cureaua aparatului fotografic îi alunecă de pe umăr și cutia de piele căzu pe neașteptate, gata să se lovească de bolovani.

— De unde vii ?

— Din lumea largă ! Dar ce ți-a venit să te lungești în mijlocul drumului ?

Urechile mici, roze, răsărind din părul de abanos, sprîncenele subțiri, ca două pene arcuite, ochii codați, trași ușor spre tîmple — ce mai ochi, fraților, ce mai ochi !

— Iartă-mă ! De fapt, eu... cu totul altceva.

— Nici insolație ?

Salopeta descheiată la gât — o piele arămie, i se ghicea aroma și căldura.

— Nici. Mă uitam, așa... la o șopîrlă.

— Pun prinsoare că ești bucureștean !

— Zău ? De ce ?

— Numai voi sînteți fără șopîrle și vă închipuiți că prin alte părți nu există circulație.

Degetele albe, subțiri, cu unghiile tăiate din carne. Dinți sclipitori parcă așezați cu micrometrul.

— N-ai înțeles ! Natura...

— Și camioanele fac parte din natură. Unde ți-ai agățat pantalonii ?

— E un câine la mijloc. Diana.

— Un câine și primul contact cu lumea necunoscută.

— Exact.

Fata zîmbi, parcă într-un fel anume :

— Urcă ! Te duc în oraș.

— Dumneata erai cu...

— N-ai învățat nimic din actul tău de bravură. În mijlocul naturii, oamenii se tutuiesc, bucureșteanule !

— Dacă-și știi numele !

— Bravo ! M-ai prins !

Îi întoarse spatele și porni spre camion. Și lui Radu i se urcă un nod în gât, văzîndu-i unduirea de trestie și pașii dansați în pulberea drumului.

— Hai, hai, că mai e și un plan de transporturi ! Te-am speriat așa tare ?

În cabină mirosea a busuioc, și totul sclikea de curățenie.

— Pardon ! Un moment, să mă scutur de praf !

— Asta nu-i rău ! Știi să-ți atragi simpatia necunoscuților.

— Atîta lucru am învățat și eu în familie !

Ea rîse iarăși, din ce în ce mai veselă.

— Ține-te ! Pornim !

Băiatul se tolăni pe pernă și începu să-și șteargă sîr-guincios transpirația. Mîinile delicate ale fetei mîngîiau volanul lustruit.

— Nu mi-ai spus de unde veneai ?

— E o carieră aici. Duc piatră la o cooperativă, dincolo de cetate. Faci poze ?

— Da, *domnișoară*.

— Gata, am înțeles ! Repetă după mine : Mirana. E nu-mele meu.

— Mirana... Mirana... Iar pe mine mă cheamă Radu.

— De ce porți atîtea haine ? A, soarele ? La vîrsta asta, pielea se reface fulgerător. Și-așa te cojești, zău !

— Poate, Mirana. Stai la Hîrșova ?

— Toți oamenii de pe-aici stau la Hîrșova.

Tăcură un timp. Sîrmă se juca la busolă, dar ochii-i fugeau mereu spre stînga. Fata, desigur, conducea elegant și cu o desăvîrșită stăpînire de sine.

— Ai terminat de mult școala ?

— Pentru ce ?

— Ești foarte tînără.

— 20 de ani.

— Spune sincer, nu-ți place să-nveți ?

— Am încercat toamna trecută la filologie. Am căzut...

— Nu se poate !

— Îmi lipseau cîteva sutimi la notă.

— Și gata, renunți ?

— Ai vrea tu ! Mă duc iar în septembrie. Nici nu-mi pare rău.

— Eu sînt la geologie. În anul trei.

— Adică 22 de ani ?

— 21, că m-am grăbit de mic să încep cartea.

— Și n-ai scos nasul decît foarte rar din cartea asta.

— Se vede ?

— Păi cine crezi că se expune să fie călcat pentru o biată șopîrlă ? Și mai faci și teorie — natura ! Natura e cu totul altceva.

— Știi tu ? !

— Știu. Pot să-ți arăt, dacă vrei.

Intraseră pe o stradă de la periferia orașului.

— Nu mă duci mai departe ?

— N-am voie să iau pasageri. Uite, aici stau eu cu tata. Casa aceea cu gard viu. Coboară !

— Aș fi vrut... o fotografie...

— Bulevardistule !

— Mirana !

— Acolo-i casa mea ! Mergi pe la umbră, e mai răcoare. Și fii atent cum treci strada !

Un val de fum, huruitul motorului și Radu se pomeni singur în arșița necruțătoare.

Casa era mai degrabă săracăcioasă, dar așa, văruiță proaspăt și înconjurată de flori, avea un aer plăcut și familiar. Sîrmă, cu gulerul cămășii ridicat întru apărarea pielii, își încetini pașii, aruncînd o privire curioasă peste gardulețul pricăjit, din scînduri desperecheate. Între poartă și ușa casei se întindea o alee de nisip. O masă bătută în pămînt, cu bănci pe trei laturi, se afla sub un geam, iar la dînsa stăteau cineva adus de umeri, cu spatele spre stradă, și... Mircea Bradin.

Vreme de o clipă, lui Radu nu-i veni să-și creadă ochilor, însă Bradin îl văzuse și-i făcu semn să între. Interlocutorul său nu se-ntoarse nici cînd răsună scîrîlitul porții.

— Bună ziua ! spuse Sîrmă timid.

Abia acum necunoscutul ridică fruntea spre noul venit. Sîrmă avu o mișcare de surpriză — în viața lui nu mai văzuse asemenea chip. Zadarnic încercă să descopere la dînsul ceva din trăsăturile Miranei. O față mică, neagră, zbîrcită ca o scoarță de copac, din care rășărea pe neaștep-

tate nasul — ascuțit, dînd impresia că, împunsă pe dedesubt, pielea lui va ceda dintr-o clipă în alta. Barba rasă cu îngrijire nu făcea decît să accentueze crețurile acestui obraz, adunate unele peste altele, ca și cum un accident groaznic l-ar fi desfigurat pe bătrîn, iar un medic nedibaci i-a cusut fața, lăsînd cicatricile la vedere. Singur nasul, pus acolo parcă de la altcineva, era cu desăvîrșire neted, mărind impresia de artificial. Ochii, meniți să dea viață măștii imobile în expresivitatea ei haotică, ochii își pierduseră de mult strălucirea și priveau lumea ca din spatele unei perdele opace. O pipă de lemn, lustruită ogîndă și strînsă în colțul dinților albi și lungi, slobozea un nor de fum, aparent inexplicabil, căci posesorul ei nu trăgea niciodată în mod vizibil dintr-însa.

— Fiul meu, Radu.

— Încîntat...

— Știi, Sîrmă, Bradin vorbea repede, încercînd să pară vesel, dumnealui ne-a pus la dispoziție cele două plăcuțe de aur.

— Le-am vîndut ! îl corectă învățătorul cu voce egală. Le-am vîndut scump.

Își puse mîinile înaintea lui, pe masă — două palme uriașe, umflate de mușchi, cu pielea albicioasă, parcă le-ar fi ținut de curînd în var. Vinele albăstriei se împleteau printre oase ca niște sfori.

— Cum, chiar dumneavoastră le-ați descoperit ?

— Ce mai face domnul Anatol ? spuse bătrînul, ignorînd prezența băiatului.

— E mort, răspunse Bradin.

Căuta sensul acestei discuții ciudate.

— Mort... Mort...

Radu întrebă prin semne dacă să plece ; Bradin îl trase de mîneacă și-l așeză alături de el.

— Cîți ani ai ?

— Cine, eu ? 21.

— Păreai mai tânăr. Și, domnule Bradin ? Cu sănătatea o duc bine, mulțumesc !

— Știți, poate va trebui să ne oferiți ajutorul.

— Da ?

— Începem cercetări referitoare la cele două plăcuțe.

— Parcă scria ceva pe ele. Deși... nu, nu-mi aduc aminte.

Vorbele sunau înăbușit, cu aceeași tonalitate, spuse parcă de altul. Și privirea rămăsese ștearsă, urmărind, cu indiferență, un lucru nevăzut.

— Nu se poate ! Era un text în latină.

— Mi se pare... Ce ajutor ?

— Să ne spuneți...

— Vorbiți la plural, domnule Bradin.

— Sîntem mai mulți.

— Și băiatul ?

— Nu... Eu am trecut întîmplător pe-aici.

— Ce să vă spun ?

— Cum ați găsit, de fapt, plăcuțele ?

— La un cutremur, în '40. Plăcuțe blestemate.

Ca și cum ar fi zis : „Apune soarele.“

— Unde ?

— Într-o prăbușire. De ce n-au fost de bronz ?

— Trebuie să vii cu mine odată, să-mi arăți.

— Fotografați ? arată bătrînul spre aparatul studentului.

— Da ! răspunse Sîrmă, bucuros să intre în discuție.

— Dacă veți avea ce !

— Adică ?

— Stimate domn, strada a fost refăcută pe locul surpării.

— Cum ?

— Precis.

Învățătorul se înfășură într-o pînză de fum și clipi, obo-sind să mai urmărească lucrul acela nebănu-it. Ridurile adînci de pe frunte i se mișcară.

- Și-atunci, noi ?...
- De !
- Dar unde e strada asta ?
- Pe puțin 50 de metri cubi de piatră au turnat în crăpătura aceea. Ce vreți ? Erau să v-aștepte 20 de ani ?
- Ce ne facem ?
- Cumplită zăpușeală, domnule Bradin !
- Iertați-ne ! V-am deranjat destul !
- Se poate ? Mai rămâneți !
- Hai, Sîrmă ! Ne pare rău...
- Regret că nu vă pot folosi. La revedere ! Și țineți-mă la curent, domnule Bradin ! Nu uitați, da ?
- Formidabil bătrînul ! exclamă Radu după ce închise poarta.
- S-a schimbat cu totul de cînd l-am văzut eu.
- Ce vrei de la el ?
- Textul latin a dus la descoperirea pietrei noastre. Dar coasociații... adică cei din grupul de cercetări presupun că e vorba de un tezaur mai cuprinzător. Nu știu prea bine datele. Lipsește veriga de legătură, înțelegi ? Piatra nu indică unde e restul comorii. Se crede atunci că în același loc cu plăcuțele sînt și alte indicii.
- De ce nu i-ai spus despre piatră ?
- Nu puteam. E totuși... un secret.
- Curios secret !
- Să mă sfătuiesc și cu ceilalți tovarăși.

«Portul Hîrșovei se continuă la nord cu un val de piatră încremenit și abrupt : Dealul Varoș. Roci calcaroase masive, albe-gălbui, cad lîngă țărm ca niște ziduri mohorîte în apele Dunării. Această stîncă prăpăstioasă, cioplită haotic de ape și timp, domină rada cu sălbatica ei prezență, deși nu-i mai înaltă de 72 de metri. Pe creastă se ridică monumentul

eroilor necunoscuți — o cruce greoaie, albă, dintr-un bloc de calcar cristalin.

În anii secetoși, când Dunărea seacă mult, stînca Varoș își descoperă de sub apă un fel de pinten uriaș, înșipt adînc în albia bătrînului fluviu. E așa-numitul „prag“, care umple de teamă pe timonierii convoaielor comerciale. Tot atunci se poate zări la baza stîncii inelul ros de rugină, întrebuințat odinioară la ancorarea corăbiilor turcești și poate și romane. De aceea, vîrstnicii mai numesc Varoșul „Piatra cu Belciug“.

De partea cealaltă a Varoșului, spre Baroi, se întinde un cartier liliput, format din cîteva gospodării cocoțate pe stîncile calcaroase. I se spune Vărăria. Aici oamenii fabricau, în alte vremuri, în cuptoare arhaice, piatra de var. După Vărărie, malul Dunării se îngustează, pînă ajunge la o simplă potecă ce șerpuiește, plină de capricii, între apă și țărnul înalt, de calcare brune, roșii și albe. Vremea și apa le-au fărîmițat, năruindu-le în blocuri gigantice, ori le-au amestecat de-a valma, cu același praf în care se transformă implacabil piatră cu piatră.»

Sîrmă puse punct, închise jurnalul de teren și se ridică în picioare. Soarele după-amiezii îi turna în corp o dulce lenevie, împotriva căreia lupta tot mai greu. Căscă îndelung, făcu niște mișcări cu brațele — degeaba. Plictisit, aruncă în porthart agenda și pixul, apoi privi somnoros în jur. Liniște. Văzută de pe stînca Varoș, Dunărea se mișca leneșă, în străfulgerări argintii de lumină. Iar jos, în adînc, apa era cînd verde, cînd galbenă. Curenții repezi, lovind stînca, se roteau în cercuri largi, formînd din loc în loc anafoare. Lui Radu i se păru o clipă că aude Dunărea bolborosind ceva, luptînd cu pragurile pietroase, pe urmă drumul larg al apei îl fură cu plutiri de vis departe, spre mare.

Rada portului — pustie. Două pontoane și alte ambarcații moțăiau sub soare. Draga, ancorată în larg, ațipise și

ea, strângînd între coşuri cupe mari de aramă, acoperite cu nisip. De-a lungul ţărmlui opus alerga leneşă spre Saltava şalupa punctului pescăresc. Undeva, în amonte, buciună lung sirena unui remorcher. Radu privi la ceas. Pînă la cinci şi jumătate mai era încă aproape o oră. Hotărîse, împreună cu Mirana, întîlnită întîmplător în piaţă, să se vadă aici, lîngă Piatra cu Belciug. Fata promisese solemn că va veni cu barca, pentru a-l trece dincolo, pe celălalt mal. La gîndul acestei perspective, pe Sîrmă îl cuprinsese iar emoţia, mai ales că de ieri umbla ca ameţit de avalanşa noilor impresii.

Mirana... Ce prietenoasă era ! Şi ce băieţoi ! Ar fi vrut să-şi limpezească puţin gîndurile, dar, fie din pricina obo-selii, fie ca urmare a prînzului îmbelşugat, pe Sîrmă îl cotropi somnul. Luptă el cît luptă cu toropeala, pînă cînd, biruit, se întinse binişor pe spate. Pernă făcu din port-hart şi cît ai bate din palme adormi.

Întîi şi-ntîi visă că rîde cineva, sonor, cu hohote pre-lungi, cristaline. Chiar în urechea lui. Somnoros, şi-o astupă cu palma. Linişte. Aţipi din nou. Atunci îl gîdilă nu-ştiu-ce pe nas. Se scărpină enervat, afurisind în minte toate muştele pămîntului. Puţin mai tîrziu primi între coaste un ghiont zdravăn. Deschise ochii buimac, neştiind ce se-ntîmplă. Cu gesturi automate îşi aşeză ochelarii, ridicîndu-se mahmur. Privi în dreapta, în stînga, înainte... nici ţipenie. Amintin-du-şi de Mirana, consultă ceasul. Formidabil ! Şase ! Dintr-un salt trecu la poziţia verticală, în timp ce din spatele său ră-sună o voce cunoscută :

- Tinere domn, pruncii dorm ceva mai uşor !
- Mirana ! Am adormit, desigur...
- Cum vă explicaţi însă că de o jumătate de oră nu reu-şesc să-mi fac simţită prezenţa ?
- Aclimatizarea la teren... Şoc fiziologic... poate...
- Ei, da, aşa mai merge. Voi, Capitala, veniţi întot-deauna pe teren astenizaţi. Iar la tine asta se manifestă

prin somn profund. Hai, grăbește-te, savantule, că ne va prinde noaptea în pădure.

Sub avalanșa ironiilor, pe Sîrmă îl trecură nădușelile.

— Mirana... Nu te supăra.

— Să mă supăr ? Dar ai fost delicios.

N-așteptă să-i răspundă. Înșfăcă geanta, o azvîrli scurt pe umăr și începu să coboare panta. Sîrmă oftă adînc și porni valvîrtej pe urmele ei. Mirana se mișca sigură pe cărăruia pietroasă, cu aparența lipsei de efort a sportivilor. Sîrmă le observă pe toate și, ajungînd la barcă, spuse, puțin înciudat :

— Mulțumesc, domnișoară !

— C-am făcut-o pe ceasul deșteptător ?

— Și pentru asta !

— Ajunge. Urcă ! Vezi să nu calci în Dunăre.

Îi întinse mîna — fibre lungi, nervoase sub pielea bronzată. Barca se clătină, desprinzîndu-se de mal. O luară curenții repezi, pornind-o la vale.

— Treci acolo, în față !

— La prova, vrei să spui ?

— În spatele meu, atotștiutorule !

Mirana lopăta ritmic, fără zgomot. Barca pescărească, îngustă, alerga tot mai repede, tăind în diagonală fluviul. Cer albastru șters. Soare sclipitor, lunecînd spre apus. Din prova luntrei, apa Dunării e cînd transparentă și limpede, cînd galbenă, verde sau cu luciri argintii, de solz de pește. Oare luminile ascunse în piatră sînt chiar razele soarelui și culorile Dunării ? Paleoastronauții !... Au lăsat un mesaj indescifrabil și pentru noi, dar încă pentru antici ! Și totuși, așa ceva e absurd. Poate, dacă ar fi lăsată în apă mai mult timp, piatra și-ar dezvălui tainele. Sîrmă n-a experimentat calitățile ei decît vreo oră. Să încerce mai mult ? Te pomenești că e ceva, ca un televizor...

— Îți place ? Întrebă fata pe neașteptate.

Radu tresări.

— Cum ? Da, da, îmi place...

— Și mie. Ei, la ce te gîndești ?

— Ți s-a întîmplat să aștepți cu înfrigurare ceva care întârzie mereu și nu știi ce să faci ca să-i grăbești venirea ?

— Da. Uneori. Cînd eram mică, o așteptam mereu, nu știu de ce, pe mama. Dar n-am cunoscut-o niciodată, a murit la puțin timp după ce m-am născut.

— Nici eu nu am mamă, spuse Radu, rușinîndu-se să mărturisească ce s-a întîmplat cu mama lui.

— Și nu-i duci lipsa ?

— Nu. Mulțumită lui tata. E un om atît de... Mirana, știi să păstrezi o taină ? Dar o taină foarte serioasă, pe cuvînt !

— Nu cred că așteptai cu nerăbdare să-mi vorbești despre ea.

— Nu. Aștept dezlegarea ei. Și nu știu din ce parte o să vină. Dar n-am să-ți spun acum. Vreau întîi să mă mai limpezesc.

— Bine ! zise Mirana simplu. Crezi că ajungi singur cu barca pînă la mal ?

— De ce ?

— Vreau să fac baie. Pînă te limpezești tu. Am să sar din barcă, apa e adîncă aici. Pun prinsoare că nu știi să înoți.

— Nu mai spune ! Nu știu.

— Și ești mulțumit așa ? Doar cu cărțile ?

— Știu eu ? Cred că da. Așa-mi șade bine.

— Nu prea e îmbucurător la vîrsta ta ! remarcă fata și el, care bravase ca de obicei, din timiditate, nu-și dădu seama dacă a glumit numai.

Mirana se dezbrăca ușor, mișcîndu-se cu agilitate în spațiul strîmt al luntrii. Avea un costum de baie simplu, de

pînză înflorată. Atît apucă să observe Sîrmă, căci ea sări imediat, cutremurînd ambarcația, aproape s-o răstoarne. Derutat, băiatul încercă să-și amintească la ce sînt bune vîslele. Trase de una, trase de alta, pînă reuși să ajungă la țărnul nisipos.

Dincolo de panglica aurie începea pădurea — sălcii, plopî canadieni — revărsare de frunziș printre trunchiuri. Locul i se păru dintr-o dată străin, fiindcă în aceeași clipă realizează cît era, cît trăia de singur.

Sări pe mal și trase luntrea pe jumătate afară, să n-o ia curentul. Făcu un pas, încă unul. Ce stînci semețe zac în acest nisip pe care calcă ? Și cîte scoici sidefii, sfărîmate de vreme, nu se vor mai întrupa niciodată ? Pulberi... Vîntul și apele vor trece, purtîndu-le cine știe unde. Și urma pașilor lui se va șterge. Urmă singuratică. Dacă ar mai fi fost cineva cu el, acum ar fi apărut două. Una lîngă cealaltă. Două urme, povestind în nisip...

— Iar te gîndești ?

Mirana e-aici, subțire ca trestia, crescută din soare și aer și lut. Din păr îi alunecă picături străvezii.

— Mă gîndesc...

— Știi, murmură fata, parcă ascultînd un glas dinăuntru lui său, uneori simt ceva foarte ciudat : parcă sînt în ora de istorie... Tot trecutul e aici... Oamenii de demult... care-și puneau întrebări...

— Cîte întrebări peste tot !

— Parcă... Să nu rîzi !

— Nu rîd, Mirana ! Chiar mă gîndeam și eu... la ceva foarte asemănător. Șarpele acela...

— Parcă ți-am greșit cu ceva odinioară, de mult de tot, nu mai știu cînd. Și ar trebui să-ți cer iertare, deși n-am pentru ce. Dar tu ai fost mii de ani mîhnit și trebuie să mă ierți.

— Ce-o fi și asta ? Acum trăiești tu din cărți !

— Chiar așa e : am citit niște versuri. Ale unui poet născut pe malurile Dunării, care a iubit mult Dobrogea noastră, cred... Ascultă :

*În liniștea apelor
Se ascunde șarpele fantastic
Cu ochii adânci ațintiți asupra noastră,
Ca o conștiință a pietrei însuflețite.
În fiecare din noi
Se ascunde șarpele fantastic
Plutind în râurile zbuciumate ale inimii.
Este un semn de întrebare,
Răsucit în sine de zeci de ori,
Din care înflorește seninătatea.*

— Ești obosită, Mirana ? Ai înotat mult.

— Am înotat mult ! repetă ea, fără expresie. Spune-mi, ce se schimbă în mine, tu vezi ? Arăt altfel ?

— Nu.

— Dunărea era pustie și ciudată.

Își scutură, cu capul pe spate, părul greu de apă. Porni spre pădure, cu Sîrmă, timid, pe urmele ei. Trecură încet prin iarba aspră și deasă, printre sălcii tinere, pe lângă tufișuri cu frunze mari. În marginea crîngului se opri și se-ntoarse.

— Cavalerie !

Sta dreaptă, contur arămiu pe catifeaua frunzișului.

— Jupîniță ?

— Împărăția mea ți-e deschisă.

Dar ochii ei îl priveau țintă, întrebător, încercînd să rîdă.

— Frumoasă jupîniță, noi, cavalerii rătăcitori, cădem adesea victime ale vrăjmașilor noștri, vrăjitorii. Spune-mi, rogu-te, împărăția ta nu-i vrăjită ?

— Ba da, viteze cavalier. Dar știu eu un mijloc să ieși de sub puterea aceasta.

Se apropie de el, cu un zîmbet neobișnuit în colțul gurii.

— Și ce va trebui să fac ?

— Să devii al pădurii, cavaliere !

Își scutură iar, leneș, părul greu, îngenunche și încep să-i dezlege șireturile de la bascheți.

— Nu, te rog ! reacționează el violent.

— De ce ?

— Cavalierul tău, jupîniță, e urît. Are un corp de șoarec de bibliotecă.

— Prostule ! N-ai priceput nimic. Acum rîdea de-a binelea ; își recăpătase siguranța de sine.

— Ajunge. Mă dau bătut.

Porni să se dezbrace. Ea păru că nu-i dă atenție.

— Azi, pentru că ești începător, te voi învăța să te cațeri în copaci, *Pithecanthropus sirmoensis*. Mda... Sistem osos foarte dezvoltat. Lipsă de exerciții fizice. Ți-ar trebui cîteva luni la cariera de piatră, canotaj, înot... Uf, cîte complexe la intelectualii ăștia ! Hai, nu mai sta cu spatele. Acum să te văd, cocostîrc capricios ! Prinde-mă !

Fugi spre pădure rîzînd. „Gonește ca o ciută“, gîndi Sîrmă. „Iarba îi biciuie trupul pînă la durere, iar cascada rîsului cristalin înconjoară pădurea.“ „Livresc“, se corectă el, pedant. Apoi se luă după dînsa, și încet, încet se des-tinse, se simți ușor și se miră foarte.

— Stop ! se opri Mirana, prinzîndu-l de mîină. Nu ne antrenăm pentru Maraton. Uite plopul. Ne ține pe amîndoi. Sus !

Tulpina subțire se leagănă. Sîrmă nu simte decît degetele fetei, strînse pe umărul său. Soarele se rotește amețitor, dansează pe ceruri. Un stol de păsări fîlflie deasupra lor.

— Ajunge, cad ! strigă el, într-o stare vecină beției.

— Te rog !

— Am amețit.

— Cazi, atunci !

Dar el nu se-ndură, numai fiindcă ea îi strânge umărul. Apoi au coborât pe pământ. Văluri roșiatice pluteau pretutindeni, țesute mirific de bolta cerului numai flăcări.

— Ce repede a trecut ziua !

— Vino !

Îl trase după dînsa pe poteci întortocheate. Iarba dispăru. Un nisip fin, albicios și uscat se întindea ca o pardoseală moale printre sălciile scunde. Și deodată pădurea se scufundă în întuneric. Era o pădure bătrînă. Copacii scorbu-roși, cu forme monstruoase, se îndesau unii în alții, luptînd parcă împotriva luminii. Din pricina inundațiilor, trunchiurile se umpluseră de rădăcini. Sîrmă își ținea răsufarea.

Mirana duse un deget la buze. Într-un luminiș îngust, numai frunze putrede și rădăcini, răzbătu o rază ca o sulită de aramă. Fata călcă pe vîrfuri pînă la dînsa, pătrunse în ea și o mîngîie. Apoi, cu mîinile la frunte și capul răsturnat pe spate, se lăsă aprinsă de rază. „Arde ca o torță acolo, în mijloc de codru ; tremură în întuneric, flacăra din lumină și aur, gîndi Sîrmă. Literaturizare, cu influențe Matei Caragiale“, constată apoi.

— Mirana !

Mirana... hăui pădurea. Mirana... răspunse cineva de departe — poate Dunărea însăși.

Radu suspină fără voie, temîndu-se o clipă că mai doarme acolo, pe Varoș. Alergă îngrijorat spre apă. Nu. Fata înota voinicește, paralel cu țărmul. Puțin mai sus, barca. Umbrele înserării pluteau de acum peste dealuri. El se îndreptă spre luntre, hotărît să se îmbrace. Mirana îl zări însă.

— Pînă nu faci botezul Dunării, nu te-mbraci ! spuse tare, apropiindu-se.

— Nu știu să-not.

— Am mai auzit ! Ei, și ? Dai din mâini, din picioare ! Altfel nu plecăm de aici, chiar dacă bate miezul nopții.

Sîrmă oftă. Un pas, încă unul...

— E rece ! mormăi el, înfiorat din tălpi pînă-n creștet.

— Nu-i nimic, curaj, pufni Mirana, care-l seconda atentă.

Apa le ajunsese pînă la bărbie. Radu se aruncă înainte. Își agită cum putu mai bine ambele perechi de membre. Degeaba. Simți cum se duce la fund. Încercă să strige, dar gura i se umplu de apă. Tuși, strănută și-și pierdu respirația. Un braț puternic îl prinse de mijloc. În clipa următoare putea să răsufle iar.

— Nu mișca ! Stai cuminte, să te duc la mal.

Căzu istovit pe nisip.

— Mulțumesc pentru lecție ! bîigui cu greutate, simțind cum îl ustură gîtul.

— Fără tirade ! Tot începutul e greu.

Mirana izbucni în rîs și fugi la barcă. S-au îmbrăcat repede. Erau gata să pornească spre Hîrșova, cînd pe apă, în amonte, începu să cînte un acordeon. Din cînd în cînd, o voce bărbătească, de bariton, completa melodia tristă : „*Tu es la femme de mon ami*“. Delicatețea notelor fin redade, acordul discret, glasul sensibil, noaptea plutind pe ape îi umplură de o adîncă nostalgie.

— Cîntă admirabil, șopti ea.

— Într-adevăr !

— Cine-o fi ? Nu l-am auzit niciodată.

Zăriră și lotca. La pupa avea un motoraș care se mînuie ușor, ținînd loc și de cîrmă. Un bărbat cu capul gol sta pe scîndura din spate. Lotca era dusă de curent, iar cîntărețul părea că n-aude și nu vede nimic. Ultimele sunete se pierduseră ca o șoaptă.

Proape simultan, cei doi tineri începură să aplaude.

— Bravo, domnule ! strigă Sîrmă. Așa început de noapte merită să fie bisat.

Cîntărețul păru că-și revine cu greu din atmosfera melodiei. Ridică fruntea, surprins. Zărindu-i le făcu semne cu mîna.

— Vă mulțumesc, copii, vă mulțumesc ! Avea o voce caldă, de om blajin, liniștit. Ați cam întîrziat, e aproape nouă. Dacă vreți, vă remorchez pînă la ponton.

Nu așteptă răspunsul. Porni motorușul cu o singură mîna și se îndreptă spre dîșii.

— Ce zici ? Întrebă Mirana.

— Aș vrea să-l cunosc.

Acordeonistul acostă cu măiestrie, oprindu-se milimetric lîngă barca lor. Sări agil din luntre, păstrîndu-și instrumentul agățat în curele de umeri.

— Cu admiratori ca dumneavoastră, aș cînta toată noaptea ! Începu el volubil. Sărut mîna, tovarășă ! Îmi dați voie, Hurmuzache. Pavel Hurmuzache, maistru textilist, pescar amator pentru 10—15 zile și artist cînd m-apucă dorul.

Dădu mîna cu amîndoi.

— Sînt sigură că exersați în fiecare zi ! replică fata, privindu-l atentă.

Părea să aibă 40—45 de ani.

— Aș de unde ! La Brăila, înainte de concediu, nu știu să fi cîntat de două ori pe săptămîină.

— Dar sînteți cu adevărat virtuos !

Era ras pe cap. Tîmple încărunțite. Mustață mică, blondă. Riduri fine în jurul ochilor.

— Tinerețe, bat-o vina. Entuziasm. Vă aprindeți repede. Eu vă mulțumesc pentru amabilitate.

— Zău, poate sînt obraznică. Vă rog să ne mai cîntați ceva.

Gura lui avea colțurile lăsate, dîndu-i un aer de ușoară tristețe sau resemnare.

— Cu plăcere. Dar s-a-nnnoptat și să știți că n-am lămpi la bord. Locuiesc vizavi de port, pe canal, la moș Pîrvu, vechi prieten. Să n-am neplăceri.

— Vă scap de orice încurcături, ripostă cu glas sigur Mirana. Mă cunoaște toată căpitănia portului.

— Să legăm bărcile atunci. Am o funie tocmai bună pentru așa ceva.

Termină treaba în doi timpi și trei mișcări. În ciuda vârstei, se mișca sprinten și cei doi tineri îi remarcară vi-goarea, deși de sub cămașa largă, cu mâneci lungi, nu i se zărea decît pieptul păros. Umerii masivi și gîtul puternic erau însă suficiente dovezi că dispune de forță, nu glumă.

— Gata ! Acum vă poftesc pe șalupa mea improvizată, „Rîndunica“. Nu zboară ea ca o rîndunică, dar ține la drum.

Urcară.

— Ce să vă cînt, domnișoară ?

— Orice. Și-așa sînteți foarte amabil.

Hurmuzache se gîndi puțin, privind cerul limpede, îm-pînzit de lumini sclipitoare, își potrivi cu gesturi firești o curea alunecată de pe umăr și desfăcu repede clapele bur-dufului. Era un acordeon „Hohner“, cu 180 de bași, în stare destul de bună. Trebuie să fi fost greu, căci Sîrmă remarcă ce adînc apăsau curelele pe umerii lui Hurmu-zache. Acesta încercă două-trei acorduri și începu să cînte cu voce plăcută :

*„De voi muri, iubito, și vei vedea
O albă porumbiță zburînd la casa ta,
Să o privești tu bine, căci ea va fi
Sufletul ce pe mine mă va părăsi...”*

Se concentrase total asupra bucății. Stăpînind tehnica instrumentului la perfecție, cînta degajat, dominat permanent de emoția cîntecului, nostalgic în desuetudinea lui. Dar

mîinile îi erau foarte încordate, crispate chiar, parcă abia ar fi reușit să desfacă burduful.

Cîntecul zbura peste apă, destrămînd liniștea nopții. Pe malul opus, în port, sub becurile cu neon, începuseră să se adune oameni. Ascultau melodia, cuprinși, probabil, de aceeași înfiorare. Hurmuzache terminase cîntecul de mult, cînd fata îndrăzni să rupă vraja :

— Sînteți un artist, domnule ! Vă mulțumesc.

Îi întinse mîna. Hurmuzache i-o sărută respectuos, fără să-i răspundă. Părea neconvins și modest.

— Eu nu mai am ce spune, adăugă Sîrmă. M-ați cucerit.

— Trebuie să plecăm ! Încercă să iasă din impas textilistul.

— De acord.

Proprietarul bărcii porni motorul și traversară Dunărea în liniște. Numai în apropierea pontonului pe care se strînsese un mare grup de oameni Hurmuzache îl întrebă pe Sîrmă :

— În concediu, sau vacanță, tovarășe Bradin ?

— Vacanță. Sînt student. Fac cercetări geologice.

— Ne vom mai întîlni atunci. Poate tragem o partidă de pescuit. Vă ofer eu scule, dacă n-ați adus.

— Mulțumesc. Cu cea mai mare plăcere.

Acostară la ponton, într-un ropot de aplauze.

— Unde duci barca, Mirana ?

— O las aici pînă mîine. Mergem împreună. Așteaptă-mă !

— Hei, tovarășe, cîntă-ne și nouă ceva ! strigă unul mai tinerel.

— Te pricepi, nu glumă ! interveni o femeie.

— Măi tovarăși, se apără Hurmuzache. E tîrziu. N-am lumini la bord. O să fiu amendat. Să vă ajut, tovarășe Bradin ? Întrebă el, văzînd pe băiat că se chinuie cu porthartul ce-i cădea mereu și nu izbutea să coboare.

— Nu, nu. Pot și singur.

Sîrmă trecu pe uscat, fata dădu barca în primire pontonierului, dar Hurmuzache nu scăpa de admiratori. Interpretă o suită de cîntece românești, continuă cu ultimele noutăți de muzică ușoară și, în scurtă vreme, pontonul se transformă în ring de dans. Nu se știe de unde au apărut cîteva sticle cu bere, urmate de altele, cu vin. Buna dispoziție se declanșă de la sine.

Mirana îl invită pe băiat la dans. El o refuză, pretextînd că e obosit. Se retraseră deci amîndoi, bosumflați, lîngă balustradă. Sîrmă consimți, în fine, însă tocmai atunci noua lor cunoștință se afla în pauză, asaltat de dansatori. Ciocni cu toată lumea, luă două sticle și veni la Mirana și Radu.

— Vă rog ! le oferi el politicos. Pentru fericire și sănătate.

— El vrea să plece ! se plînsese fata, ciocnind. Cică îl așteaptă acasă.

— Am o idee. Vă scap eu de beleaua asta.

— N-ar fi rău ! sări fata. Să-l anunțăm pe tatăl lui. Nu de alta, dar să știe pe ce drumuri i-a apucat băiatul !

Amabilul maestru veni cu un puști. Radu scrisese cîteva rînduri, îi dădu băiatului adresa plus cinci lei și se liniști.

Exact atunci se apropie de dînșii un bărbat tînr, cam neras, cu figura numai zîmbet. O hălăciugă de păr blond, cîrlionțat, îi trona pe creștet. Cămașa galbenă, sport, pantalonii de doc, albi, sandalele maron. În mîna dreaptă avea o valiză mică, învelită într-o husă kaki.

— Bună seara, tovarăși.

— Noroc, băiete, răspunse Hurmuzache.

— Mă iertați că-mi permit. Poate vă deranjez.

— Da' de unde. Ne distrăm. Dă-i drumul. Ce să-ți cînt ? i-o luă înainte acordeonistul.

— Păi, nu e chiar așa. Mă numesc Andu. Vînez cuvinte. Regionalisme. Sînt filolog. V-am auzit cîntînd, tovarășe.

Nu mă dau în lături să imprim cu rabla mea — arătă valiza — un cânticel de pe-aici. Ce ziceți ?

— Dar ce ai în valiză, nene ? Întrebă Hurmuzache.

— Magnetofon. „Gründig“. Merge strașnic.

— Măi, măi ! Și-n gălăgia asta speri să iasă ceva ?

— Explicăm oamenilor. În trei minute, treaba s-a făcut. Tii ! Distrat mai sînt. Să mă recomand : cercetător la Institutul de lingvistică din București. Sînt pe teren de doi ani. Student, geolog, tovarășe Bradin ? Mă umpleți de bucurie. Și eu care mă văitam că nu voi avea cu cine scoate o vorbă. Larii sînt cu mine. Adio, plictiseală ! Domnișoară, tovarășe Hurmuzache, te provoc la un cheful care se poate lăsa și cu niște muzică. Ce zici ?

— Eu zic să imprimăm, că acum sîntem aruncați în Dunăre. Mă așteaptă frații.

— Vedeți-vă de treabă, tovarășe Andu, interveni Sîrmă. Sînt bucuros că v-am cunoscut. Vom mai pălăvrăgi după aceea.

— Ce cînți, tovarășe Hurmuzache ? Întrebă Andu.

— Acu' vreo două zile, prinsei un cîntec popular pe cînte. De la un pescar.

— Titlul, titlul, sporovăi Andu, scoțîndu-și agenda de buzunar.

— „Drag mi-e, lele Paraschivă, la noi în cooperativă.“ Folclor nou, tovarășe !

— Ești o comoară. Numele pescarului ?

— Un moment, să-mi aduc aminte ! Pinte... Vasile. Da. Cooperator la Ghindărești. Aici, aproape.

— Știu.

— Explică mata cetățenilor. Vezi, argumentează. Știința, cîntecul popular... și începu să-și pregătească magnetofonul pentru imprimare.

— N-aveți grijă.

După altă jumătate de oră, Mirana și Sîrmă plecau, promițându-le lui Hurmuzache și lui Andu că-i vor căuta.

Răsărise luna. Canicula de peste zi nu dispăruse încă. Oboseala pusese stăpînire pe amîndoi, mai ales după vîrtejul atîtor emoții.

— Nu ți-e foame ? întrebă Sîrmă, neputînd suporta tăcerea.

— Nu știu. Parcă nu.

— Somn ?

— Puțin.

Urcau spre centru.

— Vrei să te duci la culcare ? insinuă Mirana.

— A, nu ! Rezist și pînă dimineața.

— Minți. Ți se închid ochii.

— Mă tulbură lumina...

— ...puternică a lunii.

— Dacă vrei...

— Mergem sus, la cetate ?

— Mergem, aprobă docil Sîrmă, împotrivindu-se aprig unui căscat perfid.

Fata izbucni în rîs.

— Cască, cască ! Habar n-ai pe ce vestigii umbli ! Pe-aici au trecut daci, romani, greci, turci.

— N-am făcut istoria.

— Trebuie s-o cunoști. Intrăm în cetate.

Panta deveni abruptă. În apropiere lătrară niște cîini. De departe ajungea pînă la ei orăcăitul broaștelor. Pe la urechea lui Sîrmă bîzîi un țîțar. În față le apărură ruinele uriașului zid de odinioară. Luna poleia cu argint împrejurimile, estompînd întunericul, ghemuind umbre tainice prin colțuri de stîncă amestecate de-a valma.

— Ne aflăm la poarta dinspre răsărit, explică Mirana. Ziua, zidurile astea sînt și mai triste. Parcă sînt acoperite cu cenușă și fum. Nu-mi plac.

De sus, Dunărea se vedea cu claritate, ca o panglică ni-chelată. Din loc în loc sclipeau fulgerător geamandurile-far, scînteii roșii ce asigură securitatea navigației fluviale.

— Nu vreau să merg pe malul Dunării, șopti fata.

— Bine. Hai să stăm pe bolovanul ăla ! propuse Sîrmă. Se așezară, unul lîngă celălalt.

— Nu vrei să-mi dezvălui și mie cîte ceva din tainele voastre geologice ?

— Taine ? Exagerezi. Încercăm să cunoaștem în amănunt istoria Pămîntului.

— Și nu-i frumos ?

— Ba da.

— Atunci, povestește-mi ! Cînd s-au născut aceste cal-care, cum ? Și ce te preocupă mai mult ?

— Hm ! Nu prea e potrivită ora pentru explicații. Dar fie ! O să-ți spun. Sîrmă își scoase ochelarii, meditănd. De unde să-ncep ? Ai fost vreodată la Tichilești ? Satul e a-proape de-aici.

— Sigur că am fost.

— Ai văzut acolo niște pietre verzi ?

— Da.

— Geologia le numește șisturi verzi. Sînt cele mai vechi roci din regiune. În ele nu s-au găsit urme de viață. După unii savanți, șisturile acestea aparțin precambrianului, adică erei geologice de acum un miliard și jumătate de ani. Pe ele s-au suprapus alte urme din istoria frămîntată a pămîntului. Să ne închipuim că timpul s-a scurs și să ne apropiem de vremurile noastre. Sîntem cu 180—200 de milioane de ani în urmă, în așa-numita eră mezozoică, sau secundară. Atunci șisturile erau acoperite de apele Mării Thetis, care se întindeau pe un sfert din Europa. Ca la orice mare, existau golfuri și lagune. O faună marină complexă popula din abundență adîncurile. Recifi de corali înfrumusețau zone întregi de pe fund. Numeroase alge și plante creșteau în această Mare Thetis. Ei bine, era secun-

dară se împarte în trei perioade : triasică, jurasică și cretacică. Fiecare perioadă a „trăit“, ca să spun așa, aproximativ 35 de milioane de ani. În urma unor complicate procese, pe fundul mării s-au sedimentat calcare, la un loc cu resturi de organisme, ale căror forme s-au conservat, ajungînd la noi ca fosile. Mai târziu, calcarele se cimentară și marea se retrase, dezvelind uscatul. Rocile calcaroase de la Hîrșova sînt din jurasic.

— Perfect. Dar dacă știința cunoaște precis toate astea, ce te-a adus pe tine aici ? Ce te interesează ?

— N-am reușit să completăm tabloul vieții din acele timpuri. Cunoașterea e o acumulare de descoperiri petrecute în timp. Cele mai întinse cercetări despre jurasicul dobrogean le-a făcut un geolog de talie internațională, Ioan Simionescu, pe la începutul secolului nostru. A reușit să determine o vastă faună și floră, adică să precizeze ce fel de viețuitoare și plante au trăit în acele timpuri. Dar au mai rămas multe necunoscute. Numeroși geologi, printre care mă voi număra și eu, vor lupta să completeze universul complex al perioadei jurasice. Eu culeg fosile și fac hărți.

— Fosile ? Și tata are acasă un melc rotund.

— Poate este amonit.

— Da, amonit. El îi mai spune perysphinctes.

— Exact. Perysphinctes. Nu știi de unde l-a cules ?

— Dintr-o subterană a cetății. Dar să nu spui la nimeni. Tata e un om ciudat. De 20 de ani tot caută ceva prin hrubele astea blestemate.

Glasul fetei devenise deodată trist. Surprins, Sîrmă făcu o pauză.

— N-am știut, murmură el, contrariat de anumite gânduri, că sub cetate se pot descoperi fosile.

— Tata a găsit cîteva galerii noi. Te rog ! Dacă se află...

— Îți jur că nu va afla nimeni.

— Vezi tu, cetatea asta reprezintă pentru familia mea o adevărată tragedie. Tata cel puțin... Mirana se între-

rupse, încercînd să-și regăsească respirația. Tata a fost învățător. După cutremurul din 1940, toamna, lîngă școala lui s-a produs o surpare. Cîteva zile a coborît el în groapa aceea, descoperind o galerie subterană. S-a întors de acolo cu două plăcuțe de aur, care purtau nu știu ce mesaj în limba latină. A fost copleșit. Și-a petrecut multe zile în căutări, însă galeria nu i-a mai oferit nimic altceva. Vremea s-a scurs. Pe urmă s-a îmbolnăvit mama. În plin război, în 1944, veniră aici doi ticăloși. Unul se numea Anatol Fisch. De celălalt, habar n-am. Secretarul lui, se pare. Mama — în spital, grav bolnavă. Tata a iubit-o foarte mult. Erau săraci. Trebuiau bani mulți, s-o trimită în străinătate, ca s-o salveze. Ticăloșii au profitat de situația lui și i-au cumpărat plăcuțele. Dar pe mama n-a mai salvat-o. Puțin timp după nașterea mea a murit. De atunci, tata a căzut într-o muțenie cumplită. A fugit de oameni. A căutat însă mai departe în tainițele cetății. Și caută și-acum, mereu. Ah, dacă ticăloșii...

Radu se ridică de pe piatră cu un salt.

— Mirana ! Tatăl meu nu e ticălos ! Nu-ți dau dreptul să-l bănuiești.

— Cum ai zis ?

— Secretarul acela era Mircea Bradin.

Fata se sculă încet, năucită.

— Și tu ? Tu știai ?

— De cîteva zile.

Ea se întoarce fără un cuvînt și vru să plece. Dar cu o forță pe care nici nu și-o bănuia, Radu o prinse de umeri, o trase violent înapoi și o răsuci cu fața spre el.

— Nu așa, Mirana !

— Lasă-mă ! îl repezi ea, înecîndu-se.

— Ce știți despre noi ? Despre mine ?

— Mi-ajunge ce știu.

— Am venit să continuăm cercetările, Mirana.

— Singuri ? Cu domnul Fisch ?

— Fisch a murit. Avem un sector restrîns. Dar sîntem mulți. Ascultă, ieri am fost la tatăl tău. N-a vrut să ne dea nici o informație.

— Și-mi aruncai mie momeala ?

— Vorbești prostii ! Mă auzi ? Nu eu te-am pus să dai buzna peste mine cu basculanta.

— Admirabil ! Continuă !

— Părerea mea e că Mircea Bradin n-a știut că face o mîrșăvie. Crede-mă, dacă mai poți acum să crezi în ceva. Aici e o taină fascinantă, în textul latinesc. Despre ea ți-am pomenit azi în barcă. Cine o întîlnește, e urmărit de ea, ca de un blestem. Și noi sîntem urmăriți.

— Așa a spus tata...

— Se așteaptă cu toții la un tezaur. Ce e-ngropat acolo, Doamne ? Simpla apariție a lui aduce vrajbă. Aș vrea să te pot convinge, Mirana ! Ce să-ți spun ? Să întorc umbra latinului, să-l întreb ? Cui i-a lăsat mesajul ? Umbra latinului...

Fata cobora poteca albită de lună. Radu își strînse pumnii. S-ar fi vrut la București, în Biblioteca Academiei, să citească, să citească despre jurasic, despre amoniți, despre orice, să uite stelele și flacăra din pădure și pe el însuși, dacă se poate.

I

„...Eternități de-a rîndul, la Pontul Euxin,
Va rătăci o umbră străină, de latin,
Va rătăci o umbră prin spinii mari, uscați,
Doar printre mani sălbatici și umbre de sarmați.“

OVIDIU : *Tristele* ¹

O dată cu înserarea se făcu frig, iar fîșii înguste de ceață coborîră deasupra cîmpiei. Vîntul aspru, de la miazănoapte-răsărit, începu să sufle în rafale, să mîne valuri negre pe fața bătrînului Ister. Ceața păru că s-a însuflețit ; se aduna ca torentele pe firul văilor, curgea apoi împinsă de vînt și uneori din vălătucii ei creșteau forme ciudate, aidoma unor monștri. Luna răsărise de mult ; lună de toamnă tîrzie, grăbită să înconjure bolta, revărsînd o lucire spectrală.

Drumul dintre Capidava și Carsium, pietruit cu grijă, se întindea neted, ca o panglică argintie, întrerupt din mic în mic de pași de umbrele stîlpilor miliari. În pustietatea unde singuri vîntul și fluviul puseseră stăpînire, unde perdelele de fum alergau fantomatic, asemeni valurilor, se auzi tîrziu un tropot sec de potcoave. Călărețul se contură de departe — alb, adus de umeri, cu capul în piept. Părea că doarme, strîngînd frîul în mîna încremenită, ținîndu-se drept, țeapăn în șa. Purta o *paenula scortea*, veșmînt din piele, prevăzut cu glugă. Pe dedesubt îi lucea platoșa metalică, apărîndu-i pieptul de săgețile unor eventuali atacatori, iar coiful lustruit avea, desigur, aceeași menire.

¹ În traducerea lui Eusebiu Camilar, colecția „Cele mai frumoase poezii“, Editura tineretului, 1957. (n.r.)

Toate împreună îi arătau cu prisosință îndeletnicirea, fără ca pentru asta să mai fie necesară vederea săbiei scurte, cu două tăişuri, agățată la cingătoare.

Oșteanul privi printre gene spre Ister, care curgea domol, aparent inofensiv, în stînga drumului. Malul opus, abia ghicit, el însuși un abur gata să se destrame, contura vag siluetele unor sălcii. Acolo, printre tufișuri și crengi se ascund barbarii — goți, heruli, taifali, vandali, bastarni și mai ales carpii, cu celelalte seminții dace — dușmani parcă dintotdeauna ai Romei. Acest pumn nevăzut se agită de un secol întreg la graniță, dînd deseori lovituri nimicitoare, asediind orașe, capturînd armate de sclavi, vînzolind ca un vifor legiunile și flota romană.

O rafală de vînt umflă *paenula* și o smuci cu putere ca și cum cineva din spate ar fi tras de marginile ei. Călărețul întoarse speriat capul, apoi rîse amar și îndemnă iapa la trap. I se făcu dintr-o dată dor de soarele fierbinte al patriei, de măslinii cu frunza aspră de pe malul limpedelui Tibru. N-are să înțeleagă nicicînd forța acestui popor, care-a rămas într-una străin, cu viața și credințele lui, în ciuda cuceritorului. Și ce fel de cucerire a fost Dacia, cînd numai după un veac și jumătate Imperiul s-a retras la vechea limită a Istrului, împînzindu-l cu castre și garnizoane ? Parcă numai barbarii au forțat retragerea ? Localnicii nu s-au împăcat niciodată cu dominația imperială, dovadă că aproape toți au rămas pe loc, în vreme ce armata și administrația lui Aurelian treceau peste fluviu.

După o cotitură, răsări în marginea drumului clădirea scundă a unui detașament de pază. Sentinela înfășurată în *humerales*, mantaua militară, de sub care ieșea poala unei tunici, înțepenise la poartă, zgribulit. Scutul îi era rezemat de genunchi, ca să-i adăpostească picioarele, expuse la vînt, abia apărute de sandalele din fîșii de piele.

— Stai ! strigă el de departe.

Fără să-l asculte, călărețul se apropie la pas. Celălalt ridică scutul.

— Cine ești ?

— Marcus Claudius.

— Salve ! Oșteanul își corectă repede poziția și ridică mâna, salutînd.

— Ți-e frig ?

— Vîntul e rece. Trage a iarnă.

— Drumu-i liniștit ?

— Liniștit. Încotro, noaptea ?

— La Carsium. Vale !

— Vale, centurione !

Iapa albă, îmboldită cu genunchii, porni în galop. Potcoavele stîrneau ecouri lungi, nefirești, în vălurile tot mai dese de ceață. Marcus Claudius se sprijini în scări și întinse urechea. Cît de ciudat se mișcă aburii, ca sufletele morților ! Oh, n-ar fi de mirare, n-ar fi nicicum de mirare apariția unei umbre în apele Istrului, o umbră de șarpe cu bot de oaie, și plete de om, și coadă de leu. Sau dincoace, nu-i așa, de după colină, ori poate chiar în mijlocul drumului, dintre pietre, șarpele, a cărui imagine o duce el, își poate înălța capul, pîndind, fiindcă nimic nu-i cu neputință în țara asta stranie, la oamenii ei tăcuți și năprasnici.

Există o taină grea, covârșitoare, în spatele tuturor lucrurilor și dezlegarea sa nu-i decît aici. Cîteva minți o întrevăd nebulos, ele fac legătura între șarpele fantastic și minunile Egiptului, ale Indiei, și Greciei, și Arabiei, între șarpe și știința oamenilor, astronomia, matematica, arta, medicina, cărțile lor, visurile lor despre stele. Nu sînt înțimplătoare toate astea, și chiar dacă oamenii singuri, fără ajutorul nimănui, au închipuit și ridicat piramidele, au socotit mersul planetelor pe cer, totuși scînteia din ei, sîmburele, începutul începutului se leagă poate de șarpele-zeu, de șarpele-om, cum îi spune Menandros, căci el nu crede în zei, ci doar în oameni.

Centurionul căută înfrigurat în jur, regretînd că pleacă de pe meleagurile dace. Legată de șa, în fața lui, statueta de aur a șarpelui părea că-l apără, săltîndu-se plină de semeție peste coama iepei, aidoma unui stăpîn, înaintea căruia toate spaimile, pînă și zeii, slabi și plini de păcate, se retrag timizi și nemulțumiți. Fără acest talisman ce se va face Marcus Claudius ? Încotro îl va arunca soarta lui nestatornică de ostaș, la poruncile împăraților ? Au încercat, el, cu Menandros și Ordess, să limpezească taina pierdută în trecut, dar totul a rămas o simplă încercare. Le-au lipsit mijloacele și răgazul trebuincios. Vremurile sînt tulburi, liniștea de acum a Imperiului aparentă — organismul închegat de romani se va prăbuși. Iar mai tîrziu ? Oamenii trec pe pămînt unii după alții, ca umbrele, ca dîrele de ceață, faraonii se sting în pulbere, cetățile cad sub năvăliri, ici-colo mai rămîn crîmpeie ale strălucirii apuse — un sfinx, o Iliadă, un calcul matematic, în vreme ce nisipurile deșertului acoperă urmele neconținut, cu neființa și tăcerea lor.

Drept e că Menandros are altă părere. El spune că din toate înălțările și căderile astea oamenii ies cîștigați, ei merg poate înainte, chiar dacă acum par înfrînți, și cînd o iau de la capăt nu se opresc acolo unde ajunseseră străbunii lor, ci fac cîte un pas mai departe. Așa să fie ? Dar poeții zic că înainte era vîrsta de aur, cînd țarinile rodeau de la sine, iar oamenii se desfătau mereu, fără nici o trudă, și înșiși zeii se arătau blînzi și prietenoși, așa ca în Cîmpiile Elizee. Cine s-o fi înșelînd, poeții, sau Menandros ? Ia uite cîte întrebări a sădit în el afurisitul de negustor cu poveștile lui !

Marcus Claudius domoli goana calului, căci străbătea un sat întins, ai cărui locuitori l-ar fi atacat bucuros, mai ales acum, la miez de noapte. Era celebru Vicus Carporum așezare a carpilor colonizați cu sila de împăratul Aurelian în urmă cu 30 de ani. Numai astfel reușiseră romanii să stăvi-

lească năvala lor de peste Istru și jaful la care supuneau toată regiunea. Hei ! Vestita *pax romana*, care-i neutraliza pe barbari prin cucerirea teritoriului lor ! La fel au făcut și cu dacii — și ce-a ieșit ? Parcă se supune cineva de bună voie, mai ales când învingătorul se dedă la jafuri și silnicii ? Parcă aici, în Scythia Minor, între Danubius și Pontul Euxin, geții și-au plecat capul în fața cohortelor ? Nici pomeneală, ei îi ajută pe barbari să pustiască și să ucidă, că nu mai știi împotriva cui să te lupți — cu străinii, sau cu ai tăi ?

Satul rămăsese în urmă și sub razele lunii, din perdeaua de ceață se arătau zidurile de apărare de la Carsium. Iapa sforăi încet, își scutură coama și se abătu către fluviu, căutând un loc de coborîre printre stîncile de pe mal. Îi era sete. Marcus Claudius descălecă, sui pe o piatră, dar ochii îi rămăseseră ațintiți la statuia de aur. Calul sorbea lacom din apa tulbure, umflată de ploi și, fiindcă se aplecase șarpele enigmatic părea că scrutează valurile, încordat și atent. Bot de oaie, urechi și plete de om, coadă de leu... Ce să însemne oare ? Dar piatra aceea, care afundată în apă se luminează pe dinăuntru ? Ce ascund toate astea ? Ordess le credea niște daruri ale zeilor. El însuși, centurionul, era înclinat să vadă în ele un semn ceresc. Numai că Menandros... Afurisit, de trei ori afurisit negustor grec ! Cît de tulburător a răscolit taina statuii și le-a fluturat-o celor doi prin fața ochilor, ca pe un miraj ! Apoi a plecat, Jupiter știe unde, și l-a lăsat pe Claudius pradă frământărilor și îndoielii.

Taina ! O simțea, reală, ca însuși pămîntul de sub tălpi, ar fi putut s-o apuce cu mîinile, s-o strîngă, s-o deschidă ca pe o scoică și să privească în adîncul ei. Un dram de limpezime îi mai lipsea, unul singur, și iată că din pricina lui taina aluneca din palme, se scurgea printre degete ca nisipul și intra în întunericul veacurilor. Are s-o destrame cineva ? Oricum, pentru Marcus Claudius Senex lămurirea ei e cu ne-

putință. Niciodată nu va ști de unde izvorăsc semeția și liniștea șarpelui.

Peste un timp, călărețul trecuse de poarta cetății și se oprea la un *mansion* — la un han. Coborî din șa la adăpostul întunericului, după care dezlegă încet statuia de aur și o ascunse într-o claie de fîn. În curtea mansionului se învîrteau cîțiva bărbați, beți turtă, îngînînd cîntece deșucheate. Marcus Claudius îi cercetă la razele de lumină din ferestre, ca să-și dea seama cît risca lăsînd statuia acolo ; dar se liniști pe dată și intră în sala joasă, largă, cu mese lungi, din scînduri cioplite grosolan. Aburii băuturii și larma clienților contrastau așa puternic cu liniștea de afară, încît se opri o clipă în prag, să se acomodeze. Apoi se strecură tocmai în fundul sălii, într-un colț, și-și sprijini fața în mîini.

— Ce să-ți aduc, viteze centurion ? Îl iscodi stăpînul locantei lingușitor ca toți negustorii.

— *Merum !* spune tare Senex.

Patronul porni în fugă spre pivnița în care se intra chiar din sala hanului și imediat lîngă roman veni să se așeze un tînăr, îmbrăcat ca toți localnicii, într-o cămașă lungă, de pînză aspră, și pantaloni încrețiți și strîmți pe picior. În spate își aruncase o manta albă, cu glugă, înnodată la gît, sub barba castanie și lungă.

— Salve ! șopti el.

— Salve, Comozeus ! răspunse Senex, cu ochii tulburați de o umbră.

— Ce-am de făcut, stăpîne ?

— Afli îndată. *Attende !*

Tînărul mormăi ceva, nemulțumit, se pare că la adresa hangiului, căci acesta, după ce așează cana cu vin în fața centurionului, se răsti arțăgos :

— Ce e, bărbosule ?

— Vreau și eu un strop de merum ; de cînd îți zic !

— Întîi banii ! Vă ştiu eu, geţi păcătoşi, ce vă poate pielea ! Pungaşilor !

— Uite, stăpîne, tagma negustorească ! Îi spun de la înserat : dă-mi o înghiţitură, nu păgubeşti ! Nici n-aude !

— Hai, să mă-ndur eu ! făcu Marcus Claudius. Adu un vas ca lumea, patroane, s-ajungă pentru amîndoi !

Stăpînul hanului strîmbă din nas la atare familiaritate şi bombăni pentru sine ceva despre vremurile de altădată.

— Ei, Comozaus ! murmură oşteanul. A sosit vremea să ne despărţim.

— Cum, să ne despărţim, stăpîne ? Nu mă iei cu tine, la Roma ?

— Nu, băiete ! Eram gata s-o fac, dacă venea Menandros pe aici ; dar, aşa, tu trebuie să rămîi, să-l aştepţi şi să-i dai veşti despre mine. Văd că eşti destul de bucuros ! Bea !

— Zeii să-ţi hărăzească pace şi izbîndă, stăpîne ! ură Comozaus, sorbind cu nesaţ vinul curat şi dulce.

Îşi şterse cu mîneca mustaţa deasă, cîrlionţată şi-l privi recunoscător pe roman.

— Ia zi, mi se pare că nu-ţi surîdea drumul la Cetatea Eternă.

— Iartă-mă, stăpîne ! Eu aici m-am născut...

— Toţi sînteţi la fel ! izbucni centurionul uimit. Iubiţi pămîntul ăsta mai tare decît orice altceva. Ce neam de oameni, Jove ! Acum 30 de ani, cînd Aurelian a retras garnizoanele, ai noştri spuneau : „Ne alungă barbarii ; lăsăm Dacia pustie, fără nici un suflet.“ Dar nu, parcă voi ne-aţi gonit, cu înverşunarea voastră tăcută. Ne-am împrăştiat ca fumul sub vîntul năvalei barbare, dar voi aţi rămas, îndărătnici şi liniştiţi. Şi-or să se ducă barbarii şi-or veni poate alte neamuri, ispitite de grîul vostru de aur, de vin şi de miere, şi se vor duce şi ele, iar voi veţi rămîne, încrînce-naţi în pămîntul ăsta !

Marcus Claudius coborî vocea, pe care fără voie o ridica, apoi bău îndelung.

- Din clipa asta, socoate-te liber, Comozaus !
- Stăpîne !...
- Fii liniștit ! *Hercle*, parcă ești un copil ! Nu te înșeli, te-am eliberat din sclavie. Părinții mei practicau un anumit ritual într-o împrejurare ca asta, dar n-are rost să-l repet și eu. E puțin ridicul... Să bem !
- Parcă ți-ar părea rău, stăpîne...
- Spune-mi „centurione“ ! Îmi pare rău, dar nu pentru tine. Pentru țara asta, de la care mai aveam atâtea de învățat. Acum s-au isprăvit toate !
- Stăp... cen... turione, eu...
- Hai, vrei să mai și plîng ? Ajunge ! Îți cer doar un serviciu : așteaptă-l pe prietenul meu Menandros din Corint. Ai să poți ?
- Mi-am găsit nevastă aici, la Carsium.
- *Optime* ! Ține inelul ăsta. E de aur. Am încredere în cinstea ta. Vezi, în interior sînt săpate litere grecești. Să i-l dai negustorului, ca să știe că vii de la mine. Ai înțeles ?
- Mi-ai spus adesea că am minte ageră, centurione !
- Mă bucur că nu uiți ! Da... Apoi să-l tragi pe corintian într-un colț și să-i zici așa : „Senex ți-a lăsat vorbă să cauți în subteranele cetății Carsium locul unde voi doi ați fost ultima oară. A ascuns acolo ceva pentru tine, neguțătoarele !“
- Atît ?
- Atît, Comozaus ! Ai grijă de inel, să nu-l pierzi ! Și să știți că nu-i nici o comoară în subterane.
- Nu răscolesc eu tainele altora, stăpîne ! ripostă proaspătul libert, înălțîndu-și fruntea.
- Marcus Claudius îi privi ochii limpezi, căprui și clătină capul.

S-au despărțit curînd, cu oarecare nostalgie, căci poate n-aveau să se mai vadă niciodată. Romanul îl lăsa pe get la mansion, scoase statuia din fîn, o ascunse sub pelerină și, du-

cînd iapa de dîrlogi, ieși în uliță. Abia acolo încăleacă. Lumina lunii, ca și uniforma de ofițer îl scutiră de întîlniri neplăcute.

Galeriile subterane ale cetății alcătuiau un labirint complicat, avînd multe ganguri, fundături, firide și alte asemenea tainițe, unde era cît se poate de ușor să ascunzi un obiect. Exact asta intenționa și Senex atunci cînd și-a lăsat calul la țarmul Istrului și a dispărut pe una din intrările în subterană. Chibzuise îndelung cum să procedeze pentru ca stația de aur, împreună cu piatra fermecată și tezaurul rămas de la Ordess să ajungă întregi în mîinile negustorului grec. Va împrăștia cîteva mesaje la Carsium și la Tomis, iar mesajele trebuie să se completeze reciproc, să nu valoreze nimic unul fără celălalt. Dacă în mod întîmplător unul dintre ele va fi descoperit de o a treia persoană, aceasta să nu găsească decît o parte din obiecte.

Tunelul cufundat în beznă răsfrîngea zgomotul pașilor, amestecîndu-l cu ecoul Istrului. Aerul umed și rece îl înfioră pe Senex. Își trase gluga peste cap și atingerea de metalul coifului îi dădu senzația că a întîlnit cu degetele un bloc de gheață. Numărase în gînd trei sute de pași. În stînga trebuia să se deschidă o altă galerie. Da, iat-o. Acum va merge drept înainte, pînă cînd are să întîlnească fundătura. S-a lovit de un pietroi, strivindu-și degetele. Se apleacă, cercetîndu-și piciorul — sîngerează. De ce l-or fi chemat tocmai acum la Roma ? Și chiar din însărcinarea lui Dioclețian ? Își aminti cum îl cunoscuse pe împărat acum cîțiva ani în timpul vizitei acestuia în Scythia. Grozav bărbat ! De două decenii se străduie să întărească Imperiul ; cîte reforme a mai făcut, cîte reorganizări ! Dar mult o să dureze noul impuls ? Nu, statul e prea bătrîn. Au trecut vreo mie și cincizeci de ani *ab urbe condita*, de la întemeierea Romei. Se ridică neamuri noi de oameni. Cîine uitat fur-tuna stîrnită de Alexandru cel Mare, macedoneanul ?

Cufundat în gânduri, Marcus Claudius se izbi cu fruntea și umărul de peretele fundăturii. Coiful sună înfundat și teaca sabiei îl împunse în coapsă, zgâriindu-l. Întinericul era desăvârșit, ca o pînză neagră, compactă. Oșteanul trase sabia, săpă o scobitură la înălțimea feței, apoi își vîrî cu greu mîna pe sub *lorica*, în sîn. Platoșa se umezise în contact cu aerul și picăturile de apă șiroiau pe sandalele lui Claudius. El dibui îndelung la piept, prin cutele *lacernei*, pînă să dea peste cele două plăcuțe cu mesajul destinat grecului. Scoase foițele subțiri, bătute din aur, pentru a fi ferite de rugină și le îngropă grijuliu în scobitura peretelui. Astupă totul cu pietre și pămînt, după care porni înapoi, spre fluviu.

Peste cîteva zile, tîrziu, după asfințit, cînd cerul deasupra mării devenise albastru-întunecat, un *moneris* îngust și mic, ca o jucărie, acostă la cheiul vestitului port tomitan. Lopețile, singurul șir de lopeți, mai bătură o dată apa și se lipiră cumînți de coastele corăbiei, ca două aripi de pasăre. Sclavii își îndreptară spinările asudate, răsufîlînd greu. Îndată, o punte de lemn fu aruncată pe mal, unde se și adunaseră cîțiva ofițeri, înconjurați de curioșii ce rătăcesc prin toate porturile.

— *Salvete!* rosti Senex și coborî grăbit.

— Numele tău, centurione? întrebă ofițerul cel mai mare în grad.

— Marcus Claudius Senex.

— Urmează-mă!

Un semn autoritar, și grupul de gură-cască se împrășteie. Cei doi porniră spre extremitatea radei, fără să schimbe o vorbă. În jurul lor răsunau toate limbile pămîntului, într-un amestec greu de urmărit, un furnicar de cuvinte rostite pe toate tonurile, colorate cu înjurături universale. Ici-colo se fredonau cîntece vesele, de beție sau de dragoste. O

Învălmășeală de negustori, corăbieri, sclavi, militari, cetățeni, femei cu veșminte pestrițe cuprinsese țărmul, alimentată de șirurile oamenilor ce coborau dinspre oraș cu o grabă febrilă, să apuce ultimele clipe de lumină, să se plimbe, să audă vești noi, să găsească tovarăși de petrecere. Chipuri de greci, de romani, de geți, de orientali, deseori fețe ale sclavilor sau ale sătenilor de pe lângă cetate, apoi ochi șăgalnici și plete bogate de femeie, o beție de culori și mirosuri, venind și dispărând mereu, înlocuindu-se mereu pe dinaintea centurionului zăpăcit. El purta sub braț o lădiță ferecată, cu trei încuietori, unde închisese statuia și piatra, și într-una o strângea la sîn de frică să nu i-o smulgă cineva.

— Ți-e dor de Roma ? Întrebă ofițerul.

— Cum nu ? M-am sălbăticit în castrul meu ! mărturisii dînsul cu un zîmbet. Ce înghesuială !

— Ai să te-nveți ! Și, oricum, vei ajunge la Roma ! Eu n-am fost niciodată, știi ?

— Păcat ! E frumoasă cetatea. Mare și...

Își dădu seama că spune banalități.

— M-a chemat împăratul ? Întrebă cu alt ton.

— Împăratul însuși.

— De ce ?

— Veți merge mai mulți. Vrea să știe de la voi starea de lucruri din provincie. La castru e liniște ?

— Cînd am plecat, tot *limesul* dinspre miazănoapte era liniștit.

— Dea zeii să rămîină așa ! Ce duci în lădiță ?

— Eu ? A, niște daruri. Înțelegi, pentru amicii din Roma.

— *Hem, vir fortunate !* Te-am luat cu mine să-ți spun că mîine în zori vă așteaptă șeful militar al Scythiei Minor, dux Aemilianus Maximus. Vă încredințează un mesaj pentru împărat. Să nu întîrzii.

— Bine. Altceva ?

— Ești liber. Să te duci la taverna lui Pontianus. În stînga, aproape de forum. Cel mai bun vin din Tomis. Numai, vezi, ai grijă de darurile pentru amici. Pontianus e curios din cale-afară.

— N-am să uit, și-ți mulțumesc !

Romanul se învîrtea prin port, nehotărît. Trecuse de cîteva ori prin fața magaziilor recent construite, deasupra cărora se ridica marea terasă cu mozaic. Aci, în magazia din dreapta, pe frontispiciul căreia fusese dăltuit numele lui Hermes, își ține marfa negustorul corintian. În zidul hrubei, la bază, e un gol, pentru echilibrul construcției. În acest gol trebuie să ascundă lădița. Dar e prea multă lume în jur și chiar prin ușa depozitului se vîntură sumedenie de sclavi. Forfota asta se va domoli tîrziu, după căderea nopții. Pînă atunci, ce-i de făcut ?

Rafale tot mai dese de vînt umflau pelerinele trecătorilor. Seara aduse un frig pătrunzător și o pînză gigantică de ceață dinspre mare. Ce-ar fi, își spuse Claudius, să se ducă la baie ? Era obosit, plin de praf, în corabie dormise prost, cu gîndul la statuie. O baie are să-l învioneze și să-l mai încălzească.

Termele, vecine cu magaziile, slobozeau pe uși valuri de aer fierbinte și o lumină vie. Centurionul intră într-un fel de gang de sub scările ce duceau la terasă și apoi în oraș. La stînga se deschidea una din ușile termelor, încadrată în marmură sclipitoare. După ce plăti taxa, pătrunse în *apodyterum*, vestiarul unde mai mulți bărbați stau gata să-i servească pe clienți. Refuză însă ajutorul lor și se dezbracă încet, savurînd plăcerea ușurării de veșminte, mai ales de lorica ce-i încătușase trupul vreme de opt zile în șir. Ascunse cufărul în armură, pe care o vîrî într-una din nișele aflate în pereți. Puse deasupra coiful, apoi tunica și *subligaculul*, veșmîntul purtat pe piele ; își dezlegă, stînd ghemuit, crepidele, pe urmă se întinse cît era de lung și răsuflă

zgomotos, simțindu-se ușor. Mulțumită funcției lui, nu se temea să fie jefuit de haine.

Păși în sala următoare, *tepidarium*, unde prin conductele din pereți se revărsau pînze de aer cald. *Lucernaele* numeroase, așezate în firide sau pe podea, lîngă ziduri, dădeau o lumină tremurătoare, destul de puternică însă. Grupuri de bărbați se mișcau încoace și-ncolo, discutînd aprins, cei mai mulți în latină. Vreo trei, pesemne locuitori ai Romei, vorbeau o limbă curată, fără amestecul de cuvinte străine atît de caracteristic provinciei. Senex tresări, plăcut impresionat. Amintiri vechi și dragi ale tinereții îl năpădiră. Aproape uitase dialectul locurilor natale și deodată constată că cei trei nici nu se prea înțelegeau cu localnicii.

„Să fie rău, ori bine ? se întrebă el, în vreme ce pășea dincolo în *caldarium*. Crezusem că un popor gata să dispară își pierde limba pentru totdeauna. Dar nu-i așa. Cuvintele dacilor n-au pierit cu totul. Din amestecul cu latina a ieșit altă limbă. Și nici nu sună urît.“

Aburii din *caldarium* estompau contururile. Centurionul începu să-și frece pieptul și coapsele, pătruns de căldura băii. Apoi intră încet într-o cadă, bălăcindu-se cu încîntare. Fără să-l fi chemat, un băieș se apropie și-i masă îndelung umerii, spatele și pieptul.

„Poate că totuși le-am folosit cu ceva învinșilor ! cugetă romanul și închise ochii, toropit. Au mai învățat de la noi lucruri care le prind bine. Dar nu, ce spun, acum aproape ne-am topit unii cu alții. Parcă doar geții sînt sclavi sau doar noi stăpînim averi ? E un neam nou și amestecat, mai cu seamă dincolo de Ister, că și dintr-ai noștri au rămas mulți cu dacii. O să le treacă împreună, bune și rele, cîte le-or hărăzi zeii.“

Își aminti brusc de Menandros și i se păru că a întîrziat. Se ridică din cadă și fugi, pe plăcile de marmură fierbinte, în *frigidarium*. Băieșul aproape îl zvîrli în bazinul cu apă rece. I se tăie răsuflarea și-și agită brațele, încîndu-se și

tuşind. Celălalt continuă masajul cu forţe proaspete, pînă cînd pielea centurionului se roşi. Pe urmă îl trase afară, îl şterse cu gesturi savante, agitînd un prosop uriaş şi-i unse trupul cu ulei înmiresmat.

— Ajunge, ai să-mi rupi oasele ! strigă Senex rîzînd. Vino, mă grăbesc.

Se întoarseră în *apodyterium*. Vederea uniformei impuse băieşului respectul firesc în acea epocă în care se acorda atenţie sporită armatei.

Îmbrăcat cu îndemînare, cu lorica şi coiful lustruite, Marcus Claudius plăti pentru aceste servicii şi părăsi termele, unde se făceau pregătirile de închidere. Se înnoptase de mult, şi portul era pustiu. De pe corăbii, glasurile navigatorilor răzbăteau ca un murmur, amestecate cu foşnetul aspru al mării. Începea viaţa de noapte a cetăţii ; uşile deschise ale tavernelor îmbiau pretutindeni, aducînd zvonuri de cîntece şi glume.

— Ascultă, amice, îl cunoşti bine pe negustorul Menandros din Corint ? se adresează Claudius paznicului magaziei.

— Dar tu cine eşti ?

— Priveşte-mă bine !

— O, iertare, centurione ! Îl cunosc bine pe negustor.

— Atunci, citeşte !

Paznicul luă cu evlavie în mîini sulul de papirus, se apropie de făclia înfiptă în zid, lîngă intrare şi citi îndelung, mişcîndu-şi buzele.

— Ajunge asta ? Întrebă romanul nerăbdător.

— Ajunge, confirmă celălalt repede. Tu parcă ai mai fost o dată aici.

— Am mai fost. Neguţătorul mi-e prieten bun. De aceea pot lua din magazia lui ce doresc. Hai, deschide !

Cheia scîrţîi, zăvoarele pocniră şi uşa masivă de stejar se depărtă greoi.

— Aprinde-mi o lucerna !

Paznicul scoase un opaiț din firidă, întinse fitilul spre făclie, apoi se pregăti să intre în depozit.

— Nu, amice, vreau să merg singur.

În încăperea boltită era frig. Vîntul fluiera ascuțit pe dedesubtul ușii, mărind senzația de răceală. La razele firave ale opaițului, centurionul se orientă greu, împiedicîndu-se de baloturi. Lîngă pereți, așezate într-un strat de nisip, se înșirau sute de amfore grecești, înguste și lungi, pline cu uleiuri și vinuri scumpe. Gurile le erau astupate îngrijit și sigilate. Aerul se încărcase cu mirosuri dulcege și tari, ce nu se mai puteau distinge unul de altul.

Senex așează lucerna lîngă zid, alege o amorfă cu vin, îi sparse gîtul și bău însetat, cu delectare. Picăturile minunatei licori i se scurgeau pe bărbie și de acolo pe piept ; o mireasmă puternică se împrăstie în depozit, dominîndu-le pe celelalte. Oșteanul plescăi, îngenunche și începu să caute orificiul din perete. Era destul de mare pentru a adăposti un om ghemuit. Sabia trasă din teacă zăngăni scurt, pe urmă răsunară lovituri înăbușite și zgomotul pietrelor scoase din zidărie. Un braț murdar de pămînt ieși o clipă din întunericul găurii, ridică lădița și o trase înăuntru. Alte cîteva minute trecură, pînă cînd Claudius să-și facă apariția în cercul abia luminat. Restul de vin fu înghițit cu aceeași satisfacție, apoi, cu un colac de frînghie care-i umfla vizibil paenula, centurionul părăsi magazia, aruncînd o ultimă privire spre fronton, unde cuvîntul, devenit simbolic, ERMEOS, ascundea acum taina șarpelui și a pietrei.

— Vale, amice ! Ține, pentru osteneală !

— Zeii să te păzească, centurione !

Vai, dacă zeii l-ar fi auzit pe paznicul get ! Dar Senex își purta sub pelerina de piele propriul destin. Pe o stradă dosnică, în drum spre taverna lui Pontianus, atrași de pachetul purtat de trecător, un grup de hoți îl atacară cu înverșunare. Descoperirea, în cele din urmă, că victima e un ofițer, nu făcu decît să-i îndîrjească, de teama urmărilor.

Aşa se face că, la un moment dat, puterea şi iscusinţa oşteanului trebuiră să cedeze numărului mare de adversari.

Îi străpunseră braţele şi pîntecul cu pumnalele, iar când căzu, năucit de durere şi din pricina sîngelui pierdut, îi retezară gîtul, privind în toate părţile ca să nu fie urmăriţi. După care înfăşurară cadavrul în mantiile lor, înjurînd de mama focului că s-au expus zadarnic primejdiei, îl purtară pe căi ocolite şi-l azvîrliră, despuiat de armură şi haine, în apele atotcuprinzătoarei mări. Astfel pieri centurionul Marcus Claudius Senex, fără să mai vadă măslinii de pe malul Tibrului. Era în anul 305 al erei noastre. Puţin mai târziu, la tronul Romei a venit Constantin cel Mare. El a mutat capitala Imperiului la Bizanţ, iar acesta a fost momentul crucial al scindării statului în două părţi ; cea răsăriteană a durat încă patru veacuri, cea din apus a căzut însă destul de curînd.

Unde a fost în acea vreme Menandros ? L-au îngropat valurile Mediteranei ori ale Pontului Euxin ? L-au înjunghiat şi pe el tîlharii din Roma ori din Alexandria ? L-au zdrobit în goana lor caii pe care-i folosea pretutindeni ? L-a doborât vreo boală necruţătoare a Orientului ? Comozous şi-a luat nevastă la Carsium şi lucra pămîntul, plătind dări peste dări, că nu ştia dacă e mai bine sclav ori lucrător cu plugul. Iar anii au trecut ca zilele, între necazuri şi cu rare şi mici bucurii. Inelul, ferit de curioşi, zăcea ca un talisman nefolositor, în care nu crede nimeni, căci veştile lui şi protecţia lui sînt mincinoase.

Menandros nu s-a mai arătat niciodată în corabia cu cinci rînduri de vîşie.

Mirana se trezi în zori, cu o strașnică durere de cap. Dormise prost, visînd ceva nelămurit despre o cetate construită din amoniți, în care îl căuta pe latinul cu inscripția. Imediat ce se dezmetici, își aduse aminte de Radu și o cuprinse ciuda. Aruncă pledul, coborî din pat și-și începu îndîrjită gimnastica de dimineață. Aerul rece o înfioră. Auzi zgomote în camera de alături : se sculase și tata. Îmbracă în fugă pantalonii de salopetă, trase prosopul din cui și trecu în bucătărie. Se spală îndelung, ca de fiecare dată. Îi plăcea să savureze apa. Pielea i se înfierbîntă și se roși. Bluza i se lipi de corpul șters de mîntuială, dar ea nu luă în seamă.

— E voie ? întrebă tatăl de afară.

— Intră, intră ! Ai adus laptele ?

— Poftim !

Udă cratița, să nu se prindă laptele și să se afume, apoi aprinse aragazul.

— Iar fumezi cu noaptea-n cap !

Bătrînul se așează pe scaunul lui și închise ochii.

— Lasă, Mirana !

— Ești supărat ?

El nu răspunse. Fata puse ouăle la fiert, tăie pîinea, dar în tot acest timp îl fura cu coada ochiului.

— Iar ai să te duci azi în subterane.

— De ce ?

— Cum te supără ceva, dai fuga acolo. Ți-s mai dragi pietrele.

— Hm ! Pietrele au sufletul lor...

— Așa te aud mereu. Eu am mai puțin suflet ca ele.

— Mirana ! Niciodată să nu mai spui...

— Parc-au fost un blestem plăcuțele acelea !

— Și tu ?...

— Îți ajunge cât te-ai chinuit, tată, nu înțelegi ? Dă-mi voie să pun masa !

Învățătorul își ridică supus coatele, ca ea să întindă fața de masă, pe urmă îi luă farfuriile din mîini.

— Doar pe tine te am.

— Din păcate ! Pe mine și galeriile cetății !

— Sînteți viața mea. Altfel, pentru ce mai trăiesc ?

— Și dacă acolo e o comoară ?

— Cum, o comoară ?

— Așa ! Aur, nestemate...

— Nu știu !

— Ar cam fi vremea să știi, tată ! Cît e ceasul ?

— Abia șase și zece. Ar cam fi vremea... Dar ce ți-a venit să mă-ntrebi ?

— Am aflat că au fost ieri doi oameni la tine.

— De la coana Măndica ? Afurisită femeie, cu limba ei ! A tras cu urechea ?

— Te cred c-a tras !

Mirana scoase borcanul cu dulceață și untul, după care așează tacîmurile.

— Dă-mi numai un ou !

— Ba două ! Ai văzut ce palid ești la față ? Muncești ca un salahor cu pietrele din galerii. Uite, mîinile ți s-au albit de calcar. Dacă nu mănînci, de unde să ai putere ?

— Mă dăscălești ca pe copii... Poate au să mai caute și alții.

— Cine ? Ai spus cuiva de plăcuțe ?

— Dar cei de la București ?... Deși n-am nici o încredere...
— Cum așa ?
— Era unul Bradin, secretarul lui Fisch. Cu băiatul. Mi-au cerut informații.

— Da ?

— Nu le-am dat. Ziceau că fac cercetări. Ți-am spus că n-am încredere. Cu toate că Bradin ăsta părea cumsecade odinioară. El mi-a adus atunci banii. Și se vedea că-i e milă de mine.

— Te-nșelai.

— Ba nu. Iar băiatul are chiar o figură cinstită. Bătrînul zîmbi. Un ochelarist doborât de căldură. Se vede că iese rar din casă. Mi-a plăcut.

Fata se sculă repede.

— Ne luăm cu vorba, și dă laptele-n foc.

— Încet, curge pe masă. Gata, nu mai vreau.

— Mestecă bine cu lingurița, să se topească sarea. Ar trebui să anunți. Despre plăcuțe, despre textul scris pe ele.

— Păi n-auzi că au venit să mă întrebe ?

— Ascultă, tată, ba au venit, ba n-ai încredere, ba cauți o comoară, ba refuzi să anunți descoperirea !

— Mirana !

— Nici măcar mie nu mi-ai spus vreodată totul, în întregime. Stai închis mereu în dumneata, parcă-ți plouă într-una.

— M-au răscolit cu venirea lor. Crezi că rănile vechi nu mai sîngerează ?

— Dacă tot vorbești ca din romane, ai fi putut să mă faci părtașă la taină !...

Învățătorul mestecă domol, cu aceleași priviri lipsite de expresie. Pe chipul lui nu se vedea nimic din zbuciumul interior, de aceea părea totdeauna indiferent, parcă dezmințindu-și cuvintele.

— Tu ai alte concepții despre viață.

— Mai rele ?

— Cine știe ? Pentru mine, un lucru e clar : am numai două bucurii — tu și comoara. Restul nu mă interesează. Altădată era altfel. La toamnă vei intra în facultate. Am să fiu singur...

— Așa crezi !

— Ia zi, nu ți-e drag nimeni ?

— Vezi cum vorbești ? zîmbi fata. Încă nu, nimeni ! răspunse apoi cu toată sinceritatea. A, l-am cunoscut pe ochelariștii tău ! Am fost gata să-l calc cu mașina. Se întinsese în drum să privească o șopîrlă !

— Îmi închipui. E mai mult decît distrat.

— Și-acum ce ai de gînd ?

Tatăl își aprinse din nou pipa și tăcu pînă Mirana termină să mănînce.

— Te interesează comoara mea ?

— Da, tată ! Vei descoperi doar un tezaur. Ce faci cu el ?

— Îl descopăr și gata. Înseamnă că mizeria, moartea și-au căpătat un sens.

— Un sens ? Cînd nu știe nimeni de căutările tale ?

— Și ce-ai vrea ? Ție am să-ți spun totul.

— Trebuia să i-o spui și lui Bradin. Statul a avut încredere în el. Dumneata de ce n-ai ? Parcă ți-a făcut o impresie bună odinioară.

— Bradin... Cînd l-am văzut ieri... parcă a căzut cerul pe mine !

— N-ai dreptate ! Aici e ceva care ne depășește pe noi. Pe dumneata, pe el, vechile uri. Lucrurile sînt altfel, înțelege ! Crezi că nu mă doare să te văd suferind, și azi, după atîta vreme ? Dar cu asta nu ajungi nicăieri, nicăieri !

— O să ajungeți voi ! Tu și ochelariștii.

— Îl cheamă Radu Bradin.

— Încîntat de cunoștință ! Taică-su i-a zis pe poreclă : Sîrmă. Chiar cu o sîrmă seamănă, săracul !

— Noi nu sîntem vinovați că ați ajuns așa, că viața aceea v-a schilodit... Iartă-mă !... Pentru noi, de fapt, e mult mai ușor...

— Generația voastră...

— Iar vorbești ca din cărți ? Ei, da ! Ce nu-ți place la noi ? Dumneata nu iscodești, nu cercetezi mereu ? Ca și generația noastră ?

— Atunci sînt de-al vostru !

— Ești singur. Te încapățînezi să rămîi singur. Și descoperirea n-o să-ți aducă nici o satisfacție. Au să scrie ziarele, se va pomeni la radio de dumneata. Ce folos ? Or să te-ntrebe : cum ai ajuns la comoară ? Cine te-a ajutat ? Nimeni ! ai să răspunzi. Eu singur. Nimeni n-a știut, am ținut taina asta sub șapte lacăte. Vedeți cum sînt eu ? Lăudați-mă !

— Le înflorești, strașnic te mai pricepi să le-nflorești !

— Dar asta — bagă de seamă ! Asta dacă o să ajungi vreodată la comoară. Și după cum lucrezi noaptea, singur cuc...

— Ce vrei să spui ?

— Că timp de 20 de ani ai bătut pasul pe loc. Și în vremea asta, aici, la suprafață, viața a mers înainte. Bradin a înțeles și te-a depășit.

— Ai pactizat cu el. Și cu fiu-su !

— Îți dau cuvîntul de onoare că abia aseară am aflat cine sînt. Și n-am să-i mai văd poate niciodată. Unele lucruri nu se pot ierta.

— Nici pe ochela... pardon, Sîrmă... adică Radu — n-ai să-l mai vezi ?

— Acum ai fost rău, tată ! se mînie fata, ridicîndu-se brusc. Păcat !

— Nu vezi decît cusururi ! bombăni bătrînul.

Dar Mirana tăcu. Strînse masa în grabă, apoi se pieptănă, luă sub braț volumul lui Vineanu „Ora fîntînii” și-și părăsi tatăl cu un scurt „la revedere”. Era 7 fără un sfert.

Cam în același timp, Mircea Bradin ieșise în pridvorul casei și cerceta curtea cu ochi cîrpiți de somn.

— Bună dimineța ! răsună lîngă el glasul lui Radu.

— Respectele mele, domnule ! răspuse Bradin pus pe glumă. Ne plimbăm de mama focului, hai ? Te pomenești că am făcut și vreo cunoștință care ne arată Dunărea în lumina lunii ? !

— Te pomenești ! replică Sîrmă evaziv.

— Vrei să știi părerea mea ? Era și timpul. De acord ?

— Uite, uite, nu mă gîndisem la asta ! Sărut mîna, stimată doamnă Vereș !

— Bună dimineța ! Cum ați dormit, domnule Bradin ?

— Eu, admirabil. Cît despre tînărul de față...

— Dînsul n-a prea avut somn ! spuse gazda, cu un ton între uimire și curiozitate.

— Adevărat !

— Îmi place să mă plimb în nopțile cu lună...

— Mărturisire care ne scutește să-i mai cerem explicații, vedeți ! De altfel, vă mărturisesc confidențial că a împlinit 21 de ani.

— Ei, desigur ! ciripi nostima gazdă, surîzînd complice. Ce doriți la dejun ?

— Nici o pretenție ! Ce aveți la îndemîină. Pînă una-alta, vreau să mă spăl.

— Vino aici, Diana ! strigă Radu cîinelui care da tîrcoale casei, în așteptarea mesei.

Începură să se joace din ce în ce mai aprins, dovadă că prietenia lor, în ciuda aceluia debut de tristă amintire, devenise curată și trainică. Dar la rememorarea sfîșierii pantalonilor, băiatul se întristă deodată — Mirana !

— *Cave canem* ! ¹trecu avertismentul lui Bradin prin fereastra deschisă.

---

¹ *Cave canem* ! — ferește-te de cîine ! (în latină). (n.r.)

— *Pisces natare doces* !¹ ironiză Sîrmă, determinîndu-și gazda să sfărîme oul pe care tocmai se pregătea să-l spargă în tigaie.

— Vă place laptele ? Încercă dînsa să abată strania discuție pe un făgaș terestru.

— Mai mult decît orice pe pămînt ! răspunse Bradin, pe melodia nostalgicei Serenade a lui Chopin.

Al doilea ou avu o soartă absolut identică celui dintîi.

— Treceți-le în contul meu ! comise Sîrmă o uriașă gafă, de care nici măcar nu-și dădu seama. Gătiți întotdeauna aici, în curte ?

— Da... vara ! roși gazda, spre uimirea studentului, ce nu vedea nimic rușinos într-o atare mărturisire.

— Gata, iubite domn ! Bradin apăru mîndru în prag și agită prosopul ca pe o sabie. Vreau să vă provoc la un duel.

— De acord. Unde doriți să începem lupta ?

— În chiar această incintă ! arată profesorul masa curat așternută. Spadă ? Pistol ? Și una, și alta ?

Spada fiind ochiurile sfîrîitoare, iar pistolul cratița cu lapte, ambele aduse în fugă dinspre plită (citește „armurărie“) de vajnicul scutier cu sprîncene minunate.

— Poftă mare !

— Adică „en garde“ ! tălmăci Bradin, amuzîndu-se copios. Eliberați terenul, vă rog ! Vom pleca de la spadă. Vi-conte, ai lovitura de începere !

— Am întîlnit alaltăieri o fată, Mirana...

— Nimerit în plin ! anunță tatăl, după care doamna Vereș se refugie în camerele domniei-sale.

— Mă așteptam să fi auzit de ea !

— N-am avut plăcerea ! zise bătrînul, mirat de întorsătura neașteptată a jocului.

— Curios ! E fiica învățătorului unde te-am găsit sîmbătă. Cel cu plăcuțele.

---

¹ *Pisces natare doces* — înveți peștele să înoate (în latină). (n.r.)

— Așa ? ripostă Bradin mai mult ca să câștige timp.
— Pari surprins.
— Ăăă... da... O veste neașteptată... V-ați... plimbat împreună ?

— E un om admirabil. Din toate punctele de vedere. Spune, tată, învățătorul nostru avea și pe atunci înfățișarea asta ? Fața zbîrcită și ochii apoși ?

— Nu. Trebuie să fi trecut printr-o suferință cumplită.
— Exact. I-a murit soția. A vîndut plăcuțele ca s-o scape. Dar ea a murit.

— Ce tot spui ?

— Repet povestea Miranei. Mi-a relatat-o, neștiind cine sînt. Folosea cuvinte năprasnice : „Doi ticăloși au profitat de necazul tatălui meu. I-au cumpărat plăcuțele.“

— Radule !

— Nu, tată ! Ascultă pînă la capăt ! Și eu am ascultat. Uite că un om s-a schilodit din pricina asta. Ar trebui, ești dator să-l ajuți.

— Cum să-l ajut ?

— De ce n-a vrut să spună nimic despre plăcuțe ?

— Poate nici nu știa prea multe.

— Ba pentru că nu are încredere !

— După cîte i s-au întîmplat, e firesc...

— Încrederea asta să i-o câștigi ! Să i-o câștigăm. E necesar. Amintește-ți de piatră !

— Piatra asta fascinantă ! Ce s-o ascunde în luminile acelea, băiatule ? Eu unul nu-nțeleg nimica.

— Cred că vine de la paleoastronauți. Așa a zis și profesoara de petrografie, doamna Paulea. Am consultat-o înainte de plecare. N-avea grijă, i-am spus că piatra e o invenție de *science-fiction*.

— Seamănă chiar cu un *science-fiction*. Oricum, latinii n-o puteau fabrica. Ce crezi că are înăuntru ? Vreun aparat ?

— Nu-mi dau seama. Un aparat nu poate funcționa în apă. Totul trebuie să se bazeze pe un fenomen natural, deși profesoara mea a numit ipoteza asta aberație. Nu uita că nici după aproape 2000 de ani sistemul n-a suferit vreo defecțiune.

— Așa e... Doar că imaginile tot neclare sînt.

— Mi s-a părut alaltăieri, la răsăritul soarelui, că am surprins pe cer mișcări și forme aidoma luminilor.

— Totul e cu puțință !... Mă întreb mereu : de ce mi-a lăsat Păruș mie piatra ?

— Nu-i așa că ceva nu merge aici ? Chiar am vrut să vorbim.

— E ciudat că nimeni n-a știut de luminescența ei, deși a fost supusă cercetării unor specialiști. Dar asta s-ar putea explica prin faptul că nimănui nu i-a trecut prin minte s-o pună în apă.

— Totuși de ce n-au curățat-o de mușchi ? N-au scos decît pămîntul din scoică și-au răzuit ici-colo cu cuțitul. Așa se procedează la o cercetare sistematică ?

— Și tu ce vrei să susții ?

— Tovarășul Păruș a venit prea oficial. Dar asta nu l-a împiedicat să se repeadă la piatră. Ai văzut cum mi-a smul-s-o ? Nu, mie, în locul dumitale, mi-ar da de gîndit. Și pe urmă discreția... N-am anunțat nicăieri venirea noastră la Hîrșova.

— Aici e altceva. Îți spun un secret. Păruș m-a anunțat că pe urmele comorii mai este și un grup de hoți. Nu trebuie să le atragem atenția asupra noastră. În orice caz, însă, Păruș și tovarășii lui ne asigură securitatea. Dacă descoperi că ești urmărit, să nu te alarmezi.

— Lucrul ăsta-i cu două tăișuri. Dacă Păruș e dintre hoți ?

— Ce ți-a mai venit ? Și s-a divulgat singur ? Nu e caraghios, Radule ?

— Logic ai dreptate. Însă tot așa logic, lucrul acesta putea fi menit să-ți adoarmă bănuielile. Te vei feri să divulgi taina cercetărilor, chiar dacă s-ar interesa de ele adevăratele autorități.

— Radule, mă sperii !

— Părerea mea e că ar trebui să facem o vizită la miliție. Cei de acolo au să ne confirme bănuielile, sau, dimpotrivă, au să le infirme, dovedind că ne-am înșelat. Și așa da mult să ne înșelăm, dar nu cred ! Să mergem încă astăzi.

— În nici un caz !

— Tată !

— Nu ! am zis. Mai întâi, nimeni nu-mi poate demonstra că ai dreptate. Iar dacă mergem, ce o să se-ntîmple ?

— Vom dejuca planurile lui Păruș.

— Iei prea ușor lucrurile ! E stupid să ne facem de râs. Și-apoi la mine de ce nu te gîndești ?

— La dumneata ?

— Exact. Uite, admit ipoteza absurdă că și Păruș e hoț, deci varianta cea mai puțin plăcută pentru noi. Tezaurul încă nu-i descoperit. Poate nu știu despre el decît... hai să-i zicem „bandiții“, noi amîndoi și familia învățătorului. Voi anunța miliția. „Banda“ va fi arestată. Astfel vom pierde comoara.

— Nu înțeleg ! Dimpotrivă...

— Ai răbdare ! Păruș și ai lui, deci așa-zisa bandă, ce știu despre tezaur ?

— Poate foarte mult.

— Dar nu suficient ca să-l găsească. Ridiculă discuție mai ducem ! Altfel n-ar fi apelat la ajutorul meu. Din contra, ei așteaptă ca eu să descopăr elemente noi, care să poată fi combinate cu ceea ce cunosc dînșii și astfel să ajungem la o pistă sigură.

— Da. Și ?

— Iată : îți spuseseam zilele trecute ceva : eu, ca om, sînt pe marginea ratării. Da, da, nu mă contrazice. Am fost un nerealizat toată viața, nu ? Tu îmi ești mai drag decît ori-

cine, dar nu mă poți ajuta. Și uite că întâmplarea mi-a scos în față un prilej unic de a-mi dovedi mie însumi ce pot.

— Tată ! Nu e...

— Lasă-mă să termin ! Judecînd prin absurd, repet : *prin absurd*, poate că amicii mei sînt niște escroci de prima mînă. Dar mi-au lăsat mie piatra, nemaipomenita piatră, care vine de undeva, dintr-un loc așa depărtat și tainic. Cine ar mai apela la concursul obscurului Mircea Bradin, care nu e savant ? Am prilejul unic de a munci la o descoperire grandioasă ! Nu înțelegi, zău ?

— Ești un orator remarcabil, tată, de nivel roman, numai că uiți riscul. Riscul de a fi prins o dată cu banda și întemnițat fără rost. Îți plac afacerile dubioase de felul asta ?

— Continuăm cu nonsensurile ? Ești un fantezist. Dar mașina ta...

— Eram sigur ! Eram sigur că vom ajunge și-aici ! Ești gata să-l sacrifici pe învățător — pentru a doua oară, ține minte — și pe fata lui.

— Te-ai certat cu Mirana ?

— Nu devia discuția. Nu e bine de loc ce faci. Ascultă-mă și pe mine odată !

— Știi, Radule, ieri mi-am pus costumul cel nou. Îl îmbrăcam prima oară. M-am privit în oglindă, ca o femeie. Parcă nu arăt așa rău cum crezusem pînă acum. Nici nu sînt prea bătrîn, așa-i ? Niciodată nu-mi trecuse prin minte că aș putea să-mi încep viața din nou și chiar cum visasem, adică să muncesc la un lucru grozav de interesant și însemnat. De fapt, așa ar fi viața adevărată. Către asta am năzuit, în fundul sufletului, vreme de 30 de ani. Și de ce nu ? Capul îmi merge binișor, putere de muncă am, slavă domnului, să mai dau și la alții, îmi place arheologia de parcă m-aș fi născut pentru ea. Dacă predau tezaurul și solicit să

mă încadreze undeva, la un institut de cercetări, crezi că o să mă refuze ?

— Ei bine, azi nu se mai poate vorbi cu dumneata ! Astea sînt admirabile, desigur, numai că de ce să le obții așa, clandestin ?

— Dar nu cred că e vorba despre asta !

— Ba acesta e cuvîntul. Dacă bănuielile mele sînt adevărate, acum lucrezi efectiv împotriva idealurilor dumitale. Păruș și ai lui pot descoperi comoara și-o pot șterge cu ea înainte să-i împiedici. O să păgubești cu mîinile dumitale știința care-ți place atît de mult. Cînd am venit la Hîrșova, aproape nu mai recunoșteai orașul. Ai fost uluit și entuziasmat de el. Mîine, poate, te vor sili să minezi o clădire, fiindcă tezaurul se ascunde dedesubtul ei. O vei face și pe asta în numele unui ideal generos ?

— Ia ascultă ! Încearcă mai întîi să înțelegi exact, să ai toate dovezile, și pe urmă lansează-te în aprecieri de acest soi !

— Te superi degeaba. Adevărul e că așa cum ai început o să ajungi foarte curînd la strîmtoare. Și atunci să te vîd !

Trebuie să fi fost trecut de ora trei, cînd învățătorul ajunsese pe malul din stînga Dunării. Priponi barca între rădăcinile unei sălcii de părea gata-gata să se prăvale în apă. Cu gesturi cumpătate scoase vîslele din strapazane, așezîndu-le grijuliu pe fundul dubei pescărești. Aruncă apoi pe umăr traista decolorată, luă cele două undițe lungi de corn și sări greoi pe țarm. Înainte de a porni la drum, controlă din nou dacă-i arde pipa. Totul era în ordine.

Poteca nisipoasă șerpuia sprintenă prin pădurea de sălcii, pierind pe sub ierburi. Numai un bun cunoscător ar fi reușit s-o urmărească prin smîrcurile gloduroase, ori pitită în hățișurile de mure și stuf pipernicit. Învățătorul nu șovăia însă nici un moment. Zeci de ani colindase aceste coclauri, în aceeași aparentă tăcere, unde gîndurile țîn loc de tovarăși.

La fel ca odinioară joaca potecii continua, îndepărtându-se de malurile Dunării. Doar pădurea, altădată tînă, îmbătrînise ca și el. Cunoștea fiecare trunchi, fiecare colț. An de an, după ce apele primăvăratice care năvăliseră pe grinduri se retrăgeau, cutreiera singuratic lunca, pentru a-și căuta prietenii, tăcuții lui prieteni : arborii, iarba, cerul și păsările. Iar cînd crivățul iernii doboră la pămînt cîte o salcie plăpîndă, asta îl îndurera, ca moartea unui om drag. Încet, încet, cu trecerea anilor își lăsase aici o parte din ființa lui ; aici își căuta liniștea, de negăsit printre oameni ; aici venea adeseori cuprins de doruri și îndoieli, întrebîndu-se unde a greșit. Natura sta mută în jurul său. Nici chiar biata lui prietenă, bătrîna salcie pletoasă, învăluindu-l cu umbra ei odihnitoare, n-a reușit să-i împrăstie gîndurile cu totul. L-a văzut oftînd, după ce a rămas văduv, i-a înțeles bucuria cînd pentru prima oară i-a adus-o pe Mirana s-o vadă gungurind, să știe că ghemușorul acela de viață a rămas singurul și marele lui univers. În ziua aceea Mirana alerga după fluturi, sau se zgîia la cîte-o pasăre ce înota prin văzduh. S-au jucat împreună pînă tîrziu, spre seară. Așa au întîlnit un pui de plop. Era de-o șchioapă, ca și Mirana. Fiică și tată s-au hotărît să-l strămute pe un loc mai înalt, pentru a-l feri de ape și vînturi. În fiecare an au avut grijă de el. Plopul a crescut laolaltă cu fata. E astăzi flăcău în toată legea, dominînd, zvelt și mlădiu, împrejurimile. Lîngă el se opri învățătorul, scrutîndu-i trist coroana argintie, prinsă de tremur și neliniște.

— „Ce tot șoptești cu freamătul frunzelor, plopule ? Ți-e dor de fată ? De cînd n-a mai venit să te vadă ?”

— „De ieri, bătrîne prieten. Era însoțită de un pămîntean. S-au cățărat împreună pe tulpina mea, pînă-n vîrf. Mirana m-a strîns în brațe ca întotdeauna. Dar parcă altfel. Iar pielea ei mă ardea.”

— „Mi se pare mie c-ai îndrăgit-o și tu, de mult. Așa e ?”

— „Cînd o să mai vină singură ?”

- „Cred că niciodată, plopule ! Niciodată !“
- „I-am legănat pe amîndoi. Aşa a vrut Mirana. Rîdea. De ce ?“
- „Nu întreba ! Dacă ai şti răspunsul, acum te-aş fi văzut plîngînd. Tu nu trebuie să afli ce e durerea.“
- „Am să mă las doborît de furtună, ca să pot afla.“
- „Spui prostii. Înfruntă fără teamă furtuna. Tu să nu înţelegi nicicînd ce chinuitor este să ai suflet.“
- „Mirana are suflet ?“
- „Are. Şi cînd ai suflet, nu poţi uita toată viaţa. N-o să te uite, băiete, oriunde s-ar afla.“
- „Chiar dacă se va duce departe ?“
- „O să se întoarcă să te caute. Poate că atunci o va ţine de mîna vreun pici, care-o să privească uimit cît de frumos eşti, plopule.“
- „M-aş lăsa dus de ape ca s-o pot regăsi.“
- „Înfige-ţi rădăcinile adînc în pămînt. Acolo sînt frumuseţile şi tăria ta.“
- „S-o rogi pe Mirana să nu mă uite. Am să cresc puternic. O să-l înfrunt pe Crivăţ, voi lupta cu apele primăverii, aşteptînd clipa cînd ea se va întoarce.“
- Omul închise ochii, ascultînd şoapta stinsă a foşnetului de sus. Fiece frunză părea o aripioară argintie, fremătînd, dornică să zboare...
- Tu, băiete ! şopti bătrînul. Spune-i semeţului de la miazănoapte să nu-i îngheţe niciodată Miranei căldura vieţii ; să nu-i frîngă în vijelii tulpina de floare ; să nu-i acopere sufletul cu nămeţi albi şi reci ai anilor. Iar cînd torenţii primăverilor vor încerca s-o fure departe de noi, am să vin alături de tine. Căci atunci aş rămîne singur... Şi singurătatea a început să mă sperie, plopule !
- În clipa aceea începu să strige ajutor o broască. Striga din apropiere, dintre buştenii putreziţi la marginea smîrcului.
- Învăţătorul lăsa de pe umeri undiţele şi traista. Se apropie tiptil de locul unde broscuţa continua să orăcăie, cuprinsă

de panică. Zări șarpele ce o strîngea într-o savantă încolăcire. Capul lui, gura larg deschisă, limba neagră, subțire și bifurcată, ochii îi păreau bătrînului monstruoase. Fără cel mai mic zgomot, veni lîngă ucigaș. Întinse mîna, prinzînd trupul șarpelui între degete, mai jos de cap. Un zvîcnet. Coada neagră și lucioasă i se încolăci pe braț. Broasca buimacă făcu două-trei salturi acrobatice, dispărînd în pădure.

— Proasto ! Ai adormit la soare, bombăni învățătorul.

Privi apoi cu dispreț la șarpele mort. Îl desfăcu binișor de pe braț, aruncîndu-l departe.

— Ești extraordinar, domnule ! strigă o voce bărbătească. Ți-am urmărit vînătoarea. Dacă te mușca ? Zău, te invidiez pentru atîta stăpînire.

„Nu semăna cu șarpele înțelept din legendă ! Șarpele acela nu face rău nimănui. El e și mult mai mare ; stă ascuns în Dunăre și iese uneori, noaptea, să-i vadă pe oameni.“

— Nu vorbești românește, domnule ? insistă noul-venit, surprins că nu este luat în seamă, și mai ales pentru că celălalt își ridicase undițele, traista și o pornise, surd și orb, mai departe. Se luă după el.

„Plicticos tip ! Vine cu bambus și mulinetă franțuzească, în capul gol, cu ochelari de soare și cămașă sport, cu bascheți albi și pantaloni tigheliți, sperînd să se umple de pește. Nu știe, sărmanul, că pe la noi cu două palme de trestie și un cîrligel dintr-un ac obișnuit poți prinde căldări de plătică sau biban.“

— Domnule, strigă exasperat necunoscutul, chiar în urechea lui. Vreau s-ajung la Grindul Pisicii. E-acolo pește mult. Așa mi s-a spus. Nu cunosc balta. Iertați-mă că insist !

„De ăsta nu mai scap !“ se resemnă bătrînul, devenind și mai posac.

— Merg într-acolo ! vorbi în silă.

— Ah, cît mă bucur, sări celălalt. Dar, zău, pe cîntea mea ! N-am mai întîlnit om ca matale. Parcă ai uitat să

vorbești. Dă-mi voie, colega : Hurmuzache. În concediu. Pescar amator. Ah ! Ți s-a stins pipa. Îți ofer o țigară bună, străină. „*Gold Leaf*“.

— Mulțumesc ! Fumez tutun de-al meu.

Scoase din buzunar o tolbă mică și-și îndesă pipa, în timp ce Hurmuzache îi întindea foc. Fumară în tăcere, străbătând alene pădurea. Puțin mai târziu :

— Sînteți din Hîrșova ? Întrebă străinul.

— Da.

„Nici Mirana nu mă mai înțelege. Dacă aș descoperi tezaurul, ar însemna că mi-am făcut datoria. I-aș lăsa un nume cinstit, de care s-ar mîndri, sînt sigur. Blestemată cetate !“

— Pariez pe trei sturioni bătrîni contra unui arvățoi¹ că ești învățător.

— Da. Pensionar. Am ajuns, domnule Hurmuzache. „După ce m-a recunoscut ? Semăn mai mult a muncitor de la carieră. Hm ! Ciudat individ !“

— Tii ! Frumusețe, nu glumă !

Se aflau pe un braț de apă îngust, cu mal înalt. În jur, păpuriș verde, des. Din loc în loc, tufe spinoase, ruguri de mure și cîte-o salcie bătrînă. Peste canal se întindea mlaștina acoperită cu o plapumă de mătasea broaștei. Iar broaștele orăcăiau zorite, în vreme ce un stîrc cenușiu sta nemîșcat, cu gîtul întins peste apă, ascultînd parcă ceva. Mirosea puternic a nămol.

— Apa e limpede, spuse învățătorul, care fără să ia în seamă frumusețile naturii își pregăti grijuliu una dintre undițe.

Scoase un boț de mămăligă tare din traistă, luă un cocoș mic, îl rotunji între degete, după care îl prinse în cîrlig. Aruncă firul în apă.

---

¹ *Arvățoi* — oblete, pește de Dunăre, mic și lunguieț. (n.a.)

— Eu am adus rîme, mormăi Hurmuzache, scotocind prin buzunare. Aici nu cade somn și știucă ?

— Nu. Plătică, roșioară, biban. Cu puțin noroc, chiar și crap.

— Atunci cîrligul meu e prea mare. Să-l schimb...

Învățătorul aruncă a doua undiță, așezîndu-se încet pe iarbă. Înfipse nuielele de corn în mal.

„Și acest Bradin care a venit pentru aceeași poveste ! Ce legătură are Mirana cu tinerelul ochelarist ? S-o fi îndrăgostit ca o proastă. Mai știi ce-i trăsnește prin cap ?“

— Gata ! anunță Hurmuzache. Dați-mi și mie mămăligă ! Ah, trage ! S-a prins ! Frumoasă bucată !

Învățătorul scosese un crăpcean.

— Domnule, vă rog ! Nu sîntem la cafenea ! Vă sfătuiesc să păstrați liniște !

„Puterile mă cam lasă. Bolta prăbușită a galeriei mă împiedică să cercetez. Dacă m-ar ajuta cineva...”

Scoase alt pește, apoi altul. Hurmuzache îl urmărea cu coada ochiului, uitînd de undița lui. După o vreme se întoarse spre el :

— Domnule ! E adevărat că sub cetate se ascunde un tezaur ? Am avut la București niște prieteni. Mai de mult. Printre ei se afla și un arheolog. Mi-a spus o poveste.

— Prostii ! ripostă învățătorul. N-am auzit niciodată.

— Ba eu cred. Se pare că și Academia se interesează.

— Nu mă atrage... arheologia. Sînt prea bătrîn. N-am nici o legătură cu afacerea asta.

Își umplu iar pipa. Mîna îi tremura imperceptibil.

— Păcat ! zîmbi acordeonistul, tot imperceptibil. Cine știe ce aur mai zace acolo.

Învățătorul căzu într-o muțenie desăvîrșită. Pînă seara, Hurmuzache nu mai scoase de la el nici un cuvînt. Cînd era trecut de ora șapte, bătrînul își strînse posac undițele. Prinsese vreo 15 crap. Hurmuzache nu se grăbea să plece.

— Eu mai rămîn, domnule învățător, spuse el, dintr-o dată politicos. Seara trage întotdeauna. De ce plecați ?

— Maestre, de două ceasuri ții cîrligul în apă fără mo-meală. Nu înțeleg. Ce vrei să pescuiești ? Salut !

„A încercat, într-adevăr, să mă tragă de limbă ? Trebuie să mă grăbesc, să mă grăbesc. Are dreptate. Cineva tot va descoperi comoara pînă la urmă. Acela să fiu însă eu.“

Grăbi pașii.

Pentru Sîrmă, ziua trecu încet, parcă n-avea de gînd să se mai isprăvească. Sub dogoarea infernală a soarelui, bă-iatul se cățără pe toate dealurile Hîrșovei, adunînd kilograme de mostre geologice ; lucra mecanic, cu gîndul la discuția matinală cu Bradin. Întorcea cuvintele bătrînului pe toate părțile, să le găsească sensurile tănuite și astfel se convingea din ce în ce mai mult că tatăl său intrase într-o afacere necurată. Grija pentru omul pe care-l iubea ca pe lumina ochilor se amestecă apoi cu vechea amărăciune a convorbirii cu Mirana. I-ar fi putut dovedi cumva fetei că se înșală, că Bradin e în fond o simplă victimă, ca și învățătorul ?

Dacă n-ar fi fost tezaurul, cu mirajul lui halucinant ! Dacă plăcuțele ar fi rămas îngropate veșnic în galerie !

Dar nu ! Adică, de ce ? Numai ca să-i fie lui comod ? Nu s-a ajuns astfel la piatră, la mirifica, strania, înfrigurata lume a luminilor din piatră ? A luminilor tremurînde ca stelele, atrăgătoare, fascinante ca stelele ! De ea s-au legat destine omenești, se mai leagă încă, destine pe care le poți cunoaște, le poți înălța sau prăbuși. Poate fiecă umbră și rază, toate pîlpîirile și culorile înseamnă istoria unei vieți, povestită și repetată în găoacea scoicii asemeni unei magice oglinzi. Și printre ele curg splendorile unor răsărituri de soare, ale unor dealuri încheștate de rouă, ale cine știe căror alte minuni. Și oare nu e aici tot sensul faptelor care-l așteaptă de-acum înainte pe băiat ? Oare nu aici își

vor găsi locul torța din pădurea de sălcii, Bradin, geologia, învățătorul ? Laolaltă cu sufletul, cu duioșia, eroismul, în-doiala, fericirea, frica și biruința omenească a lui Radu, a norocosului care a văzut înaintea altora jocul luminilor — jocul speranțelor și al împlinirii ? Asta ar trebui să-i spună fetei, arătându-i într-o noapte piatra, ca s-o farmece, s-o convingă cu piatra, mai mult decît ar reuși cu niște biete vorbe.

Seara coborîță greoi, abia tîrîndu-și pașii, îl găsi pe Sîrmă printre ruinele cetății. Era în același loc unde ieri venise cu fata, voioși amîndoi și visători. Se ghemui în spatele unei pietre, pîndind clipa cînd va răsări luna, cu o speranță vagă în suflet.

Pe cărarea ce șerpuia în apropiere, pe sub ziduri, apăru o umbră. Dar nu, Sîrmă trebui să recunoască — vai ce adînc oftat ! — că nu e Mirana. Atît i-a fost de-ajuns, ca să-i spulbere interesul ; chiar dacă în locul unui bărbat ar fi trecut o turmă de elefanți, lui îi era egal. Dar asta pînă individul se opri în umbra zidului, privind atent în jur. Ceva din silueta străinului i se păru lui Radu foarte cunoscut. Nasul acela înfipt stîngaci în mijlocul feței, pipa noduroasă, mîinile căzute pe lîngă corp — învățătorul ! „Tata, spusesec Mirana, caută mereu ceva în galerii, sub cetate.“

Convins că împrejurimile sînt pustii, bătrînul se strecură în jos, spre malul Dunării, după stîncă măcinată de fluviu. Băiatul se întinse printre bolovani cît era de lung, zgîndu-se copilărește, fără rezultat, pe urma bătrînului care dispăruse. „S-ar zice că-i e teamă de lumina zilei. Și totuși — ce paradox ! — și totuși ziua e pașnic și cîstit. Exact ca în romane, căutătorii comorilor devin neoameni prin simpla prezență a aurului. Iar nouă, celor cu capul pe umeri, nu ni s-a ivit nici un prilej să reabilităm omenirea în fața acestei prejudecăți.“ Lui Radu îi veni să rîdă amintindu-și gîndurile de peste zi, apoi se înfurie pe sine, acuzîndu-se de facilitate. Nu, nu ! Cine a zis că între visuri și oameni ca Păruș, între

piatra fermecată și învățătorul bolnav de neîncredere toate punțile de trecere sînt rupte ? Cum, nu fac parte, nu facem parte cu toții din mișcarea aceleiași lumi ? De ce să refuzăm, să negăm fie chiar o fărîmă dintr-însa pentru simplul nostru subiectivism momentan ?

Sîrmă se întrebă dacă n-ar fi bine să-l strige pe bătrîn și să-i spună ce avea pe suflet. Era aproape sigur că va fi înțeles. Dar o a doua umbră se contura în razele lunii abia răsărite, oprindu-i strigătul pe buze. Noul-venit purta o șapcă boțită, sub al cărei cozoroc chipul i se ascundea în întregime. Se lipi strîns de stîncă și începu să urmărească foarte atent ceva, nevăzut pentru băiat — desigur însă că pe învățătorul care încă nu intrase în grote. După un timp, cam 5—6 minute, hotărî să-și părăsească ascunzătoarea și mai inspectă o dată ruinele. Cînd și-a ridicat ochii în sus, Radu își mușcă limba involuntar. Hurmuzache ! Slavă domnului că nu era Bradin, cum a crezut un moment. Dar poate e totuna. Hurmuzache ! Nu l-a adus o întîmplare aici. Urmărește comoara.

În acest timp, la o bună distanță de cei trei, un al patrulea om vorbea încet la microfonul unui aparat de radio portativ.

— Îi văd bine, tovarășe Andu... Ordonati ? A, să-i fotografiez ? Am și făcut-o ! Desigur, mai ales pe Hurmuzache... Da, cu infraroșii. Tînrul e în afară de pericol. Se poate să mă-nșel ?... Atunci, rămîn pe loc. Le ia urma Traian ?... Am înțeles ! Tînrul Bradin pleacă.

Într-adevăr, Sîrmă pornise spre oraș. Începea să-i fie frică. Se temea pentru tatăl lui. Evident că Hurmuzache nu se cunoștea cu învățătorul — urmărirea era prea limpede, îl urmărește din umbră, ca un hoț. Iar bătrînul nu căuta decît comoara, ar fi fost absurd să cotrobăiască prin subterane în dorul lelii. Știa acordeonistul că și Bradin urmărește același scop ? Sîrmă se cutremură. Blestemată fie nenorocita aia de mașină ! Oricum, trebuie să treacă la ac-

țiune. Oricum ! Mai întâi să vadă ce hram poartă acordeonistul.

Ajunse acasă pe jumătate adormit, Bradin îl primi posac, fără chef de vorbă. Se vedea că e frământat. Dar Sîrmă era el însuși prea chinuit de gânduri ca să mai dea atenție acestui lucru.

Cine a spus că noaptea-i bun sfătuitor n-a greșit. Mai ales dacă reușești să dormi zdravăn, fără vise. Sîrmă se trezi bine dispus și, în timp ce se spăla, întâmplările de ieri îi părură mai puțin complicate. Are să-i facă o vizită lui Hurmuzache.

— Pleci ? Întrebă tatăl posomorît.

— Da, și-ncă repede ! Am mult de lucru.

— Aha !

Sîrmă miji ochii în care-i intrase deja o cantitate industrială de săpun.

— Te vād supărat. Ai necazuri ?

— Necazuri...

— Te rog... Băiatul pufni mînios și-și frecă ochii. Te rog să mă ierți pentru bănuielile de ieri. Sînt un prost...

Bîjbîi cu mîinile după prosop. Tatăl i-l întinse, cu un zîmbet mai degrabă trist.

— Aș fi vrut să vorbim...

— Diseară, tată ! Și eu vreau să-ți vorbesc. Ce faci azi ? Poate vii cu mine ?

— Îl caut pe învățător.

— Minunat ! Știam eu, tată ! *Aquila non capit muscas.*¹

— Hei, băiete...

— Aici e mîncarea ? Hm ! Cam puțină ! Mă rupe foamea pe coclauri toată ziua ! Hai, lasă, am glumit ! Mai tîrgui eu din oraș.

---

¹ *Aquila non capit muscas* — dicton latin, însemnînd textual „vulturul nu prinde muște“. Aici cu sensul : „oamenii serioși nu fac prostii.“ (n.r.)

— Nu stați la dejun ? năvăli revoltată amabila doamnă Vereș. Domnule Bradin, cum îi permiteți, domnule ? Și nici la prînz nu vine...

— Lăsați-l, doamnă ! E destul de mare ! replică Bradin, privindu-și fiul intens, cu lăcomie.

— Mare ! Cu atît mai mult ! Eu... Domnule Radu !

— Lăsați-l, doamnă !

— Dar bine, dumneavoastră...

— *Grammatici certant* ! ¹ strigă Sîrmă, explodînd într-un hohot de rîs.

Gazda se rezemă de fereastră, doborîată de lovitura anti-chității.

„Da, e calea cea mai bună ! medită Radu în timpul lucrului. Mă duc la Hurmuzache și-i spun tot. Îl voi ruga să mă lămurească asupra cercetărilor. Îi voi spune să-l lase în pace pe tata. O să-l ameninț cu miliția, la urma urmei.“

La ora 12 punct coborî la debarcader și angajă un pescar să-l treacă Dunărea.

— Nu știți unde-i casa lui moș Pîrvu ?

— Știu, da' cum nu. Aveți ceva cu el ?

— Caut pe cineva care stă acolo în gazdă.

— Apoi, că rău loc și-a ales.

— De ce ?

— Pîrvu e un scrîntit.

Cu această explicație de rău augur Sîrmă păși pe mal și începu să dea ocol păduricii dincolo de care își avea gospodăria cel căutat. Nu făcu însă o sută de pași și întîlni un om între două vîrste, orășean evident, ba chiar funcționar, așezat frumos în iarbă și încercînd să descurce coșcogea mormanul de fire de nylon, amestecate de-a valma cu tot soiul de cîrlige pescărești. Era furios, mai ales că soarele îl ardea fără milă. Radu zîmbi : bietul de el ! Își închipuisese pesemne că descurcatul e floare la ureche, de aceea

---

¹ *Grammatici certant* — se ceartă învățații (în latină). (n.r.).

nu se mai ostenise să intre la umbră. Și-acum, prins de muncă, va fi o victimă sigură a insolației. Alături de el zăcea un rucsac și câteva trestii lungi.

— Bună ziua, tovarășe ! Începu Sîrmă.

— Noroc, băiete.

— Ghinion ?

— Întocmai. Încerc să le descurc și-mi iese totul pe dos. La dracu ! 300 de metri de nylon ! Cum s-au încurcat nu mă pot dumeri.

— Mai bine duceți-vă sub salcie. Nu-i de glumit cu soarele !

— Bună idee ! Mulțumesc ! Noroc bun.

Omul privi mohorât după băiat. Dar când acesta dispăru printre sălcii, scoase repede un microfon și meșteri ceva la el. Apoi :

— Tovarășe Andu ! Aici Traian. Raportez : Radu Bradin se îndreaptă spre reperul 11.

— Unde-i Hurmuzache ? răsună o voce în rucsac.

— Ca de obicei, între 12 și 1 își face baia, exact vizavi de carieră.

— Atenție. Radu va încerca să ia legătura cu Hurmuzache, așa cum prevăzuse Mihai aseară. Împiedicați cu orice preț această întâlnire. Comunicați-i lui Gheorghiu să-l oprească pe Hurmuzache în drum.

— Am înțeles.

— Stai ! Trifan să-l îndepărteze pe moș Pîrvu. Cine știe ? Poate Radu urmărește ceva.

— Adică să-l lăsăm singur în camera lui Hurmuzache ?

— Întocmai. Dumneata supraveghează-l. Ai grijă să nu pățească nimic. Acționați !

În fața lui Sîrmă apăru o casă țărănească, din chirpici. Acoperișul, numai stuf și papură. Cîteva pari sprijineau perețele din spatele casei. Pe un gard înclinat, un prostovol. Curte mică, câteva găini. Un pisoi alb se juca alene cu o frunză. Ceea ce vedea îl surprinse pe Sîrmă. De ce accep-

tase Hurmuzache asemenea condiții ? Se apropie încet. Motănașul nu-i dădu atenție.

— Alo ! E cineva acasă ?

— Cine-i acolo ? hîrîi o voce bătrînească dinăuntru.

— Om bun. Îl caut pe tovarășul Hurmuzache.

Moșul care ieși pe prispă părea să fie croit din același material cu pereții. Ochii săi mici, încercănați de vicii și ani, aveau căutături viclene. Nasul cu nări late păstra un luciu violaceu, de bețiv cronic. Îmbrăcămintea sărăcăcioasă, țărănească. Picioarele goale, pline de glod. Cătă într-o doară la Sîrmă.

— Ai fi om bun, da' Hurmuz nu-i aci.

— Cînd vine, vă rog ? Întrebă Sîrmă, dezorientat de această apariție.

— O veni și el, cînd îi place.

— E plecat la pescuit ?

— Nu știe moșul ! Da' e la apă.

Intră înapoi în căsoaie, scărpinîndu-și amarnic pieptul păros.

„Măi, să fie ! își spuse Sîrmă, privind mohorît după el. Cu ăsta n-o scot la capăt. E sălbatic. Unde să-l aștept pe Hurmuzache ? În pădure ? Oare așa s-o fi purtînd cu toți oamenii ? Sau numai pentru că Hurmuzache nu-i acasă ?” Bănuiala i se strecură în minte. „Ce-ar fi să-l încerc ? Tot n-am ce face.”

Între timp, pisoiașul venise prietenos lîngă Sîrmă. Îi mirosi pe îndelete picioarele, își zbîrli coada, apoi începu să se joace cu șireturile de la bascheți. Sîrmă se aplecă, mîngîindu-l pe cap.

— Ce zici ? Ne împrietenim ? Uite, am să-ți dau niște pîine. Sporovăiala omului nu-l impresionează pe motan. Cînd văzu însă bucata de pîine, o înhăță pe dată și fugi lîngă gard. Fiind sigur că moș Pîrvu îi urmărește orice mișcare, Radu scoase din rucsac o sticlută de rom, din care bău cîteva înghițituri. Pare paradoxal, dar Sîrmă își însușise

o datină a bătrînilor geologi : sticluța cu alcool, bună pentru diminețile răcoroase. După acest eroic gest, pătrunse în curte și se așază liniștit pe prispă, cu sticla la vedere. Pisicul îl asaltă iar, mieunînd subțire. Trebui să-i mai arunce o felie de pîine cu unt. Se făcu liniște. Sîrmă aștepta intrigat. Își aminti că într-un buzunar are niște țigări „Snagov“. Pe astea le păstra din snobism, adică „pentru teren“, căci pe la cariere mai fuma și el din cînd în cînd, printre muncitorii zdraveni ce-i urmărea munca. Și-o aprinse tacticos, mai sorbi o înghițitură și simți cum apa începe să-i curgă șiroaie pe sub cămașă. Canicula, caniculă, afurisitul de cotoi veni din nou după mîncare, țipînd vehement, în vreme ce moș Pîrvu nu dădea nici un semn de viață. Neobișnuit cu băutura, Sîrmă începu să se întrebe cît va rezista. Dar tocmai atunci auzi din ușă vocea moșului :

— Te ții de colcotoace¹, ai ? Pe moș, dă-l în foc să-l coacă ! Nu poți sta și în pădure ?

— Vă rog să mă iertați că mi-am permis, sări dezinvolt și salonard Radu. E mai bine să-l aștept aici. Dacă vine pe alt drum ?

— Rom ? Întrebă deodată moșul, avid.

— Da. Nu luați puțin ?

Pîrvu atît aștepta. Sorbi sticla pe nerăsuflăte. Apoi se șterse la gură, privind cu regret la sticla golită prea repede.

— Bun ! Mulțumesc ! Dă-mi o mahorcă, dacă nu-i cu supărare. Am tot aprins la bărghie² că mi s-o înfundat pieptu'.

Sîrmă îi oferi pachetul cu țigări „Snagov“. Își mai aprinse și el una. Fumau în liniște.

— Tabac tovărășesc. Nici nu-l simți.

— Poftim ?

---

¹ Colcotoace — glume. Regionalism. (n.a.)

² Bărghie — rădăcinile crescute pe tulpina sălciilor în timpul inundațiilor. (n.a.)

— Da' de ce-l cauți mata pe Hurmuz ? Că nu ești de pe-aici.

— Sînt bucureștean. Radu mă cheamă. Am niște treburi cu el. Ne cunoaștem.

Moșul ocoli privirea băiatului.

— Așa ! Ești de la cadastru ?

— Nu. Geolog. Caut, cercetez pietrele. Vreau să mă duc la pescuit cu tovarășul Hurmuzache, cînd am liber.

— Da. Pește, cît vrei. Somotei, ca niciodată.

— Bună ziua ! strigă puternic, de după gard, un bărbat tînăr, cu capul gol și cu o geantă mare sub braț. Moș Pîrvu ?

— Eu îs. Ce vrei ? se burzului moșul.

— Unde-i barca ?

— La Dunăre ! Da'ce, la mine e ponton ?

— Ai rolul¹ în regulă ?

— Plătît tot. Impozit la zi.

— Trebuie să schimbăm numărul la barcă. Hai cu mine pînă la dubă.

— Nu mă mișc de-aici. Nu las eu casa singură, se împotrivi Pîrvu.

— Moșule, cu statul nu-i de glumit. N-am vreme de pierdut. Salut, tovarășe, aruncă tînărul lui Sîrmă.

Moș Pîrvu se codi o vreme, aruncînd priviri furișe spre băiat.

— Mata rămîi ? Că n-am nici lacăt la ușă.

— Rămîn ! N-avea grijă, păzesc eu tot ! zise Sîrmă ca să-l liniștească. Se ridică și-l însoți puțin pe moșneagul care plecă repede după vlăjganul cu servietă.

Rămas singur, Radu stătu cît stătu sub umbra unei sălcii. Apoi porni spre casă, hotărît să-l aștepte acolo pe Hurmuzache ; romul și căldura îl moleșiseră la culme.

---

¹ *Rolul* — permis pentru barcă. (n.a.)

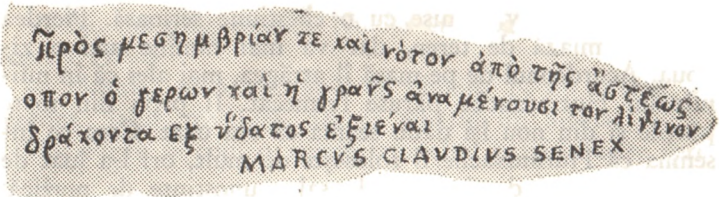
Pătrunse în tindă, cu sfială. În stînga ușa deschisă da în camera sărăcăcioasă a gazdei. În dreapta, altă ușa, încuiată cu cheia, care era în broască. Sîrmă intră înăuntru. La cele două geamuri erau agățate niște covoare. Dădu jos unul. Camera, cu mobilier țărănesc, era de-o curățenie ieșită din comun. Pe jos, Țoale, pe pereți tablouri, înfățișînd peisaje acvaticice. Pe o masă, acordeonul lui Hurmuzache.

Sîrmă aruncă jos sacul și, oftînd de plăcere, se trînti pe patul acoperit cu scoarțe țesute prin partea locului. Nu putu suporta mirosul de insecticid din încăpere și se ridică, deschizînd fereastra. Făcîndu-se curent, trebui să închidă ușa. Trecură cîteva minute și oboseala îi dispăru. După valizele mari, după trusa scumpă și prosoapele înșirate pe scaune își dădu seama că Hurmuzache era asortat cum trebuie și foarte modern. Lîngă pat, pe un scaun, cîteva romane polițiste românești. Le frunzări o vreme, apoi privi la ceas și observă că se făcuse 1 și 20. Îi trecu prin mînte să plece. Ar fi fost elegant să lase un bilețel. Se răzgîndi însă. În definitiv, venise cu o chestiune serioasă. Pierdea o după-amiază de teren, dar va mai rămîne aici o zidouă. Acordeonul de pe masă îl atrăgea, mai ales că în mîinile lui Hurmuzache părase fermecat. Îl privi din toate părțile și din nou își dădu seama că era uzat. Ceea ce însemna că Hurmuzache îl folosește de mult, ori l-a luat de ocazie. Amintindu-și sumarele sale cunoștințe de muzică, Radu ridică atent acordeonul, prinzîndu-și curelele de umăr. Era greu. Încercă să scoată cîteva sunete, dar, spre surprinderea sa, nu reuși. Parcă avea în mîini un extensor de gimnastică. Dacă văzu că nu poate să întindă burduful, începu să-i studieze construcția. O vie curiozitate îl împinse să afle cum e montat. Meșteri cît meșteri, reușind să desfacă partea instrumentului pe care se afla claviatura. Ceea ce văzu însă în interiorul burdufului îl împietri, pur și simplu. Prinsă în arcuri meșteșugite, înăuntru se afla o

statuie cam de vreo 20 de centimetri înălțime. Turnată în metal galben, strălucitor, reprezenta un șarpe încolăcit, un șarpe bizar, cu bot de oaie, plete și urechi omenești și coadă de leu. Mult timp, Sîrmă crezu că visează. Pipăi, cu teamă, obiectul. Era o capodoperă. Semăna pînă la identitate cu statuia de piatră a „Șarpelui fantastic” aflată la muzeul din Constanța. Incapabil să priceapă ceva, Radu o scoase din burduf. O răsuci între degete și abia atunci realizează că era din aur. Cel mai pur aur pe care-l văzuse vreodată. Automat, îi șterse praful depus ici-colo, uitînd unde se află și pentru ce venise. Trecu în dreptul ferestrei cu statuia în mînă. Se împiedică de covor, gata-gata s-o scape pe jos. Reuși s-o prindă la vreme chiar de bot — și în acea clipă se întîmplă ceva și mai uimitor. Din botul șarpelui țîșni o limbă subțire și lungă. Lui Sîrmă i se tăie răsufierea.

Apropie de ochi fîșia metalică. Nu se înșelase — pe ea erau gravate litere, cîteva cuvinte grecești :

πρὸς μεσημβρίαν τε καὶ νότον ἀπὸ τῆς ἀστέως
οὐκ ὁ γερων καὶ ἡ γράψ ἀναμένοντι τὰ διήκον
δράκοντα ἐξ ὕδατος ἐξέρχαι
MARCUS CLAUDIUS SENEX

Sîrmă traduse pe măsură ce citea : „La sud de oraș, unde moșul și baba așteaptă să iasă din apă șarpele de piatră. MARCUS CLAUDIUS SENEX”.

Buimăceala surprizei dispăru la comandă. Mintea lui Radu începu să lucreze febril, galopînd, copleșită de concluziile ce se îngrămădeau una peste alta. Senex ! Același nume de pe plăcuțele învățătorului. Deci evidentă legătură cu tezaurul.

Bine că nu s-a întâlnit cu Hurmuzache ! Pentru Sîrmă, acesta devenise extrem de periculos. Ce-o să pătească tata într-o asemenea tovărășie ? Sau Păruș a venit oficial, iar Hurmuzache e hoțul ?

Pe cînd aceste gînduri i se încurcau în cap, Radu dovedi inconștient o calitate pînă atunci nebănuită : stăpînirea de sine. Memoră textul, montă la loc statuia și acordeonul, șterse cu batista urmele de pe instrument, îl puse pe masă, exact la locul său, închise geamul și așeză covorul înapoi.

Pe urmă ieși tremurînd, cu impresia că Hurmuzache îl pîndește de după fiecare salcie. Începu să alerge spre fluviu.

În urma lui, „funcționarul“ cu nylonul încurcat raportă prin radio :

— Tovarășe Andu ! Aici Traian. Surpriză pe toată linia ! Șarpele din acordeon... are o limbă subțire de metal... Întocmai ! Cred că e un text gravat pe dînsa... Ce ordonați ?... Așa ?... Am înțeles ! Perfect !

Intră atent în odaie, demontă instrumentul, fotografie limba șarpelui și o introduse parțial înapoi, potrivit-o cu multă artă, ca să dea impresia că a ieșit singură.

Moș Pîrvu, la inspectoratul financiar din Hîrșova, primea în această clipă noul număr pentru barcă, iar Hurmuzache, întorcîndu-se cu șalupa lui improvizată, se ciocnise după un cot al apei de lotca unui pescar arțăgos, de care n-a scăpat decît peste două ceasuri, plătindu-i întreit costul reparației.

*Pe lungul drum al Mării de vînturi răscolit,
 Cuvîntul rugii mele se pierde-n nesfîrșit,
 Vă chem, voi zei ai Mării, din zori și pînă-n zori!
 Mă năpădesc atîtea șiroaie de sudori,
 Și stropii mari de ploaie încep a șiroi,
 Cînd vîntul Notus vine, vuind, din Miazăzi,
 Și îmi întoarce glasul și strigătul spre zei,
 Nicicînd să nu ajungă, sfîșietor, la ei...*

OVIDIU — *Tristele*¹

Castrul dormita în amiaza de vară, sub pîcla tremurătoare a aerului înfierbîntat. O liniște nefirească domnea pretutindeni, înfiorată cînd și cînd de foșnetul aspru al ierbii, ori de sforăitul cailor. Parcă și Istrul își încetase curgerea, încolăcindu-se neauzit între malurile albe, rotindu-se în bulboane leneșe, ca un copil ce se joacă-ntr-o doară.

Aparent, tabăra era pustie. Santinelele se refugiaseră în umbra turnurilor de pază. Ceilalți oșteni stăteau prin barăci, iar cîțiva ieșiseră să se scalde, dar tot în tăcere, ca și cum ar fi executat un ritual. Ordess singur, total nepăsător de arșiță, împovărat cu echipamentul de luptă, se plimba pe drumul de rond, bătătorit deasupra *aggerului* — valul de pămînt care înconjură castrul. De aici, privirile puteau rătăci în voie peste dealuri, și mai departe, acolo unde soarele făcea să lucească bălțile fluviului ca niște nestemate. Pe malul opus, dincolo de sălcii, oamenii pătau ogoarele cu siluete de furnici. Barbari! Cei mai mulți sînt de-un sînge cu dînsul, daci, carpi, geți, care nici nu-și amin-

¹ În traducerea deja indicată a lui Eusebiu Camilar. (n.r.)

tesc poate tribul unde-au văzut lumina zilei, amestecați acum cu goții și semințiile de la miazănoapte ori răsărit. Unde sînt vremurile cînd Burebista unise triburile de același neam, înspăimîntînd Roma ?

— Hei, dacule, n-ai fiert în armură ? răsună o voce de jos. Intră și tu undeva, la umbră !

— Nu, Callicrates ! ripostă Ordess cu gîndul aiurea.

— Coboară, odată, *miles gloriosus*¹ ! Schimbul nostru s-a isprăvit.

— Da ? N-am băgat de seamă !

— Ce bagi tu de seamă ! mormăi Callicrates, urcînd scara alene. Vezi că se pregătește o vijelie pusă la cale de Jupiter însuși. Prea e zăpușeală.

— Cine-o fi și Jupiter ăsta ?

— Aoleu, iartă păcătosului ! Tu ai zeii tăi personali !

— Mai bine așa decît ca voi — azi cu un dumnezeu, mâine cu altul !

— Lasă-l, e arțăgos bătrînul ! strigă paznicul turnului din vecinătate, printre hohotele celorlalți.

— Parcă a fost vreodată altfel ?

Callicrates făcu o strîmbătură și se grăbi să se adăpostească de soare.

— Soldați ! pufni Ordess ațîțat, în vreme ce cobora de pe agger. Ia priviți-l ! Lorica pusă strîmb, scutul îi spînzură la genunchi, *hasta*² o ține ca pe-o prăjină, iar sabia parc-ar fi lemn, ca a comedianților. Noroc că nu-l văd barbarii, să se prăpădească de invidie.

Rîsul se întinse, molipsitor, pe un sfert de tabără, iar din barăci ieșiseră vreo zece oameni, gata să profite de acest prilej de veselie neașteptat.

---

¹ *Miles gloriosus* — soldat glorios. Titlul unei celebre comedii de Plaut, tradusă la noi cu titlul „Soldatul fanfaron”. (n.r.)

² *Hasta* — lance (în latină). (n.r.)

— Vezi, dacule, vezi că cerul ascultă ! puse Callicrates paie pe foc. Să nu te pomenești cu un trăsnet din senin, de la Jupiter, că l-ai nesocotit.

— Palavragiule ! se înfurie bătrînul și agită lancea spre el. Mă mir cum calul, blestemat să te ducă în spate, nu te aruncă odată în Ister, să mai poată răsufli bieții oameni.

Întinse brațele la cer, într-o rugă deznădăjduită, și se depărtă către *armamentarium*, să scape de povara armelor. Oștenii îl urmăriră cum merge drept, cutremurînd pămîntul, unde calcă fără grabă, ca un stăpîn.

— Grozav moșneag ! zise Callicrates admirativ. Ce frumos merge !

— Aș putea să jur că a avut oameni mari ginta lui ! adăugă Balbus din turn.

— Da' de unde ! se împotrivi altul. E nebun în lege ! Toată ziua șade-ntr-un colț și se gîndește, el știe la ce ! Voi n-ați văzut ?

— Păi da ! întări un al treilea. Și-odată jertfește cîte-o orătanie vreunui zeu de care n-a auzit nimeni.

— Iar cînd a prins șarpele ăla, vă amintiți cum îl îngrijea ? Ce l-a mai îndopat cu lapte și cu tot felul de jîvine ? reluă cel dintîi. *Hercle*, e zăpăcit rău !

— Haide, haide, limbi de muieră ; îi repezi Balbus nemulțumit. Cum nu pricepeți un lucru, gata, e rău. Dar ce, l-ați întrebat vreodată care-i sînt zeii ?

— Cine strigă acolo ? interveni un glas autoritar. Balbus, tu ? Pesemne au năvălit barbarii !

— Salve, centurione. La noi e liniște. Ne certam pentru dac.

— L-ați supărat ? Callicrates, Philo, v-ar putea fi părinte.

— L-am necăjit nițel, centurione. De unde să bănuim că-i mînios ?

— Să nu mai aud asta niciodată !

Ofițerul întrerupse inspecția și porni în căutarea lui Ordess. Nu-i fu greu să-l găsească, mai ales că-i știa locul favorit de refugiu : pridvorul terasat, numit *oecus*, din spațele *praetoriului*, cu acoperișul sprijinit pe stâlpi groși de lemn. Oșteanul era într-adevăr acolo, lângă puțul adânc și larg din care se aproviziona cu apă tot castrul. Rămăsese cu fața sprijinită în pumni, cu ochii pierduți la gura puțului. Fără arme și platoșă avea un aer blajin, de loc războinic, accentuat de barba albă, tunsă îngrijit, și de pletele cărunte care-i atingeau umerii.

— Ai venit să mă-mbuni ? întrebă el, în limba dacă, întorcînd privirile înnegurate spre centurion.

— De ce ? Ești supărat ? se prefăcu acesta.

— Știi bine, tu, Claudie ! clătină celălalt capul.

— Pater ! îl întrerupse Claudius cu apelativul cel mai drag lui. Mi-ai promis cîndva că-mi dezvălui o taină despre un șarpe. Mai ții minte ?

— Eu nu uit nimic, Marcus, pentru că nu am voie să uit. Mă crezi tare bătrîn ? Află, romane, că am abia 50 de ierni. Tu câți ani numeri ?

— 33.

— Nu puteam să-ți fiu tată. Dar nu-i nimic, se grăbi oșteanul să adauge, nu-i nimic, tu spune-mi așa. Oricum, dacă n-am avut un copil...

— Și tata oare mai trăiește acolo, la Roma ? șopti Senex posomorît deodată. Nici nu cred să mă întorc la ai mei...

— Nu spune asta ! Voia lui Gebeleizis n-o știe nimeni.

— Tot la zeii cei vechi ai rămas, pater ? ! Crezi că-s mai buni ca ai noștri ?

— Dacă-s mai buni ? sări bătrînul necăjit iarăși. Zev-zecul de Callicrates mi-a spus că am zeii mei personali. Auzi ? Personali, Claudie ! Asta e lucrul care m-a scos din fire. Zamolxis, Gebeleizis, Bendis, Ares, toți cei la care

s-au închinat și căroră le-au adus jertfe strămoșii mei, au ajuns zei personali !

— Acuma, nu le lua și tu pe toate în rău !

— Ușor de zis ! Dar când romanii voștri cădeau sub cuțit pe altarul Sarmizegetusei, pentru Ares, el era cunoscut, așa-i ? Când solii, trimiși tot la cinci ani în regatul de sub pământ al lui Zamolxis, erau aruncați în sulite, toată lumea știa cine e Zamolxis ! Astăzi i-am uitat ! Pentru că ați adus voi un Jupiter cu trăsnete de paie ! Și Marte ? Cu ce era mai tare ca Ares, când ați mușcat țărîna laolaltă cu Oppius Sabinus și Cornelius Fuscus sub săbiile Daciei ? Marte al vostru l-a făcut pe Domițian să încheie cu Decebal pacea de care vă e și azi rușine ? Dar mai înainte ? N-a căzut prizonier la noi însuși regele Traciei, Lisimah, prieten cu Alexandros macedoneanul, gata să fie apoi ucis, dacă nu-l scăpa Dromichaites din mâinile războinicilor daci ? Și-apoi marele Burebista câte isprăvi a săvîrșit cu sabia și cu arcul ? Ca un vifor i-a răscolit și înfrînt pe celți, pe romani, pe traci, întinzînd granițele noastre nemăsurat de mult, ca pînă și vestitul Caesar, speriat de noi, plănuia să ne înfrunte în luptă. Aici, unde vorbesc eu cu tine, erau pe atunci tot ținuturi dace, iar negustorimea greacă închinase cetățile și-l copleșeau pe rege cu daruri.

— Ce bine știi istoria Daciei, Ordess ! exclamă ofițerul uimit.

— Nu mă cheamă Ordess ! zise bătrînul. Numele meu adevărat e Argessis, ca al rîului ce curge dincolo, în cîmpia unde m-am născut. L-au pocit grecii, să sune ca în limba lor. V-ați amestecat destul cu noi, centurione ; nu mai știi bine care a fost roman, care dac, care din colonii — dar năvala voastră în Dacia n-o să se uite niciodată. Prea e nedreaptă. Ne-ați copleșit cu numărul, nu cu vitejia sau îndemînarea. Războinici mai buni ca dacii nu se află nicăieri, ați spus-o singuri. Și chiar pregătirile voastre, podul

de peste Ister, dovedeau că aveți un dușman de temut. Hei, dacă n-am fi fost așa puțini !

— Da, ai dreptate ! Și totuși, de unde știi atâtea trecute întâmplări ? I-ai întrebat pe oameni ?

— Nu, fiule !

Bătrînul se rezemă de stîlpul lîngă care sta și privi de parte, la răsărit, peste dealurile golașe, neumbrite de nici un pom. De undeva soseau tăgășate, pline de oboseală, vorbele unui cîntec trist, cu melodie lungă și aspră, ca un oftat al pămîntului.

Claudius ascultă cîntecul abia acum cunoscut și-l prinse tulburarea. Era, în cuvintele acelea, parcă evocările lui Ordess, dimpreună cu jalea seminției înfrînte și cu dorul pentru ceva nelămurit, ca o alinare.

— Umblă durerea prin lume, Claudie, șopti bătrînul. A ieșit de mult între oameni și tot colindă încotro i-e placul. Și-odată i se face milă și-atunci cîntă, cîntă de-ți sfîșie sufletul ! Ia auzi cît amar am mai adunat ! Cîte spaime și prigoniri... Strămoșii mei erau *tarabostes* în cetatea luminii — Sarmizegetusa. Și eu am ajuns un biet oștean, albit sub arme, apărînd cucerirea romană.

— Ești chiar *pileatus* ? întreabă centurionul neîncrezător.

— Eu nu. Dar bunul, străbunul meu au fost. Îl știi pe Vezina ?

— Decebal, fiul lui Scorilo, îl socotea urmașul său la tron.

— Așa e. Vezina și străbunicul meu s-au născut dintr-un singur tată.

— Adevărat, pater ? făcu Senex și se sculă instinctiv, cu respect.

— Stai jos, centurione, zise aspru soldatul. Ți-am făgăduit o poveste despre un șarpe. E momentul s-o știi. Nu te bucura ! Dacă aveam un copil, n-ai fi ascultat nici cu prețul vieții ce vreau să-ți spun. Ești norocos.

— Ai încredere ? Eu vin de la Roma.

— Fleacuri. Se zice, adică unii tineri, mai învățați ca noi, zic că poate peste secole neamurile noastre or să se-amestece cu totul. Nu mă încântă, atît cît judec eu cu mintea asta bătrînă. Numai că noi singuri nu putem porunci : să fie așa, ori altminteri. Nu sîntem împărați. Pentru asta cred în tine, pentru că, odată, pe meleagurile astea, daci, romani or să fie totuna. Pe urmă tu iubești oamenii, am văzut eu.

Ordess privi mult timp în ochii ofițerului, apoi își scutură pletele și se ridică greu, ținîndu-se de stîlp. Adia o boare fierbinte dintre dealuri, cu miros de ierburi uscate.

— Am să plec curînd, Claudie ! La zeii mei... personali. Ascultă ! Cînd se înnoptează, vino tot aici, să afli istoria șarpelui. E o poveste lungă. Și mai vreau să-ți arăt ceva. Da... Ei, acum du-te ! Du-te !

Tocmai către apusul soarelui veni furtuna prevestită de Callicrates. Oștenii cinaseră și scoteau caii să-i plimbe, ca în fiecare seară. Castrul se umpluse de praf, copitele loveau cu pocnete seci pămîntul pietros și animalele nechezau, dornice de mișcare. Din cei peste 200 de oameni se constituiau *ala milites Scythici* (escadronul de militari scitici) aveau să iasă jumătate, restul rămînînd să apere tabăra la caz de nevoie.

— Aelius, ai grijă, cum începe ploaia, vă întoarceți ! porunci Senex, cercetînd cu ochi ageri șirul de călăreți. Și mai cruțați-i pe săteni, dacă se poate. Ne-am înțeles ?

— Ne-am înțeles, centurione ! răspunse locțiitorul comandantului.

— Bine, plecați !

Ceata porni în galop, traversă poteca din spatele praetoriului, apoi coti pe lîngă armamentarii și ieși în *via principalis* — drumul ce străbătea castrul longitudinal — după care trecu învălmășită prin poarta din stînga taberei. Norii groși, împurpurați de ultimele raze, răsfîrgeau pe

pămînt luciri ireale. Aerul se răcise deodată, fără să fi fost încă vînt și plutea ca o pînză umedă, răcoritoare.

— Cine se-ntrece azi ? strigă Aelius, ca să domine tropotul cailor.

— E rîndul lui Brutus și-al lui Orgetorix ! răspunseră oștenii înfierbîntați.

— Să ne-mpărțim !

Se aleseră două tabere, în frunte cu cei doi concurenți. Pe urmă o apucară în jos, spre vale, ca o avalanșă de siluete, cu strigăte și îndemnuri. Pelerinele fluturau în spațele lor ca niște aripi, iar platoșele răsunau, lovite de șei. Pe firul văii se amestecară, motiv în plus să gonească mai repede spre drumul pietruit ce lega Capidava de Carsium. Abia ajunși acolo domoliră galopul și refăcură taberele adverse.

— Hei, hola ! chiui Aelius, izbind din răspuțeri coastele calului.

Grupurile se năpustiră înainte ca scăpate din arc, într-un huruit înspăimîntător, amplificat de pietre, de dealuri, de înșiși norii de deasupra pămîntului.

— Iuh, iuh, hola ! urlară din fundul plămînilor Orgetorix și Brutus.

Caii turbați luau zările-n piept — umbre lungi, parcă simple mișcări de aer, peste care pocneau pelerinele, strivind în inerție grumajii călăreților.

La început, în frunte erau trei, căpeteniile. Apoi, din urmă se detașară treptat un al patrulea, călare pe o iapă albă, a cărei coamă țesălată îi ajungea la genunchi. Oșteanul se aplecase, lipit de gîtul ei, parcă șoptindu-i ceva. Imediat iapa își înteeți galopul, deși asta ar fi părut cu neputință ; picioarele subțiri și nervoase nu i se mai văzură, capul și-l ținea ridicat, iar coama se așternu pe călăreț ca un vâl de mătase. Om și cal, o singură făptură fantastică, se strecurau printre înaintași și era vădit că-i vor întrece.

— E Ordess ! țipă Aelius, cuprins de invidie și uimire.

— Întrece-l pe dac ! răspunse Brutus. Zece cupe de vin cui îl întrece pe dac !

Momiți de câștig, soldații încercară să scoată tot ce puteau da caii ; numai că există pretutindeni o limită. Bătrînul privi la ei, cu zîmbetul lui blînd, caracteristic. Vîntul stîrnit de goană îi umflase cămașa, asemeni unei pînze de corabie. Se înlănțui iar de gîtul iepei, mîngîind-o încet și curînd se mistuiră amîndoi după o cotitură a drumului.

Au mai gonit așa o vreme, să mărească distanța față de urmăritori, pe urmă oșteanul cercetă norii și coti la stînga, părăsind drumul. Iapa sufla greu, și-și scutura capul într-una.

— Ești obosită, Issa ? șopti Ordess în limba dacă. Te-a alergat prea tare moșneagul ? Trebuia, trebuia...

Descălecă și întoarse frîul, petrecîndu-l pe după braț. Porni încet către Ister, cu ochii mereu la nori. Undeva în spate se auzea cavalcada oștenilor puși pe întrecere. Grupul care va ajunge ultimul la mansionul cel mai apropiat va plăti vinul pentru toți. Acesta e prețul înfrîngerii. Pe urmă, amețiți de băutură, romanii, mai ales, se vor împrăștia în satele din jur, după fetele geților.

Malul Istrului lîngă castru era destul de abrupt, săpat printr-un deal alb și unul galben. În fața văii despărțitoare se afla o insulă mică, inundată periodic de fluviu. Aici crescuseră desișuri de sălcii, cu rădăcini pornite de la jumătatea trunchiului, din pricina revărsării dese a apei. Între mal și insulă, Isterul era mai totdeauna scăzut, cît să poată trece un om cu piciorul.

Pe căi ocolite, Ordess cu Issa după dînsul ajunseră înapoi în valea de sub castru. Bătrînul, ascuns într-o văgăună, iscodi îndelung tabăra, dar nimeni de acolo nu-l

observase. Se porni vîntul, răscolind ierburile. Praful ră-sucit în vârtejuri da impresia că țarinele s-au aprins.

— Vino ! Încet, să nu ne simtă !

Issa sforăi ușor, ca și cum l-ar fi înțeles. Intrară în valuri, ținîndu-se aproape de surpătura dealului alb, pe coama căruia străjuia castrul. Norii, rostogoliți, unul peste altul, înghițiră lacom tot orizontul și astupară soarele cu zăbranicul lor de plumb. Se făcu frig, dar undele Istrului curgeau calde și limpezi.

— Pe-aici, Issa !

O trase de frîu și ieșiră printre sălciile insulei. Pămîntul se întărise de secetă și mîlul uscat, alb-gălbui, se ridica la fiecare pas. Crengile, ca niște cosițe despletite, se legănau în vijelie, tînguitoare.

— Să nu te temi ! Cailor le e frică de șerpi, dar poate el nici nu e șarpe... Și nu face nimănuui rău. Auzi ? Acum rămîi aici, uite, am să te leg, să nu te sperie furtuna. Oh, Issa, dacă ar veni, dacă s-ar îndura să vină !

Ordess se pierdu printre sălcii, șoptind cuvinte neînțelese. Apăru pe celălalt mal al insuliței și se instalează, ghemuit, între rădăcinile unei răchiți bătrîne, pe jumătate uscată. Trase gluga adînc peste cap, își strînse genunchii și cu mîinile încrucișate, începu să aștepte. Vîntul fluiera necontenit, bătînd de la miazănoapte, și valuri dese încrețiră fața Istrului. Părea că o forță titanică se împotrivește curgerii apei, și doar cu multe eforturi fluviul va izbuti să-și continue calea milenară.

— De unde ai ieșit atunci în drumul scitului, tu umbră ? Iar dacă numai umbră vei fi fost, cum a putut el să-ți atingă pletele de om și urechile, ori să-ți vadă capătul cozii ? Trebuie că i-ai vorbit. Cu siguranță. Mîndria ta nu e pentru noi, căci te ridici mai degrabă în fața nopții, ca apărător al prizonierilor. Așa mi-au zis toți, chiar geții din Scythia, care nu te-au uitat. Hai, arată-te ! De două secole s-a stins Decebal, bucuria și nădejdea noastră. Și tot te

chemăm de-atunci. Șase rînduri de urmași au privit firul apelor pe timp de furtună, totdeauna zadarnic. Eu, al șaptelea dac, mă sting fără copil, dînd taina ta în mîină străină. Nici mie nu-mi călăuzești pașii ?

Apa gema, vălurită, prin întunericul mereu mai des. Pe țărmul opus, arborii păreau că se mișcă, treceau unul printr-altul, ca niște fuioare de fum. Pămîntul tot se mișca în adîncuri, clătînd sălciile, care și ele, prin frunze, nășteau vîntul, iar vîntul se lovea de cer și da suflet norilor. Era așa, ca o mare ființă pretutindeni, fiindcă apa, sălciile și aerul se topiseră în aceeași mișcare, cît vedeai cu ochii ; iar dacul nu mai privi doar ca să le cunoască, după cum era obișnuit, ci le simțea într-însul, vii ca inima, bătînd cu inima înșăși.

Îl cuprinse înfrigurarea. Aproape știu că șarpele se va ivi. O să ridice capul, semeț, lîngă insulă, o să-și scuture pletele grele de apă și are să-și întindă gîtul spre dînsul : „Bun găsit, Argessis. Iată, răspund chemării tale, dacule !“

Prin șuierul furtunii, Ordess auzi nechezatul Issei și pîrîitul trunchiului unde o legase. Era noapte deplină, o noapte zbuciumată, atît de urîtă drumeților. Sta să plouă, asta se simțea după frigul coborît fără veste.

Iapa necheză o vreme și se opri. Atunci pe Danubius se contură o siluetă mai neagră decît întunericul mișcător, zbuciumîndu-se și ea după valuri. Un fîlfiit și pocnete de pînză dovediră că era corabie. Se vede că o prinsese furtuna înainte să fi acostat și acum navigatorii căutau bezmetici printre dealurile abrupte un loc să tragă la mal.

— Cîrmaciule, am dat de pomi ! strigă cineva în grecește, cu glas întretăiat de gîfiieli.

— Pe toți zeii, Lamachos, nu ne-ai dus la țărmul barilor ? răsună o voce slabă.

— Opriți vîslele ! se auzi drept răspuns.

Un trosnet lung de lemn despicat domină glasurile furtunii și imediat după aceea fulgere uriașe se zvîrcoliră

În nori, luminînd împrejurimile. Ordess nu se înşelase — avea în faţă o matahală de *penteres*, corabia cu cinci rînduri de vîsle, a cărei probă se înfigea tocmai atunci în nisipul insulei. Pe catarg, cîţiva sclavi se chinuiau să strîngă pînza, dar vîntul le-o smulgea într-una din mîini. Vîslele, ridicate în aer, dădeau *penteresului* înfăţişarea unui arici zbîrlit.

— Corabia se sparge ! Ne înecăm ! Blestemăţie !

— Tăcere ! ţipă omul de adineauri, pesemne cîrmaciul. Stăpîne, ne împotmolim. Trebuie să aşteptăm soarele.

— Nu ne va lua apa, Lamachos ?

— Corabia e înfiptă în nisip. Cît bate vîntul, o să tîmînă așa.

— Bine. Cobor.

— Aici, stăpîne, în pustietate ?

— Mi-e rău, cîrmaciule. Legănările mă obosesc și mai tare. Să vină cîţiva cu mine. Tu dă mîncare oamenilor și adăpostiți-vă cît puteți. Urgia asta ține toată noaptea.

Ordess ieși nehotărît dintre rădăcinile răchiții. Să plece pe ascuns ? Da, va fi scutit de întrebările străinilor și, oricum, e dator să anunțe la castru. Cine știe ce gînduri au grecii ? Un nou șir de fulgere spintecă orizontul. Ordess văzu lămurit odgoanele sclavilor agăţîndu-se de sălcii și un pod de scînduri ce luneca peste marginea vasului. Se trase înapoi, cu gîndul să ajungă la Issa, cînd deodată plescăitul unui corp căzut în fluviu îl făcu să tresară.

— Stăpînul ! auzi exclamații speriate.

Scînteile de-o clipă ale cerului se repetară. Un veșmînt se zbătea în Ister, dus de curent. Pe punte, sclavii învălmășiți nu mai știau ce să facă. Ordess își aruncă mantaua cu un gest hotărît și pătrunse fugind în valurile înalte.

— Ține-te bine ! mormăi el, deși celălalt n-avea cum să-l audă. Înotă cît putu mai repede spre locul unde zărise ultima dată veșmintele. Cunoștea foarte bine porțiunea

asta a apei, cu toți curenții și vârtejurile sale, astfel că-l găsi ușor pe străin.

— Ai ostenit ?

— Cine ești ? Întrebă grecul, abia mai suflând.

— N-are însemnătate. Prinde-te de mine. Așa ! Aici curge tare, nu-i de glumă !

După multe eforturi simțiră pământul sub tălpi. Necunoscutul tremura din toate încheieturile.

— M-ai scăpat ! Zeii să-ți ajute, om bun !

— Strigă la ai tăi, să nu te caute degeaba. Sus, pe deal, e un castru. Cred că te-ar găzdui, dacă n-ai gând rău. Ești bolnav de tot.

— Un castru ?

— Da. Te duc eu. Dar întâi să trecem iar pe la insulă. că mi-a rămas iapa acolo. Vino, te sprijin !

Pătrunseră în tabără prin *porta praetoria*, intrarea cea mai mare și mai bine apărată. În fața clădirii centrale, *praetorium*, văzură oameni mulți, strânși în rînduri, luminați de fack. Se apropiară încet, fără a atrage atenția. Îi urmau doi sclavi.

În mijlocului cercului de soldați, centurionul Marcus Claudius își fixa încruntat subordonații.

— Mai întreb o dată, Aelius, ce ți-am spus la plecare ?

— Să-i cruțăm... pe săteni ! răspunde locțiitorul cu ochii în jos.

— Atît am vrut să aud de la tine. Și-acum voi povesti isprăvile voastre, ca să afle și ceilalți.

Străinul salvat de la înec strînse fără voie brațul lui Ordess, dar acesta, atent la scenă, nu reacționează.

— Așadar v-ați luat la întrecere, ca în fiecare zi. Și tabăra lui Brutus a ieșit biruitoare.

— Da. Afară doar că bătrînul Ordess ne-a întrecut pe toți, după care s-a mistuit undeva, printre dealuri.

— Bine. Nu mă interesează. Pe urmă ați fost la masion și ați băut. Mă înșel ?

— Nu... centurione...

— Beți cum ați fost, unul a avut ideea să dați o raită prin sat. Cine-a zis asta ? Adică, n-are importanță. Au năvălit în sat ca la război și-au început jaful. Știu tot, mi s-a spus în amănunt. Apoi au urcat vreo zece femei în sa, ducându-le pe cîmp. Iar cînd un get s-a împotrivit cu dinadinsul, unul dintre ei l-a străpuns cu sabia. M-au mințit sătenii ?

— Nu... centurione.

— Omul e mort. L-au adus ai lui, zace în oecus. Aelius, și voi, ceilalți, știți foarte bine ce ne-a spus împăratul în primăvară, cînd a trecut pe aici. Obişnuiți-vă cu gîndul că va trebui să rămînem în Scythia pentru totdeauna, noi și copiii copiilor noștri. Sătenii ne vor ține pe toți și sînt împovărați destul ca să nu mai îndure și silniciile soldaților. Sînt cuvintele lui Dioclițian, nu ale mele. Pe lîngă asta, jumătate din escadron a lipsit din castru mai mult decît era permis. Dacă geții se răsculau și mai cereau și ajutorul carpilor, colonizați cu sila ? Ar fi invadat fără doar și poate tabăra. Aveau și dreptul, și prilejul s-o facă. Exagerez, Aelius ?

— Nu... centurione !

— Îți poruncesc să-i biciuiești cu mîna ta pe cei care-au răpit femeile. Pe urmă îngropați mortul lîngă zidul castrului. Ucigașul a scăpat, nu-l mai caut, fiindcă ar trebui să-l ucid la rîndu-mi. De-acuma cei care scot caii seara vor merge numai cu mine. Plecați !

Oștenii prinseră să se-mprăstie într-o rumoare surdă. Aruncau priviri compătimitoare ori neliniștite grupului de zece oameni escortați de gardă spre oecus. Aelius blestema cu năduf, șoptindu-le cine știe ce.

— Ai nimerit prost ! spune Ordess celui de lîngă el.

— Nu-mi pare rău !

— Da, oamenii-s plini de păcate ! Tineri, oșteni... Dar nu se cădea să facă asta.

— Ești înțelept, bătrîne ! Ce trib te-a născut ?

— Eu sînt dac ! răspunse Ordess rar. De dincolo, din Dacia lui Decebal. Hai la centurion. Nu-i om rău, să știi !

Soldații se grăbiseră să dispară, neținînd cîtuși de puțin să asiste la biciuire. Întunericul coborî iarăși peste *atrium* și totodată porni și ploaia. Dacul îl împinse pe grec în prae-torium, unde, pe lîngă locuința comandantului se aflau două *tabularia* (un fel de birouri) și capela cu zeii protectori.

Marcus Claudius ajutat de sclavul său, Comozeus, își dezbrăcă armura. Pe masă pîlpîia un opaiț.

— Ce mai vreți ? Hai, acum intră, strigă ofițerul mînios cînd văzu silueta dacului. A, tu erai, Ordess ?

— Salve, centurione !

— N-ai făcut bine că te-ai rătăcit de ei ! I-ai mai fi domolit.

— Centurione, nici zeii nu-i potoleau, cît or fi fost de beți. Eu ți-am adus un oaspe. E bolnav.

— Cine ?

Grecul păși în raza de lumină a lucernei.

— Marcus Claudius Senex ? întrebă el, cu îndoială încă.

— Menandros ! izbucni centurionul, repezindu-se la dînsul. Hercle, e chiar Menandros din Corint ! Cum ai apărut în sălbăticia noastră, negustorul ? Dar ce vād, din purpura și aurul hainei tale șiroiește apa...

Abia acum privi Ardess mai cu luare-aminte la cel ce-i datora viața. Menandros din Corint purta o tunică largă, roșie, aidoma cu a vechilor demnitari romani. Un colier greu, de metal nobil îi împodobe-a pieptul, iar pe dedesubt marginile tunicii lăsau să se vadă o cămașă de un alb scînteietor, pătată acum de mîlul Istrului.

— Era gata să nimeresc în Infern, sau la ceruri ! răspunse negustorul. E aici un oștean care nu m-a lăsat.

— Tu, Ordess ?

— El. Asta-mi lipsea. Nu ajunge cât sînt de bolnav.

— Ce-ai pățit ? Ah, stai jos, zăpăcitul de mine ! Comozous, iute, aprinde focul ! Vino să te-ntinzi ! Și aruncă-ți hainele colo, pe vatră ! De unde te-au adus zeii ?

— Am penteresul pe Istros. Ne-am împotmolit acolo. Cînd să debarc, am căzut în apă.

Ordess îl ajută pe Menandros să se dezbrace, iar centurionul scoase din ladă un vraf de rufărie curată.

— Și de ce suferi ?

— Cred că de friguri. Le-am adus tocmai de pe Nil, afurisitele. Nu mă slăbesc nici o clipă de două săptămîni încoace.

— Culcă-te, negustorule ! porunci dacul deodată, cu un gest autoritar.

— Să mă culc ?

— Ascultă-l pe Ordess ! stăruie și Claudius. E un medic de mîna-ntîi.

Grecul se supuse, încă neîncrezător. Bătrînul se apropie, îi luă mîinile și-i pipăi vinele, căutîndu-le pulsul. Privi apoi în ochii bolnavului, îi atinse fruntea și pieptul, rostind ceva neînțeles.

— Acuma e liniște ! murmură el. Acuma e liniște. Soarele veghează peste noi. Închinare și slavă soarelui. Ce cald s-a făcut, negustorule ! Ce cald, ce zăpușeală ! Cui îi e frig ? Cine-a zis că tremuri ? În fața ta ne plecăm, o, stăpîn al nopții. Și-al somnului. Mi se lipsesc pleoapele, stăpîne ! Vreau să dorm ! Somnul... Somnul trupului istovit... Așa... Încet ! Așa...

Menandros clipi de cîteva ori și capul îi căzu într-o parte. Părea mort.

— Vrajitorule ! șopti Senex fascinat. Ce i-ai făcut ?

— Veghează-l bine, fiule ! porunci bătrînul. Ți-e prieten ?

— Îl știu de la Roma.

— Așteaptă-mă !

Cînd deschise ușa, prin zgomotele ploii răzbiră gemetele celor bătuți. Reveni curînd, cu un braț de vreascuri sub manta și în mîna cealaltă ținînd un buchet mare de plante uscate, puternic mirositoare. Se asigură întîi că negustorul doarme, pe urmă aruncă mantaua mustind de apă, așeză pe colțul vetrei ciobul de oală plin cu jar de la bucătărie și rîndui lemnele. Peste puțin timp flăcări înalte lingeau vasul cu buruieni.

— Pare un om de vază, negustorul. Rămîi afară, Como-zous ! Îngrijește de sclavii străini, sînt morți de oboseală. Ei, fiule ?

— Menandros ? E unul din arhonții Tomisului, foarte respectat în cetate.

— Bogat ?

— Nici el nu-și știe avuțiile. A străbătut peste tot Mare Nostrum. Cîte i-au văzut ochii ! Numai în Egipt...

— Cunoaște Egiptul ?

— Și încă ce bine !

— Așa !?

— Pater, ești ud pînă la piele. De ce nu te schimbi ?

— Nu-i vreme. Ai uitat șarpele ? Vreau să audă și negustorul, dacă ți-e prieten.

— Îmi cunoaște și tatăl.

— Am încredere în tine, centurione.

Ierburile clocotiră îndelung, pînă cînd apa se coloră în brun-roșcat, devenind aproape opacă. Ordess o scurse într-o amforă mică și o scoase afară, să se răcească mai repede.

— O să-i ajute ? Întrebă romanul cu interes.

— Dar tu ce crezi ? N-am trăit noi zadarnic în Sarmizegetusa, Claudie !

— Cum l-ai adormit ?

— Asta-i puterea zeilor. Așa-mi spunea tata. Nu întreba mai mult.

— Ești ciudat, pater.

— Sînt tainele noastre. Un preot trebuia să știe de toate, altfel, la ce era bun ?

Aduse amfora înapoi, gustă din licoare, cercetîndu-i tăria și-și clătină capul, mulțumit.

— Negustorule ! Lasă visul să zboare-n hotarele lui. Mă ascuți ? Ai fierbințeală mare. Gîtul ți-e pîrjolit de sete. Te arde setea.

Menandros deschise ochii, cu o privire fixă, care parcă trecea prin lucruri.

— Uite apă rece. De la izvorul de colo. Ia auzi ce curge. Bea, negustorule !

Bolnavul luă cu gesturi rigide amfora, o duse la gură și bău lacom

— Gata ! Ordess bătu din palme. Grecul tresări, scuturîndu-se. Gata, prietene, ai să te vindeci pînă cîntă cocoșul. Nu ți-e somn ?

— Bătrîne ! mormăi Menandros răgușit. Ce putere ai turnat în mine ? Mi-ai poruncit, în adevăr, să mă vindec și iată, frigurile mă lasă... Ai fost trimis de zei. Mi-e somn... mi-e...

Căzu iar pe pat. Adormise.

— Pune lemne multe în vatră, Claudie ! Cînd trîmbițează cocoșii, am să vin iar ! Rămîi cu bine.

Vijelia se potoli curînd, ca toate furtunile de vară. La sosirea miezului-nopții, abia se mai fugăreau cîteva dîre de nori. Vietățile mărunte ale cîmpului tăcuseră, pitite prin ascunzișuri. Era o covîrșitoare liniște în odihna aceasta împăcată a elementelor, cînd aerul nu face decît să tremure stelele cu raze pline de taină.

Și atunci, într-un tîrziu, venind de la mari depărtări, ireale, plutiră între iarbă și cer chemările cocoșilor. Vorbeau, într-o limbă a lor, despre cine știe care întîmplare. Își trimiteau veștile unul altuia, ca pe niște solii de judecată, ascunse, totuși nu mai puțin necruțătoare, despre oamenii

cufundați în somn ; și toată cîmpia, laolaltă cu apa și arborii ascultau cuvintele judecății, așteptîndu-i urmarea.

— Auzi ? murmură Menandros încordat. Ce se petrece acolo, în beznă ? Și pentru ce lucrurile, așa obișnuite ziua, devin pe întuneric altele, nespuse de străinii ?

— Nu m-am gîndit la asta, replică Senex. Oricum, ei parcă știu ceva, altfel la ce să cînte noaptea ?

Ușa se deschise fără zgomot și Ordess vîrî capul înăuntru.

— Nu dormiți ? Îmbracă-te cu ce-ai mai gros, negustorule, dacă nu vrei să te-ntoarcă boala !

— Intră, pater !

— Amicul tău cunoaște ce-am de gînd ?

— I-am zis. E nerăbdător.

— Am să-i cer și lui sfatul. Mai bea din fiertura asta, corintianule ! Cum de-ai ajuns la noi ?

Se degaja din vorbele dacului atîta autoritate, încît grecul nu mai simți diferența de rang.

— Știam că Senex conduce un cadrul lîngă Istros. I-am adus vești de la ai lui.

— Sînt sănătoși ?

— Sănătoși.

— Mă bucur, Claudie ! Bătrînul se așeză lîngă vatră. Dacă zeii ne-au adunat aici pe toți trei, înseamnă că ce voi face, le e pe plac. Aud, negustorule, că ești destul de bogat, că nu te lăcomești vîzînd aur.

— Să-mi spui Menandros, bătrîne ! M-ai scăpat de moarte și boală.

— Bine, Menandros ! Ia zi, să fie adevărat că egiptenii se închină șarpelui ?

— E-adevărat. Șarpele străjuiește pe capul statuiilor lor și e socotit sfînt.

— Așa, așa ?

Ordess tăcu multă vreme. Cocoșii se opriseră din trîmbițat și-ți țiuiau urechile de-atîta liniște. Grecul se strînse

În tunica lui de lână roșie. În vale, Istrul clipoceă pe pietre și deodată răsună glasul răgușit al cuiva de pe corabia împotmolită.

— Povestea începe în urmă cu trei secole și jumătate ! zise dacul. Aici, pe tărîmul Scythiei. Regele Burebista, în fruntea unei oștiri de multe mii de oameni, ataca provincia și cetățile de lîngă mare. Olbia și Turas, care nu se închină nouă de bună voie, erau acum pustiite, și doar ruinele aminteau locul în care se înălțaseră cîndva. Marele Burebista coborî la miazăzi, supunînd Histria unui asediu de peste trei ani. Cîmpiile din jurul orașului deveniseră tabăra armatei ; numeroși cetățeni, luați sclavi, erau răscumparați cu bani grei de către ai lor. În acele zile a fost prins un om, ce voia să vorbească regelui. Regele l-a primit. Necunoscutul era din neamul sciților și adusese o statuie de aur, încercînd astfel să mîntuie Histria de nenorocire. Totodată el istorisi o legendă, care l-a uimit pe Burebista, căci semăna mult cu alte legende ale dacilor. Ele spun despre niște șerpi înțelepți, care trăiesc în apă și care sînt prietenii oamenilor, îi apără de rele și le dau povește cum să-și făurească unelte meșteșugite, să supună fiarele și arborii.

— Chiar așa ? îl întrerupse negustorul din cale-afară de curios.

— Noi credeam în șerpi, mai ales în aceia din ape. Stindardul nostru, în care vîntul șuiera atît de năprasnic, era tot un șarpe, cu cap de bronz și trupul închipuit din cozi de cal. Cei vechi pomeneau că însăși seminția dacilor s-ar trage din aceste vietăți, care odinioară erau zeii noștri. Dar iată că nimeni dintre noi nu le văzuse, de aceea mulți nici nu mai dau crezare legendelor, socotindu-le închipuiri. Scitul din Histria îi aduse regelui statuia de aur a unui șarpe cu urechi și plete de om, cu bot de oaie și coadă de leu. „O am de la străbunii mei ! zise dînsul. E o peșteră lîngă Istros, unde trăiește șarpele-zeu. Cineva i-a făcut statuia“. „Cum pot să te cred ? întrebă regele. Statuia ta e

foarte ciudată. Nu seamănă cu nimic din ce știm noi“. „Cercetați peștera și veți afla!“ răspunse scitul. „Călăuzește-ne acolo!“ „N-o cunosc. Altfel m-aș fi dus eu de mult și singur.“ „Haide, ne minți ca pe copii!“ se supără Burebista. „Slăvite rege, dacă-ți arăt o nouă dovadă, îți retragi oastea?“ „De mă faci să cred, poate că vom pleca.“ „Poruncește să aducă un vas cu apă“. Vasul se aduse în grabă. Atunci străinul dădu la iveală o piatră rotundă, nu prea mare, unde se mai găsea și o scoică lipită. Vîrî apoi piatra în apă și puțin după aceea prin scoică au izvorît lumini tulburi, ce se mișcau încolo și înapoi, de parcă umbre de oameni ar fi ieșit din adîncul pietrei și ar fi făcut semne cu mâinile.

— Așa ceva e cu neputință ! izbucni Menandros, aproape indignat. Nimeni n-a văzut vreodată o minune ca asta.

— Regele ce-a zis ? iscodi Senex.

— Regele nu s-a îndoit, ca prietenul nostru. Scitul îi povesti că însuși șarpele i-a dat piatra în dar celui care a făcut statuia. Histria a fost despresurată, mai plătind o sumă de bani și după ce l-a recunoscut pe Burebista conducător. Cît a mai durat campania în Scythia, ai noștri căutără peștera, însă zadarnic. Statuia și piatra au ajuns în Sarmizegetusa. Acum, de bună seamă că ridicarea asediului nu se datorează minunii. Dar așa sună povestea. Mulți au încercat să dezlege tîlcul umbrelor din piatră. Unii au zis una, alții alta ; darul zeilor îngăduia toate tălmăcirile. Peste vreo patru ani, Burebista căzu ucis cu pumnalele de nobilii daci, care nu se împăcau cu gîndul că regele le-a luat puterea. În aceeași vreme temutului Cesar i s-a întîmplat la fel în senatul roman. Imperiul dac se destrămă, cum fusese mai-nainte.

Ordess răscoli mormanul de jeratic ; o spuză de flăcărui albastre pîlpîiră neliniștit. În *atrium*, terasa din fața praetoriului, tropăiau noile santinele : se schimba straja.

— Asta e tot ? se arată grecul nerăbdător.

— Nu, abia începutul. Marele preot Deceneu ținu în taină piatra, ca și statuia. Doar tagma preotească cea mai înaltă știa de dînsele. Au urmărit ani și ani în șir luminile pietrei. Uneori ele închipuiau valurile mării, alteori cerul cu stelele. Păcat însă că totul se vedea tare tulbure și trebuia să-ți încordezi privirile și să te gîndești mult ca să înțelegi. Dar, pe lîngă acestea, dinlăuntrul scoicii fermecate izvora și altă putere. Oamenii căzuți sub vraja ei păreau că dorm, ori, dacă se mișcau, sufletul lor nu mai era cu dînșii. Asemenea lucruri nu se întîmplau totdeauna, ci la un an o dată. Preoții încercară pe rînd puterea aceea și, treptat, cu ajutorul zeilor, învățară s-o stăpînească și să-i dea naștere ei înșiși, fără piatră și de cîte ori voiau.

— Nu cumva, bătrîne, zise corintianul, nu cumva, mai înainte, am simțit și eu urmările puterii de care spui ?

— Le-ai simțit, Menandros ! Ea tămăduiește boli sau pregătește bolnavul să soarbă leacurile vindecătoare. Prin ea erau limpeziți solii înainte să-i trimitem lui Zamolxis, aruncîndu-i în sulite. Ei, și anii trecură, s-au adunat deceniile, au devenit veacuri. Știința noastră creștea. Și deodată se ridică între daci lumina și nădejdea — Decebal. Lîngă dînsul se afla Vezina, sfătuitor și prieten, pe care regele l-a socotit urmaș al său la tron, iar frate cu Vezina acela a fost unul din strămoșii mei, mare preot.

Jarul se învelea în spuză și fluturași albi de cenușă roiau mînați în sus de aerul fierbinte. În odaie coborîse întunericul. Singuri ochii povestitorului licăreau viu, oglindind cărbunii roșii ca sîngele.

— Dacia a căzut sub sandalele Romei. Traian asedie Sarmizegetusa, sfărîmă conductele care aduceau apa la cetate și reuși, după lupte sălbatice, s-o cucerească. Decebal însă, laolaltă cu Vezina și o ceată de preoți și războinici fugiseră în ascuns, spre răsărit, cu gîndul să adune oaste nouă. Străbunul meu luă statuia și piatra, care mai bine de un veac și jumătate stătuse în apa unui bazin din sanctua-

rul închinat ei. Romanii au aflat de fuga aceasta și au trimis după rege un detașament de călăreți. „Strecoară-te cum poți și scapă ! a poruncit regele strămoșului meu. Șarpele te va ocroti. Să-l păstrezi ca pe propria-ți inimă“. Acela dădu ascultare poruncii, și, în adevăr, a reușit să scape. Ascuns după pietre a văzut însă tragedia lui Decebal. Împresurat de vrăjmași, fără nici o nădejde, el își reteză gîtlejul cu sabia. Ați auzit ? El își reteză gîtlejul cu sabia.

Vocea lui Ordess se frînse. Cu o lovitură neașteptată de vătrai, dacul împrăstie cărbunii în toate părțile. Luminițe roșii lunecară prin aer, ca niște stele căzătoare.

— Dar asta nu le ajunse trufașilor din Roma. Ei au tăiat capul și mîna dreaptă a regelui, pe care mai tîrziu le terfeliră pe scările Gemoniae, dovadă a izbînzii, iar un nemernic, Bicilis, blestemată fie-i ginta și numele în veci, vîndu lui Traian bogățiile ascunse de noi sub rîul Sargeția. Cetatea ne-a fost aprinsă și dărîmată piatră cu piatră, iar cuceritorul își serbă triumful vreme de 123 de zile. Pîna și indienii i-au trimis solie de omagiu pentru isprava lui războinică.

— Și... strămoșul acela ? întrebă Senex timid.

— S-a amestecat în mulțimea mînată de ai tăi pe cîmpic, unde să poată fi mai lesne de vegheat. L-au primit în trib cei de pe rîul Argessis, și trăia printre dînșii, cu taina statuii, iar cînd avu un fiu, numai aceleia îi spuse taina, o dată cu legendele șarpelui și istoria seminției dace. Iar fiul i le spuse fiului său, acesta altui fiu, pîna romanii au fugit dincolo de Ister, uitînd vitejia, dar și-au lăsat în Dacia limba, uneltele și obiceiurile, ca pe o otravă de care ai noștri nu vor mai scăpa. Asta-i povestea !

Un pumn de vreascuri aruncate pe vatră și flăcări lungi, galbene aduseră lumină în încăpere. Ordess ținea mîna dreaptă întinsă spre cei doi, iar în palma lui scînteia o statueta, de aur, înfățișînd șarpele legendar.

— Acum puteți crede ?

— Eu cred, spuse Marcus Claudius din tot sufletul.

— Dacă ar mai fi alte dovezi ! murmură grecul.

— Te-ai întrebat vreodată, tu, Menandros, care e rostul omului în lume ? Ce-or fi însemnând punctele de foc ale stelelor și de ce nimeni nu se poate împotrivi morții ? Cine a sădit în noi nevoia să le vedem și să le știm pe toate ? Obişnuim într-una să spunem : zeii. Uite însă că nu tot ce facem e pe placul zeilor ; atunci cum să ne îndemne chiar ei să le aducem rău ?

— Oh, pater, cât mă mai întreb ! oftă Menandros. Ochii mei au văzut multe, mâinile mele au mîngîiat chipuri de piatră ale celor dinaintea noastră, pașii mei au călcat urmele pașilor lor. La romani, gali, celti, egipteni, la greci și nubieni, pretutindenea am simțit întrebările tale, săpate în stîncile piramidelor, pecetluite în pereții templelor, tălmăcite cu migală în slovele din papirusuri, strigate în cîntece și răscolite în dansuri.

— Asta-i dovada că șarpele trăiește aieveya ! Scitul a zis către Burebista : „Aud că cel care a făcut statuia știa de la șarpe soarta oamenilor pe pămînt și ce înseamnă moartea, și stelele, și iubirea. Iar dacă și voi vreți a le afla, pîndiți noaptea, pe vijelie, apele Istrului, căci șarpele atunci iese în lume și răspunde-ntrebării.“

— Ce bine sună asta, pater, replică Menandros trist. Prea bine ca să poată fi adevărat.

— Ei, așadar Burebista avea dreptate îndoindu-se. Se vede că va trebui să fac și eu ca scitul. Veniți !

Ascunse șarpele de aur într-un săculeț, prins la brîu și se ridică, îndoit, de mijloc. Romanul și grecul se strînseseră în pelerine, încă nedumeriți. Ordess deschise ușa și-i pofti afară. Era aproape frig, mai ales după căldura focului.

— Lebăda și-a întors capul spre asfințit ! le arată bătrînul. Curînd se crapă de ziuă. Țineți-vă aproape !

Ocoliră praetoriul, nevăzuți de străji și ajunseră în oecus. Ordess dispăru pentru un timp în barca lui, de unde

se întoarce cu o frînghie lungă, înnodată din loc în loc. O legă zdravăn de copacul crescut lîngă pridvor și slobozi celălalt capăt pe gura puțului. Un plescăit înfundat îi vesti că frînghia ajunsese pînă la apă.

— Te încumeți să vii cu noi, Menandros ? Te lasă boala ?

— Încerc, parter. Dar luați-o voi înaintea.

Nu-l întrebară pe dac ce are de gînd. El coborî primul. Dintr-o firidă săpată în peretele puțului, deasupra apei, scoase un obiect înfășurat cu un fel de plasă de frînghie, de care erau prinse două toarte lungi. Cei doi nu văzură nimic în bezna aceea apăsătoare.

— Priviți în jos ! le șopti oșteanul, stîrnind ecouri.

Lăsa obiectul în apă, ținînd de toartele plasei. După cîteva clipe, răsună un susur slab, și licăriri albastre-verzui prinseră să se strecoare în toate direcțiile, deformate de valurile mărunte ce mai dăinuiau încă. Razele se amplificară treptat, în așa fel că acum se văzu, prin reflecție, și piatra rotundă, avînd închistată la suprafață pîlnia unei scoici necunoscute. De acolo, din scoică, izvora lumina tremurătoare, străbătută de umbre abia conturate, străvezii.

— Umbrele se repetă ; la fiecare zece zile, o iau de la început. Nu sînt prea multe și fac mereu aceleași mișcări, fiecare mișcarea ei. Iar la un an iese și puterea de care v-am spus. Oamenii atinși de dînsa devin supuși și împlinesc orice poruncă. Preoții s-au folosit mult de asta.

Susurul încetase și doar luminile dănțuiau, parcă bezmetice, ridicîndu-se pînă la jumătatea puțului adînc.

— Ce crezi, Manandros ? Întrebă Senex cu răsufierea tăiată. Dar grecul, aflat deasupra lui, nu răspunse.

★

A doua zi, negustorul însoțit de centurion se plimbă îndelung pe malul fluviului, în vreme ce sclavii, ajutați de oșteni, se căzneau să despotmolească pentaressul!

— Veniți negreșit la Tomis ! repetă corintianul. Povestea asta m-a răscolit. Să încercăm toți trei să-i dăm de capăt.

— Sătenii de-aici au multe legende despre șerpi. Pînă și unui fel de melc uriaș îi spun „șarpele de piatră“.

— Melc ? Cum adică ?

— E pietrificat. Cred că trăiau odinioară prin împrejurimi. Sînt destui, prinși în stînci ; îi mai scoate și Istrul.

— În stîncile de colo se găsesc ?

— Unde ? A, la „Moșul și Baba“ ? Nu. Din cîte știu eu, nu.

— Hm. Seamănă puțin cu un moș și o babă.

— Așa le-au botezat geții.

— Aș dori să copiez statuia lui Ordess. Ce zici, mi-o dă pentru un timp ?

— Ți-o dă, desigur. A căpătat încredere în tine.

— Mda ! Spune-mi, prietene, nu cunoști un om care să mă ducă prin subteranele din Carsium ? Am auzit că pînă de curînd a fost acolo și o groapă a leilor.

— Groapa mai e și-acum. Dar te conduc eu. Le-am cîndat de mai multe ori, am fost curios. Numai că n-o să găsești nimic.

— Nici nu caut ceva. Mă gîndeam însă că toate galeriile acelea pot fi ascunzători minunate, dacă ai ceva de tăinuit.

— Închinătorii lui Christ caută asemenea locuri.

— Ia-o cum vrei, dar eu nu mă închin zeilor. Aha, văd că oamenii noștri au tras corabia înapoi. Să mergem. Vii la Carsium ? Bine. A, fii cu băgare de seamă, soldații biciuiți ieri vorbeau nu știu ce despre tine.

— Să vorbească ! E de mult vremea să le dau o lecție. Pentru asta ne pierdem cuceririle și ai noștri sar în ajutorul barbarilor. Împăratul e de partea mea. Uite, ne fac semn de pe corabie !

5.

„... Acolo unde moșul și baba așteaptă să iasă din apă șarpele de piatră.“ Sîrmă era obsedat de cuvintele de pe limba statuei, le repeta în neștire, pînă își pierde cu totul semnificația, și așa săracă. Logica cea mai severă se destrăma permanent la această obsesie.

Traversarea Dunării îl chinui pe băiat, de parcă ar fi trecut Styxul, alături de Charon, în drum spre Veșnicie. Barcagiul, om bătrîn, privi din ce în ce mai intrigat la sfrijitura din prora, care încerca, pare-se, să răstoarne luntrea, iar pe deasupra începuse să bombăne fără șir : „Șarpele de piatră... șarpele de piatră“, oprindu-se uneori și strigînd ca un surd : „Mai repede, moșule ! Mai repede !“ Vîslele trosneau, arcuite de apă, căci nervozitatea sfrijitului se dovedi transmisibilă.

Acostară lîngă ponton. Sîrmă scoase o bancnotă notolită și o aruncă barcagiului, apoi o zbughi cu sacul în spate, ca și cum ar fi văzut Dunărea arzînd în urma lui. Cel din luntre rămase o vreme buimac, mai ales că la o cercetare atentă, bancnota strînsă în palmă semăna afurisit de bine cu o hîrtioară de un sutar !...

Sîrmă ajunsese acasă deshidratat. Aruncă rucsacul drept în mijlocul curții, încercă să tragă aer în piept, dar, nereu-

șind, găsi de cuviință să cadă la pământ, spre bucuria Dianei, care se apucă să-i lingă fața.

— Unde-i tata ? Întrebă el, dînd la o parte lupoaica jucăușă.

Diana însă nu știa să vorbească, așa că se trînti pe labelle întinse și-l studie atent, cu limba scoasă și urechile ciulite. Sîrmă se liniștea treptat și o dată cu asta îl cotropi o sete chinuitoare. Casa era pustie. El căută găleata cu apă, bău lacom cîteva căni, repetîndu-și în gînd simptomele dublei pneumonii, apoi își turnă pe cap tot conținutul căldării.

Ud din cap pînă-n picioare, trebuie să fi arătat jalnic, căci Diana începu să latre, sărind în jurul lui.

— Lasă-mă-n pace ! mormăi Sîrmă, pătruns de răcoare, încîntat.

Cîinele pricepu că băiatul e-n toane rele și se retrase sub un pom.

„Ia să vedem, domnu' Hurmuzache, ce-ai aflat mata despre tezaur ? Începu Sîrmă să raționeze, ceva mai bine dispus. Te strîngem noi cu deducțiile, pînă o să spui tot ! Mai întîi, e absolut sigur că ești unul dintre căutătorii tezaurului, deci un asociat de-al tatei. Una la mînă. Pe urmă, statueta din acordeonul matale ascunde un mesaj de care habar n-ai, căci altfel e fără haz să-l urmărești pe învățător. Așa. Acuma vine lovitura cu care mi-ai luat piuitul. Șarpele de aur seamănă ca un frate geamăn cu statuia „Șarpelui fantastic“ de la Muzeul de arheologie din Constanța. De acord ? Păi sigur, că „Șarpele fantastic“ e unic în lume, domnule, dacă nu punem la socoteală copia matale. Da, el e de marmură... Ia stai ! Stai, că mă zăpăcești ! Dacă moșul și baba așteaptă șarpele de piatră, înseamnă că ei stau în așteptarea „Șarpelui fantastic“ ? Așadar, acolo, la Constanța, e continuarea mesajului ? Nu te repezi să contra-argumentezi ! E adevărat că pe statuia de marmură nu e nici o urmă de inscripție. Dar ce, ea nu poate tăinui o ascunzătoare ? Ba cum nu ! Știi, o ascunzătoare subtilă, pe

care n-o găsești decît avizat. Iar noi sîntem avizați, și încă cum ! Ce crezi, pînă acum am nimerit-o bine ! Acum ia să vedem ce-i cu moșul și baba. Numele astea îmi sînt cunoscute, pe cuvîntul meu ! Moșul și baba... La sud de oraș, acolo unde moșul și baba... Oraș ? Țsta e Hîrșova, recte Carsium ? La sud... Moșul și baba... Hait ! Am găsit ! Am găsit, domnule ! Într-o carte a lui Simionescu. Cum, care Simionescu ? Geologul, domnule, mă dezamăgești ! Îi zice așa : „Stratele jurasice dintre Hîrșova și Boasgic“. Are și o fotografie, zău ! Moșul și Baba asta a dumitale sînt un monument al naturii, două stînci chiar în malul Dunării, lîngă cariera Celea Mică. Și Celea Mică e în sudul orașului.“

Sîrmă își întrerupse plimbarea în jurul curții, scoase ochelarii și începu să-i șteargă cu multă rîvnă. Operația avu ca prim rezultat scăparea lor pe jos — noroc că era iarbă ! Studentul se aplecă să-i ridice și rămase așa, cocoșat.

„Domnule, «Șarpele fantastic» de la Constanța a fost ascuns la Moșul și Baba ? Că așa zice textul, că ar fi în apă. Unde s-a găsit șarpele ăsta ? Să-l fi cărat Istrul la vale, pînă cine știe unde ? Cel mai bine e să dau o fugă pîn-la muzeu. Îmi închipui că ți-o voi lua înainte, nene Hurmuzache, măcar cu o zi, două. Chiar dacă dai de mesajul statuetei, tot vei rămîne puțin în urma mea. Și așa îl scap pe tata“.

Radu se ridică, potrivindu-și ochelarii.

„Și dumneata, tată, ce ochi o să faci cînd ți-oi spune adevărul despre afacerea asta ! Așteaptă numai, să mă întorc de la Constanța. Vezi, ce dreptate avea învățătorul... Dar învățătorul e în pericol ! În cel mai mare pericol ! Hurmuzache-i în stare de orice. Mirana ! Trebuie să-i spun totul. Gata, băiete, ia-o la picior. Nu mai ai vreme ! Un bilet lui tata. «Am plecat. Nu mă căuta. Vorbim la întoarcere.» Așa ! Și ce senzațională poveste vei afla la întoarcere despre Hurmuzache, misteriosul Hurmuzache, ce pîndește din

umbră toate mișcările învățătorului. Poate și pe-ale dumitale“.

Ca un veritabil om de acțiune, Sîrmă intră în casă, își schimbă la repezeală hainele, controlează câți bani are la el — descoperind indignat că a pierdut bancnota de o sută ! — apoi scrisese biletul și fugi spre drumul pe unde circulau basculanta Miranei.

Nu avu prea mult de așteptat. Mașina își făcu apariția de după o cotitură, înaintă din ce în ce mai șovăielnic și se opri, cu un scîrțîit, la vreo 30 de metri depărtare. Sîrmă își schimbă greutatea corpului de pe un picior pe altul, pe urmă începu să se apropie încet, privind țintă la chipul fetei. Mirana îl vedea prin parbriz și i se păru că sticla îi deformează conturul, acest contur ce-i devenise așa familiar, pe care l-ar fi putut oricînd recunoaște. Sîrmă venea cu brațele pe lîngă corp, se împiedică parcă dinadins de un biet bolovan uitat în mijlocul drumului, dar nu păru de loc stingherit. Dimpotrivă, întreaga lui atitudine inspira duioșie, ca și cum ar fi zis : „asta sînt, slăbănog și neîndemînatic, incomparabil cu splendida ta frumusețe, un simplu om care vrea să-ți vorbească ; nici să se roage, nici să te-mpace — doar să-ți vorbească“.

Băiatul se opri lîngă ușa cabinei și privi, cu capul răsturnat pe spate.

— Bună ziua, Mirana ! șopti apoi grav, cu glasul altuia.

— Bună ziua, Radule ! Ai ceva să-mi spui ?

— Da. Am ceva.

Răspunsul sună ferm, și ea-și dădu seama că vor avea o discuție foarte serioasă.

— Urcă sus... Ai închis bine ușa ?

— Tatăl tău e-n primejdie.

— Ce vorbești ?

— Mirana, cîțiva oameni dubioși caută comoara din subterană. Unul dintre ei l-a urmărit aseară pe tatăl tău. Am văzut cu ochii mei.

— Asta se spune la miliție, nu unei fete pe care ai mințit-o pînă acum cu bună știință. Ce mai născocești ?

— Văd că nu te pot convinge. Uite ce e, consideră-mă drept cel mai mare ticălos de pe pămînt. Disprețuiește-mă și urăște-mă pînă la capătul vieții. Știam că prietenia noastră n-o să dureze cine știe cît, n-am nici unul din atributele care te-ar face să te apropii de mine. Dar acum altceva e important, pentru Dumnezeu ! Salvează-ți tatăl !

Gravitatea din glasul băiatului se accentuase.

— Ce, e-așa de rău, domnule Bradin ?

— Ironizează-mă ! Asta înseamnă că nu te lași impresionată de ultimele evenimente. Totuși anunță-l pe tatăl tău, spune-i să se ferească ! Ziceai de miliție. Încă n-o pot sesiza, pentru că tata, tatăl meu e în legătură cu acești oameni.

— Și ce face ? Întrebă fata, brusc și real îngrijorată.

— Ascultă ! răspunse Sîrmă și se apucă să-i povestească totul, de-a fir-a-păr, începînd cu vizita lui Păruș. Vezi, încheie el, avem destine asemănătoare, legate în mod ciudat de tezaurul ăsta. Din familiile noastre ne-au rămas numai tații. Mirana, n-o să-ți cer niciodată să rămîi alături de mine, nici ca prieten. Multe lucruri ne despart. Dar ne leagă poate după-amiaza aceea, cînd mi-ai arătat pădurea de sălcii și ai ars într-un luminiș ca o flacăra. Acum e înaintea noastră o primejdie comună. Trebuie să ne adunăm forțele ca să-i facem față. Părinții noștri se urăsc, noi n-avem de ce... Oprește mașina lîngă șosea !

— Cobori ?

— Caut o ocazie să mă duc la Constanța. Voi cerceta „Șarpele fantastic“, poate ascunde un mesaj. Pe urmă stau de vorbă cu tata, iar mîine, ai cuvîntul meu de om, mîine mergem la miliție. Tu să-l previi pe tatăl tău să părăsească subteranele. Atît îți cer.

— Radule, te aștept diseară. Vii pînă atunci ?

— Am să ajung tîrziu, Mirana.

— Voi sta chiar aici, unde-am oprit.

— Mulțumesc. Știi, tata vrea să vină la voi de dimineață. Dacă te duci acum, poate-l găsești. Nu-i spune ce-am de gând. Da ?

— Drum bun, Radule !

— Dă-mi mîna !

Sîrmă îi atinse degetele ușor și i le sărută. Mirana se rezemă de volan, auzi pocnetul ușii închise și ambală deodată motorul. Basculanta țîșni înainte, plină de nerv, ca un pur-sînge arab. Viră scurt, coborî vijelioasă panta și se pierdu într-un nor de praf.

Fata fremăta de îndoială și îngrijorare. Era 3 și jumătate. Își terminase ziua de muncă și trebuia să se întoarcă la garaj. Dar la ora aceasta învățătorul intra de obicei în galerii, profitînd că e vremea prînzului și poate scăpa de curioși. Fata se hotărî să dea o raită cu mașina pînă acolo. Coti la stînga. Basculanta sălta înnebunită pe pietrele ulițelor înguste. Ocoli biserica. O nouă stradă, la dreapta. Sus, pe deal, se proiecta clădirea internatului și cantina școlii medii. Cîteva minute, și basculanta frînă lîngă ele.

Mirana sări jos și începu să alerge spre Groapa Leilor. Într-o mîna avea, desigur, tot volumul lui Vinea, „Ora fîntînilor“. Căută din priviri un loc de coborîre și dispăru în groapa adîncă.

Despre groapa asta, săpată în durele calcare ale Hîrșovei, circulau printre localnici fel de fel de legende. Cea mai veche se născuse în timpul stăpînirii romane, pe vremea cînd mîndra cetate Carsium își înălța puternicele ziduri. Bătrînii povestesc, cuprinși de teamă, cum că aici era locul de execuție al cetății. În fundul gropii trăiau jivine flămînde, iar condamnații erau azvîrliți înăuntru, hrană a leilor sălbatici.

De aici poate romantica denumire, păstrată pînă astăzi, „Groapa Leilor“. În altă poveste se spune că otomanii au scos de acolo pietre pentru reconstruirea cetății. Deci locul este o fostă carieră. Într-o ultimă ipoteză, foarte puțin pro-

babilă însă, groapa ar fi fost doar o biată fîntînă. De-oarece gaura are cam 25—30 metri în diametru, varianta este într-adevăr exagerată.

Gospodarii n-au ținut seamă de tradiția istorică, aruncînd de-a lungul timpului, în groapă, gunoaie, iar vechii edili ai orașului Hîrșova au construit internatul, acum 40—45 de ani, chiar în marginea gropii. Peretele din nord-est stă la trei palme distanță de gura ei... Te pomenești că s-or fi urmărit cine știe ce principii pedagogice, întru dezvoltarea imaginației infantile...

În rest, locul este pustiu. Doar cîteva gospodării răzlețite și impunătoarea clădire a vechii școli medii, la 200—300 de metri mai jos.

Disparația fetei n-a atras atenția nimănui, pentru că era după-amiază, iar elevii pleaseră de mult în vacanță. Pereții gropii sînt infromi, aproape verticali, repezindu-se în jos, la 15-20 de metri adîncime. Fata ajunsese într-o adîncitură, umplută cu paie, crengi uscate și bolovani. Se convinsese că n-o urmărește nimeni, dădu crengile la o parte și pătrunse abil în deschizătura apărută în mal. Mai fusese pe-aici, acum cîtiva ani, cînd tata obișnuia s-o mai ducă cu dînsul. Galeria cobora într-o pantă lină. Pe jos — cio-buri de oale înnegrite de vreme, pietre și gunoaie. Pereții erau cenușii de praf, pînze de păianjen, pete de mucegai.

Fata înainta încet, ca să nu facă zgomot, fiindcă pe coridoare, ca prin niște tuburi acustice, îi ajungea la urechi un murmur de glasuri. Gangul coti brusc la dreapta, iar lumina puternică a zilei deveni difuză și palidă. Dar Mirana se orienta bine. Știa că în curînd va da peste o sală patrată, ceea ce se și întîmplă, după cîtiva pași. În sală însă, întîlni o priveliște neașteptată. Întîi și-întîi, pe jos fuseseră îngrămădite relicve antice de toate felurile, statui, basoreliefuri de marmură ale vechilor divinități, amfore de diferite forme, capiteluri de colonade corintice, ajunse acolo cine știe cum, ba chiar și o cruce grosolană de calcar.

Două lanterne puternice lumineau din plin încăperea, încrucișându-și razele. Unul lângă altul, ghemuiți pe vine, Bradin și învățătorul se cufundaseră într-o discuție aprinsă.

— Secolul IV ? Nici pomeneală ! gesticula vioi învățătorul. Cel mult secolul III. Nu vezi influențele ?

Bradin răsucea atent un basorelief înfățișând binecunoscuta siluetă a Cavalerului Trac.

— S-ar putea să ai dreptate ! E o manieră romană, limpede în modul de execuție.

— Categoric ! Se vede că a fost lucrată aici, la Tomis. În secolul IV creștinismul pătrunsese masiv, nu ? De altfel în același loc am descoperit amfore grecești din cea mai fină pastă, cum nu se mai produc în secolul IV.

— Ești formidabil ! În cât timp le-ai strâns toate astea ?

— Păi... vreo 24 de ani...

— Și nimeni nu cunoaște acest tezaur ?

— Nimeni... încă nimeni. Le-am adus aici în grota asta cu gândul să le scot la lumină. Că le-am descoperit pe o galerie, mai departe.

— Extraordinar ! Aici sînt piese rare, un adevărat muzeu. Când o să le predai Academiei, vei produce senzație, pe onoarea mea ! Dar... fișe științifice au ?

— Nu prea. N-am știut cum să le-ntocmesc. Am notat locul exact. Căutam cu totul altceva, celălalt tezaur.

Bradin se ridică în picioare. „S-au împăcat ! își repetă Mirana pentru a zecea oară. Doamne, s-au împăcat !” Se rezemă de zid, respirînd anevoie.

— Taina plăcuțelor...

— Puțin mai încolo începe o galerie, descoperită de curînd. Am impresia că duce chiar la prăbușirea unde am găsit plăcuțele. Dar i-a căzut tavanul și a blocat-o. Muncesc de-o săptămîină la degajare. Ai vrea să m-ajuti ?

— Îți mulțumesc... Atîta încredere...

— Am tăcut prea mult. Și... nici n-ai fost vinovat...

Se făcu tăcere. Mirana își lipi fruntea de zid, neîndrăz-

nind să-i tulbure. Ar fi trebuit să pășească spre ei, să le anunțe pericolul, și o reținea sfiala, bănuielile vagi că Bradin e în legătură cu bandiții — parcă așa le spusese Sîrmă ? — dorința de a-i lăsa să guste din plin împăcarea. De aceea se retrase tot așa, tiptil, ca la venire. Era amețită, fiindcă o stăpînea deopotrivă duioșia, teama, fericirea, îngrijorarea, necesitatea unei acțiuni.

Ieși la lumină, și atunci brusc, revelator, universul din jur se topi într-un singur cuvînt : „Sîrmă !“

Alergă în neștire la mașină, porni motorul și demară, schimbînd nerăbdătoare vitezele. Basculanta își luă avînt, ca un bolid, căutînd cu febrilitate șoseaua. Dar Radu nu mai era acolo, iar șoseaua se întindea ademenitoare, parcă ar fi fost o apă pe care trebuie să plutești, să plutești irezistibil. Nu e departe Sîrmă, nu e departe ! Și Mirana, o să plătească ea benzina !

— Tovarășe Andu, îmi permiteți să raportez ! Aici Mihai. Mirana a plecat cu basculanta spre Constanța. Gonește ca o nebună.

— Crezi că fără temei ?

— Cum, împăcarea bătrînilor ?

— Cam așa ceva, Mihai dragă ! Ce mașină a luat Radu pînă la Constanța ?

— Camionul cu numărul 25 885 DB, încărcat cu saci.

— Bun. Comunicați la posturile de control de la Stupina și Crucea să fie oprit pentru control. Basculanta trebuie să-l ajungă.

Motorul cîntă, valsează, pistoanele valsează în cilindri. „Să-ți ștergi ochelarii, căposule, să mă vezi de departe cum vin !“ 80 pe oră. Bine că nu-s milițieni ! Aoleu, ba nu, aici e postul de control ! Stupina ! Ia-o încet, cuminte. Uite cum l-au oprit pe cel de colo. Ce ducea ? Saci ? Bravo ! Bravo ! A ! Ăsta e Sîrmă în carne și oase.

Scrîşnet de frîne.

— Doriţi ceva ? salută plutonierul.

— Nimic ! răspunse fata liniştită. Sîrmă ! strigă apoi, stîrnind lătratul furios a trei potăi din curtea apropiată. Sîrmă, cei doi... s-au împăcat.

— S-au... bîlgui Sîrmă, ştergîndu-şi, ca de obicei, ochelarii.

— Pe diseară. Te...

Cuvîntul se pierdu în urletul motorului. Dar Radu, care-şi agăţase bicicleta de nas, văzu mişcarea buzelor ei şi deschise ochii pînă la refuz.

— Credeţi că a zis „te aştept“ ? Sau... „te...“ ?

— Te rog s-o întrebi ! bombăni ursuz şoferul camionului. Ia-te după ea ! Mai stau mult, tovarăşe plutonier ? Vine noaptea, pierde rîndul la siloz.

— Poftim actele ! zise miliţianul pedant. Te-am ţinut exact... cinci minute şi jumătate. E mult ?

— Domnule ! Domnule ! Peşte, nu doriţi ?

Bradin scoase capul pe fereastră şi văzu o umbră agitîndu-se la gard.

— Ce vrei ? Cine-i acolo ?

— Veniţi puţin, domnule ! Să vă spun, domnule !

Bradin bombăni nemulţumit ceva despre „nepoftiţii ăştia“ şi se pregăti să părăsească geamul, lăsîndu-l pe negustorul ambulant în plata domnului. Dar tocmai atunci Diana îl descoperi pe străin şi începu un dialog animat, din care nu se auzea, asurzitor, decît glasul ei. Asta fu prea mult pentru nervii bătrînului profesor.

— Ce pofteşti dumneata ? zise el şi se apropie nehotărît de gard.

— Deschideţi puţin poarta ! ceru negustorul cu glas sigur.

Bradin deschise involuntar, fără a prevedea succesiunea rapidă a evenimentelor ce aveau să urmeze. Străinul intra

repede înăuntrul, Diana se repezi cu labelle în pieptul lui, Bradin se precipită să o apuce de ceafă, iar intrusul profită de învălmășeală ca s-o zbughească în casă. Înciudat și nervos la culme, Bradin îl urmă :

— Ia ascultă, tovarășe !

— Mă mânca lighioana, domnule ! Mă mânca lighioana. Dar... sînteți singur ?

— Da. Nu-i nimeni de-al casei. Ce tot vrei ? Întrebă Bradin iritat, studiindu-și ciudatul oaspete.

Acesta ținea încă în mînă un coș mare de papură, peticit în locurile unde se rupsese, plin ochi cu pește. Era îmbrăcat cam alandala, cu haine desperecheate, dar avea o pălărie nouă, ieftină, de care se vedea că e mîndru foarte.

— Pește nu doriți ?

— Nu doresc ! Te rog ! Îi arătă Bradin ușa.

— Nici dacă vi-l aduc... de la dom' Păruș ?

— Ce... Care Păruș ?

— Păruș ! Ia nu-mi faceți pe prostul, dom'profesor !

Falsul negustor se așeză brusc pe scaun, parcă i s-ar fi retezat picioarele.

— Dum... Dumneata ești... cu ... cu dînsul ?

— Da' cum crezi ? Eu sînt *unul*, dom' profesor, *unul* din ăia. Dar cîți are dom' Păruș ! N-am eu fire-n mustată. Așa !

— Și acum... ce să fac ? Mintea profesorului lucra rapid, încercînd să ghicească noua însărcinare, timorat de ideea minei lui Radu. Doar convenisem să-i prezint un raport... Un raport scris, prin post-restant.

Deodată îi fulgeră prin cap că are în față un milițian și deci cuvintele abia rostite vor constitui dovada vinovăției lui.

— Știți... dînsul spunea că... oficial ! bîlgui, cu speranța unei reabilitări.

— Degeaba încerci acu' să dai din colț în colț, dom' profesor ! Ai intrat în afacerea asta pînă-n gît ! Acu' să vrei, și nu te mai scapă nici Dumnezeu din cer. Pricepi, nu ?

— M... mă rog. Și ce-mi cereți ?
— A, nimica toată. Ceva pe măsura dumneavoastră !
— Dar ce ? Ce anume ?
— Ia, păcatele, un te... text ! Că așa-i zise dom'Păruș. Un text, zice, grecesc ! Să-l traducă dom'Bradin.
— Ce text, omule ? De unde ?
— Da'ce, eu știu ? L-au găsit ei, alții, acolo... Șșșt !
Sicret !

— Să-l văd !
— He, he ! Aveți răbdare ! Că e aici, într-un pește ! Are cap, Grigore, ce, te joci ?

Numitul Grigore scotoci îndelung printre pești și scoase un prăpădit de oblete, pe urmă dădu la iveală un briceag, spintecă burta peștelui și trase afară o fîșie de metal galben.

— Încet, încet ! rosti el cu evlavie. Că e aur curat ! Aici e scris.

Bradin citi textul o dată, de două ori, și a treia oară din ce în ce mai încruntat. Se despărțise de-abia o jumătate de oră de învățător și-i mai stăruiau în auz cuvintele acestuia, planurile lui de a înființa un muzeu de antichități în Hîrșova, ipotezele avîntate, aproape nebunești, despre tezaurul roman...

— Și băiatul, dom'Bradin, unde e ?
— Poftim ? A, băiatul ! A plecat... nu știu unde. Dar ce vă privește ?

— Hi, hi ! Pe noi... Hi, hi, hi ! Ne privește tot !
Aerul timp al negustorului făcea această replică și mai amenințătoare.

— Mda !
— Hai, lăsați mormăitul. Traducerea !
— „La sud de oraș, acolo unde moșul și baba așteaptă să iasă din apă șarpele de piatră“. Să repet ?

— Grigore ține minte, domnu' ! Fiți sănătos ! Dar, se întoarce el din ușă, dar vai și amar dacă dom'profesor încearcă să ne ducă de nas. Băiatul acela... Radu, dom'pro-

fesor ! Pricepi, nu ? Ține cîinele ! Dacă s-o mai găsi ceva, venim noi iar la dom'profesor al nostru. Așa, domnule, vă mulțumesc pentru peștele cumpărat, că v-ați îndurat și de-un biet om care...

În acest timp, pe calea undelor, între Hîrșova și București avusese loc un schimb de mesaje. Răspunsul pe care-l primise Andu mai zăcea încă pe masa din camera lui de hotel. Fumîndu-și țigările „Virginia“, Andu rămăsese cu ochii pierduți la dreptunghiul de cer al ferestrei. „Afurisită treabă“, bombăni pentru a zecea oară. Termină țigara, o stinse în scrumiera aruncată lîngă pat și se apropie din nou de masă. Pe bucățica de hîrtie scria cît se poate de clar : „*La sud de oraș, acolo unde moșul și baba așteaptă să iasă din apă șarpele de piatră*“.

Privi îndelung textul, ridică din umeri zîmbind, fluieră a pagubă și se scărpină după ceafă. „Așa ! A fost odată un moș și-o babă. Și moșul era la sud și baba era la sud. Nu ! Așa nu ajung la nici un rezultat. Interesant ar fi de știut dacă moșnegii ăștia mai așteaptă și azi. Dar dacă așteaptă să iasă din apă șarpele, înseamnă că stau pe malul apei și nicidecum acasă. Bun ! Asta-i una. Ce te faci însă, că textul a fost scris acum două mii de ani ? Bătrînii ăștia să fi stat cumînți acolo, mă rog, la sud de oraș ? Perfect, să zicem ! Ce spune însă basmul nostru ? Că moșului și babei li s-a făcut dor de șarpe. Ce dracu ! Doar n-or fi existînd șerpi de piatră ce locuiesc sub apă. Șarpele de piatră ! Un moș și o babă de piatră mai zic și eu c-ar putea aștepta două mii de ani ! Ba încă la sud de oraș !“

Andu sări într-un colț al camerei și scoase din valiză mică o hartă 1/25 000. O întinse frumos pe covor, netezind-o cu grijă. „Aici e Hîrșova. La sud Celea Mică... Aici... să fiu șarpe dacă nu e scris chiar «Moșul și Baba» ! Frate Andule, ia să controlăm noi acum situația de pe teren“.

Harta dispăru iar în valiză. Bărbatul trebăluî ceva la fereastră pe care o deschise, apucă de capătul unui fir subțirel terminat cu un ștecher minuscul, îl introduse, pe acesta din urmă, în buzunar și punîndu-și sub nas ceasul de la mîină, începu să vorbească :

— Ascultă *trei* ! Aici Duna. Acordă-mi două minute !
Din interiorul ceasului bîzîi o voce :

— Sînt numai urechi, Duna.

— Eu am nevoie de ochii tăi, *trei* ! Spune-mi dacă la sud de reper 21 există pe mal un moș și-o babă ?

— La cîteva sute de metri. Două stînci. Chiar pe mal și stau cu picioarele-n apă.

— Adîncimea apei, acolo ?

— Pînă la cinci metri. Mal abrupt, stîncos.

— Viteza curentului ?

— 82 centimetri pe secundă.

— Perfect ! Transmite la bază : în 30 de minute am nevoie de un scafandru și de două costume autonome tip Cousteau-Gagnan. Rezerve duble de oxigen. Să fie aduse la doi kilometri sud de Celea Mică, la fiorduri.

— Ne-am înțeles, Duna.

— Roagă-l pe tovarășul Neacșu să facă urgent o gamagrafie amănunțită a stîncilor.

— A moșului și-a babei ?

— Nu mai sta la soare ! Faci insolație ! Aștept în pază truzeci de minute clișeele dezvoltate. Peste un ceas ne întîlnim la fiorduri. Terminat ! Stai ! M-am prostit. Fă rost de două greutăți a cîte 30 kg ! Și de-o coardă scurtă, pînă la patru metri.

— Noroc, Duna !

— Noroc, *trei* !

Șalupa rapidă care venea de la Cernavodă se avîntă de-a lungul malului, imediat ce trecu de satul Ghindă-

rești. Apoi, cu viteză redusă, se apropie de țărnul stîncos și abrupt. „Fiordurile“ lui Andu nu erau decît niște adîncituri haotice, create de natură în calcar. Ambarcația dispăru printre pereții cenușii, năruți parcă peste ape.

Andu aștepta. Un bărbat tînr, brunet și zvelt se ridică, rezemat de bordaj.

— Aici, comandante !

— Salut, mormăi comandantul, scund și lat în umeri.

— Le-ai adus ? întrebă Andu.

— Am executat dispoziția. Dar să știi că motorul s-a dus dracului.

— Nici o pagubă. Treci pe altă rablă.

— Ești drăguț. Cip, sări pe mal ! se adresă apoi scafandrului. Ține sacii. Ai grijă. Sînt grei. Stai, măi băiete ! Ia întîi un sac. Așa ! poftim și pe ăsta. Spor la treabă !

— Mulțumesc, comandante ! zise Andu. Salut !

— Toată viteza !

Șalupa dispăru în direcția din care venise.

Planul lui Andu a fost dus la îndeplinire cu precizie matematică. S-au scufundat împreună, el și Cip. Greutățile prinse de mijloc îi țineau sub apă — pentru a nu fi duși de curent — fără să le împiedice mișcările. S-au apropiat de Moșul și Baba cu băgare de seamă, la aproximativ trei metri adîncime. Peretele abrupt de calcar din baza stîncilor fusese șlefuit de curenți. Cip prinse ancora puțin mai jos și, ținîndu-se de coardă, începură să cerceze stîncă submarină.

Gamagrafia, executată impecabil de Neacșu, detectase un corp metalic străin, ce fusese introdus în interiorul stîncilor. Apa limpede facilita operația de cercetare. Din cînd în cînd, treceau bancuri de pești. Calcarul, sub apă, avea o culoare gălbuie.

Cip observă primul adîncitura din piatră. Un bolovan ros de curenți o astupa aproape în întregime. Andu îl în-

depărtă cu greutate. Sub ochii lui apăru o mică grotă. Când introduse mîna, Andu tresări. Acolo își făcuseră cuib niște raci. Îi scoase pe rînd, cinci la număr, nu fără pericole, căci din degetele lui Andu se împrăștiară în apă norișori de sînge. După cîteva minute, tînărul scoase din grotă o piatră rotundă, ca un melc, ce semăna oarecum cu un șarpe încolăcit. Pe spatele ei fusese fixată o plăcuță de aur pe care scria ceva. Da, aur trebuie să fi fost, deoarece metalul galben strălucea în apă. Literele săpate abia se distingeau. Andu întinse fosila lui Cip. Acesta o luă cu băgare de seamă. După aceasta, Andu scoase de la brîu un mic aparat, cu care fotografie plăcuța și piatra din mai multe unghiuri. La urmă, spre mirarea scafandrului, amonitul fu așezat cu grijă la loc în ascunzătoare. Bolovanul căzut pe fundul apei a fost așezat și el ca mai înainte, și cei doi bărbați se îndreptară spre mijlocul Dunării. Curenții i-au purtat o vreme la vale și cînd Andu și Cip se apropiară de malul opus, se aflau la cîteva kilometri de Hîrșova. În scurt timp își făcu apariția o mașină care îi aduse înapoi în oraș.

Valurile împietrite de calcar, ce se întind între dealul La Vii și Hîrșova au o direcție precisă: nord-sud. Ele străjuiesc malul drept al Dunării pe mai mulți kilometri, creînd acea notă de sălbatică particularitate a orașului Hîrșova. Dar aceste calcare dispar dincolo de zidul sudic al fostei cetăți Carsium, acoperite de aluviunile Dunării — pietriș, nisip și loess. Straturi de nămol negru s-au depus pesemne ulterior, prin inundații repetate. Pămîntul fertil al acestei văi este astăzi irigat cu mijloace tehnice moderne, iar grădina legumicolă înființată aici rodește bogat în fiecare an.

O puternică motopompă trage, dimineața și seara, cantități impresionante de apă, ce sînt trimise pe canale în-

guste în toată grădina. Lărgimea văii nu depășește 1 200 de metri.

În partea cealaltă, spre sud, calcarele își fac din nou apariția, înălțându-se pînă la 65 de metri de la suprafața apei. Blocurile masive formează un fel de pinten, înfipt adînc în trupul bătrînului fluviu. Calcarele din acest loc au fost întrebuițate pentru drumuri, sau în scopuri industriale. În ultima vreme, descoperindu-se și calcare cristaline, apropiate de structura marmurei, s-a încercat, la scară redusă, exploatarea lor.

Cariera de unde se extrag se numește Celea Mică.

În apropierea ei s-a construit un concasor ultramodern și o mică întreprindere de prefabricate. Vară de vară sînt angajați aici muncitori sezonieri, sau muncitori calificați : mecanici, mineri și artificieri.

În după-amiaza aceea, lucrul era în toi. Să fi fost aproape de ora 16, cînd minerii au terminat de sfredelit ultimele găuri în care artificierul va introduce explozibil.

Pe cărăruia ce șerpuia coborînd de pe deal apăru un bărbat în vîrstă, îmbrăcat foarte sărăcăcios și cu o șapcă soioasă pleostită pe ochi. Sub braț strîngea niște stufuri solide și scurte — undițe. Omul pătrunse în carieră, fluierînd și privind în toate părțile.

Acolo lucrau atîția străini, încît nu atrase atenția nimănui. Pickhamerele și sfredelitoarele făceau un zgomot infernal. Un nor de praf alb plutea în aer și din cauza căldurii calcarul frigea, iradiind valuri sufocante de aer fierbinte. Omul ocoli grămezile de piatră împrăstiate la tot pasul și se îndreptă tacticos spre fundul exploatării, unde munceau de zor cîțiva mineri. Printre dînșii se afla unul bine făcut, gol pînă la brîu, ars de soare și vînt. Cu capul gol și cu brațele viguroase, încordate, mînuia sigur de el pickhamerul greu, fărîmițînd blocuri uriașe de calcar. Ajungînd aproape de dînsul, bătrînul fluieră scurt. Celă-lalt, fără să lase lucrul, deveni atent.

- Hei, Dominic ! Noroc !
- Să trăiești, glăsui muncitorul.
- Te fac pe la cinci un pescuit ?
- N-am scule.
- Las'că am luat eu. Ne întâlnim ceva mai sus. La „Moșul și Baba“. Ce zici ?
- Bine, viu.
- Noroc !
- Să trăiești !

Bătrînul plecă precum venise. După altă jumătate de oră, Dominic predă uneltele și așa, plin de praf cum era, se îndreptă spre sud, unde, la câteva sute de metri, se aflau cele două stînci, lîngă care mai pescuiau vreo cinci inși.

— *Vizita matală m-a cam surprins*, murmură Dominic, ajungînd lîngă bătrîn. Acesta aruncase undițele în apă și fuma liniștit.

— Lasă vorba, pune mîna pe o undiță și *chinuiește-te să prinzi ceva !* Uite, eu am și scos vreo cinșpe somotei.

Se aplecă, scoțînd din apă o traistă subțire în care se zbăteau peștii.

— Parcă a plouat cu moace !¹ strigă Dominic. *Ce s-a întîmplat ?*

— În fiecare zi prind 50—60. Prăjiți sînt o minune. Moș Pîrvu nu mai prididește cu saramura și cu prăjitul. Lua-l-ar dracul de idiot !

— *Nu-mi mai place. Sînt sătul pînă-n gît.*

Dominic pregăti o undiță, vîrî rîma în cîrlig și o aruncă în apă. Era liniște. Cei cinci pescari tăceau morocănoși, cu-fundați în gînduri și privind deseori cu jînd la traista bătrînului.

— *A fost azi prietenul ăla la noi.* Ce zici, Dominic ?

— Dracu' să-l ia ! tresări acesta. Mi-a furat rîma !

---

¹ *Moace* — pui de somn. Nume dat de pescari puilor de somn pînă la 300 de grame. (n.a.)

- *Își uitase ochelarii băiatul !*
- *Cine ? Stîrcul ăla cenușiu ?* Hait ! Mușcă !
- *Lasă-l să ia cîrligul ! Vrea cîcă lecții de acordeon.*
- *Glumești, nene ! Iar a fugit ! Barză-chioară ăsta e, cum mi-ai spus, căpos, nu glumă !*
- *Este ! Dar mănîncă tot ce zboară.* Uite-l ! Uite-l, Dominic ! Așa ! Să nu-l scapi.
- *Frumoasă sirenă ! Are juma'de kil !*
- *Vezi că trebuie să mai prindem de-aici !*
- *Zău ? se miră Dominic, punînd altă rîmă în cîrlig.*
- *Măi băiete, dar tu ești murdar rău și nădușit.*
- *Dacă vin direct din carieră...*
- *N-ai vrea să faci o baie ?*
- *Ba... ba încă cum !*
- *Ce baie, domnule ! Ești nebun ? sări ca ars unul din pescarii ghinionști.*
- *Ia lasă, tovarășe, nu vezi că stăm în josul apei ? se întoarse alene bătrînul. Ce, îți tulburăm Dunărea ?*
- *Și începu să rîdă șugubeț.*
- *Îi convine ! mormăi un alt ghinionist. Cu cinci kile de somotei !*
- *Știi, mă Dominic, pălăvrăgi moșul, m-am contrazis cu unu' azi dimineață.*
- *Pe ce ? întrebă muncitorul, dezbrăcîndu-se iute.*
- *Zicea că în stîncile astea, cînd te uiți dinspre apă, ar fi niște găuri, așa... ca un fel de grote mai mici. Poți să ascunzi în ele ce poftești, nu știe nici dracu' !*
- *Aș !*
- *Cînd îți spun ! Hai, fugi în apă, fugi !*
- *Dominic coborî iute la Dunăre și sări în apa străvezie, înotînd cu vădită satisfacție.*
- *Minte, nene ! strigă el, scandalizîndu-și vecinii. Nu-i nici o gaură în stîncile-astea, pe nicăieri !*
- *Mi-am închipuit eu ! făcu bătrînul. Ăla-i un palavragiu !*

Tînărul se cățără greu înapoi, pe pietre și începu să se-mbrace.

— Dar cine-a zis așa ?

— *Ei, prietenul nostru. Ochelaristul !*

— Ia uite, dom'le !

— Chiar așa, nene ! *Întîi vorbeam de armonică și pe urmă, „ce zici de găurile alea ?“ Aș paria că se poate ascunde orișice acolo. Hait ! Mi s-a agățat bunătatea de cîrlig. Mama ei de treabă ! Trebuie să cobor în apă !*

Pescarul cel bătrîn trase de nylon cît trase și în cele din urmă se dezbracă și el. Intră în fluviu, apucă firul cu o mînă și dispăru sub apă. Ieși la suprafață de cîteva ori. Și de fiecare dată striga :

— *Nu pot să desfac cîrligul !* Dar nici mort nu-l las aici ! *E prins de o piatră, pe fund.*

Ultima oară stătu scufundat peste două minute. Cînd îi apăru capul la suprafață, Dominic răsufală adînc. Celălalt trase avid o gură de aer, gîfîi de nenumărate ori și ieși pe mal. Într-o mînă ținea o piatră rotundă, pe care ghinionistii, oricît erau de curioși, n-o putură distinge.

— Uite, afurisita ! mormăi el. *De asta mi s-a prins cîrligul.* Dă-mi cămașa !

Dominic făcu ochii mari.

— Hai, hai, mai repede. Înțepenii de frig !

Cei doi pescari prinseră, pînă la șapte, peste 30 de somotei. S-au despărțit apoi. Cel bătrîn se îndreptă spre Hîrșova, ascunzînd pe neobservate în traistă piatra scoasă din apă.

6.

În curtea Muzeului Regional de Arheologie din Constanța, soarele mai ardea încă puternic în ciuda orei târzii, 6 trecute. Zidurile radiau căldură, dar în holul spațios era răcoare. Casierița citea o carte de aventuri, privind din când în când prin ușile larg deschise, la frunzișul neclintit al copacilor. Pe masă bîzîia un ventilator, pe care cineva îl uitase deschis.

Această atmosferă pașnică fu curmată de un zgomot ciudat, venind dintr-o direcție nedefinită. Casierița își întrerupse lectura, cu presimțirea că va asista la un eveniment neobișnuit. Zgomotul crescuse în intensitate și se dovedi indubitabil că e o gîfîială, ba chiar gîfîiala unui bărbat, fiindcă printre șuierăturile de aer se amesteca deseori un fel de mormăit scos din fundul gîtlejului. O umbră defilă rapid, ca în filmele epocii de pionierat a cinematografilei, printre stelele funerare și inscripțiile expuse în curte, apoi se năpusti vijelios în hol, împingînd înăuntru un val de aer fierbinte ca răsufierea unui simun.

— ...bilet... rog !

Tînăra elegant îmbrăcată îl scrută pe grăbitul vizitator, a cărui cămașă se umezise la piept și la umeri din pricina transpirației.

— Închidem peste trei sferturi de oră ! îl avertiză ea.

— Un bi... let, vă rog ! replică acesta calm, de parcă i s-ar fi vorbit în sanscrită. Și cine... va care să mă-n... drume !

Pe urmă se trânti în fotoliul de pluș, își scoase ochelarii, începu să-i șteargă și-și contemplă victorios ghetetele de baschet, cenușii din pricina prafului. Casierita întinse mîna după telefon și bîjbîi de colo pînă colo pe masă, din pricină că ochii îi rămăseseră la figura oaspetelui neașteptat. „Să juri că-i vagabond ! își spuse ea. Și cînd colo, precis că vine de pe la Academie. Ce ți-e și cu savanții ăștia !”

— Alo ! o trezi din gînduri o voce la receptor.

— A... alo ! Tovarășul Bucovar ?

— El.

— Veniți în expoziție. Vă cheamă... cineva !

— Cobor imediat.

— Biletul dumneavoastră ! se adresa tînăra vagabondului academician.

— ...țumesc !

— Vine acuma asistentul de serviciu !

Vorbea intenționat, cu un ton cît mai oficial, pentru a sublinia critic diferența între fondul și forma prăfuitului.

— Bună ziua ! salută Bucovar, intrînd.

Sîrmă îl studie o clipă și-i plăcu. Era un tînăr pistruiat, de vreo 26 de ani, cu o caschetă albă, ca a pionerilor din Artek, și se mișca degajat, ca și cum hainele ar fi făcut parte din propriul său trup.

— Bună ziua !

— Mihai Bucovar.

— Bradin. Aș vrea să văd „Șarpele fantastic“.

— Bine.

— Numai „Șarpele fantastic“. Să mergem.

Începu să urce repede scara, urmat de asistentul pe al cărui chip se citea un început de nedumerire.

— Nu vă interesează și aceste rîșnițe de piatră...

— Am spus „Șarpele“. Mă iertați !

Studentul se descurca admirabil prin labirintul sălilor, deși nu mai fusese niciodată aici. Văzu de departe încăperile drapate în catifea verde și știu că ținta drumului său e acolo. Își domoli pașii, căci o emoție ciudată îi oprea respirația, exact ca atunci când, abia ajuns într-o localitate de pe litoral, cauți cu înfrigurare marea, privind de-a lungul tuturor străzilor.

Iată-l, „Șarpele fantastic“, fratele geamăn, de piatră, al statuetei lui Hurmuzache. E așezat pe un suport circular, care se poate învîrți cu mîna.

— Vă ascult !

— Mai întîi să vă spun că această statuie e opera unui artist din Asia Mică și a fost creată prin secolul III al erei noastre, dintr-un singur bloc de marmură. Da, postamentul se învîrtește. Poftim !

— Aha, aha ! Și ?

— Artistul a lucrat cu o minuție desăvîrșită toate detaliile șarpelui. Încolăciturile astea, greu de urmărit pînă și cu ochiul, trebuie să fi cerut o îndemînare ieșită din comun, ca să nu mai vorbim de solzii, atît de fin redați, pe întreg corpul șarpelui. Ce faceți, vreți să-l ridicați de pe soclu ?

— Mă uitam...

— Atenție ! Aveți în față un exemplar unic în lume, a cărui valoare e practic incalculabilă, atît pentru execuția artistică, cît și din punctul de vedere al simbolului.

— Sînteți sigur ?

— Absolut ! Nici un alt muzeu al planetei nu deține vreo piesă similară cu aceasta.

— Ce spuneți ? Dar dacă se găsește încă o statueta, din aur spre exemplu...

— Tovarășe... ăăă...Bradin !

— Da... Eu... Scuze ! Pot să-l pipăi cu degetul ?

— Cred că da... Rămăsesem la simbol, așa-i? Exact. Ar fi tare interesant de urmărit simbolistica șarpelui în tradiția creației populare din toate țările lumii.

Sîrmă își trecea degetul pe suprafața statuii, ca un medic ce-și palpează bolnavul.

— Remarcabil! zise el, neștiind de ce s-a oprit Bucovar.

— Aș putea să vă amintesc, reluă asistentul, întrebându-se ce e remarcabil în spusele lui, să vă reamintesc de dragonii din China, de șarpele sfînt al vechilor egipteni, de cobra indiană zeificată, de șarpele cu pene al aztecilor, pentru a vă dovedi, prin însuși acest fapt...

— ...adică *ipso facto*!

— Dacă vreți! zîmbi Bucovar, căruia ochelariștul nebun începea să-i devină simpatic. Deci a vă dovedi *ipso facto* marele interes acordat de strămoșii noștri acestei reptile.

— Poate unde e veninoasă!

— Ce tot spuneți? sări celălalt, împingîndu-și cascheta pe ceafă.

— Degeaba! constată Radu. N-am găsit nimic!

— E nostim. Ce anume?

— Statuia asta n-a avut nici o inscripție?

— Desigur că nu. Păi aici e toată problema! Bucovar se încegea de la o clipă la alta; se vede treaba că șarpele era pasiunea lui. Ziceați — fiindcă e veninos? Nu! Ei, bine, nici pomeneală! Uitați-vă, ca să vă spun numai la noi, la români, ce sensuri a căpătat simbolul șarpelui.

— Ia să vedem!

— Ei, dar ce? Îl trageți de coadă? Tovarășe Bradin!

— Nu! Involuntar... Ce sensuri? Ce sensuri?

— Oho! Dintre toate popoarele carpato-balcanice, românii au uzitat cel mai frecvent figura șerpilor.

— Zău?

— Zău ! Șarpele e prezent în podoabele de pe cele mai diverse obiecte din locuința țărănească. Vorbesc de tipul tradițional de locuință, știți ?

— Îmi închipui !

— El împodobește minunat bîtele care-i însoțește pe oameni la drum. Stilizări ale lui se întîlnesc pe mobilier — mese, dulapuri de perete, lăzi de zestre — pe arcadele pridvorului oltenesc, pe monumentalele porți din Maramureș...

— Cum adică. stilizări ?

— Sînt niște creștături de daltă, ca niște șanțulețe semicilindrice. Imită foarte bine solzii. Asta în ce privește obiectele de lemn. Dar ceramica ? N-ați auzit de vasele de Oboga, de ulcioarele acelea admirabil decorate cu șerpi în relief ? E important că aici s-au fabricat și niște oale mari, de tradiție romană, și chiar pînă în zilele noastre. Hei, nu puteți lăsa în pace capul șarpelui ? Nu-i nevoie să-l răsuciți !

— Pardon ! Vă ascult. N-are limbă ?

— Cine, tovarășe ?

— Șarpele ăsta. N-are limbă ?

— Cum să aibe limbă dacă-i cu gura închisă ? se oțărî Bucovar amărît.

— Dar ce, parcă celălalt... Chm, chm, chm ! tuși Radu încurcat. Rămăsesem la tradiție.

— Dacă toți vizitatorii i-ar suci capul ? Eu vă spun că-i piesă unică în lume, domnule !

— Și cu tradiția cum rămîne ?

— Cum să rămîină ? Așa, că dacii cunoșteau șarpele cu același simbol ca și românii de azi.

— Otrăvitor ?

— Ba nu ! Nu ! Dimpotrivă, tovarășe Bradin ! Dimpotrivă ! Bucovar se supăraseră. Ocrotitor ! Apărător ! Binefăcător omului ! Șarpele de casă, iată expresia folclorică a acestei tradiții. Șarpele de casă apără pe membrii familiei de răufăcători. În Transilvania, a fost socotit de populația de acolo totem, adică animal din care descind oamenii. Sînt ră-

măștițe actuale ale unor străvechi mituri păgâne, care au supraviețuit pînă la noi, ca niște fosile vii, constituind documente excepționale pentru știință. La fel e și simbolul capetelor de cai din locuințele sudului Olteniei și din Maramureș. Calul era legat de mitul solar, el trăgea căruța de foc a Soarelui pe cîmpiile cerești, indiferent dacă soarele se chema Apollon, sau Ra, sau altfel. De aceea și calul a fost socotit ocrotitor. Poporul nostru păstrează un uriaș tezaur de cultură și îl îmbogățește neconținut. Folclorul e plin de imaginea șerpilor — în basme, în balade, ei au aproape întotdeauna rolul de apărător al omului.

— Foarte, foarte bine !

— „Șarpele fantastic“ e o nouă dovadă la cele spuse pînă acum. A fost sculptat, după toate probabilitățile, la Tomis, comandat de către cetățenii orașului, sau la inspirația unui om cu vază. Deci e legat de tradițiile populare existente aici, în Dobrogea, Scythia Minor, cum se numea pe-atunci. Și de data asta are rolul de păzitor, aliat omului. Priviți-i expresia ! Semeția aceasta, conștiința puterii lui, parcă acum ar deschide gura să vorbească, parcă în fața lui a apărut un intrus și el s-a ridicat, teribil și demn, ca o stavilă vie !

Sîrmă, care tocmai întorsese statuia spre el, dădu un pas înapoi.

— Și eu... eu i-am sucit capul...

— Anticii îl integrau, probabil, printre divinitățile mărunte, protectoare ale casei. Făceau adică din el un AGATO DAIMON, sau BONUS LOCI, duh al binelui, în greacă și latină, ca să vorbesc pe limba dumneavoastră. Dar mai e aci o ciudățenie : forma „Șarpelui fantastic“. Are bot de oaie, urechi și plete de om și coadă de leu. N-am putut lămuri în nici un fel amestecul eterogen al acestor organe ale unor ființe nu numai diferite, dar fără nici o legătură între ele. Ce-a intenționat artistul prin alăturarea lor ?

— Că șarpele întrunea calitățile ființelor respective : blîndețea oii, inteligența omului și puterea leului.

— E o ipoteză pe care-am formulat-o și noi. Dar, din păcate, doar o ipoteză. Unde sînt dovezile ?

— Au rămas acolo, în trecut...

— Acolo. Și teamă mi-e că pentru totdeauna. Cu atît mai rău. Pentru că „Șarpele fantastic“ n-a fost într-o casă de rînd, ci figura într-un templu.

— Nu mai spuneți ! Cum ați dedus ?

— După locul unde-a fost găsit !

— Așa ! Că uitasem ! Chiar, unde l-ați găsit ? În Dunăre ?

— Dunăre ?

— Ei, la „Moșul și Baba !“

— Ce babă, tovarășe Bradin ? Nici o babă. L-am găsit aici, la Constanța.

— Aoleu !

— Păreți dezamăgit !

— Se vede ?

— Dacă vă închipuiți... iertați-mă, năzbîtii ?

— Aș fi putut să jur... Fir-ar să fie ! Și unde era, domnule, unde era ?

— Ghiciți !

— În mare !

— Nu !

— La mozaic !

— Nici !

— Sub o clădire.

— Da' de unde ! ?

— La naiba ! N-o fi stat într-un pom, ca șarpele bunicii noastre paradisiaci ?

— Nici chiar așa ! Știți unde a fost descoperit ? Sub calea ferată !

— ...bateți joc !

— Pe onoarea mea ! Era într-o groapă, cu toate statuile din jur. De aceea am dedus că a fost într-un templu, fiindcă

statuile sînt zei : Fortuna, Pontos, Nemesis și așa mai departe. Pesemne că în timpul vreunui pericol care le amenința cetatea, tomitanii au golit templul de statui, au săpat o groapă și le-au ascuns acolo. Șarpele a avut în mod sigur menirea să le apere.

— Ceea ce s-a și întîmplat !

— Cam așa ! Peste ascunzătoare s-a construit calea ferată București—Constanța și astfel, vreme de aproape 100 de ani, șarpele a suportat eroic trecerea garniturilor de tren.

— Fenomenal !

— Da, ieșit din comun. Încotro ?

— Ce să fac ? Plec !

— Pe nepusă masă ! Îmi pare rău...

— Și mie...

— Nu, că am vorbit de pomană. Sînteți un vizitator ciudat.

— Eu ?

— Cred că ați venit doar să scotociți statuia !

— Nu-i așa...

— Păcat !

— Ascultați, atunci ! Ziceați așa : „Mai întîi, să vă spun că această statuie e opera unui artist din Asia Mică și a fost creată prin secolul III al erei noastre...”

— Domnule, nu mai știu ce să cred !

— Oho ! Dintre toate popoarele carpato-balcanice, românii au uzitat cel mai des figura șerpilor.

— Ce sînt toate astea ?

— Sînt niște creștături de daltă, ca niște șanțulețe semi-cilindrice .

— Am înțeles ! hohoti Bucovar, cucerit de simpaticul ochelarist.

— E o ipoteză... Unde sînt dovezile ?

— Iată ! și asistentul întinse mîna a împăcare.

— Vă mulțumesc. Și-acuma... Nu vă supărați ! Mă grăbesc tare. Dar o să ne mai vedem noi. Negreșit !

Descifrarea textului adus de „pescar“ îi provocă lui Bradin o adevărată indispoziție. Uite că Radu a avut dreptate : Păruș face parte din bandă. Da, Grigore, în prostia lui, o spusese clar : „ai intrat în afacerea asta pînă-n gît, nici dracu nu te mai scoate“. Dar în ce scop i-a fost adus textul de pe plăcuța de aur ? Numai ca să-l traducă ? Ori ascunde vreo cursă ? Au vrut oare să verifice dacă el știe grecește ? Dacă vrea cumva să-i înșele ?

Nu. Mai degrabă au apelat la profesor pentru simpla traducere. Banda nu prea are cunoștințe de limbile clasice. O spusese însuși Păruș. Și Bradin n-avea nici un motiv să nu-l creadă, de vreme ce hoții erau ignoranți și în privința pietrei.

Piatra ! Ea trebuie salvată cu orice preț ! Să nu se mai întoarcă în mîinile dubioșilor lui asociați. Dar pentru asta trebuie ascunsă. Ascunsă cît mai dibaci, pînă mîine, cînd el se va duce cu Sîrmă și învățătorul la miliție. Unde ar fi ascunzătoarea cea mai potrivită ?

Profesorul aprinse bricheta și rămase cu ea la jumătatea drumului, spre țigară.

Piatra e cu mult mai importantă decît tezaurul ! Păstrarea ei valorează cît descoperirea a zece comori. Ea duce cu mult mai departe de antichitate, la o altă civilizație, terestră sau extraterestră, total necunoscută nouă.

Bradin se așează pe marginea patului, buimăcit de această revelație neașteptată. Bricheta ardea tot mai anemic, pesemne se terminase benzina. Punctele de jar ale fitilului licăreau prin flacăra albăstruie.

Ascunzătoarea cea mai potrivită... Acolo unde n-ar căuta nimeni. S-o încuie undeva ? Prostii ! Nu în casă. S-o îngroape ? Nici așa ! Va atrage atenția, în caz că e spionat. Dar dacă...

Începu să rîdă de unul singur. Da, e cel mai bine...

Afară se întunecase de tot și mai era o oră pînă avea să răsară luna. Are să ducă piatra lîngă grămada de bolovani din curte, să o ascundă printre ei. Nu se va strica, nici nu

se va sparge, e extrem de rezistentă. Și-apoi s-o caute domnul Păruș pînă n-o să mai poată.

Bricheta se stinse, scoțînd un fir de fum înecăcios.

„Cred că jocul se apropie de sfîrșit. Poate chiar la „Moșul și Baba“ se ascunde tezaurul. Cum să iau urma bandei ? Măcar Radu să fi fost aici, să ne sfătuim. Ori să trec pe la învățător ? Să-i spun despre hoți și despre noua verigă a textului grecesc. Asta ar însemna însă că în galeria învățătorului nu se află nimic ? Și dacă totuși textul e doar o verigă intermediară și nu punctul final al tainei ?“

Bradin se scotoci prin buzunare după chibrituri. Țigara, mușcată la capăt, i se udase. O aruncă înciudat.

„Ascund piatra, fug la bătrîn și încerc să dau de bandă. Iar mîine — la miliție. Deși, fără comoară, adio premiu, adio „Renault“. O să mă apuc iar de loto. Păcat ! Bine că pot salva piatra“.

Bradin ieși cu piatra sub haină, precauțiune inutilă, căci lumina becurilor din stradă nu ajungea aici din pricina copacilor. Se plimbă cu pași rari, pufăind dintr-o țigară nouă pe care o aprinsese, înainte de a fi ieșit, prin amabila bunăvoință a gazdei. Apoi se așează lîngă mormanul de bolovani, vîrî piatra printre ei și o acoperi cît mai bine.

Se întorsese de vreun sfert de ceas, cînd doamna Vereș bătu la ușă, anunțîndu-l că cineva vrea să-i vorbească.

— Să intre, să intre ! bombăni el obosit.

Bărbatul tuși sec, în prag, se șterse îndelung pe picioare, ca și cînd ar fi mărșăluit pînă atunci printr-o mlaștină. Salută politico, cu voce melodioasă :

— Bună seara, domnule.

Bradin se întoarce încet.

— Salutare, tovarășe. Mă căutați ?

Îl privi absent. Omul era ras în cap și avea în mîină o șapcă uzată.

— Vă caut, domnule Bradin. Sper că mă puteți asculta o clipă, nu ?

— Scurt, scurt. Ce doriți ? De pește nu mai am nevoie. Îi întoarse spatele, căutînd din priviri ceva, dincolo de fereastra deschisă.

— Pește ? Ferească sfîntul ! Am auzit că sînteți de la București. Nu v-ar interesa o piesă de fildeș ? Piesă antică...

— La consignație, tovarășe. Eu nu achiziționez antichități.

Oaspetele tăcu, așteptînd cu răbdare. Zîmbi repede, ca o părere.

În orice altă situație, Bradin ar fi fost frapat de tonul insinuant cu care i se vorbea. Dar, cum dorea să rămînă singur, cît mai repede, încercă să se salveze, terminînd brutal discuția :

— Clar, nu ? N-am nevoie de antichități. Noroc, tovarășe !

Veni spre vizitator, cu intenția de a-l da afară. La doi pași de dînsul se opri, însă, încruntîndu-se. Străinul îl privi fix, grav și stăpîn pe sine.

— Și totuși, ar fi bine să vă aruncați ochii asupra piesei, domnule Bradin. V-ați liniști ca prin farmec. Ce ziceți ?

— La dracu ! Asta-i obraznicie. Salut ! Ușa e în spatele dumneavoastră.

— Sînt sigur că nu pot duce un asemenea răspuns domnului Păruș ! șopti necunoscutul.

— Ce-ați spus ? replică Bradin, dezorientat.

— Da, da. M-a trimis un oarecare Păruș, zîmbi ironic noul-venit vorbind rar, leneș, ca orice moldovean. Vă cer scuze pentru deranj ! Știu eu ! Așa-i cînd ești nervos. Se mai întîmplă.

Ca la comandă, Bradin își reveni. Îi întinse mîna.

— Scuze, domnule. M-a bătut la cap unul cu pește și am crezut...

— Hurmuzache mă cheamă și sînt plăcut impresionat de cunoștința dumneavoastră.

— Luați loc, murmură gazda, devenind atentă, căci numele vizitatorului îi era cunoscut ; învățătorul îi povestise despre partida lui de pescuit cu acest individ, care încercase să-l tragă de limbă.

Sub braț, Hurmuzache purta un pachetel, învelit în hîrtie de ziar. Găsi de cuviință să se așeze pe pat. Desfăcu pachetul cu gesturi caline. Întinse lui Bradin o piatră — căci așa părea — rotundă.

Cîteva secunde, Bradin nici nu clipi, privind surprins la fosilă.

— Amonit ? E de fildeș ? Parcă așa ați spus, domnule ?

— Evident. Fildeș. Așa mi-a zis și domnul Păruș.

— Mda ! Totuși, nu înțeleg ce legătură...

— Pardon ! Nu v-am spus tot. Întoarceți piesa pe partea cealaltă, gîndindu-vă la „Moș și la Babă“ !

— A, da ! Mulțumesc ! șopti repede Bradin, simțind cum transpiră. Pe plăcuța de aur fixată în fildeș erau gravate o serie de semne cu caractere grecești. Dar cît se strădui să înțeleagă ceva, nu reuși. Era un text cifrat, ori o limbă necunoscută.

Aprinse surescitat lumina, căci se făcuse întuneric și studie iar inscripția. Auzi ca de departe :

— Traducerea. Cît mai precisă. Așa cum ați procedat și cu... celelalte. Domnul Păruș a fost foarte mulțumit.

— Da, da... Un moment, zîmbi Bradin deodată, la o idee formidabilă ce-i venise fulgerător ; zîmbi perfid, în colțul buzelor. E limpede : „A treia galerie pe dreapta, la est de «Groapa Leilor».“

— „Groapa Leilor“ ? întrebă Hurmuzache, mirîndu-se. Asta ce mai e ? Există în oraș așa ceva ?

— Desigur. Sus, pe deal. Lîngă internatul școlii, turui Bradin pe nerăsuflăte.

— M-ați putea conduce pînă acolo ?

— Pe dumneavoastră ? Bradin era de-a dreptul derutat.

— Da. Pe mine. Domnul Păruș va fi anunțat la timp, dacă noi vom descoperi galeria.

— Vă mulțumesc pentru invitație, dar nu cunosc gale-riile cetății în așa măsură...

— Să nu fim pesimiști, domnule Bradin. Cîteva ganguri, pornind de la malul Dunării, le-am cercetat împreună cu domnul Păruș ! Iar dacă faceți puțin efort, este imposibil să nu vă amintiți pe unde ați trecut astăzi cu învățătorul...

— Am fost urmărit ? Întrebă demn Bradin.

— Da. Dar în interesul nostru și nicidecum cu intenții jignitoare. Ați procedat foarte inteligent împrietenindu-vă cu acest mare naiv. Resturile alea arheologice să știți că nu ne interesează.

— Să vă însoțesc ?

— Evident. O lanternă în plus ne-ar fi indispensabilă. Eu am una. De asemenea, din trusa dumneavoastră de geolog ne-ar ajuta ciocanul și pioletul.

— Cîteva dălți speciale, poate, sînt și mai necesare, mor-măi Bradin, dispărînd din cameră.

— Nu neglijați țigările, îl sfătui Hurmuzache.

Bradin nu-l auzi însă. Întreaga sa ființă se concentrase asupra unui singur gînd : va cădea Păruș în capcană ?

După aproape 50 de minute, convingîndu-se că nu sînt zăriți de cineva, cei doi bărbați coborîră cu atenție în Groapa Leilor. Au găsit cu ușurință gura galeriei prin care intrase, în aceeași zi, Mirana. De altfel, Bradin fusese pus la curent de către învățător cu topografia subteranelor.

Prost dispus, profesorul păstra cea mai desăvîrșită tăcere, mergînd singur înaintea lui Hurmuzache. Lumina lanternei pipăia din loc în loc pereții, sau mîngîia pardoseala plină de praf. Gangul principal avea direcția spre est. Cea de-a treia galerie se înfunda într-o surpătură.

— Aici cred că este, dacă inscripția nu minte ! șopti Bradin, gîfîind după efortul depus.

— Păcătoasă treabă ! răspunse Hurmuzache, scoțînd și el lanterna, cu care luminează hruba. Sînt vreo două căruțe de piatră aici. Trebuie să le dăm la o parte.

— Altă scăpare nu-i. Eu o să vă dau blocurile și dumneavoastră le aruncați mai încolo.

Așezară ciocanul, pioletul și dălțile la loc ferit, își suflecă mînele cămășilor și începură lucrul. După două ceasuri, Bradin se așeză greoi. Respira iute, zgomotos.

— Ce e, domnule Bradin ?

— Mi-e teamă că nu rezist. Inima...

Transpirase abundant și ochii îi erau injectați de oboseală.

— Îmi pare rău ! glăsuî Hurmuzache. N-am nimic împotriva să continui eu munca. Dacă aveți încredere în mine, cum descopăr ceva, vin direct la dumneavoastră.

— Vîrsta nu iartă, gîfii iar Bradin. Am cea mai deplină încredere în dumneata, domnule Hurmuzache. În cazul cînd adorm și vedeți întuneric, ciocăniți în geam.

— Parcă aveți un fiu. Ar fi mai bine să nu știe.

— Doarme într-o cameră alăturată. Vă las toate sculele. Sper că o lanternă vă ajunge. Spor la lucru !

— Odihnă plăcută, îi ură celălalt, aplecîndu-se și ridicînd alt pietroi.

Hurmuzache se întoarse o singură dată, să-l urmărească pe Bradin care se îndepărtă pe galeria principală.

De cum ieși din raza vizuală a lui Hurmuzache, Bradin stinse lanterna, mai făcu doi-trei pași și se opri. Își ținu răsufierea, ascultînd. Celălalt continua să lucreze. Zgomotele pietrelor aruncate dintr-un loc în altul străbăteau galeriile ca niște tunete. „Ce să fac ? Ce să fac ?“ se întreba mereu Bradin. Oboseala din timpul lucrului i se schimbase acum într-o emoție nedorită, poate într-un început de teamă. Îi era frică de Păruș, de Hurmuzache, de pescar, îi era frică pentru el, dar mai ales pentru Radu. Cine știe ce-o să pățească băiatul dacă ei descoperă înșelătoria profesorului ?

Și totuși, se pare că habar n-au de limbile clasice ! Dar inscripția de pe amonitul de fildeș e intraductibilă. Deci nu la „Moșul și Baba“ e comoara, ci tot pe aici, prin subterane. Hurmuzache nu va găsi nimic pe galeria asta. Îi trebuie cam o zi ca s-o degajeze. În acest timp însă, Bradin și învățătorul ar face bine să caute în tunelul nou descoperit de învățător, să scoată comoara și s-o predea imediat. Da, numai că cei din bandă vor fi și ei pe aici, și mai lucrează, dacă poți ! Parșivă treabă !

Dar ce se-ntîmplă ? Bubuiturile pietrelor lui Hurmuzache încetară brusc. Se accidentase ? Se odihnea ? Ba nu, vrea să plece. Pași grei tulbura acum liniștea coridoarelor. Bradin își aminti că în apropiere e o fundătură, ce servise probabil ca magazie. Se strecură acolo, în vârful picioarelor. Ajunse la timp, căci pe galeria principală Hurmuzache apărură imediat. După lumina lanternei, care juca pe pereți, omul lui Păruș părea că nu știe încotro s-o apuce.

Caută ieșirea ? Atunci înseamnă că a obosit, și se duce acasă. Subterana va fi pustie. „E momentul să acționăm ! hotărî Bradin. După ce pleacă, alerg la învățător. Să aducem comoara la suprafață, pînă nu e prea târziu !“

Deodată însă... Cu o surprindere vecină buimăcelii, Bradin auzi aceleași zgomote de piatră ciocănită, dar din cu totul altă parte. O bănuială îngrozitoare îl făcu să-și părăsească ascunzătoarea. Aprinse lanterna, îi mască geamul cu palma, lăsînd doar o rază să se strecoare printre degete și porni grăbit în direcția bubuiturilor, silindu-se să nu producă nici un zgomot.

Nu se înșelase. Hurmuzache se afla în galeria învățătorului, din care o pînză anemică de lumină răzbătea pe culoarul principal. Arunca pietrele în răstimpuri egale, parcă s-ar fi jucat. Profesorul nu sesiză de la început adevărata primejdie care-l amenința ; fu doar intrigat peste măsură că banda cunoștea această galerie. Apoi, fulgerător, își dădu seama de pericol. De pericole adică, fiindcă acestea

erau cel puțin cinci : întâi : Păruș îi urmărea îndeaproape toate mișcările ; al doilea : e posibil să fi descoperit că textul e înțelegibil, deci că a fost înșelat ; pe urmă : asta înseamnă că ei nu au nici o încredere în Bradin ; după aceea : îi pot pricinui cine știe ce rău lui Radu, pentru a-l sili pe profesor să fie consecvent ; în sfârșit : Hurmuzache va da în galerie peste comoară și o va lua de sub nasul adevăraților descoperitori.

Bradin făcu pentru prima oară în viață un gest care, întâlnit în literatură, îi producea oroare. Se lăsă pe burtă, se târî precaut pînă la intrarea în coridor și privi pieziș înăuntru. Gol pînă la brîu, Hurmuzache lucra cumpătat și calm. Lua bolovanii de zeci de kilograme, făcea mai mulți pași înapoi și-i împrăstia pe galerie. Profesorului, munca aceasta i se păru stranie și absurdă. Prăbușirea împinsese în tunel cam vreo trei tone de piatră, după o evaluare foarte aproximativă. Transportarea acestei cantități de către un singur om, chiar de talia lui Hurmuzache, și într-o singură repriză de lucru era aparent imposibilă.

Pe trupul gol al bărbatului curgeau șiroaie de apă. De departe, în lumina lanternei, torsul său puternic și muscular părea acoperit cu ulei, ca al luptătorilor antichității. Bradin îi vedea adeseori fața, exprimînd o voință și o încordare extraordinară și se convinge în cele din urmă că el va degaja culoarul cu orice preț.

Ce era de făcut ? Pînă dimineața, Hurmuzache va fi în posesia tezaurului. Să anunțe miliția. Și el, Bradin, poartă o mare vină. Va recunoaște totul și va suporta consecințele inevitabile ale greșelii. Dar important e să scape piatra și, dacă se poate, și tezaurul. Doar că, e acum momentul să-l lase pe Hurmuzache singur în subterane ? Nu. Hotărît, nu ! Dacă el primește ajutoare, va dezgropa comoara înainte de sosirea milițenilor. Și atunci, mai prinde-l ! Cel mai bine e să rămînă pe loc, să vadă încotro o iau cu tezaurul. Poate nici nu-l vor scoate acum, așteptînd alt

moment, mai prielnic. Totul e posibil. Iar dacă îl ridică, Bradin se va ține de urmele lor, va alarma apoi primul milițian din oraș și-i va indica direcția spre care au apucat-o foștii săi „parteneri de afaceri.“

Și totuși, ce-au urmărit, îndepărtându-l de acasă ? Să-i adoarmă suspiciunile ? Să-i fure piatra ? Doar în mod demonstrativ Hurmuzache a muncit cu atîta zel în coridorul fals. Sau... Dumnezeule, sau în clipa asta îl atrag pe Radu într-o cursă ? Ba nu, asta nu se poate ! Radu nu mai e copil, să se încreadă orbește în oricine. Și mai e acasă familia Vereș. Dar dacă, totuși ?...

Bradin rămase pe loc, chinuit, nehotărît, cu ochii țintă la mișcările calme ale salahorului improvizat.

În noapte țîrîie greierii. Pe cerul senin, indiferentă și rece — luna. Nouă-nouă. Trec mașini, după care latră plictisiți cîini. Asfaltul șoselei lucește sub pașii Miranei. Fata merge alene. Nu e singură. În tăcerea din jur își aude gîndurile. Și are la ce se gîndi, în așteptarea lui Sîrmă, a băiatului acesta curios, slăbănog și stîngaci. E singurul care nu i-a făcut curte. Hm ! Poate fiindcă-și dă seama că, așa cum arată, n-are nici o șansă să se apropie de ea pe calea asta. Dar e un prieten bun. Mai ales în împrejurările cînd s-au cunoscut !... S-o fi îndrăgostit cineva de el vreodată ? Slabă nădejde ! Cu toate că o minte ca a lui și chiar un asemenea suflet nu prea le găsești pe toate drumurile... Oare, într-adevăr, hoții aceia ai comorii sînt așa dibaci ?

Farurile unei mașini străfulgerară puternic, luminînd-o din cap pînă-n picioare. Mirana clipi dezorientată, oprindu-se. Limuzina frîna chiar lîngă ea. Portiera se deschise și-o voce bărbătească, ostentativ de politicoasă, începu să hîrîie :

— Domnișoară, vă pot duce gratis pînă la Constanța. Am și coniac franțuzesc. Ce zici ?

Mirana se apropie repede de mașină. Individul, între două vârste, ieși de la volan, reverențios, grăbindu-se să deschidă ușa din spate.

— Cameră separată ai ? întrebă, sec, fata.

— Vilă. Pe malul mării. Cu balcon și baie. Apartament. Complet singuri, puicuțo.

Mîna fetei se înfipse nervoasă în pieptul bărbatului surprins. Cu o forță ieșită din comun, ea îl răsuci în loc.

— Porcule ! şuieră.

Înainte ca celălalt să se dezmeticească, patru perechi de palme îi biciuірă obraji albi. Urmă un pumn bine țintit sub bărbia anemică. Bărbatul se rostogoli amețit în mașină. Mirana împinse portiera la loc și plecă mai departe, frecîndu-și ușor pumnul.

Un camion scîrțîi din frîne în spatele ei. Cineva sări jos, pe asfalt, apoi camionul accelera cu un huruit infernal și se pierdu în noapte.

— Mă aștepți de mult ? auzi fata glasul lui Sîrmă.

— De ce mă-ntrebi mereu același lucru ?

— Mirana, șarpele de piatră... e din piatră ! bîigui el.

— Nu-mi spui nimic nou.

— Taina lui... se ascunde aici. Așa cred.

— Unde ?

— La Moșul și Baba. Mergem acolo. Imediat. Cîți kilometri sînt ?

— Cel mult doi. Din locul ăsta, doi.

Urmele li se pierdură peste cîmp. Ocolind fostul cimitir turcesc, Mirana îl conduse direct spre drumul ce șerpuia pe deal, paralel cu Dunărea. Două umbre, sub lumina lunii, în tăcere, prin noapte. Țîrîie greierii. Lumina a căzut ca un voal peste dealurile de piatră, peste apele ce par că au încremenit.

— Tata i-a destăinuit tatălui tău secretul subteranelor ! șopti dînsa.

— Îți mulțumesc că mi-ai spus-o acolo, pe șosea. Am ajuns liniștit la Constanța. Și acum sînt tare liniștit, nu știu de ce ; doar lucrurile mai au mult pînă să se limpezească. Și pe deasupra am făcut și o febră musculară strașnică. Nici nu e de mirare. La scheletul meu...

— Mi se pare că prea faci paradă cu lipsa dumitale de forță, domnule Sîrmă !

— Mirana ! Ai aflat că mi se spune așa ?

— Puteam să și deduc ! rîse ea sonor, fără răutate. Po-reclă mai sugestivă ca asta nu există pentru tine.

— De ce ești rea ? Întrebă el încet, dovadă că ironia-l duruse.

— Crezi că nu e adevărat ce ți-am spus ? Eu am de zece ori mai multă putere ca tine.

— Am văzut adineauri, pe șosea. Cînd l-ai pocnit pe automobilist. Vai de cel care-ți face declarații de dragoste !

— Au încercat ei mai mulți...

— Și cu același rezultat, se pare !

— Da... Pentru că au declarat același lucru. Dar tu ? Vreau de mult să-mi spui : s-a îndrăgostit cineva de tine vreodată ?

— De mine ! repetă el și zîmbi, ca la o glumă bună. La mine nu se uită fetele nici în timpul ședințelor !

— De ce ?

— Mi-e sortit să mor burlac ! Ce asemănare e între mine și Cristea Avram ?

— Ar fi ele multe !...

— Mulțumesc ! pufni mînios Sîrmă.

— Lasă-mă să termin ! Ești slab ca o trestie...

— „Omul e o trestie gînditoare“, ne învață marele Pascal.

— Dar ai capul bun. Și mult suflet.

— Astea nu se văd. Iar voi vă uitați numai la mușchi.

— În concepția ta, poate ! Dar ne uităm și la mușchi. Cui îi place ca omul iubit să fie numai spirit ? Îți spui cumva că vulgarizez ? Nu, domnule !

— De unde naiba vrei să fac rost de un corp ca lumea ? Să-mi mut capul pe trupul unui atlet, cum își închipuie Beleaev ?

— Să faci mișcare, deșteptule !

— Să faci mișcare ! o îngână el. Parcă pînă acum am fost bătut în cuie !

— Bine ! N-o lua în serios ! Dar îți spun că în vecii vecilor n-o să te faci iubit de o femeie ! Pricepi ? Pentru cîtiva mușchi nenorociți, vei muri burlac. Nu protesta ! Așa și trebuie ! Omul e frumos și pe dinafară nu doar pe dinăuntru. Eu dacă ar fi să iubesc pe cineva...

— Stai, moralistă afurisită ! Am ajuns. Uite Moșul și Baba.

Coborîră tăcuți panta abruptă.

— Ce vrei să afli aici ? Întrebă, deodată, în șoaptă, Mirana, privind în jur.

— Cum poate ieși din apă șarpele de piatră !

— Crezi că există vreo ascunzătoare ?

— Ar fi imposibil ?

— Cunosc pietrele astea foarte bine. În afară de cîteva găuri create de ploi și vînturi, n-ascund nimic.

— Apa e adîncă ?

— Da ! Peste patru metri. Malul stîncos e abrupt.

— Ah ! Ce n-aș da acum să știu să înot.

— De ce ?

— M-aș scufunda să cercetez pietrele. „Acolo unde Moșul și Baba așteaptă să iasă din apă șarpele de piatră.” Taina se ascunde aici. E limpede acuma.

— Vrei să încerc eu ?

— Tu ! Nu. E periculos. Curentul...

— Termină ! Uiți că m-am născut în Hîrșova ?

— Te rog, Mirana ! Mai întâi să cercetăm stîncile...

Sîrmă se așază obosit pe malul apei. Fata veni lîngă el.

— La Constanța n-ai observat la șarpe ceva, vreun indiciu, vreo urmă ?

— O sculptură genială în marmură. Atît. Capul ei n-ascunde nimic. Am pipăit atîta statuia aia, că bietul ghid al muzeului m-o fi crezut dement.

— Lasă-mă să mă scufund ! Ai încredere ! Nu bravez.

— Binee ! Fie !

— Întoarce-te cu spatele ! N-am costumul de baie la mine.

Sîrmă se supuse ascultător. Smulse un fir de iarbă aspru și începu să-l toace între dinți. Peste un minut, plescăitul apei îl înștiință că fata sărise. Așa era ; Mirana ieși lîngă mal, ceva mai jos. Inspiră de cîteva ori lung, apoi zise :

— Trebuie să înot adînc sub apă. Peretele e neted pînă la doi metri.

— Nu. Ajunge ! strigă Sîrmă.

— Domnule, într-o împrejurare ca asta nu admit să-mi dai sfaturi. Pînă mă întorc, admiră luna !

Ieși pe țarm, sări din piatră în piatră pe la spatele băiatului și se aruncă din nou în Dunăre.

Scoase capul din apă chiar sub bietul Sîrmă, ce-și ținea încă respirația.

— Ascunzătoarea e goală. Am trezit din somn niște raci.

— Ascunzătoarea ? Glumești !

— Nicidecum. E o grotă mică. Atît.

— Ghinion ! Hurmuzache ne-a luat-o înainte. Dacă mai era ceva în gaura asta. Îmbracă-te, ordonă el, bărbătește.

— Se mai spune „te rog“ !

— Plecăm spre casă. Aflu eu tot de la tata. Dacă Hurmuzache a descoperit o nouă urmă, fără tata nu poate face nimic.

— Și nu crezi că ar trebui să mai și dormi în noaptea asta ? Întrebă ea în timp ce se îmbrăca. Vine o ploaie năprasnică. Ia uite norii.

— Mda ! O să te conduc pînă acasă. Mă culc după aceea.

— Nu pari convins !

— Pînă nu discut cu tata, nici vorbă de somn. Nu primesc sfaturi.

— Mă rog, cedă ea.

Întoarcerea se transformă repede într-un fel de marș forțat.

Pe drum însă, fata își manifestă dorința de a vorbi și ea cu Bradin, ca să-i poată duce vești noi tatălui ei, dorință acceptată pe loc de băiat.

Intrară în casă tiptil. Camerele, pustii. Sîrmă nu-și ascunse îngrijorarea :

-- Curios ! E aproape unu !

— S-o fi dus la tata. Stau de vorbă, pesemne ! sugeră Mirana.

— Să controlăm !

— Fii serios ! Pe ploaia asta ?

Adevărat, afară începuse o ploaie repede, curgînd în valuri peste acoperiș. Burlanele cîntau pe diferite glasuri și sunetele acestea veneau de pretutindeni prin întuneric.

— Va trebui să mai stăm, măcar pînă se oprește ! hotărî băiatul, gata să aprindă lumina.

— Sîrmă ! țipă deodată Mirana. Sîrmă, Radule, privește !

Îl înșfăcă pe dibuite de cot și aproape-l împinse la fereastră.

— Ce sînt razele astea ? Întrebă el nedumerit.

În curte, răsărite parcă din pămînt, un evantai de raze luminoase, multicolore, se proiectau feeric pe frunzișul copacilor.

— Să fie un fulger globular ? lansă ea timid o ipoteză.

— Ce fulger ? Prostul de mine ! se dezmetici Radu în sfîrșit. E piatra, Mirana ! Piatra noastră fantastică. Vino !

O trase năuc pe ușă, în ploaia care-și întetea furia. Hainele li se udară într-o clipă. Cei doi o rupseră la fugă spre locul de unde izvorau luminile — grămada de bolovani din mijlocul curții.

— A ajuns apa la ea ! strigă băiatul, ca să domine răpăitul ploii.

— Dar ea cum a ajuns aici ?

— Nu-i greu de ghicit. A ascuns-o tata. Probabil s-a întîmplat ceva suspect și a ascuns-o printre bolovani.

— Ingenioasă idee !

— Asta înseamnă însă că s-au adevărit temerile noastre. Păruș face parte din bandă. Nu cumva tata-i în pericol ?

— Liniștește-te ! Dacă știe adevărul despre Păruș, nu mai poate cădea în vreo cursă.

— Cred că ai dreptate. Hai acolo, sub streășină. E un butoi pentru strîns apă de ploaie. Să-ți arăt luminile pietrei. Noroc că am ajuns la vreme, s-o scoatem de-aici pînă n-o veni vreun trecător !

Fugiră iarăși spre casă, fără să-și dea seama că lucrul acesta a devenit inutil. Sîrmă dădu drumul pietrei în butoi, își scoase haina ca să mascheze lumina și amîndoi începură să privească fascinați.

— E nemaipomenit ! exclamă fără voie fata, care în genere se ferea de asemenea aprecieri. Ce mecanism se declanșează acolo, înăuntru ?

— Nu-mi pot da seama ! La fel cum nu-mi explic de ce funcționează numai în apă. Au construit-o paleoastronauții special, așa, pentru oamenii primitivi ? Pentru efectuarea unor rituale ? Sau poate... Adică nu, e prea îndrăzneț !

— Bravo ! Acuma te-a găsit spiritul de disciplină științifică !

— Bine, bine, spun ! Sau poate au construit în mod premeditat aparatul pentru ritualuri, ca să-l conserve cît mai

mult și astfel să ajungă pînă la noi. Înțelegi ? Fiind un obiect de cult, deci „tabu“, primitivii nu s-ar fi atins de el. Pe măsura dezvoltării cunoașterii, el ar fi trezit interesul oamenilor ca fenomen, ceea ce iarăși îi asigură integritatea. Iar noi, epoca noastră cibernetică, îl studiază cu mijloace științifice și îi poate dezlega taina.

— Sîrmă dragă, ai o deducție demnă de invidiat !

— Serios, ipoteza se susține ?

— În linii mari, da ! Nu mă împac însă cu ideea extraterestrilor. N-ai plasa în locul lor niște pămînteni ?

— Electroniști ! Și scafandri pe deasupra ! În antichitate !

— Electroniști, nu ! Dar antici și vestiți corăbieri, da.

— Cine ?

— Atlanții ! Degeaba rîzi !

— Dar nici nu zîmbesc. Atlanții, ai zis ?

— De bună seamă. Eu pornesc de la ideea că luminiscenta se datorează nu unui aparat, ci unui fenomen natural. Atunci piatra a putut servi la navigație — pentru luminarea fundului mării, pentru semnalizare sau mai știu eu ce asemănător.

— Mda ! Nu-i rău de loc... Numai să poți dovedi !

— Nici pe tine nu te cred pînă nu dovedești ! Piatra asta valorează cu mult mai mult decît tezaurul.

— Afară de cazul că în tezaur se vor afla și elemente legate de ea. Și atunci se completează una pe alta. Ei, dar văd că aici, în butoi, imaginile sînt mult mai tulburi. A stat și ploaia.

— E ora trei. În curînd se va crăpa de ziuă.

Radu scoase piatra, învelind-o în haină. Prin stofă, licăririle păreau și mai ciudate.

— Pleci ? Întrebă el, așezîndu-se și vîrînd piatra între butoi și perete.

— Nu. Îl aștept și eu pe tatăl tău.

— Pic de somn. Ce zici, o să răcesc ?

— Cum o să-ți fie norocul. Zidul mai păstrează căldura soarelui. Lipește-te de el și încearcă să dormi. Poate scapi teafăr.

— Am o sticlă de coniac. Accesoriu absolut necesar geologului pe teren. Bea ! O să ne-ncălzească.

Bradin reveni în zorii zilei. Palid, murdar, plin de praf. Îl zări lângă butoi pe Sîrmă, singur, sforăind sonor, și pe chipul lui încordat apăru un surîs de ușurare.

Ham ! Hem, hum, ham ! Hem, hom, ham, hum !

Ceva fierbinte și umed se plimbă pe fruntea lui Sîrmă, alunecă pe obraji și se întinse pe nas. Băiatul deschise alene un ochi.

Ham, hem, hem, hum !

— Pleacă ! Mi-e somn... Brrr !

Radu constată că dormise în curte, învelit cu un pled pufos, în carouri.

— Piatra ! Mirana !

Și una și cealaltă dispăruseră în chip neașteptat. Pe lângă asta, un frig cosmic coborîse peste epiderma bietului student, iar Diana ținea cu orice preț să-l lingă din cap pînă-n picioare.

— Ajunge ! hotărî Sîrmă și se ridică într-un salt. Unde-i tata ? Tată ! Doamnă Vereș !

— Ce-i, băiețelule ? răzbătu glasul lui Bradin din casă.

— Acolo erai ? Așteaptă !

În doi timpi și trei mișcări, Radu intră zgribulit în odaie.

— Degeaba încerc eu să te călesc ! făcu profesorul dezolat.

— Piatra !...

— E la mine. Liniștește-te !

— Unde-ai umblat azi-noapte ? Noutăți ?

— Două texte. Cu litere grecești. Unul despre un Moș și-o Babă.

— Îl cunosc. Pe o placă subțire de aur. „La sud de oraș, acolo unde...”

— Exact ! Bradin nu-și ascundea uimirea.

— Știu și cine sau din partea cui ți s-a adus. N-ai auzit numele lui Hurmuzache ?

— Văd că ești la curent. Hurmuzache mi-a dat al doilea text.

— Pe ceva care seamănă cu un șarpe de piatră ?

— Nu. Pe un perysphinctes de fildeș. Găsit la Moșul și Baba.

— Înnebunesc ! Perysphinctes de fildeș, și pe limba de aur scrie „șarpele de piatră” !

— Ce limbă de aur ?

— Tată, e o poveste urâtă ! Al naibii de urâtă, ți-o jur ! Chestia asta cu Moșul și Baba e pe limba unui șarpe de aur, o statueta, copie a „Șarpelui fantastic” de la Constanța.

— Și cum ai dat de ea ?

— Absolut întâmplător. În acordeonul lui Hurmuzache. Pricepi ? Țștia sînt bandiți de clasă mare. Te-ai vîrît în hoția lor... Pentru o nenorocită de mașină. Ce-ai crezut, tată ?

— Iar pe fildeș e scris ceva indescifrabil. Cu litere grecești. O fi un cifru ?

— De cifru îți arde ? Spune, cum ieșim din impas ? Te vor aresta o dată cu ei pe tine, care te mîndreai că ești cinstit.

— Textul era intraductibil, ai auzit ?

— Lua-l-ar naiba de text, cu literele lui cu tot ! strigă Sîrmă, ieșindu-și din fire. Bine, chiar nu-ți dai seama, tată ?

— Uite, ăsta e cusurul tău ! parafrază Bradin, aproape vesel. N-asculți pînă la capăt. Eu i-am tradus inscripția lui Hurmuzache !

— Gata ! constată Sîrmă, deodată calm. Am înnebunit. Adică, ia stai !

— Ei, ei ? Își trosni tatăl degetele nerăbdător. Ai înțeles ?

— L-ai păcălit ??!

— Păcălit !

— Uff ! Slavă domnului, tată ! Hm ! Mi s-a luat un bolovan...

— Nu te grăbi ! L-am dus azi-noapte aiurea, pe o galerie, zicînd că așa e scris în text. Dar n-a crezut. A așteptat să plec și a intrat în coridorul descoperit de învățător. Dar tu nu ești la curent !

— V-ați împăcat, știu.

— Nu-ți pierzi timpul degeaba !

— Lasă, spune ! Îți explic eu !

— Ne spionase. A degajat tot gangul, singur. Tone de piatră ! E o forță acest Hurmuzache ! L-am urmărit pe ascuns.

— Și-a ajuns la tezaur ? L-a luat ?

— Galeria nu conține nimic. E pustie de tot. Învățătorul s-a înșelat.

— Ghinion !

— Sau, poate, noroc. Dacă punea mîna pe comoară ? Cine îl mai împiedica s-o șteargă din oraș ? Plănuisem eu să anunț miliția, numai că n-aș fi reușit singur cum eram. Ba m-ar mai fi prins prin subterană...

— Asta cam așa e. Deci urmele s-au pierdut iar.

— Totul se înfundă în drăcia asta de text. N-am priceput o boabă din el, nici un cuvînt, o conjuncție măcar ! Mergem la miliție ?

— Da, astăzi. În orice caz.

— Pe unde mi-ai umblat ieri ?

— La Constanța, la Muzeu. Credeam că șarpele de piatră...

— Și...

— Nimic. „Șarpele fantastic“ nu prezintă nici un indiciu. Ascultă, tată ! Caută-l pe învățător și plecați la miliție. Sau, mai bine, așteaptă, să vin și eu de pe teren. Dar anunță-l pe tatăl lui Mirana. Bine ? Să mergem direct la comandant. La prînz sînt înapoi.

— De acord.

— Mulțumesc, tată ! Ai fildeşul aici ?

— Mi l-au luat. Ca și limba șarpelui. Tot ce e de aur mi-l iau numaidecît. Mă tot întreb cum nu vin și după piatră ?

— Da, e ceva-n neregulă aici ! Eu plec. Dacă te mai caută Hurnuzache sau altcineva, nu te lăsa ademenit. Să nu fie vreo cursă. Le revedere. Numai de cercetări nu-mi mai arde acum, dar ce să fac ? Lucrarea e lucrare !

— Sîîrmăăăă ! Tiit ! Tiiit ! Sîrmăă !

Strigătele se suprapuneau peste zgomotul claxonului, dînd impresia unei avalanșe în care cineva cheamă ajutor.

— Aici ! Viiin !

Radu își lăsa instrumentele de cercetare și porni vijeios la vale, în direcția avalanșei.

— Fuga ! Fuga !

— Stai ! Au, glezna ! Ce-ai pățit ?

— Dă-mi raportul !

— Nu puteai să mă lași încet ? Uh !

— Mă grăbesc. M-au săpunit de mi-au mers fulgii pentru drumul de ieri. Amendă. Ai putea să apreciezi !

— Mirana, poate că...

— Ce găsești tu bun în pălăvrăgeala asta ? Spune ce-ai aflat, dacă vrei să-ți dau ceva frumos.

— Veștile sînt proaste. Tata a încercat să-i înșele ieri pe bandiți, dar n-a reușit. Să-ți povestesc, era o inscripție...

— Lasă fleacurile ! Esențialul !

— Vom merge la miliție azi. Și cu tatăl tău. Ne-am împotmolit. Tezaurul...

- L-au luat bandiții ?
- Nu. Galeria tatălui tău e goală — goluță.
- Nu se poate !
- Tata a văzut cu ochii lui. E o poveste lungă.
- Păcat !
- O s-o descurce miliția și specialiștii. Bine că am scăpat doar cu atîta !
- Ai și tu dreptate !
- Era și timpul s-o recunoști !
- Vai de mine ! Timpul ! Arată ceasul ! Unsprezece și jumătate ! Am șters-o ! Ține aici ! O fosilă, de la tata. Cred că te interesează. Vreau de alaltăieri să ți-o aduc și tot uit. Nu-ți trebuie pentru lucrare ?
- Ba, da. E un amonit, mai precis un perysphinctes. Dar... Nu pleca ! Trebuie să știu de unde l-a luat.
- Din subterană. Nu știu exact de unde. Din coridoarele ce dau spre Dunăre. Are mai mulți. Salut ! Cînd veniți de la miliție, treceți pe la noi.
- Mirana, e o greșeală ! Subterana...
- Știu să prepar cafea turcească veritabilă. E delicioasă. Am moștenit de la mama, se pare, talentul ăsta.
- E din subterane ?
- Fosila, precis. Talentul e în sînge, să știi și tu !
- Mirana... Bravo ! Pălăvrăgioaică ! O asemenea eroare grosolană ! Numai într-un cap ca al tău, de poetă... de...
- Radu se întoarce necăjit și începuse să urce dealul.
- Cine vorbește singur pe-aici ? răsună în apropiere o voce cunoscută. A, tovarășul Bradin ! Respectele mele !
- Vă salut, tovarășe Andu ! Ei, ce, azi toată lumea e supărată ? Sînteți nemulțumit, se vede !
- Da ? tresări Andu, sincer uimit de spiritul de observație al băiatului. Se... se poate. Am greutăți ! Nu prea găsesc dialectalismele de care am nevoie. Cred că-mi trage șeful un perdaf !... Dar ce piatră ai în mînă ?

- Piatră ? Asta-i fosilă, domnule !
- Și nu-i dai de rost ? Cum o cheamă ?
- Perysphinctes. Iar fata e o aiurită ! Știți, o fată mi l-a dat. Zice... Hm ! Zice că l-a găsit într-un loc... Formidabil ce aiurită, domnule ! Într-un loc unde nu există.
- Cum nu există ? Sînt cu duiumul la carieră.
- Nu așa ! Să vă explic. Geologia e o știință foarte precisă. În diferitele ere au trăit animale dintre cele mai diverse, dar... fiecare eră cu animalele ei. Dacă găsești undeva o fosilă și știi cărei viețuitoare i-a aparținut, spui cu ochii închiși : asta e era cutare, perioada cutare, subdiviziunea cutare... Că sînt o puzderie de subdiviziuni, cu forme de viață specifice.
- Am înțeles.
- Așa. Perysphincteși sînt cu duiumul la carieră, pentru că stratul de calcar de acolo aparține unei perioade care cuprindea aceste moluște.
- Bun.
- Dar fata ? Ea susține morțiș că perysphinctesul ăsta, identic celor din carieră, a fost găsit... Unde credeți ?
- Unde, domnule ? Că mă faci curios.
- În subteranele cetății Carsium.
- Ei, și ?
- Cum, ei și ? Cum, ei și, tovarășe Andu ? Dar calcarul din subterane nu poate conține asemenea amoniți, care aparțin altui etaj de sedimentare. E... e ca și cum cineva ar pretinde că Luceafărul lui Eminescu a fost scris înainte de cronică lui Ureche. N-ați sări în sus de-un cot ?
- Și ce, l-a găsit chiar acolo ?
- Așa zice, domnule ! Și încă precis ! În grottele dinspre Dunăre. Că știe ea, zice. Să mai ai încredere ! Ei, v-ați luminat la față, pe onoarea mea !
- Tovarășe Radu ! Dar ai făcut o descoperire formidabilă. Poate mai tîrziu știința îți va fi recunoscătoare. Te felicit !

- Pe mine ? Asta-i bună !
- Ia gîndește-te ! Dacă se dovedește că stratele acelea seamănă cu cele din carieră ?
- Cum ?
- Îți dau un exemplu. Știi, cred, că dacii...
- Am avut numai 10 la istorie !
- Bun. Ei vorbeau o limbă care nu ni s-a păstrat, deoarece latinii și-au impus limba lor după cucerire. Nu ne-a rămas nici un text dac, pentru că dacii nu aveau alfabet. Cunoșteau totuși scrierea, cu litere latine — s-au descoperit foarte scurte inscripții — sau poate cu litere grecești.
- Grecești ?
- Știi cumva greaca ? Ce vorbești ? Și latina ? Atunci o să înțelegi mai bine. Noi am aflat cîte ceva despre limba dacilor, ajutați de reconstituiri, de cuvinte care au supraviețuit în limba română, de nume de oameni și locuri, de corespondențe cu limba albaneză. Dar dacă eu... fii atent ! Dacă eu găsesc acum printr-o minune un text întreg dac, scris, să zicem, cu litere grecești ?
- Grecești, domnule ?
- Lingvistica mai are asemenea surprize. Se descoperă undeva o inscripție, pe o piatră, pe o plăcuță de bronz...
- ...sau de aur !
- De ce nu ? Admirabil ! Textele scrise pe aur nu sînt alterate de timp. Ei, și descoperirea mea dă peste cap tot ce se crezuse despre daci. Găsești similitudini cu melcul dumitale ?
- Tovarășe Andu ! Mi-ai deschis ochii, domnule ! Ha, ha, ha ! Ce surpriză grozavă. Spuneți, dumneavoastră vorbeați așa, întîmplător ? Ați ales un exemplu la întîmplare ?
- Dacii sînt pasiunea mea... Apropo, te sfătuiesc să vii la carieră. Muncitorii scot grămezi de perysphincteși. Hm ! Andu zîmbi amuzat. Localnicii îl numesc „șarpele de piatră“.
- Șarpele ? Șarpele ?

— De piatră !
— Ăstuia de-aici ?
— Păi, nu seamănă cu un șarpe ?
— Salut ! Plec ! Grăbesc... Salut ! Mulțumiri, domnule !
Salut ! Tata... acasă... nerăbdător... Rezultate neașteptate...
Salut !

Cînd ajunsese acasă, pe la unu fără un sfert, Sîrmă află că Bradin e la miliție și găsi o citație și pentru el. Doamna Vereș nu dădu nici un semn de alarmare, deși, din spusele dînzei, profesorul se dusesese însoțit de un milițian. Neavînd altceva mai bun de făcut pentru a afla adevărul, și cum citația îl reclamase acolo la ora 15, Radu se îndreptă spre secția de miliție a orașului.

Plutonierul de la intrare îi cercetă hîrtia și un sergent îl conduse în hol.

— Așteptați aici, pînă vine tovarășul comandant.

— E... E ceva grav ? Întrebă Radu, cu inima strînsă de frică, fiindcă își închipui că banda a fost prinsă, și Bradin arestat, înainte de a se fi putut dezvinovăți.

— Destul de grav, tovarășe ! Ce fel de cetățeni mai sînteți și dumneavoastră ?

— Dar... ce...

— Bine, tovarășe, stați de atîta timp la Hîrșova și nu v-ați făcut viza de flotant ?

— Viza ?...

— Da, viza, viza ! Tovarășul comandant vrea să discute personal. O să vă amendeze. Ce să vă facem ?

— Cine-i cu atîta gălăgie ? se auzi Bradin dintr-un colț.

— Tată ! Aici ești ? Mi-era teamă că... Tată !

— Cînd vine tovarășul comandant ? îl întrebă profesorul nerăbdător. Avem absolută nevoie de dînsul.

— Nu știu. Așteptați ! răspunse sergentul, salută și ieși.

— Vino-ncoace, Radule ! porunci Bradin. Ajută-mă !

Avea în față copia textului de pe fildeș și se chinuia să-l dezlege.

- Ce vrei să faci ?
- Poate găsesc cheia cifrului. Vom da indicii sigure despre tezaur cînd vine comandantul. Nu l-am găsit pe învățător. Parcă a intrat în pămînt. Mă gîndesc dacă nu cumva Hurmuzache i-a întins o capcană.
- Nu. L-a avertizat Mirana de dimineață. Se păzește.
- Atunci ? Să juri că ne pune cineva bețe-n roate ! Și textul ăsta afurisit !
- Am găsit eu dezlegarea, tată !
- Dar nici n-ai citit inscripția !
- Nu-i nevoie de ea. Învățătorul a găsit perysphincteși în subterane. Calcarele jurasice de aici sînt oxfordiene. Doar știi. Ei bine, amonitul descoperit de învățător este calovian.
- Nu mai spune !
- Deci concluzia e clară : ei au fost duși în galeria aceea de către cineva.
- De ce tocmai de cei cu tezaurul ?
- Fiindcă moluștei i se spune pe-aici „șarpele de piatră“.
- Băiete, mă copleșești ! Și crezi tu că...
- Judecă și dumneata ! Moșul și Baba așteaptă un șarpe de piatră.
- Care e de fildeș.
- Calcarul în apă se dezagregă. Abia azi mi-am dat seama. În cîțiva ani, e praf.
- Uite ce înseamnă să te pricepi !
- Fildeșul, însă, respectă întru totul înfățișarea amonitului nostru.
- Da ! Asta da.
- Ei, nu e clar ? Textul trimite, probabil, la galeria cu amoniți.
- Să știi că ai dreptate, fiule !
- Stai, că nu-i tot. Am vorbit azi cu un lingvist, care întreprinde o anchetă aici. Am impresia că inscripția noastră n-are nici o legătură cu greaca.
- Asta-i bună ! Ai grijă !

— Nu fantazez ! Ai uitat de limba dacilor ?

— De traco-dacă ? Pare-mi-se că îmbătrînesc ! Uite, la daci nu m-am gîndit. Cu litere grecești... Nu e de loc exclus. Ia stai ! Dar noi am regăsit urma comorii !

— Cînd ne va spune învățătorul unde sînt perysphincteșii...

— Băiete ! Nu mi-o lua în nume de rău !

— Ce, tată ?

— Hai să ridicăm întîi comoara și pe urmă ne întoarcem aici. Vrei ? Am... Am și eu ambiția asta. Ar fi o descoperire științifică.

— Hm ! Nu ambiția, tată... Descoperirea ai făcut-o, oricum ! Primesc pentru altceva. Cînd vom prezenta comoara ai să fii, poate, iertat că ai avut legături cu banda. Numai să ne dea drumul comandantul !

... Comandantul nu se mai întoarce în ziua aceea. Celor doi li se permise să mănînce la restaurantul de vizavi, apoi fură ținuți pînă la ora 5, cînd se primi un telefon de la comandant să li se facă mutația, cu scutire de amendă. Dar, lucru curios, formalitatea dură aproape un ceas, astfel că abia la șase izbutiră cei doi să plece în căutarea învățătorului.

Se apropia vremea prînzului. Oamenii, pe jumătate goi, cu pielea lucind de sudoare priveau din ce în ce mai des la ceasuri. Andu își făcu apariția printre stîncile care domină cariera, potrivit din mers ceva la magnetofon.

— Țineți-vă, fraților ! strigă cineva. Iar vine savantul.

Cîțiva rîseră, lăsînd pentru o clipă lucrul. Andu devenise o figură populară printre muncitori, care se amuzau de ocupația lui, ieșită din comun, dar îl primeau cu plăcere, îi cîntau și-i istoriseau snoave, fapt care le aducea tuturor bună-dispoziție.

În acel moment, un șef de echipă sună pauza de prînz, cu lovituri sonore, într-o bucată de șină suspendată de un cîrlig.

— „Allons, enfants de la patrie !“ fredonă — e un fel de a zice, că el de fapt țipase — un ucenic de mecanic care se împănă că învață franceza după manualul fără profesor.

Copiii patriei coborîră la Dunăre să se spele, cu excepția cîtorva, mai lacomi sau mai grăbiți, care tăbăriră pe mîncare așa transpirați cum erau.

— Bonjour, mon ami ! îi strigă lui Andu ucenicul din fugă. Nu începeți pînă nu vin și eu.

Andu ridică mîna în semn de salut și se afilie grupului de mîncăcioși nădușiți.

— Poftă mare !

Un cor mut, dar ceva mai optimist decît cel din „Madame Buterfly“ îi răspunse printre înghițituri și cronțait de oase. Un tînăr solid întinse semnificativ spre noul-venit coșcogea pachetoiul, o amestecătură de ziar, salam, brînză și pîne.

— Mulțumesc, nu ! Vin de la masă.

— Hm ! aprecie solidul în doi peri, aruncînd savant între incisivi o coajă uriașă, arămie, care trosni protestatar în concasorul neînduplecat.

— Stacan ! Măi Stacan, vezi că te-neci, ma parole ! se auzi glasul subțirel al ucenicului fără profesor.

— Ia mai plimbă-te de-aici, mă țică ! îi răspunse un bas indignat.

— Păi ai tras la apă, că nu-ți mai trebuie coniecel pe ziua de azi.

— Mă, eu îț zîc una di-o să te usture, fii atent !

— Hi, hi, hi ! rîse puștiul pe românește.

— Ați adus iar „magul“, profesore ? se interesă cu pedanterie un bărbat între două vîrste.

— Cum se vede. Aveți ceva pentru mine ?

-- Cine ? Eu ? Poate doar așa, ca să-mi imprim vocea !

— Și-așa !

— Să spună un banc ! se repezi ucenicul gîfîind. Hai, nene Costeo ! P-ăla cu „de ce jumulesc oltenii cloștile pe burtă“.

Mîncăii își întinseră gurile la urechi și concasorul înghiți pe nemestecate litra de brînză proaspăt introdusă între fălci.

— Dați-mi o țigară ! strigă agresiv nenea Costea. Nu de-astea, vlăjganule ! Vreau un „Litoral“ de la tovarășul profesor.

— Vă rog, vă rog ! se grăbi Andu, surîzînd inocent. Ghiță, cu cine te certai tu la apă ?

— Cu unu', Stacan. Mon Dieu ! Ce, nu-l cunoașteți ? Țsta se hrănește cu rachiou.

— Chiar așa-l cheamă ?

— Aș ! interveni vlăjganul din mijlocul ziarului. Îi zice Stancu Dominic.

— Eu l-am poreclit Stacan ! se făli Ghiță.

— Cine e ? N-am auzit încă de dînsul.

— Uite-l colo ! îl arată amatorul de „Litoral“, în fruntea grupului care venea dinspre fluviu. Face baie în fiecare zi.

Dominic era un om zdravăn, mai degrabă tînăr, cu si-luetă de discobol antic. Apa îi strălucea pe pieptul gol și-i udase pantalonii îmbrăcați peste slip. El era acela care-l ajutase pe bătrîn să pescuiască amonitul de fildeș.

— Tovarășe Stancu ! strigă Andu. Nu vrei să vii puțin ?

— Ce, tovarășe ? se răsti Dominic, prost dispus. Am treabă.

— Poate vrei să te imprim cu ceva ? Pari bănățean după vorbă.

— Ba dă-mi pace !

— Ei, hai o țîră, no ! o dădu și lingvistul pe dialect, spre hazul celor de față.

— Apoi că stai, numai să-mi iau pita și-oi veni ! replică Stancu în grai neaoș.

— Ghiță, fii cuminte, să nu-l mai zgîndări ! zise Andu.

— Mais non, mais non, professeur ! se strîmbă ucenicul, schițînd o piruetă convențională.

— Iată-mă-s !

— To... tovarășe Stancu !

Andu juca perfect.

— Ei, ce e ?

— Domnule, e uluitor ! Nici nu-mi vine să cred !

— Ce, tovarășe profesor ?

— Semeni leit cu cineva. Cu un amic de-al meu. Ia vino mai aproape !

— Eee ! se miră cel cu „Litoralul“.

— For-mi-da-bil ! Domnule, dumneata ești Dominic Stancu ?

— Eu sînt ! răspunse muncitorul, privind în jur, puțin speriat.

— Ei, poftim ! Să mai zici că nu seamănă oamenii între ei !

— Da' cum asta, profesore ? se interesă cineva.

— Phii, ce asemănare, domnule ! Stați să vedeți ! Tovarășe Stancu, îl cunoști cumva pe medicul Covaci, de la Cluj ?

— Ferit-a sfîntul ! tresări violent Dominic. Cu el seamănă ?

— Cu el ! Pe cuvîntul meu ! Gyuri Covaci îl cheamă. E cel mai bun prieten al meu.

— Nu, zău ! făcu Stancu, privind lung înspre Dunăre.

— Domnule ! Am să te rog ceva. Să nu te superi.

— Ce doriți, profesore ?

— Hai să ne-ntîlnim diseară în oraș. Să stăm puțin de vorbă. Pe onoarea mea ! Ce zici ? Mergem la o bere. Fac eu cinste. Domnule, o să-ți povestesc de Covaci, tare țin să-mi aduc aminte de el. Fac cinste, zău ! Vrei ?

— Ce mai întrebați ? nu se putu stăpîni Ghiță. Auzi !
Vrei, calule, ovăz ?

Și o rupse la fugă.

— Bine... tovarășe profesor ! Păi cum să vă refuz ?
Dacă-i și de băut...

— Bravo ! Nici nu știu cum să-ți mulțumesc !

— Lăsați, că o să-mi mulțumiți diseară !

— Ho, ho, ho ! vocaliză vlăjganul, care se întinsese la soare și trăgea cu sete dintr-o „Mărășească“.

Stacan se așeză binișor, scoase un cotlet unsuros de porc, pîine îmbibată în untură și se porni pe înfulecat, în silă. Privirile îi rămăseseră la Dunăre.

— Ghiță, vino înapoi ! îl chemă Andu pe ucenic. Zi și tu ceva la magnetofon.

— Și nea Stacan ? făcu puștiul de departe.

— Tot o să-ți rupă el picioarele odată și-odată ! mormăi Dominic, ridicîndu-se. Pe mine o să mă iertați.

— Dar ce, pleci ? se miră Andu.

— Păi, mă apuc de lucru. Ca să termin mai devreme norma pe azi. Doar trebuie să mă ferchezuiesc și eu, nu ? Hei, meștere ! strigă el la șeful de echipă. Dați-i drumul la compresor.

Apucă pickhamerul și se cocoță pe un morman de bolovani.

— Uf, bine c-a plecat ! *Quel malheur, mon Dieu !*¹ oftă Ghiță. Ce să vă spun, tovarășe profesor ?

— Ce vrei ! răspunse Andu.

— Atunci am să cînt doina ciobanului care și-a pierdut oile. Dacă-ați ști ce frumos o mai zice tata ! Dați-i drumul la magnetofon.

Un păcănit asurzitor porni de la pickhamerul lui Stancu, răsfrîngîndu-se înmiit în pereții carierei.

— Nu-l opriți ! țipă Ghiță. O să cînt mai tare !

---

¹ *Quel malheur, mon Dieu* — (franceză) — ce nenorocire, Doamne !
(n.r.)

Și ciobanul începu să răcnească din răsputeri, de parcă o dată cu turma își pierduse și mințile.

Dominic plecă acasă cu o jumătate de oră mai devreme și se culcă imediat, dormind dus pînă la ora 7. Nu făcu nici o încercare de a lua legătura cu ceilalți din bandă.

Învățătorul își miji ochii, ferindu-se de fumul înecăcios al pipei. Noul-venit îl privea insistent, cu un amestec de ironie și curiozitate.

— Va să zică, galeria e goală.

— Da. Închipuți-vă, nici urmă de tezaur.

— Domnule Hurmuzache, eu nu te cred. Dacă vrei să renunț la cercetări, ești un biet cabotin.

— Mulțumesc ! Știți, sînt prea amărît ca să gust glumele, oricît de spirituale. Galeria-i pustie. Am muncit azi-noapte ca un cîine. Eu ar trebui să vă cer socoteală.

— Domnule, mi-aș permite să zîmbesc.

— Profesia mea de bază e căutător de comori. Ieri, însă, am dat greș.

— Hai în subterane, domnule ! Mă uimești cu jocul dumitale de copil ! Pesemne nu cunoști galeria ! Hai să ți-o arăt eu.

— Îmi convine de minune, domnule învățător. Haideți !

După o oră :

— Așa e ! M-am înșelat.

— Păreți dezamăgit. Bineee ! Acuma, domnule, vă propun să reluăm discuția de la capăt, dar cinstit. Nu știu dacă sînt clar.

— Nu ești.

— Uitați-vă ! În mîna mea se află un obiect care în mod obișnuit se numește pistol.

— Domnule Hurmuzache ! Domnule !

— Mie îmi place să împușc. Zău !

— Domnule, nu glumiți ! Sînt bătrîn...

— Bătrînețea nu v-a împiedicat să mă trageți pe sfoară, dumneavoastră și deșteptul de Bradin. Situația mea e disperată, credeți-mă ! Sîntem descoperiți de miliție. Numai că nu plecăm de-aici fără tezaur. Și ne grăbim tare de tot.

— Iar eu ?...

— Dumneavoastră ne veți istorisi unde-i *adevărata* galerie, da ? Bradin a vrut să ne-nșele, traducîndu-ne un text neinteligibil, cifrat, din grecește. Dumneavoastră, știind că vă urmărim, ați venit aici cu Bradin și ați indicat un coridor fals. Noi am vrea, fiindcă sîntem și curioși din cale-afară, să ne arătați drumul cel bun. Altfel, cu cea mai mare părere de rău... Dacă nu ajungem noi la comoară, măcar să nu ajungă nimeni. Vă împușc de-o să vă ia dracu'.

— Domnule !...

— Gata ! Să lăsăm amabilitățile !

— Am o fată, înțelege ! izbucni bătrînul.

— Dumneavoastră gîndiți-vă la asta. Eu n-am nici o putere.

— Ești monstruos, domnule !

— Sînt căutător de comori. Așadar...

— Ticăloșilor !

— Nu, luați-o înaintea mea, vă rog ! Și nu încercați s-o ștergeți. Ochesc și la 50 de metri.

Merseră vreo cincisprezece minute.

— Ce Dumnezeu mă împungi în coaste ! Ai un pistol cît se poate de ascuțit !

— Fără trîncăneli !

— Stai, omule ! Am ajuns. Încet, aici e un bolovan. Să nu te împiedici ! Ce-ai de gînd cu mine ? Mă omori ?

— Întîi să văd că nu m-ați înșelat. Haideți ! Luați-o înainte !

— Mofturos ești, domnule ! Vino ! Încet, pe la stînga !

— Aoleu ! Au ! Au !

Zgomotul unei căzături înfundate, și o ploaie de pietriș curgînd undeva.

- Te-ai rănit ?
- Pezevenghi bătrîn ! Ies eu de-aici !
- Nu mai ieși, domnule ! E un fel de puț, cu pereții înclinați spre înăuntru. De formă tronconică, știi ?
- Ajutor !
- Ajutor îți dau tot eu, dar mai încolo. Așteaptă un ceas-două, că nu e foc. Doar pînă chem miliția.
- Trebuia să te omor ! Trebuia să...
- Trebuia să nu te vîri așa copilărește în subterane. Nu prea ai de loc experiență, zău ! Fii însă liniștit ! Habar n-am de altă galerie unde s-ar putea ascunde tezaurul. Pe onoarea mea ! Te-am adus aici doar ca să-ți fac cunoștință cu groapa asta.
- Ce prostie ! Ce prostie !
- De, domnule ! Am și eu o fată, ce să fac ! Și bat coridoarele astea de aproape 25 de ani. Puteam să-ți dau comoara pe mîna așa, pentru un simplu pistol ? Ce zici ?

La ora 8,30 fix, Dominic Stancu, alias Stacan, se prezintă la întîlnire. Andu alesese o masă de lîngă fereastra restaurantului și comandase un prim coniac mare pentru invitat, iar pentru el un pahar cu vermut alb.

- Punctual, n-am ce zice !
- Păi, cînd e vorba de asta !
- Și muncitorul aruncă pe gît conținutul paharului, se strîmbă de plăcere, apoi bătu cu el în farfurie și-l întinse ospătarului venit în grabă.
- Acuma vă ascult ! zise el, privindu-l intens în ochi. Ce ziceați de prietenul acela... Covaci ?
- Domnule, ultima dată l-am văzut la mare, acum două săptămîni. Era amestecat într-o poveste nenorocită, cu o sinucidere.
- T-ț-ț !

— Chiar așa ! făcu Andu, simțind că restaurantul se clatină domol, ca un om în mers. Știi, o fată s-a înecat în mare...

Privirile lui Stancu ardeau, parcă ar fi fost cărbuni, și mintea lingvistului începu să se întunece.

— Să bem, dom'profesor ! Să bem !

„Te-ai prins ! jubilă Andu, abia ducînd paharul la buze. Ai mușcat momeala ! Mă hipnotizezi ca pe Wilhelmina, nu ? Numai de-aș putea să rezist !“

— Și semăn cu el ?

— ...el !

— Ce chestie, domnule !

Ospătarul veni cu un alt coniac.

— Încă un vermut la dumnealui ! comandă Stacan tare. Ia uite, aici, dom'profesor !

Întinse paharul. Andu văzu uimit că băutura se răsucesce, se ridică în sus ca o frînghie, întinde un mugur din care iese o floare de colț, pe urmă se aprinde cu vîlvătăi și scoate un fum negru.

„E de rău ! gîndi Andu, iar gîndurile îi pluteau undeva, la suprafața conștiinței. Biata fată ! Mi-e teamă c-am să pătesc la fel“.

— Ast...a-i... scamatorie ! ?

— Ei... încerc și eu, domnule ! rîse Stacan sarcastic. Ospătar ! Nu vii, omule ?

— ...iineee !

Lingvistul se întoarce cu tot corpul în direcția strigătului și asistă la o scenă de miracol. Ospătarul venea în poante, ca o balerină, ținînd paharul în nas, învîrtindu-l cu limba și mișcîndu-și urechile ca un elefant.

— Brav...avo ! se bîlbîi el.

Paharul execută un salt spectaculos de pe nas pe bombeul pantofului, ospătarul îl jucă pe latul piciorului cum fac fotbaliștii la antrenament, îi trase în sfîrșit un șut și-l determină să aterizeze cumînțel pe masă.

— Încă un còniac și plata ! Domnul s-a pilit. Repede, maestre !

— Da, vă rog !

Ospătarul sări, agățându-se de o plafonieră, pe urmă trecu fulgerător la o aplică, se întinse iar la plafoniera următoare și așa o duse pînă la bar, coborînd pe aparatul de turnat bere și trimițînd bezele publicului.

„Hipnoză totală... un naiv crezînd că... pot împotrivi. Acum... «sinuciderea ?» Prin înec, sau...?»

— Oprește restul !

— Să trăiți, mulțumesc !

— Haideți, tovarășe profesor ! Hopa sus ! S-a îmbătat rău, domnule !

— Văd, văd ! zise compătimator ospătarul. Să vă ajut ?

— Nu, lasă ! Omul — slab ! Țineți-vă de umărul meu, tovarășe profesor !

„Ipoteza uciderii... fetei... verificată. Dar cum... eu cum scap ?“

Lui Andu îi era frică de-a binelea.

— ...întunecat de tot !

— Așa-i ! E trecut de nouă. Unde să vă duc ?

— Lasă-mă ! Pleacă ! Lasă-mă ! Baie. Vreau baie ! Singur ! Dunăre !

— Acuma, tovarășe profesor ?

— ...cuma ! bolborosi Andu, cu dorința expresă de a face baie. Săr...apă... stîncă Varoș ! Campion... facultate, ce știi'mneata ?

— Poate-ar fi mai bine altă dată !

— Să nu ții...mine...mut falcile...Huligan...ești ! Turtesc nasul...piftie...Salut !

Andu își pierduse definitiv controlul. Se îndreptă spre nordul orașului, la „Stîncă cu belciug“, mergînd ca în vis, cu mișcări rigide, atent totuși la circulație. La o sută de pași în urmă venea indiferent Dominic, ca un trecător oarecare. Abia cînd începu urcușul pe stîncă se ascunse

după bolovani, urmărindu-și cu multă prudență victima. De altfel se opri curînd, la jumătatea drumului, într-un loc de unde putea cuprinde toată creasta stîncii.

Varoșul e ca un pinten împins în Dunăre. În stînga acestui pinten e un golf larg, unde se află portul, iar în dreapta, cum stai cu fața la fluviu, adică spre nord, e alt golfuleț, ceva mai mic, ascuns cu totul vederii dinspre oraș. Andu se opri deasupra lui și se dezbracă liniștit. Păși pe o ieșitură a stîncii, își arcui corpul cu un admirabil reflex și execută un plonjon de maestru. Plescăitul apei se pierdu în noaptea liniștită.

Dominic „Stacan“ trecu prin rada portului cu aerul unui om care a avut o zi grea și e dornic de plimbare. Acțiunea se desfășurase corect, iar apele Dunării sînt adînci și mute. Trăiască viața, că e frumoasă. Morții cu morții și viii cu viile ! Ce să-i faci ? Cît trăiești, mult te-mbeți ! Dacă vor mai descoperi și niște ulcele cu aur, zău că merită să treacă pe la Murfatlar să golească o oca de vin pe cinste.

*„Bea, bea, nu te lăsa,
Uită că viața e grea !...“*

Dominic depăși pontonul, ocoli grupurile vesele ce discutau lîngă depozitul de petrol și se cufundă în umbra stîncilor de la baza cetății. Întîlni o fetișcană, căreia îi dădu politicos bună seara. Puțin mai departe se opri, lipindu-se brusc de stîncă cenușie. Scrută împrejurimile — nici țipenie. Dispăru sub stîncă, aprinse mica lanternă și pătrunse în galeria cunoscută. Începu să alerge, atent la obstacole. Nu străbătuse însă nici cîteva sute de metri, cînd urechea lui exersată surprinse o serie de zgomote stranii. În primul moment nu pricepu că sînt ecourile unei voci omenești ce se rostogolesc pe galerii. După aceea își

puse întrebarea cine are chef să hăuie așa, fără rost. Tîrziu, deveni lucid și înțelese. Cînta cineva. Glasul bărbătesc era plăcut, chiar atrăgător. Ce dracu ? Așa nu putea să cînte decît șeful. S-o fi plictisit așteptîndu-l ?

*„Am început să-mbătrînesc,
Deși mai cred că mi se pare...”*

Romanță ? Înseamnă că se află în pericol ! Dominic scoase de la piept un browning masiv, nichelat, trase piedica și porni înainte. Coti pe vreo două ganguri laterale. Dincolo, după colț, trebuia să fie. Dar glasul părea că vine de undeva, de jos. Se tîrî binișor. Văzu mai întîi gura puțului îngust. Cîntecul încetă brusc. Groapa nu era adîncă — trei-patru metri.

Din fundul ei îl privea, încruntat, Hurmuzache.

— Vă... vă salut, domnule ! șopti Dominic perplex.

— Bună seara, dragă ! ripostă „drăguț” prizonierul, ridicîndu-se în picioare. Nu te mai holba așa, ca la o poartă nouă. Ajută-mă să ies !

Dominic așeză pistolul alături și întinse amîndouă mîinile în groapă. Hurmuzache sări, se prinse de ele, și se cățăra afară, răsufliînd greu.

— Donnerwetter ! înjură el cu năduf.

— Cum ați ajuns aici ? Vi s-a stricat lanterna ?

— Nu, prietene ! Învățătorul m-a azvîrlit. Ascultă aici, o ultimă povață a asociatului dumitale ! Dacă nu te decizi să-ți schimbi meseria, ferește-te de oamenii comuni ! Cei mai periculoși adversari ai noștri sînt oamenii ăștia de treabă. Mi-au dovedit-o și Bradin și mumia de-nvățător.

— Dar cum... ce-ați pățit ?

— L-am amenițat că-l ucid. Mă bazam pe nervii lui slabi, pe faptul că are o fată, că a căutat 20 de ani comora. Un astfel de om nu vrea să moară și brutalitatea îi ia orice urmă de împotrivire. Prostii ! Am crezut că

reușesc. L-am pus să meargă înainte. Ațintisem lanterna asupra lui. Rezultatul îl vezi.

— Ne-am lins pe buze de tezaur.

— Nici gând ! Ți-am zis că omul e cinstit. Habar n-avea că-l urmărim. Credea cu adevărat că-n galeria aceea e comoara.

— Formidabil a mai jucat ! exclamă Covaci, cu o involuntară admirație. Dacă n-ați vrut să mă lăsați pe mine să-l interoghez !

— Nu ajungeai la nici un rezultat ! Te cunosc.

— Da ? Ar trebui să-l întrebați pe sărmanul nostru detectiv.

— Ce-ai făcut ?

— Fie-i apa ușoară !

— Măcar cu-atît să ne-alegem ! Moșul e-acum la miliție, pricepi ? Puah ! Miroși a alcool de la o poștă ! Ca de obicei !

— Domnule...

— Bine, lasă ! Să punem mîna pe piatră !

— Dacă nu-i și ea la miliție !

— N-avem de ales. Blestemată combinație, prietene !

— Mie-mi spuneți ? Am rămas cu plăcuțele, șarpele acela și... fildeșul. Dar cu inscripția de pe fildeș nu se poate ?...

— E indescifrabilă. Ai atîta încredere în mine, că știu perfect limba greacă. Nu se poate face nimic. Haidem !

— Eu sînt al dumneavoastră supus însoțitor ! scandă Dominic, căruia eșecul, în combinație cu băutura, îi dăduse o ușoară nepăsare.

— S-ar putea să fim prinși chiar aici, ca-ntr-o cursă de șoareci ! Îl avertiză Hurmuzache.

Porniră pe gang.

— Pentru ce, adică ! reacționează cu întîrziere celălalt. Cine ne poate aresta pentru o simplă preumblare prin subterane ? Plecăm încărcăți cu aur ? Dimpotrivă, dumnea-

voastră îl puteţi acuza pe acel păcătos bătrîn de ultragiu adus persoanei...

— Covaci, ne-am prostit ? De discursuri îţi arde ?

— Am cele mai excelente alibiuri ! schimbă Dominic tonul. Ce-ai vrea, să plîng, să-mi sparg capul ? mi-e silă de scene isterice, am văzut destule la clinică !

— Cinism..

— Poate-ar trebui să vă arunc la loc în groapă ! Asta, da ! Chiar o meritaţi ! De la-nceput vă spuneam : să-l lăşăm dracului pe Bradin. Nu ! Că aveţi dumneavoastră criterii psihologice ! Psihologice ! Ha, ha, ha !

— N-ai de gînd să taci ? Vezi, că mai e şi piatra. Dacă-ţi faci mult de cap, nu-ţi dau o lescaie din vînzarea pietrei. Pe-asta *eu* am pus-o la adăpost la Bradin. Ai uitat ?

— Da ! Şi el a pus-o la adăpost la miliţie.

Depăşiră piaţeta în care învăţătorul adunase mostrele sale arheologice.

— Eu am conştiinţa împăcată ! mormăi Dominic.

— Ssst ! Vine cineva ! Lanterna !

În faţa lor, pe gangul principal apăruse o lumină puternică. Mai multe siluete înaintau direct spre dînşii.

— Repede, să ne-ascundem ! Sînt învăţătorul, Bradin, puştoaica şi... ochelaristul.

Se retraseră pe prima galerie, unde se ghemuiră ţinîndu-şi respiraţia. Curînd, grupul celor patru ajunse în dreptul lor. Nimeni dintre ei nu scoteau o vorbă. Bradin purta un mic tîrnăcop, iar Sîrmă o lopăţică de fier. Mirana sălta pe umeri curelele unui rucsac voluminos.

— Miliţia e lipsă, remarcă Hurmuzache.

— Nostimă procesiune ! Să mă fac cariatidă, dacă ăştia nu se duc să dezgroape tezaurul !

— Observaţia mi se pare justă. Ce-ar fi să-i secondăm ?

— Bandă de vulpoi ! mîrîi celălalt. Şi-au bătut joc de noi cum au vrut. Iar acum, liniştiţi, merg direct la comoară.

— Iată prilejul cel mai nimerit să le reamintim de noi.

— Exact ! Sfinte Ermeos, ajută-ne !

Hurmuzache se avîntă după grup. Dominic își scoase revolverul și-l urmă. Învățătorul străbătea cu siguranță galerie după galerie, îndepărtîndu-se mereu de zona centrală a cetății. În cîteva rînduri, oamenii fură obligați să se tîrîie pe pietre, pentru a putea depăși zonele prăbușite. Apoi bătrînul se opri. Arată cu mîna gangul din apropiere.

— Aici am găsit amoniții. Galeria nu este prea adîncă și pe pereții ei mai sînt trei sau patru exemplare. Ultimul, din fund, e mai voluminos. Ați fost extraordinar, domnule Radu, adăugă el, întorcîndu-se spre băiat. Vă rog, poftiți ! Îi invită, foarte politico. Descoperirea vă aparține.

— Nu-i adevărat, interveni Bradin. Vă rugăm ! Treceți primul.

— Ce zici, Mirana ? Îl găsim, sau nu-l găsim ?

— Ghici, glicitoarea mea !

— Iată și al doilea amonit, spuse bătrînul, luminîndu-l.

— Sîntem pe drumul cel bun, strigă entuziasmat Bradin. Încă puțin, copii !

— Vă rugăm să ne iertați că vă tulburăm munca, răsună o voce hotărîtă în spatele lor.

Tresăriră, întorcîndu-se. Două revolve mari erau întinse spre ei și lumina unei lanterne îi orbea.

— Oricine-ai fi, să nu faci vreo prostie ! strigă Mirana.

— Sărut mîinile, domnișoară. Vă salutăm, domnilor ! Momentul e neplăcut, recunosc, vorbi Hurmuzache. De aceea vă cerem iertare. Dar ne interesează și pe noi tezaurul. Din aceeași pasiune, am dori să ajungem primii la el.

— Nimeni nu mișcă, pînă se întoarce șeful ! rosti sigur pe dînsul Dominic, ridicînd pistolul.

— Cred că acest sfat vă privește și pe dumneavoastră, admirabile domn ! răsună un glas străin din fundul galeriei, în timp ce o lumină orbitoare invada gangul. Nu mișca ; sîntem mai mulți. Domnule Marcel Tăun, Dumitru

Păruș, Hurmuzache, Grigore și nu mai știu cum, de fapt Otto Fisch, fratele lui Anatol, ar fi cazul să-l aduceți la realitate pe iubitul domn Covaci.

În zona luminată apăru imediat Hurmuzache, iar în spatele său un bărbat tânăr și blond.

Dominic deschise ochii mari și mâna începu să-i tremure.

— Andu !

— Da, Covaci ! Baia m-a înviorat și m-am gândit să-ți ofer o surpriză. Bună seara ! Ne cunoaștem, domnișoară, din seara de pe malul Dunării. Sînt căpitanul Andu.

— Te rog, fără prostii, strigă Otto, lovindu-l peste mîină pe Covaci. Revolverul se rostogoli pe jos. Doar nu sîntem criminali !

— Acest lucru a fost demonstrat. Wilhelmina Fisch și... eu !

— Sînt dezolat, domnule Andu ! vorbi calm Otto. Cine nu riscă nimic... Nenorocirea noastră stă în faptul că am fost singuri. Da, domnule Bradin ! Toată banda n-a avut decît doi oameni : eu și bruta de Covaci. Pe cine dracu-l mai poți atrage azi într-o afacere ca asta ? Eram doi, și dumneavoastră atîția ! Privi derutat în jur, cu o zădărnă speranță de scăpare. Am tot sperat să v-o luăm înainte, dar n-a mers. Numai prietenul nostru Sîrmă cît ne-a dat de furcă ! Vă cer scuze, domnilor !

Încercă o mișcare disperată de a ieși din bătaia lanternelor, dar se lovi de țeava unui automat. Pierduseră definitiv partida ; în gang erau o mulțime de milițieni.

— Te-ai convins ? Întrebă Andu rece. Ați făcut greșeli peste greșeli. Mai întîi, fiindcă v-ați bazat pe profesorul Bradin.

— Știam c-o să trădeze. Pentru asta îl verificam cu textele latine și grecești. Dar n-am crezut că se va întîmpla așa curînd. Psihologic vorbind...

— Psihologia învățată de dumneavoastră odinioară a suferit unele modificări. V-ați irosit forțele de pomană.

— Tovarășe Andu ! Își găsi graiul Sîrmă. O surpriză atît de... Și noi ne pregăteam să vă aducem tezaurul ! Tata nu-i vinovat.

— Știm, Radule ! De fapt, mulțumită dumitale am ajuns mai repede la comoară. N-o să uităm asta ! Așa cum, după declarația tovarășului învățător, care a cerut să-l arestăm pe Otto, am aflat unde sînt cei doi „asociați.“ De altfel, să știți, domnule Fisch, că tezaurul a fost ridicat de noi încă de la prînz. Acum e la loc sigur. Specialiștii vor deschide lada și vom afla în curînd ce conține ea.

— Îmi permiteți să vă fac o ultimă rugămintă ? interveni Hurmuzache batjocoritor.

— Mă rog !

— Dacă aflați ce conține tezaurul, să-mi comunicați. Nu e o toană. Știți, eu sînt totuși un om de știință.

— Cine n-a auzit de doctorul Otto Fisch, care-a studiat la Heildelberg ? Vă promit ! acceptă Andu, cu aceeași ironie. Ei, și-acum, sper că întoarcerea la lumina zilei este necesară. Șarpele de piatră a vorbit.

— Noi mai rămînem, șopti Bradin.

— Atunci vă salutăm cu respect ! Mihai, cătușele domnilor, te rog ! Apropo, nene Covaci ! Îți sînt dator două vermuturi, nu ? Vei primi banii la plecare.

III

*O, zei ! Nu v-a fost milă de-al vostru sclav umil
Să piară înainte de a porni-n exil,
Să fi pierit acasă, sub cerul nostru lin
Și nu aici departe la Pontul Euxin...
Căci voi pieri pe-aicea ! și parcă simt umblînd
Prin preajmă umbra morții și m-o lua curînd...*

OVIDIU — *Tristele*¹

— Începe să se vadă Tomisul, centurione !

— Ajungem curînd, Ordess.

Penteresul se apropie de țarm. Scîrîțitul vîslelor și răsuflarea sclavilor obosiți se amestecau cu pocnetele pînzei, abia umflată de briza dimineții.

— Iată ! Templul Fortunei...

Adevărat, în razele soarelui primăvăraric, pe malul abrupt, stîncos dinspre răsărit al cetății sclipeau coloane de marmură albă, profilate pe cerul senin. Undeva, dedesubtul lor și spre apă șerpuiau, colțuroase, zidurile tomitane de apărare.

— Ești aici, Comozaus ? Hei, Comozaus !

— Da, stăpîne !

— Privește, Comozaus. Acesta e Tomi.

— Cetatea grecilor, centurione !

— A voastră acum, sclavule ! A geților. O vezi ? Cum va fi peste o mie de ani ? Dar oamenii, peste o mie de ani ?

— Ai minte ageră, stăpîne ! Noi nu ne gîndim așa departe. Și nici la asta...

¹ În aceeași traducere a lui Eusebiu Camilar. (n.r.)

— Nu e vreme să vă gândiți. Dar o s-o faceți. Barbarii ne-au învățat multe...

— Sclavii nu au voie să gândească, centurione !

— Crezi cu adevărat, Ordess ? Și dacă te nașteai sclav ?

— Eu mă trag din pileați ! se ridică mîndru dacul. Obîrșia mea îmi dă orice drept !

— Să mă ierți, oștene ! Nimeni nu-și alege obîrșia ! ripostă sclavul cu o lucire semeață în ochii căprui.

— Ai noroc că sîntem de-un sînge ! se domoli bătrînul. Și ești serv la cuceritori. Așa le e dat cuceritorilor...

— Rămîi mereu neînduplecat, Ordess !

— Pentru că știu mai multe decît voi. Aici nu intră în-găduință, nici împăcare. E voia zeilor celor mari să se învrăjbească oamenii și să se ucidă. Să stăpînească, ori să ducă viață de cîine.

— Voia zeilor ? repetă Comozous. Auzeam de la stăpînul meu că la Roma a fost un sclav de care-au tremurat împărații. Unul Spartacus.

— Era trac Spartacus ! Era trac ! spuse Ordess triumfător. Era din neamurile de la Ister. Acolo a lovit mîna zeilor, băiete !

Marcus Claudius izbucni în rîs și-și clătină capul. Îi plăcuse îndărătnicia pileatului dac.

— Se-arată portul !...

Adevărat, penteresul trecea pe la capătul limbii de pămînt unde se ridica cetatea. Unii spun că numele acesteia vine de la grecescul TOMEION, adică „limbă de pumnal“, după forma triunghiulară a peninsulei pe care e clădită. Alții asociază numele orașului cu omorul pe care l-a făcut Medeea pe aceste meleaguri împotriva propriului său frate, în vremea veche a expediției argonauților. Oricum ar fi, Tomisul, în epoca aceea de maximă înflorire, străluccea splendid, sfidîndu-și parcă denumirea aprigă. Pe cît de sterpe și sălbatice erau stîncile către mare, pe atît de fru-

mos fremătau copacii în minunatele grădini romane, ca o salbă verde, mișcătoare, printre mulțimea zidurilor albe.

În port, la cheiul larg erau ancorate vreo 15 galere, cu pînzele strînse și fără țiipenie de om. Portul însuși era pustiu ; cîțiva trecători se grăbeau pe treptele spre oraș, parcă alungați din urmă de cineva. Noii-veniți se întrebă din priviri ce s-a întîmplat, mai ales că din interiorul cetății răzbătea o rumoare surdă, cu neputință de înțeles.

— Hercle ! exclamă Comozous descumpănit. Țsta e portul, centurione ?

— Da, sclavule ! îi răspunse Ordess. Privește ce minunăție a ridicat aici cuceritorul !

Comozous se aplecă peste marginea corăbiei, neștiind la ce să se uite mai întîi. În fața lui se desfășura, rotindu-se maiestuos, după mersul navei, marea construcție portuară terminată cu aproape 20 de ani în urmă, care adăpostea magaziile și locul de întîlnire al negustorilor. Unsprezece uși masive, sub arcuri boltite, închideau magaziile săpate în coasta dealului, vegheate de paznici anume și tăinuind în pînțele lor răcoros și întunecat vinuri, miere, grîu, aur, pînzeturi din toate colțurile lumii. Unsprezece arcuri de marmură albă, cărată în galere pe toată întinderea Pontului Euxin, căci nu se găsea asemenea minune în Scythia, iar deasupra arcurilor, terasa cu mozaic, fală a cetății, care-i dusesese vestea prin toate coclaurile mării. În stînga și în dreapta, la capetele terasei, coloane zvelte din aceeași marmură prețioasă aveau menirea să susțină uriașa pînză de corabie, întinsă între dînsule în vreme de ploaie ori zăpadă, ca să-i apere pe negustori ; iar uneori și vara, cînd soarele frigea ca un munte de jar, pînza aceea aducea umbră și briza aducea răcoare pentru stăpînii de fapt ai cetății. Din spațele terasei se ridica un zid cît două staturi de om, placat cu marmură, iar la mijlocul lui cu un altar, ca o firidă, unde se aduceau ofrande Fortunei și lui Pontos, zeii pro-

tectori ai tomitanilor. Iar dincolo de zidul acesta începea cu adevărat cetatea, Tomis cum îi spunea grecii, Tomi cum i-au zis cuceritorii romani, Constanța cum a fost numită, în sfârșit, mai târziu, în cinstea împăratului Constantin cel Mare. Cîteva scări, tot din marmură — piatra asta risipită din belșug, ca într-o beție, dovedind bogăția și puterea negustorimii — cîteva scări urcau cele patru platforme — a portului, a magaziiilor, a mozaicului, a cetății, ca niște porți prin care străinii să pătrundă în așezarea cea mai mare, mai frumoasă și mai însemnată de pe țărmurile de apus ale Pontului la acea vreme.

— Holá ! Marcus Claudius ! Salve, centurione !

Cuvintele, strigate cu putere, ca să ajungă pînă la pen-teres, veneau din direcția mozaicului, și acolo un om cu tunică roșie își vîntura brațele pentru a fi văzut.

— Menandros ! Salve, Menandros ! chiui centurionul.

Tunica roșie se repezi la trepte și începu să le coboare cîte două, în vreme ce vasul, cu pînza strînsă, atingea lin cheiul de granit al portului. Îndată funii bine răsucite fură aruncate îndemînatic și puntea mobilă înlesni coborîrea călătorilor pe uscat.

— Menandros, frate, bun găsit !

— Salutul meu, celui mai înțelept dintre centurionii de la gurile Istrului !

Se îmbrățișară îndelung.

— Ordess, bun venit la Tomis ! Să trăiești și tu, Comozous ! Ați mers bine ?

— Se vede că prietenul comandantului nostru e om avut și știe să-și folosească avuția. Corabia lui nu se sperie de furtuni.

— Așa e, Ordess ! Zeii mi-au hărăzit din plin plăcerile și puterea banului.

— Lăudați fie zeii !

— Aici, în port, am magazia mea. O vedeți ? Acea din dreapta, pe frontonul căreia e săpat numele lui Ermeos.

Țin acolo toate bunurile de negoț care-au trecut vreodată prin mintea cuiva. În cetate mă așteaptă un mic palat roman, cu grădini și lucruri de preț. În Alexandria, în Roma și-n Atena, pe pământul care m-am născut, am alte asemenea locuri de tihnă, atît de trebuincioase meseriei mele. Cresc cai pentru întreceri și aduc fiare din ținuturile de la mizăzi. Am bătut cu piciorul lumea, pe țărmurile ce-nconjoară Mare Nostrum, pînă la coloanele lui Hercule și-apoi pe apa Nilului, către izvoare, pînă spre Ombos, unde oamenii se-nchină crocodilului și muntele Silsile e sfredelit de peșteri ciudate. Ce-mi mai lipsește ca să fiu fericit ?

— Dar spune, bogate neguțător, ce se petrece cu tomitanii ? E orașul bîntuit de vreo boală ? Amenință năvălire de peste fluviu ? N-am văzut țipenie de om.

— Azi e Rosalia, marea sărbătoare a trandafirilor, centurione ! Oamenii cetății se bucură de sosirea verii. Abia am scăpat de ceilalți arhonți, care conduc serbarea, ca să vă pot întîmpina. Ați ajuns tocmai bine. Veniți !

Porniră către *agora*, piața centrală, în fundul căreia, peste praveștiștea veșnicei mări se ridica sclipitor templul Fortunei. Cu cît înaintau spre piață, grupuri tot mai dese de tomitani umpleau strada, mergînd în aceeași direcție.

— Se pregătesc altarele de jertfă ! zise Menandros, care ghicea asta cu un al șaselea simț, al orășeanului din naștere, după vînzoleala și zgomotele mulțimii.

Era adevărat. Animalele fuseseră legate de altare și preoții începeau ceremonia jertfei. Dar trecuse de mult vremea marilor hecatombe, cînd se înjunghiau sute de tauri pentru a îmblîndi vreun zeu. Acum doar animale mici — iezi, miei — cu totul lipsite de apărare căzură victime cuțitelor.

— Unde e strălucirea de altădată a lumii ? întrebă Senex, rău impresionat de sărăcia, parcă de oboseala serbării. Totul se duce, prieteni.

— Se duce sau vine, Claudie ! replică grecul cu ochii la mișcările preoților. Nimic nu stă pe loc în lume.

— *Pantha rei...*¹

— Tu știi. Se repetă de secole ceremonia jertfei. Și-n vremea asta zeii cei mari n-au mai fost așa mari, și alți oameni, străini, au adus alți zei de care tremurau triburile, și-apoi s-au dus și aceia, ca frunzele și ca apa Istrului, iar oamenii cred în altceva, în altcineva și tot astfel se urmează sfârșituri și începuturi, de când ne-am pomenit pe pământ. Atunci, ce să te mire ? Stai să părăsim agora și templul și ai să vezi marea serbare a mulțimii, când tubele vor vesti întrecerile de cai, iar quadrigile vor învolutura praful arenei ! Iar dincolo vei auzi strigăte ca valurile mării, după care se urmăresc de departe luptele de gladiatori. Și vei vedea fecioare și mame împânzind cimitirile, să-i cinstească pe morți. Și ne vom desfăta urechea cu întreceri poetice între tribul romanilor din Tomis și casa corăbierilor. Și vom mai merge iar la arenă, la întrecerile sportive, care încheie serbările. Iar mulțimea asta încremenită, așezată după canoane, cu bătrînii în frunte și femeile în ultimele rînduri, se va rupe, cutremurînd străzile cu pașii și strigătele ei. Am văzut zeci de asemenea serbări, aici și aiurea și întotdeauna îmi spuneam că vulgul și sclavii noștri, pe care-i cunoaștem așa puțin, nu știu osteneala noastră, nici părerea de rău după cele duse, și, că, la urma urmei, asta e suprema și adevărata înțelepciune.

— Vorbești ca luminat de zei, negustorule !

— Am colindat lumea, pater, și-am deschis ochii asupra ei. V-am chemat în cetate și pentru altceva, dar astea le vom mai vorbi la noapte, în ceasul tihnit de după petrecere. Să mergem la altare, se împarte carnea jertfelor.

---

¹ *Pantha rei* — curg lucrurile (în greacă). Expresia aparține lui Democrit. (n.r.)

Noaptea căzuse de mult, cînd grupul celor patru ajunse la „micul“ palat al negustorului. Erau ușor amețiți de vinuri și de priveliști, vorbeau despre cai, și fiare, și gladiatori. Sclavul păzitor al porții, *ostiarius*, le deschise în grabă și se pregătea să aprindă făclii.

— Astă-seară, nu! Îl opri Menandros. Ne-ajunge lumina lunii. Să vie cina și luați-l pe Comozous la bucătărie, porunci el apoi celorlalți sclavi. Vedeți, îngrijiți-l cum trebuie! Ne-am înțeles, Maronilla?

— Da, stăpîne! răspunse sclava repede. Thais, adu-i stăpînului de spălat!

— Am un dar pentru tine, pater! zise grecul. Vino să vezi!

Își aruncă neglijent pe braț marginea togii și-i conduse, pocnind ușor cu sandalele pe pardoseala de marmură, în *atrium*. Razele lunii, strecurate prin acoperișul găurit, scliffeau diamantin pe *impluvium*, bazinul larg, menit în vechime strîngerii apei de ploaie scursă de pe acoperiș.

În peticul de cer întrezărit pe fugă licăreau, departe și tainice, stelele. Menandros ridică perdeaua ușii din fund și pătrunseră cu toții în *tablinum*, camera principală a clădirii, dar stăpînul nu se opri nici acolo, ci o apucă pe coridorul lung care ducea în *perystilum*, grădina din spatele casei. Îl urmară din ce în ce mai intrigăți. Perystilul era înconjurat pe toate laturile de un portic cu etaj, susținut de coloane de marmură, admirabil șlefuite. În mijloc avea un bazin larg, împrejmuît cu viole, crini și trandafiri în floare, iar dintre flori se ridica pe un soclu răsucit o statuie uluitoare, statuia de marmură a unui șarpe — cu bot de oaie, urechi și plete de om și coadă de leu.

— O recunoașteți?

Cristalele marmurei fulgerau, ca un foc rece, furînd privirile, și ceva asemeni unui nimb se țesea deasupra minunatei sculpturi. Încolăcit parcă în jurul propriului său corp, șarpele își sălta fruntea într-un gest atent și mîn-

dru, ca și cum ar fi păzit o taină ascunsă între inele și solzi, o taină bună, de prietenie, pe care o apără de atacul cine știe cărui răufăcător presimțit în preajmă.

— Statuia de aur a scitului ! exclamă Ordess copleșit.

— A copiat-o un meșter de mare faimă, adus tocmai din locurile mult încercatei Troia.

— Binecuvîntată, mîna meșterului tău ! interveni și Senex.

— Așa-i ? A găsit în statuia de aur tocmai ce are ea mai de preț — mîndria asta și prietenia șerpilor celor buni, după spusele tuturor legendelor getice.

— Nici nu știam că așa arată statuia rămasă de la Burebista ! zise dacul gînditor. Cea de aur e mai puțin frumoasă.

— Dar e cea adevărată, pater ! îi aminti Senex cu un zîmbet. Iar pe tine te invidiez pentru copia asta, corintianule !

— Să n-o faci toată viața ! replică negustorul rîzînd. Uite, vin slavele cu apă ! Spălați-vă mîinile, prieteni ! Voi da statuia templului Fortunei.

— *Hem !* Ți-a cerut-o vreun arhonte ?

— Cetatea însăși, centurione ! Vor s-o așeze la picioarele zeiței, ca pe-un apărător.

— Ce cinste !

— Nici să n-aud ! se împotrivi Ordess. Șarpele-i al nostru, al dacilor ! Ce să caute lîngă un zeu străin ?

— Cum așa, străin ? Dar Pontos, Fortuna, Castor și Pollux, Hercule protejează întregul Tomis, pe greci, pe romani, pe geți, deopotrivă. De ce străini ?

— Pentru că zeii dacilor sînt singurii adevărați ! replică oșteanul, întinzîndu-și mîinile să se spele.

Sclava îi turnă atent, deasupra ligheanului de pămînt, apoi vru să-i ofere propriul său păr ca să se șteargă, așa cum era moda în casele tuturor rafinaților de pe coastele

Mediteranei, dar văzîndu-i înfăţişarea mîndră se ruşină şi-i dădu prosopul de in, subţire ca un voal.

— Şi pentru ce, pater ? întrebă negustorul, bătînd din palme ca să-şi adune sclavii. Cinăm aici ! le porunci vesel, cu presimţirea unei adînci desfătări.

Servii se năpustiră să aducă mesele din *triclinia*, sălile obişnuite de mîncare, pe urmă purtară pe braţe paturile cu căpăţii înalt, pe care se lungeau oamenii de vază, acesta fiind felul lor de a şedea să mănînce.

— Pentru că ei singuri i-au dus pe daci şi geţi la izbîndă, iar dacă Dacia a căzut sub sandaua romană, la fel cu Scythia voastră, asta nu se datoreşte zeilor Romei, ci numărului mare al cuceritorului. Zîmbeşti, centurione, ca totdeauna la auzul acestor vorbe ! Se vede că n-ai trecut prin măcelul Sarmizegetusei !

— Stai, nu te supăra, pater ! zise latinul. Am zîmbit fiindcă nici acum, după atîtea secole nu ne ierţi cucerirea Daciei. La ce mă cerţi pe mine pentru asta, cînd nici nu ştiu cum arată Sarmizegetusa ?

— Aşa-i, aşa-i, Claudie ! Gura ta spune adevărul. Numai că nu pot... Prea mă arde înfrîngerea ! Şi zeii, corintianule, zeii cei mari şi adevăraţi sînt ai dacilor, aşa să ştii !

— Crezi că pot să ştiu, pater ? întrebă grecul, lungindu-se alene pe pat. Cei de acasă m-au învăţat să cred în zeii Greciei, care nu sînt cu nimic mai prejos decît ai centurionului sau ai tăi. Voi aţi dat un Burebista, un Decabal, un Deceneu ; ei un Caesar, un Augustus, un Virgiliu, un Cicero, un Scaevola chiar ; noi un Fidias, un Sofocle, un Socrate şi-un Platon, un Homer mai ales, glorie a pămîntului grecesc. Şi-aceştia sînt numai cîţiva dintre marii bărbaţi ai lumii. Cum să alegi, după ei, zeii cei adevăraţi ? Numai aici, în Tomis, cetăţenii şi sclavii se închină unei sumedenii de zei : e Mithras, cel venit, pe uscat şi pe mare, dinspre miazăzi-răsărit ; sînt egiptenii Iris şi Sarapis ; sînt cei doi de la strîmtorile Pontului Euxin — Men

și Cybele, sau Călărețul Trac, în care cred cu osebite
geții; e Jupiter Optimus Maximus Dolichenus, cel venit
din Siria și e mai cu seamă noul zeu Christ, adorat mai
de toți sclavii, pe care-i răstignește și-i sfîrtecă zadarnic
Dioclețian cu prigoanele lui, doar s-or întoarce la vechea
credință.

— Se strică lumea, atunci? Întrebă dacul, amețit de mi-
resmele trandafirilor.

— Luați din bucate, prieteni! Îi îndemnă Menandros.
Am găsit pentru voi fructe rare, aduse anume de la răsărit și
struguri aromați, din țări cu soare fierbinte, să ne bucurăm
cu dînșii trupul și sufletul. Vinuri minunate din Egipt, din
Grecia și Scythia se întrec în amfore, îndemnându-le să
decidem câștigătorul. De ce să credem că se strică lumea,
într-o asemenea clipă tihnită? Voi porunci sclavelor să
ne dănțuiască în razele acestea de lună și, poleite așa în
argint, veți vedea că par înseși sirenele, ademenitoarele lui
Odiseu. Vai, lumea se schimbă, prieteni, se prefăce necon-
tenit, ca norii pe cer! Și n-o poți opri, cum nu poți opri
apele să tot curgă spre mare și marea să se tot zbuciume
în furtuni. Uneori mă simt singur și trist între bogățiile
mele fără capăt, căci ce e omul mai mult ca o boabă de
rouă sau o dîră de fum? Este aici în Tomis mormîntul
unui oarecare bărbat și i-au scris pe stela funerară: „Ce-
lor morți nu mai li-e dor de nimic, ei nu mai au iubire,
ci cel mort zace ca o piatră înțepenită în mijlocul câmpu-
lui. Căci din apă, și pămînt, și aer eram mai înainte alcă-
tuit, dar, murind, zac, dînd toate tuturora... Iar mai mult,
ce e? Din ce s-a născut, în aceeași s-a și prefăcut trupul
nostru slăbit de vîrstă“.

Menandros tăcu și o umbră de amărăciune îi întunecă
ochii. Dar curînd făcu un semn și servele porniră să dăn-
țuiască lin, în sunetele muzicii venind dinspre porticuri.
Luna ajungea în creștetul cerului, iar șarpele își ațintise
privirile către oameni, parcă avertizîndu-i de un dușman.

Ordess şedea pe pat în capul oaselor, neobişnuit să se culce la masă, în vreme ce Senex, cu pleoapele pe jumătate închise, savura cina, şi gândul îi fugise întristat spre Roma natală.

— Şi atunci ? murmură el într-un târziu. Oare numai aşa să fie soarta oamenilor, trecerea asta necurmată spre moarte ? Oare aşa să ne ducem mereu, sub restriştile împăraţilor şi zeilor, purtând veşnic războaie, ştergându-ne urmele pe pământ unii altora, cum valurile netezesc nisipul ? Căci a fost scînteia lui Prometeu în noi de la-nceput şi tot de-atunci relele din cutia Pandorei, şi se luptă-ntr-una şi parcă mereu izbîndeşte Pandora. Iar noi nu mai ştim ce va fi peste o mie de ani.

— Noi ştim îndeobşte puţin, Claudie ! răspunse Menandros, gustînd miezul chihlimbării al unei rodii. Înainte de noi, de Grecia şi Roma au trăit alte seminţii, multe cît firele de iarbă, pe Nil ; iar înaintea acestora au fost altele, pe Eufrat şi mai sînt unele în India, iar dincolo de munţii cei mari ai Indiei, şi mai departe, la răsărit, ar fi, se zice, alţi oameni, cu feţe ciudate, altfel decît ale noastre. Mă gîndeam deseori, pe corăbiile mele, în vreme de furtună, ori cînd băteam drumurile lîngă caii mei de povară, mă gîndeam că noi, toţi oamenii de pe toate pămînturile nu trăim doar pentru bunul plac al împăraţilor şi zeilor, că mai avem şi alte meniri în lumea asta. Iar dacă n-ar fi aşa, la ce bun s-ar fi ridicat temple şi statui care trăiesc mii de ani după făuritorii lor, şi noi nici nu mai ştim căror zei le-au fost închinare, dar ele vor rămîne, poate cît va fi omenirea ? Dacă totul dispăre fără urmă, minunile acestea nu ne-ar mai spune nimic nouă, care nu le-am aflat istoria. Dar coborîţi odată pe ţărmurii Egiptului, la Alexandria, şi bateţi cu piciorul malul Nilului, între revărsări, cum am făcut eu în nenumărate rînduri şi veţi vedea cum oamenii cei din vechime trăiesc şi azi prin statuile şi templele lor. Împăraţii s-au dat uitării, ca şi zeii aproape, şi din

gloria apusă au rămas numai pietrele. Da, pietrele s-au dovedit mai tari ca omul, dar omul le-a dat sufletul lui și-așa sufletul și mintea omului au străbătut vremea. Aceasta e scînteia lui Prometeu.

— Am auzit și noi despre țara Egiptului. Multe taine se ascund acolo ! zise Ordess.

Mîncase puțin, dar cu plăcere și acum încerca pe rînd vinurile negustorului, parfumate și dulci ca însuși aerul grădinii lui la început de vară.

— Așa-i, multe taine ! încuviință Menandros. Coloanele lor, pereții templelor sînt acoperite cu o scriere pe care mulți au încercat s-o ghicească, dar fără folos. Cine știe ce minunății povestesc slovele acelea necunoscute ? Și construcțiile fără seamăn ale egiptienilor, cu ce le-aș putea asemui ? În Teba cea luminată, cetatea cu o sută de porți sînt temple pentru care numai ca să le dai ocol și să le privești în fugă îți trebuie trei zile ! Lui Amon-Ra, zeul cel mare al Egiptului, i s-au ridicat aici templele Luxor și Karnak, încărcate cu aur, argint, onix, fildeș, lemn de cedru și pietre prețioase ; coloanele acolo sînt așa de mari, încît pe capetele lor ar putea sta o sută de oameni. Despre Labirintul ridicat lîngă lacul Faium, ce vă pot spune cu niște biete vorbe ? Are 3000 de încăperi, în care te poți încurca așa tare, că, de nu te scoate cineva de-acolo, nu mai găsești niciodată ieșirea. Memfisul ? Du-rează de 4000 de ani, mai bătrîn fiind decît Atena și Roma, iar locuitorii lui se închinau boului sfînt Apis. Către revărsarea Nilului se ridică cele dintîi minuni ale lumii — piramidele. Cea a lui Keops e înaltă cît înălțimea a vreo 70 de oameni ; ea a fost clădită din milioane de blocuri de piatră, atît de bine șlefuite, că nu se leagă cu argilă ori altceva, dar între locurile acestea nu poate intra nici vîrful pumnalului. Herodot spune că numai pentru construirea drumului pe unde să fie aduse aceste blocuri au trebuit 10 ani. Iată ce taine ascunde roditorul

Egipt, pater ! Ai zice că pe lângă asemenea minunății, tot ce-am făcut noi pare un nimic, însă nu-i așa ! Nicăieri în Egipt n-ai să găsești statui ca ale Greciei, ori clădiri desăvârșite ca ale Romei. Noi am făcut altceva decât egiptenii, nici mai rău, nici mai bun, ci *altceva*. Numai că tainele rămân. () taină ca acelea e și șarpele tău, adică șarpele scitului și al geților, împreună cu piatra arătată atunci, în fântână, și care întrece în frumusețe tot ce-am văzut de-a lungul vieții mele.

— Numai ce folos, dacă tainele astea rămân îngropate pentru totdeauna, laolaltă cu cei ce le-au știut ? spuse Ordess.

— Uite, vezi, și asta mi-e greu s-o cred ! Pentru totdeauna... Aș zice așa, de nu le-ar fi făcut tot oamenii. Nu, urmașii vor găsi un mijloc să pătrundă în miezul tuturor tainelor. Chiar noi putem încerca s-o facem cu șarpele, cu piatra aceea adică.

— Și să avem sorți de izbândă ?

— Poate că da. Printre toate animalele cărora le jertfesc egiptenii, se numără și șarpele. Buto, orașul din delta Nilului, are ca zeu un șarpe veninos. Pe creștetele multor alți zei se află șarpele, iar aceștia nu sînt de loc dintre cei mai mici, de vreme ce la loc de frunte între dînșii stă însuși Ra, zeul cel mare al soarelui. Te-aș ruga, pater, începînd de mîine, să-mi mai istorisești o dată povestea șarpelui de aur și pe cea a pietrei fermecate. Eu am s-o scriu pe tăblițe de bronz, din acelea de diplome militare. Pe urmă voi pleca să iscodesc lumea, să aflu tot ce știe despre șerpi.

— O, Menandros, pare că gîndul tău e luminat de sus, din ceruri ! exclamă dacul înduioșat. Ocrotească-te zeii ! Dar n-am să-ți pot depăna istoria pietrei fără să-ți spun mai întîi istoria Daciei, de la începuturile ei.

— Mai bine, pater ! O voi scrie pe toată, ba și datinele voastre cele vechi, legendele voastre și cum vă clădeai

cețătile cu ziduri din pietre, fără humă, nici var între dînsele. Am să le-aștern pe tăblițe în limba voastră, a dacilor, pe care abia puțini o mai știu, cum era în vechime, înainte de cucerire, iar pentru asta voi folosi literele noastre, grecești. Și tăblițele să fie păstrate pentru mai târziu, așa încît, dacă noi nu vom izbuti nimic în căutările acestea, să le dea de capăt urmașii. Va veni o vreme cînd oamenii au să adune știrile noastre răzlețe, au să le pună una lîngă alta și se vor minuna de înțelepciunea noastră, la fel cum noi ne minunăm de egiptieni. Iar de acolo urmașii au să meargă înainte, să afle ce sînt stelele și ce înseamnă moartea, așa cum, se zice, știa făurarul statuii de aur. Dar, gata! Ajunge pe astă-seară cu pălăvrăgeala! Să începem a ne mai și înveseli, căci nu știe nimeni ce ne aduce ceasul de mîine. Hei, sclavilor, Maronilla, primeniți vinul! Și, Thais, tu, podoabă a casei mele, despletește-ți părul de aur și dansează sub luna asta, ispititoare ca un ochi de femeie, dansează în sunetul cytherelor, Thais, să ne amintești că viața fuge între un răsărit și un apus de soare. Iar noi să bem, prieteni, întru lauda vinului, care-i strop de nectar din Olimp!...

Trecură mai bine de zece zile și în perystil, la umbra porticelor, Ordess îi dicta negustorului în limba dacă, el scria pe tăblițele de ceară, iar șapte sclavi gravau slovele pe tăblițe de bronz.

Începuseră a se scutura trandafirii...

Statuia de marmură a șarpelui era acum în templul Fortunei, la picioarele zeiței, admirată și comentată de tomitani. Vara se revărsa ca o furtună fierbinte, acoperind apa bazinului cu petale sîngerii de roze. Dinspre mare veneau mereu răsuflări răcoroase și umede, dînd iluzia că primăvara încă nu s-a sfîrșit, numai că sevele, biciuite de raze, alergau besmetic prin frunze, și înălțau tulpinele, și

explodau în flori ca în tot atîția ochi mirați, deschiși asupra lumii.

Sederea celor doi oșteni se apropia de sfîrșit, căci Marcus Claudius se temea să lase castrul atîta vreme singur, mai ales în perioada aceasta, cînd barbarii încercau mereu hotarele Scythiei. De aceea și Menandros se grăbea să termine cu scrisul. Dar într-o zi, cînd centurionul plecase să tocmească o *biga*, carul cu doi cai obișnuit drumurilor scythice, un sclav îl ajunsese din urmă, gîfîind, lac de sudoare.

— Centurione, îi spuse el pripit, te cheamă stăpînul acasă, cît poți mai repede.

— Dar ce e, Seius, s-a întîmplat ceva ?

— Nu știu, centurione ! Poți să mă lovești, dar nu știu. Mi-a spus și mie Maronilla.

— Bine, hai înapoi ! făcu Senex, încruntîndu-se.

Trebuiră să bată îndelung pînă cînd ostiarius să le deschidă poarta.

— Iertare ! se rugă el speriat, cu ochii în pămînt.

Claudius înțelegea tot mai puțin, dar în suflet i se cui-bărise o apăsare. Străbătu în fugă *vestibulul* și deschise violent ușa spre *atrium*. Acolo, în picioare, lîngă măsuța de marmură îl aștepta Menandros corintianul.

— Ce e ? întrebă ofițerul.

— Prietene... vorbi negustorul cu greu. În casa asta a pătruns Moartea...

— Ordess ! strigă Claudius în neștire.

— Vino !

Grecul se întoarce, fără a mai privi dacă e urmat. Centurionul păși în spatele lui, cu pleoapele strînse, și se lovea de pereți, iar lorica răsuna înăbușit, parcă sub izbitură de sabie. Nu știu cum a ajuns în grădină, dar a simțit după aerul îmbălsămat și după nisipul de sub tălpi. Atunci deschise ochii și-l văzu pe cel care fusese Ordess, acum un trup anonim, întins drept, pe dalele de marmură ale por-

ticului. O petală roșie de trandafir i se rătăcise în albul sclipitor al bărbii și câteva muște verzi îi dau târcoale, alergându-i pe față. Atunci ofițerul acela, care ani în șir își împietrise inima în meseria aspră a războiului, când moartea e firească la fel ca aerul, care ucisese el însuși de nenumărate ori, care aclamase luptele crunte ale gladiatorilor, începu să plângă tăcut, stăpînindu-se să nu izbucnească în hohote. Chipul i se crispase și-și mototolea poalele humeralului ; iar Menandros întoarse capul, căci nimic nu e mai greu de suportat ca plînsul bărbaților.

— A vrut să te vadă... îi spuse încet.

— Atît de repede... suspină Senex.

— L-au chemat zeii lui !

— Zeii lui... personali... *Acta est fabula* ! ¹ O, pater !

— A murit cu numele tău pe buze. „Spune-i, a zis, că la el e ultima nădejde a dacilor. Să păzească ca pe propria-i inimă șarpele de aur și piatra.“

— Erau cuvintele lui Decebal... Așa se cuvine de drept. Menandros îi cuprinse umerii.

— S-a stins ultimul dintre dacii cei vechi, Claudie ! Uite, îmi vine să spun că aici piere Dacia lui Burebista și a lui Decebal.

— O seminție întreagă...

— Asta nu. Semințiile nu pier niciodată cu totul, ele renasc mereu în alte seminții. Nu încerc să-ți mîngîi durerea. Din voi au început să iasă alți oameni, și ei o să trăiască după moartea Daciei, a Romei, a Greciei. Și din ei o să iasă alții. Așa-i rînduiala. Dar orice sfîrșit e plin de amărăciune, și-apoi amarul îl pîndește pe om la toate răspîntiile.

— Măcar terminase de povestit ?

---

¹ *Acta est febula* — „piesa s-a sfîrșit“ — cuvintele rostite de împăratul Octavian August înainte de moarte (n.a.).

— Nu. Nici istoria șarpelui. Am s-o scriu eu din minte. Și-am să mai povestesc cum s-a stins Ordess, ultimul pileat dac. Fericiți, de trei ori fericiți, cei care vor putea spune vreodată, ridicându-și fruntea : „Străbunii mei se trag din seminția lui Ordess.“

— Să-l ducem înăuntru.

— Să-l ducem, Claudie ! *Aeternum vale*¹, pater ! Ai-bă-te-n pază zeii tăi, acolo, pe câmpiile cerului !

— Îl vom arde după legea cea veche, Menandros ! Dar am să-i iau urna la noi, la castru, să încerc să-l trec Istrul la el în patrie. Mă ajuți ?

— Te ajut.

Biga ajunse la Carsium într-un amurg, aducându-i pe Senex, pe Menandros, pe Comozous și o mînă de călăreți. Ocoliră cetatea prin spate, apoi opriră la un stîlp miliar. În față șerpuia domol drumul spre castru, drumul despărțirii.

— Ei, rămîi cu bine, Claudie ! exclamă negustorul, parcă pe neașteptate în tăcerea înfiorată dintre dînșii. Rămîi cu bine ! Vezi, nu deschide lada comorii lui Ordess. Am învelit plăcuțele în pînzeturi cu un balsam anume, luat de la egiptieni. Ca să le păstreze cît mai mult. A fost bine că te-ai gîndit să le iei tu. La Tomis ar fi fost mereu în pericol, cum sînt eu toată vremea plecat. Să știi că am tradus totul în grecește, toată povestea.

— De aceea n-ai stat să-l priveghezi pe Ordess ! Dar pentru ce ?

— Limba dacilor are să se uite. Degeaba vor găsi urmașii plăcuțele, dacă n-au să știe să le citească.

— Mereu înțelept și prevăzător, frate !

— M-a învățat negoțul meu. Uite inelul ! Ia-l !

— Inelul tău cel mai de preț !

---

¹ *Aeternum vale* ! — pentru totdeauna adio ! (în latină). (n.r.)

— Am gravat pe el numele lui Ordess. Să-l ai ca semn. Dacă-mi trimiți vreodată un sol, dă-i inelul. Ce vream să-ți mai spun? Ai toate la tine. Păzește-le! Eu plec pe urmele șarpelui. Ne vom vedea doar peste doi ani, sau trei. Am să vin aici după tine, la castru. Să mă aștepți, Claudie!

— Te-aștept, Menandros, te-aștept! Vino, să te cuprind în brațe, frate! Să te întorci sănătos!

Corintianul se desprinsese din îmbrățișare, își încăleacă armăsarul și se năpusti în galop înapoi, către Tomis. Nu mai făcu nici un semn. I se ncleștaseră dinții și privea țintă Luceafărul, făclia tainică a Luceafărului, ca și cum l-ar fi întrebat despre destinul său. Poate încă de-atunci simțea că drumul îi e fără întoarcere.

Iar centurionul coborî noaptea în malul Istrului, cu gândul să treacă apele la barbari. Dar când ajunse în mijlocul apei, lăsă barca s-o poarte curentul și răsturnă cenușa lui Ordess în fluviu.

Și Istrul primi darul acesta, zbuciumându-se între țărături ca un copil plin de sfială. Iar sălciile și răchitele simțiră înfiorarea bătrînului lor prieten și-l întrebă ce întâmplări neașteptate l-au trezit din somn tocmai acum, când ațipise așa de bine. Și când aflară ce s-a întâmplat își scuturară frunzișul, dînd știre plopilor. Plopii au trezit atunci vîntul culcușit între crengile lor. Iar vîntul, mesagerul cerului pe pămînt, se năpusti cu vestea sus, sus de tot, tocmai la stele. La rîndul lor, stelele au pornit să clipească tare și au smuls din somn dealurile, pădurile, marea și munții.

Astfel a călătorit cenușa dacului, întorcîndu-se în apă, în vîntul, în plopii, în munții, în stelele care-l născuseră, în vreme ce singure florile, care mereu se dezmeticesc încet după somn, întrebau în toate părțile despre ce este vorba, uimite de mișcarea din preajmă.

Stimate tovarășe Coman,

Vă trimit alăturat raportul oficial asupra întregii afaceri a tezaurului de la Carsium. Veți vedea că are vreo sută de pagini. Cunoscînd însă cît de puțin vă place să citiți asemenea rapoarte lungi, mi-am luat permisiunea să vă întocmesc această notă, unde voi expune faptele foarte, foarte pe scurt. Prevăd că veți zîmbi, gîndindu-vă la mine cu recunoștință. Dar ce vreți ? Nu m-am format la școala dumneavoastră ?

S-o iau deci cu începutul. Am făcut o percheziție la București, la casa Wilhelminei Fisch, din strada Meditației 2. Acolo am avut șansa să dăm peste hîrtille tatălui ei, un om, se pare, destul de meschin, afacerist de clasă, care-și teroriza familia și ducea o viață ușuratică. Am aflat-o din scrisorile trimise cu diferite ocazii de soția sa. Foarte des era pomenit în acte numele unui anume Mircea Bradin, secretarul particular al lui Fisch. De altfel este unul dintre foarte puținii oameni care au avut legături cu afaceristul și n-au părăsit țara la retragerea nemților. L-am pus sub observație, pe el și pe Radu. Bătrînul ăsta, tovarășe Coman, are o idee fixă : să-i cumpere băiatului o mașină. Aici nu mai e de rîs ; omul a avut în tinerețe o viață de cîine, a dus o mizerie cumplită și a rămas cu obsesia banului ca singură forță care-ți taie drum în societate.

Într-un cuvînt, Bradin deține o parte din secretul tezaurului. Faimosul medalion al lui Fisch indică asta. Travestit în persoana unui oarecare Dumitru Păruș, iată că fratele lui Fisch, Otto, alias Marcel Tăun, hoțul de la mozaic, îi face o vizită, îi propune colaborarea, pre-

tinzînd că vine oficial și momindu-l cu o sumă mare, și Bradin acceptă. Radu, poreclit Sîrmă datorită staturii lui, îi oferă concursul. Astfel cei doi apar la Hîrșova, recte Carsium, localitate unde trimiteau plăcuțele de aur ale lui Marcus Claudius Senex.

De-aici încolo, știți ce s-a mai întîmplat din rapoartele mele radiofonice. Mi-ați dat o grupă operativă pe cîste, tovarășe Coman, și vă mulțumesc pentru ea și pe această cale. Băieții au fost în douăzeci de locuri odată, observînd, urmărind, înregistrînd discuți la magnetofon. L-am dibuit mai întîi pe Covaci, care ridica scrisorile lui Bradin de la post-restant. Pe urmă am ajuns și la Hurmuzache, alias Păruș, alias Tăun, alias bătrînul vînzător de pește. Omul e un cap, nu jucărie ! Asta m-a și determinat să lucrez cu el într-un anume mod. Am încercat, adică, să-i ofer toate elementele care au dus la tezaur ; limba șarpelui și perysphinctesul de fildeș, avînd însă grijă să i-o iau de fiecare dată înainte cu descoperirile. Tot astfel i-am dat și lui Sîrmă posibilitatea să vină în contact cu inscripțiile antice. Așa s-a făcut că acum erau trei forțe care concureau la găsirea comorii : Hurmuzache, Sîrmă și noi, ca să n-o mai socotesc și pe a patra, bătrînul învățător. Dintre aceștia, singuri Hurmuzache și Covaci au avut intenții necinstite pînă la capăt. Bradin a trecut din tabăra bandiților în cea a lui Sîrmă, învățătorul s-a afiliat lui Bradin, prin aceasta lui Radu și prin Radu — nouă. Eram trei contra unu, deci imposibil să nu reușim.

Aș fi putut aduce mai repede dezlegarea întregii povești, dar am întîrziat din motive întemeiate. Cred că înțelegeți, n-am vrut să-i las pe bătrîni, pe Bradin și pe învățător, în criza în care intraseră. Știți, ca orice comoară respectabilă, și aceasta a noastră a dezlănțuit o serie de pasiuni. Bătrînii au fost siliți să se hotărască de partea cui vor lupta, și în hotărîrea lor i-au ajutat substanțial copiii — Radu și Mirana ! Hotărît, tovarășe Coman, sînt niște oameni admirabili. Am contat pe ei încă de la început ca aliați și nu mă înșelasem de loc în apreciere. Sîrmă, de altfel, a descurcat singur afacerea cu amoniții. Îi prevăd un viitor strălucit — va fi un mare savant.

Acum să trec la cele cîteva nelămuriri pe care mi le-ați formulat în ultima noastră discuție. De ce a lăsat Otto piatra aceea misterioasă la Bradin și dacă nu i-a fost frică c-o s-o piardă ? Aici e o chestie

de psihologie fină, tovarăşe Coman. Piatra a avut menirea să fie nu numai o momeală foarte serioasă, de ordin ştiinţific, pentru profesor. Ea mai constituia şi o dovadă de „încredere“ şi în acelaşi timp îl vîra pe Bradin pînă-n gît în toată povestea, adică era, în felul său, un şantaj peste care Bradin nu putea sări. Escrocii elaboraseră un plan amănunţit, în care, după găsirea tezaurului, era prevăzută lichidarea celor doi Bradin, ridicarea pietrei şi fuga în străinătate.

Un ultim cuvînt despre experimentul meu cu Gyuri Covaci. Sînt sigur că am riscat prea mult şi aştept săpuneala dumneavoastră bine-meritată cînd mă voi întoarce de la Bucureşti. Dar aproape nu aveam de ales : îmi trebuia o dovadă sigură a felului cum au ucis-o pe Nona Fisch. Gîndiţi-vă ! La ora aceea comoara era în mîinile noastre. Sîrmă şi tatăl său aşteptau mutaţia la Miliţie, unde-i adusesem înapoi ca să le-o pot lua înainte. Escrocii îi aşteptau să acţioneze, ca să se ia pe urmele lor. Era momentul cel mai prielnic pentru noi. I-am dat de înţeles lui Covaci că sînt descoperiţi. Îi ştiam firea impulsivă şi că nu va pregeta să mă asasineze dacă-i ofer ocazia. I-am oferit-o, invitîndu-l la restaurant. Aşteptam ca el să-i comunice lui Otto vestea, dar, aparent, n-a făcut-o. Toată după-amiaza mi-am bătut capul să aflu ce-are de gînd. Covaci dormea buştean, mereu, odihnindu-şi, desigur, creierul pentru hipnoză. Dar asta însemna şi că a renunţat să ia legătura cu Otto ori, dimpotrivă, legătura avusese loc. Am raţionat aşa : ce-a făcut Otto toată ziua ? A pescuit de dimineaţă într-un loc izolat, gîndindu-se nu ştiu unde. Şi-a făcut baia zilnică vizavi de carieră, a mîncat şi-a adormit şi el, dus. Fireşte, era frînt de oboseală. Aşadar comunicarea avusese loc în intervalul de timp dintre întrevăderea mea cu Covaci şi somnul lui Otto, adică între orele 13 şi 14,30. Iar în toată această vreme eu fusesem la carieră. Să fi trimis Covaci un curier ? Să fi făcut anumite semne cuiva din apropiere ? Nu, căci am fi observat îndată, eu şi băieţii. Ce s-o mai lungesc ? Dezlegarea mi-a dat-o faptul că Otto se scălda zilnic aproape de carieră în jurul orei 13, cînd se dădea pauza de prînz. În ziua aceea Covaci lucrase, o bună parte a pauzei. Înţelegeţi, prînzul nu se ia obligatoriu la carieră şi cine vrea poate să muncească neîntrerupt. Dar munca nu-i uşoară de loc, de aceea toţi simt nevoia unei odihne. Stacan duduise cu pie-

khamerul cam un sfert de ceas. Nimănui nu i-a dat de bănuir asta, se mai întâmplase și-n alte dăți. Era sistemul de comunicare al escrocilor, prin Morse, pentru ca întâlnirile lor să fie cât mai rare cu putință. Noroc, tovarășe Coman, că-l înregistram pe Ghiță ! A fost noroc de-a binelea ! Am prins tot textul. O serie lungă la pickhamer nota o liniuță, câteva păcănituri — un punct. Stacan trasmise : „Sînt descoperit. Îl înec la Varoș la 9. Ne vedem la galerii la 10. Păzește-te !“

Mai departe vă imaginați ce-am făcut. Am postat sub apă, lângă Varoș, doi scafandri, cu un al treilea costum Cousteau — Gagnan, pentru mine. După săritură, cei doi mi-au aplicat masca pe față și m-au dus la vreo doi kilometri în aval, unde aștepta mașina. Leșinasem. Abia m-a remontat medicul. Vă jur că a doua oară nu mai fac o treabă ca asta ! A fost îngrozitor, tovarășe Coman ! Și am cam tras o spaimă, v-o spun între patru ochi !

Ei, și cam asta e tot. Din benzile cu discuții înregistrate de grup operativă lipsesc cele ale convorbirilor lui Sîrmă cu Mirana. Nu e nî un mister la mijloc. Știți, puștii... ce să vă mai zic ? Iar noi avem profesiiune discretă, nu ? N-aș vrea să se afle la proces cuvintele lui Haideți, nu mă felicitați, era în firea lucrurilor ! Apropo, m-am gînit la ceva pentru familia Bradin. Vă cer să mă susțineți. Li se va da un premiu că au contribuit la găsirea tezaurului. Să fie premiul acesta „Renault“ ! Nu-i bine ? Zău așa, să-i facem odată plăcul și bietul profesor, că a ajuns să vadă mașina asta și în vis !

Dar, gata ! Am scris deja vreo cinci pagini. Tovarășe Coman, dați-mi voie să vă mulțumesc din toată inima, dumneavoastră și celorlalți colaboratori, pentru sprijinul acordat la reușita acestei operații, prima mea misiune. Plec la București să predau acolo comoara și pe cei prinși. Apoi am să-mi iau concediul acela, amînat de atîtea ori. N-ați vrea să veniți cu mine undeva, pe Făgăraș, la o cabană ? Sau rămîneți același constant admirator al mării ? Vă aștept răspunsul.

Multe salutări și mulțumiri,

Andu.

Era în 14 februarie, o zi senină, cu soare cald, de primăvară. Un turism „Renault-Major“ își făcea drum încet în forfota mașinilor de pe Bulevardul Magheru. La volan, un tânăr cu ochelari, a cărui față mai păstra bronzul din timpul verii, arunca priviri piezișe și încruntate unei fete care zîmbea condescendent. Pe locurile din spate, un bătrîn se uita mîndru spre trotuarele pline de oameni și un bărbat în uniformă militară se gîndea preocupat cine știe la ce.

— Tovarășe Andu, fiți atent o clipă la el ! tocmai spunea fata. Parc-ar fi într-o rachetă cosmică, nu într-un turism, atît e de încordat !

— Așa-i la-nceput ! zîmbi căpitanul, revenindu-și din meditație. Tu conduceai mai bine ?

— Îi place mereu să mă necăjească ! se plînsese ochelăristul. Știți ce mi-a zis de dimineață ? Că bărbații se împart în două categorii : bărbați bine și pietoni !

— Și de ce te simți vizat ? replică Andu. Văd că spaiele ți s-a lățit considerabil ; mîine-poimîine n-o să mai încapi pe banchetă.

— Are un extensor în portbagaj ! îl pîrî fata.

— Mirana ! se rugă el, fîstîcit.

— S-a înscris și la înot, la bazin ! interveni bătrînul.

— *Quoque tu, pater*¹ ? se tîngui băiatul.

— Se pregătește să dea gata pe cineva ! Cînd trece prin holul facultății noastre, la Filologie, îl cam trag fetele cu coada ochiului ! M-a și întrebat o colegă : „Îa ascultă, zice, îl cunoști pe tipu' ăla solid ? Cică are și mașină !“ continuă Mirana. Cred că va trebui să-i schimbăm porecla, din Sîrmă, în „Cablu“ !

— Hai, spuneți, spuneți ! se resemnă el. Poate vă dau jos din mașină, să vă duceți la Institut *per pedes apostolo-*

¹ *Quoque tu, pater* ? — „chiar și tu, tată ?“ Parafrizarea cuvintelor rostite de Caesar înainte de a fi asasinat. (n.r.)

rum¹ ! O să ajungeți tocmai bine, după terminarea experienței !

— Mușcă-ți limba ! sări Bradin. Mi-e teamă că și-așa am întârziat.

— Nu, n-are să înceapă fără noi ! Altfel, ce rost avea să ne invite ?

— Dar... tovarășe Andu, ne vorbișeti ieri de unele concluzii la care au ajuns cercetătorii.

— Da ! Mai degrabă, unele deducții. Analiza chimică a pietrei nu a dat rezultatele scontate. Piatra e alcătuită dintr-un aliaj extrem de rezistent la șocuri — de altfel, se pare că a fost turnată la o presiune uriașă, care a compactizat materialul. I s-a dat o structură cristalină, asemănătoare cu a diamantului și e, întreagă, un monolit, fără nici o urmă de sudură sau altceva de felul acesta.

— Și ce aparat se ascunde în carcasa asta impenetrabilă ? Un cosmotelevizor ?

— Nu prea. Din însemnările lui Menandros, negustorul grec din Corint, ca și din propriile noastre observații rezultă că imaginile se repetă cam după 7 zile de funcționare continuă, ceea ce duce la ideea...

— ... unui film ! se întoarce Mirana spre cei doi.

— Exact. Un film ce se reia la nesfârșit.

— Dar pe care nu-l putem înțelege ! făcu Sîrmă.

— Cercetătorii sînt de altă părere. Mai întîi, ei au încercat să deducă cine a construit aparatul. E ușor de observat că el nu aparține nici uneia din civilizațiile noastre, căci depășește chiar stadiul tehnicii actuale, deci cu atît mai mult cunoștințele strămoșilor noștri de acum 2000 de ani.

— Atunci ? Sînt la mijloc misterioșii astronauți, care se presupune că ne-au vizitat în trecut planeta ?

---

¹ *Per pedes apostolorum* — pe jos, ca apostolii (în latină). (n.r.)

— Nu simplifică, Radule ! Ia să vedem, poți spune ce fel de ființe erau constructorii, pornind de la opera lor ?

— Știu eu ?

— Prezumtiv !

— Poate să fi fost chiar acvatic ! interveni Mirana.

— Excelent ! aprobă Andu. Și de ce ?

— Aparatul funcționează în apă, deci în mediul de viață al constructorilor.

— Nu e o regulă ! se apără Sîrmă.

— Desigur. Dar gîndește-te, aparatul a fost adresat, în mod cert, pămîntenilor, care sînt ființe terestre. Dacă și necunoscuții ar fi avut aceeași structură biologică, mașina lor ar fi funcționat ca și ale noastre, în mediul aerian ; mai la îndemîna lor și a noastră. Sînt clar ?

— Da ! zise Bradin. Dacă merge în apă, înseamnă că nici nu s-a putut altfel, că aparatul e rodul experienței „acvatic” a străinilor.

— Întocmai ! Să mergem mai departe ! Unde, discutînd despre ape, unde anume s-a putut dezvolta o atît de avansată civilizație ? În lacuri ? În fluvii ? În pîraie ?

— Nici vorbă ! ripostă Radu, ofensat. Cel puțin în mări și oceane. Sînt necesare spații vaste, pe care oamenii să circule liber, îmbogățindu-și mereu experiențele de cunoaștere.

— Bun ! Altă întrebare : s-au dezvoltat la mari adîncimi, sau în straturile de la suprafața mării ?

— Părerea mea e că la suprafață. Altfel n-ar fi venit în contact cu oamenii, nesuportînd presiunea foarte scăzută a atmosferei. Și nici n-ar fi avut posibilități de dezvoltare în bezna și sărăcia de viață a marilor adîncimi.

Mașina se apropia de Institutul Academiei unde se efectuau cercetările.

— Așaaa ! Păi atunci, dragii mei, în ce fel de apă funcționează aparatul ? În apă dulce, cum ați crezut voi ?

— Formidabil ! strigă Sîrmă, gata să-și spargă ochelarii, atît de tare se bătu peste frunte. Zău că nu mă gîndisem la asta ! În apă de mare, tovarăşe Andu ! În apă de mare, sărată, pe cuvîntul meu !

— Ei, cam așa au spus și specialiștii, doar că ei vorbesc mai așezat. Se pune aici însă o problemă la care noi, oamenii comuni, ne gîndim puțin. Energia. De unde a luat aparatul energia necesară funcționării ? Vă spun eu : tocmai din sărurile apei de mare.

— Dar și-n baie la noi a mers ! se opuse Radu, spre hazul general.

— Credeam că orice geolog știe cu ochii închiși că și apa potabilă conține o serie de săruri. Dar acestea sînt insuficiente pentru obținerea unor imagini clare. Poate lipsesc unele elemente indispensabile, pe care însă nu le mai putem deduce.

— Și asta-i adevărat ! conveni Mirana. S-a încercat cu apă de mare ?

— Da ! Chiar cu apa Mării Negre, avînd în vedere că șarpele acela misterios și-a făcut apariția pe țărmul dobrogean.

— Și ?

— N-a mers ! Imaginile sînt „hipertrofiate“, ca să zic așa. Contrastele între umbre și lumini, mișcarea alertă a obiectelor face filmul imposibil de urmărit.

— Am ajuns ! anunță șoferul. Coborîrea, vă rog !

— Aici s-au oprit cercetările ?

— Nu. Fizicienii și chimiștii au căutat experimental acea concentrație a soluției de săruri propice pentru aparatul nostru. Au încercat să reconstituie în laborator salinitatea Pontului Euxin, acum 2000 de ani. Tot n-a mers. S-au întors și mai înapoi.

— Pînă unde ? întrebă Bradin surescitat.

— Nu știu. Vom vedea acum. Se pare că s-au obținut rezultatele mult așteptate. Bună ziua, tovarășe inginer ! Am întârziat ?

— De loc ! răspunse inginerul, salutînd amabil. Pofțiți ! Pe aici, vă rog !

Imaginea unui laborator modern e pe cît de impresionantă, pe atît de neinteligibilă profanilor. Astfel că noii-veniți nici nu încercară să mai ghicească la ce pot servi toate instalațiile din încăperea aceea uriașă, cu un perete întreg din sticlă. Piatra fermecată, darul făcut de scit lui Burebista, se afla într-un recipient uriaș, spre care ducea o sumedenie de conducte din plastic.

— Ne e frică, totuși !

— De ce ? întrebă Bradin. Doar nu explodează !

— Nu. Într-un mediu potrivit, poate funcționa foarte multă vreme. Prin orificii microscopice circulă apa, într-un sistem de canale foarte fine, comparabile cu vasele capilare ale sistemului nostru circulator. Aici sînt reținute sărurile, au loc reacții, probabil electrochimice și se naște energia. Dar piatra a funcționat vreo două secole în Sarmizegetusa, după cîte rezultă din însemnările lui Menandros. Uzarea e deci inevitabilă, mai ales în condițiile acelea neprielnice. Tare ne temem că acum, într-un regim normal, aparatul va ieși din funcție. El emite, la un anume interval de timp și radiații hipnotice, dar acesta e un fenomen secundar, care n-a fost în intenția constructorilor.

— Măcar să prindem o serie completă a filmului ! se rugă unul din academicieni, ca și cum astfel ar fi influențat mersul lucrurilor.

— Dacă ar fi după noi !...

— Atenție ! se auzi vocea autoritară a cuiva, pesemne conducătorul lucrărilor. Revizia aparatajului s-a încheiat ?

— Totul e-n ordine ! i se răspunse.

— Atunci... începeți !

Prin tuburile de plastic, începu să curgă în bazin o apă limpede, ușor gălbuie. Stori grele căzură peste peretele transparent, cufundînd laboratorul în beznă.

— Va începe ! șopti inginerul, emoționat. Acuma !

Razele atît de cunoscute prinseră să danseze în aer.

— Orientați proiecția !

Un huruit molcom, și piatra fu răsucită în așa fel, încît razele căzură pe ecran. În momentul acela, cu o surprinzătoare limpezime se contură pe pînză imaginea unei fascinante lumi acvatice, colorată în albastru intens. Era un peisaj cu o perspectivă foarte, foarte largă, o vale submarină, după toate probabilitățile, căci în dreapta și-n stînga se vedeau crestele unor stînci, verticale, abrupte, sinilii cum e cerul și care se deschideau într-un unghi aproape drept. În depărtare se mișcau alene păduri colosale de alge necunoscute, foarte înalte și rămuroase, iar mai departe se întrezăreau vag cîteva umbre rotunjite, despre care n-ai fi putut spune ce sînt, estompate complet de valuri albastre, din ce în ce mai albastre, straturi albastre de apă, suprapuse, în tonuri mereu mai întunecate, dînd laolaltă o senzație stranie de profunzime, neîntîlnită la noi, pe pămîntul nostru de la suprafață.

— Mirana ! suflă Radu, parcă speriat, cu nevoia de a simți alături o altă prezență, ca semn că nu visează.

De jos, din perdelele adormite în albastrul lor nemăsurat de adînc, se produse o tulburare, deocamdată mai mult bătută. Apoi ceva, un obiect care putea să fie și un vehicul se ridică lent, arătîndu-și pintenul conic, apoi altceva se interpuse între vehicul și obiectivul aparatului, iar acest ceva era o mîină. O mîină omenească, palma ei cu degete flexibile, argintii, albastru-argintii, care făcu un gest ciudat.

Și la acest semn răsună un pocnet puternic, apa din bazin fu împrîșcată în toate direcțiile și imaginea dispăru.

— Lumină ! ceru conducătorul, răgușit.

— Ce ? Ce e ?

- Nu cumva... se întretăiară exclamații temătoare.
- Din păcate !...
- Nu înțeleg ! strigă Sîrmă, aproape indignat. Ce, din păcate ?
- Aparatul era prea șubred. N-a mai suportat solicitarea.
- Și cum ? Nu va mai merge niciodată ?
- Îmi pare rău. Cred că nu ! răspunse inginerul. Îl vom explora cu raze X și radiații gama. Dar rezultatul îl știm de pe acum. Toate piesele lui s-au topit.
- De ce ? murmură fata și două boabe mari de lacrimi îi alunecară din colțul ochilor.
- Ce putem face ?
- Spuneți-mi ! interveni Andu. Ce compoziție are apa din bazin ?
- Una foarte asemănătoare cu cea dedusă că ar fi existat în vechile mări din preistorie — Marea Thetys, sau Marea Sarmatică.
- De pe atunci să fi fost ei ?
- Aproape sigur. Iertați-mă. Sînt chemat. Un moment !
- Să mergem ! hotărî Andu. N-am avut noroc !
- Dar atunci au fost pămînteni ca și noi, de pe Pămînt !
- Crezi, tată ?
- Nici un cosmonaut n-ar fi supraviețuit pînă la apariția omului, căruia să-i dea aparatul acesta. Pentru așa ceva trebuie adaptare. Cosmonauții n-o au, pe planete străine.
- Acum, suspină Mirana, acum ce-i scriu eu lui tata ?
- Poate schimbarea salinității mărilor să fi dus la dispariția acelor... ființe. Adică oameni.
- Poate...
- Tată, tovarășe Andu... Dacă am încerca să descoperim peștera unde scitul a întîlnit șarpele înțelept de la care a luat piatra ?

— Unde ?

— Să vedeți. E o peșteră, Gura Dobrogei, cercetată de speologii noștri mai de mult. Ea întrunește o serie de condiții care să ne intereseze : e în Dobrogea, a fost locuită de un trib din paleolitic — s-au găsit urme de foc și unelte, e pe jumătate prăbușită și pe marginea prăpastiei speologii au dat peste niște podoabe femeiești de chihlimbar. Se pare că acolo s-a întâmplat odinioară o tragedie.

— Și vrei să spui că în prăpastie era șarpele ? i-o reteză Mirana. Fantezistule ! Coboară cu picioarele pe pământ !

EPILOG

*Să începem să povestim ; și când vom
ajunge la sfîrșit, avem să știm mai mult
decît știm acum.*

Andersen — Crăiasa zăpezii

Era cu patru veacuri înainte ca Ordess să fi fost chemat de zeii lui ; cu patru veacuri înainte, ori cu cinci, asta nu are nici o însemnătate. Pe atunci, ajunseseră pînă la gurile Istrului triburile sciților, meșteri în a lucra aurul. Podoa-bele făcute de ei colindau marea cea mare pînă la cetățile grecești, iar pe uscat, către miazănoapte și apus le duceau negustori, minunînd seminițiile vecine.

Era atunci încă vremea cînd oamenii, pe locurile acestea, deschideau ochii uimiți către lume, cu toate că la auzul lor ajunsesese de mult zvon despre marile împărății — a Greciei, a Romei, a Alexandrului celui Mare, Macedoneanul, a lui Darie din Persia, a lui Por din mai mult bănuita Indie, a faraonilor de pe Nil. Se nășteau legende despre cetăți fabuloase și bărbați cu daruri zeiești și colindau legendele o dată cu triburile și cu năvălitorii, căci oamenii se vînzoleau neîncetat pe fața pămîntului, parcă într-o sete pentru ceva necunoscut, cu mîna dreaptă pe sabie și cu stînga pe plug, cînd străinul era înainte de toate dușman.

Zei stăpîneau pretutindeni. Mulțumită lor soarele își urma drumul zilnic pe ceruri, mulțumită lor cădea ploaia și răsăreau grînele. Și vînatul sîngera sub săgeți, și peștele se răsucea în capcane. Ei aduceau primăvara și toamna, în

puterea lor stăteau focul și marea, luna și florile, somnul și dragostea. Pentru toate acestea, zeii trebuiau răsplătiți din belșug, zeii și conducătorii de trib, care erau fiii zeilor, și preoții, care îi învățau pe oameni cine sînt zeii și erau purtătorii puterii lor pe pămînt. Astfel că viața se măsura cu îndatoririle față de cei care le dădeau oamenilor voie să trăiască.

Cu vremea însă, începuseră să apară în gîndul unora niște întrebări tare ciudate, deși încă nelămurite. Cum se face că zeii ne părăsesc tocmai cînd avem mai multă nevoie de dînșii ? Își ziceau aceia, cu mintea lor crudă, și nu se dumureau de loc, iar dacă puneau o asemenea întrebare preoților, ori bătrînilor înțelepți, nu primeau niciodată răspuns.

Și printre sciții de lîngă Ister se afla un astfel de om. Tribul lui îl socotea smintit, pentru că nimeni nu se gîndise la lucruri de-acestea și nici n-aveau vreme să se gîndească. Se găsea mereu ceva mai însemnat de făcut — înșămînțatul pămîntului, o vînătoare, topitul aurului, sau, ferească zeii, o luptă cu cine știe ce vecini buclucași. Pe urmă preoții oficiau cultul sacru și erau jertfiți boii cei mai arătoși, apoi fripți și împărțiți tuturor ; iar după ce-ai mîncat pe săturate, cum să-ți mai bați capul cu nerozii ? De aceea tînărul nici nu era primit în adunarea bărbaților, ba chiar ai lui îl alungaseră dintre ei. Fusesse nevoit să-și ridice colibă în marginea satului și sta acolo singur, vîna singur.

Îi plăcea lui să bată pădurile și munții cei tociți de lîngă Istros, iar uneori se nimerea să ajungă pînă la mare și zile-n șir colinda plajele pustii, ascultînd suflarea nesfîrșitului. Atunci, noaptea, cerceta gînditor stelele, deasupra vuietului sărat, ori se lăsa învăluit de lună, iar cînd săgețile lui Zevs biciuiau hergheliile lui Poseidon ieșea în loc deschis, să-i spintece carnea vîntul înnebunit dinspre larg. Întrebări, tot atîtea întrebări îi frămîntau sufletul, despre

stele, și despre Zevs și despre nesfârșit. Lumea toată deveni cu încetul pentru el un șirag de întrebări și uimiri, căroră nicăieri nu le afla răspunsul. Se chinui îndelung să știe de unde au ieșit oamenii, fiindcă simțea că ei sînt altceva decît animalele, deși adeseori deosebiriile nu erau în folosul celor dintîi. Pentru că oamenii purtau războaie și luau sclavi și trebuiau să asculte de zei și de conducătorul tribului, iar viața lor era astfel mai grea ca a fiarelor.

E rău să trăiești singur, să nu vezi chipul nimănui și să n-auzi vorbă de nicăieri. Dar mai rău, cu mult mai rău e să fii un proscris printre ai tăi, ocolit de toți, nevoit să colinzi îndelung codrii după vînat, să istovești pe ogorul care niciodată nu-ți dă destul. Băiatul privea toamna șiruri de păsări colindînd căi neștiute spre miazăzi, țipînd noaptea sub stelele înghețate și sub norii înalți, subțiri dimprejurul lunii, de parcă norii și stelele înseși ar fi țipat chemări prin nemărginirile cerului. Se alungau păsările ca umbrele unor săgeți și atunci el știa că nu mai e mult și vîntul de la miazănoapte-răsărit va porni să alerge bezmetic, lup flămînd prin pădurile troienite. Începea să adune vreascuri în colibă, lîngă vasul cel mare de lut unde ținea grîul, lîngă rîșnița de piatră unde zdrobea boabele pe jumătate seci, într-un ritual repetat ani la rînd de el, secole la rînd de strămoșii lui — într-o lume încremenită și permanent ostilă, în care omul era mereu stingher și străin, ca un oaspete nepoftit la ospățul unor zgîrciți.

Nu mai ținea socoteala iernilor, așa că venirea fetei aceleia l-a surprins bărbat împlinit, dar cu suflet încă de copil. Ea a intrat în colibă la dînsul, într-o dimineață sticloasă, cu zăpadă și ger ; într-o dimineață tulbure, cînd ziua abia-și ridica fruntea spre zare.

— Vor să mă dea la preot ! zise ea, învăluită într-un nor de aburi ca într-o ceață. Să nu-i lași ! Ajută-mă !

Băiatul abia se sculase și o privea uimit, străduindu-se să înțeleagă.

— Cine ?

— Tata. A venit aseară preotul și m-a vrut. Roabă m-a vrut. Tata îi e dator.

Ceața se risipi deodată și-i dădu la iveală ochii albaștri, ca două petice de cer la gura unei peșteri.

— Zeii te-au trimis să-mi ceri ajutor ? se minună proscrisul. Lăudați fie atunci zeii !

— Îs răi ei, îs răi ! șopti fata, pierdută în privirile lui. Eu veneam doar fiindcă nu-i om mai bun în trib și mai viteaz... decît tine.

— Cum, bun ? spuse el, neînvățat cu o asemenea vorbă ciudată.

— Așa mi-a venit să zic ! se fîstîci ea. Ție nu ți-e teamă de ei. Am auzit că ai fost departe, la marea cea mare, ca să stai de vorbă cu zeii.

— Nu sînt zei acolo. Grecii, știi, cei din cetăți, zeii lor sînt într-un munte, în muntele Olimpului. Dar nu cred ! Ori sînt pretutindeni, și aici, lîngă noi, ori... nu sînt nicăieri.

— O, să nu mai spui ! Or să te-audă ! Blestemul lor e neînduplecat...

— Parcă se mișcă ceva în pieptul meu, aici, înăuntru ! exclamă el pe neașteptate. Mă împiedică să răsufliu. Și cînd mă uit la tine... Ce-o mai fi și asta ? Îmi vine un fel de amețală...

Fata rămase în coliba lui pînă seara. Acolo nu se gîndea nimeni s-o caute, la cel ocolit de toți. Noaptea plecară, ducînd vînat mult, undeva, în pădure, să se-ascundă mai bine. Era lună și zăpada abia căzută scînteia în toate părțile, ca un cortegiu de licurici, schimbînd mii de culori. Urme proaspete, două rînduri de urme se întindeau de la colibă spre pădure, unele rare și apăsate, celelalte ușoare și dese — își țineau tovărășie în frigul și singurătatea nopții. Către ziuă, s-au stîrnit lupii flămînzi din coclaurii codrului și au dat năvală în sat, cu urlete. Au ieșit scîiți

cu săgeți, cu topoare, cu lăncii, s-au încăierat, au fugit lupii înapoi, la vizuinele lor, dar sătui, ghiftuiți cu carne de vită, de lup și de om. Sciții se adunară să vadă cine-a luat calea zeilor și printre ei nu era proscrisul. Iar atunci cineva și-a adus aminte că el n-a fost la încăierare, și altcineva a dat o raită pe la colibă și a aflat urmele prietene intrînd în pădure și a știut că urma cea mică e urmă de femeie, ba chiar găsi o podoabă în zăpadă.

Unii se bucurară, crezînd că l-au mîncat lupii pe smințit. Dar tatăl fetei a simțit ochii preotului arzîndu-i spațele, ca ochii zmeoaicei din basmele de mai tîrziu. A întors capul, a privit și-a înțeles. A oftat apoi, dar zeilor nu li te poți împotrivi, fiindcă zeii îți orînduiesc soarta și nu uită nici una din greșelile tale. Și-a petrecut arcul pe după umăr, și-a luat sulița de război, și-a chemat băieții cu un semn și-au pornit să adulmece urmele, să asculte ce-și spun urmele prin troiene, ce-au făcut la fiecare pas, dacă erau triste, sau vesele, sau neliniștite. Tot ascultînd, minunîndu-se deseori, au ajuns pînă-n inima codrului; acum soarele, zeul-soare își începuse călătoria zilnică. Era o poiană sub cîteva stînci răzlețite pe-acolo, și, lipită de stînci, o colibă de crengi, învăluită în fum. Ar fi trebuit să atace coliba, desigur, ar fi trebuit să atace coliba, dar tatălui i se făcu milă de fată, că umblase toată noaptea și-acum o fi dormind, ostenită — ce s-o supună iarăși la drum? Măcar să se odihnească în voie. Băieții cîrteau, că înghețaseră sloi în zăpadă și fumul colibeii i-ademenea într-una, dar poruncile tatălui familiei sînt legi de netrecut, așa că-și adunară obida, picătura cu picătură, pentru ceasul răfuiei cu proscrisul.

Ziua abia se îndură să treacă pentru bărbații flămînzi, însetați și amorțiți. Către seară prinse să sufle un vînt ascutit și subțire ca un vîrf de săgeată, făcînd să se învîrte coroanele stejarilor și să tremure stelele. În sfîrșit, pe la răsăritul lunii, tata dădu voie copiilor să atace. Se-appropiară furiș de colibă, deschiseră ușa și-i aflară pe cei doi

Încă dormind, de-o parte și de alta a jarului gata să se stingă. Băiatul cel mare cumpăni bine lancea, repezind-o în coastele proscrisului, doborându-l în somn. Sângele fierbinte curse din belșug, gata să stingă focul ; de aceea sciții se grăbiră să adune vreascuri, să le arunce peste cărbuni și se-ncălziră și mîncară pe săturate, iar fiindcă fata plîngea tăcută lîngă mort, frații ei începură s-o blesteme în toate chipurile.

Iarna se scurse între grijile zilnice. Fata era roabă favorită la preot și, lucru ciudat, se făcea tot mai frumoasă, din zi în zi mai frumoasă și era mîndră că celelalte femei o pismuiau pentru podoabele sale și că muncește mai puțin și că bătrînii tribului o salută cînd trece pe lîngă adunarea lor. O, poate că așa, din cînd în cînd, noaptea ori într-o clipă de singurătate se mai gîndea la băiatul ucis, poate se mai gîndea, dar povestea nu spune nimic despre asta.

Și iată că în primăvară, cînd neaua se mistuia prin gurile însetatului pămînt, așezarea fu cutreierată de-o veste ca de un fulger : proscrisul se întorsese la coliba lui. Toată lumea a confirmat că aici e mîna zeilor, lucru care-l neliniști pe preot. El se duse cu mare alai la casa părăsită atîta vreme și în alaiul acela era și fata, strălucind de aurul podoabelor.

— Să pleci de la noi ! zise preotul încruntat. Viața ta e în afara rînduielilor pămîntene și cerești. Ești o primejdie pentru trib.

El întîi nu răspunse, uluit de schimbarea fetei, încercînd să nu înțeleagă ; inima îi bătea în gîtlej și lumea prinse a se roti nebunește.

— De ce ? îngîină el și doar ea înțelese și-și ridică mîndră capul.

— Fiindcă te-au ajutat duhuri rele. Spune, nu vii cumva din Infern ?

— Ba de-acolo ! răspunse proscrisul hotărât și se ridică în picioare.

Hainele îi erau rupte în stînga pieptului, cu marginile negre de sînge putred și prin ruptura aceea se vedea semnul zbîrcit, roșu, de-a lungul unei coaste.

— Acum să te duci, acum ! zise înciudat și speriat fraatele cel mare al fetei.

— Acum mă duc...

— Și să nu te întorci niciodată ! adăugă preotul. Dacă mai vii la noi, te ucid eu însumi. Din voia zeilor.

— Nu e bine să fii ucis. N-am să mă-ntorc. Mă duc la peștera șarpelui.

— La șarpele înțelept ? Nebunule !

— Dacă sînt cu adevărat zei, el trebuie să mă primească. Altfel sînt toate minciuni, și zeii, și tu ești minciună, și roaba ta cea frumoasă.

Preotul se mînie. Făcu semn și războinicii îl trîntiră jos pe băiat și-l bătură cu bicele. Fata văzu toate astea, și cine știe dacă nu i se făcu milă ? Dar el se ridică fără o vorbă, sciții se dădură la o parte și-l lăsară să plece, privind curioși, puțin temători, cum se depărtează.

Îl uluise totul — rănile trupului, durerea surdă încătușîndu-i inima ce abia putea să mai bată. Nu simțea batjocura, nici rușinea umilirii, nici nu se gîndi să se răzbune în vreun fel. Era doar mirat, mirat din cale-afară, ca și cum nu el suferise toate acelea, ci altul, un străin pe care se străduia să-l priceapă. De fapt, însă, ce e de priceput aici ?

Șarpele va ști să-i răspundă întrebărilor. Șarpele e mai înțelept decît toți înțelepții și cel mai bun dintre zei. Aproape că nici nu e zeu, atît e de bun. Tăinuiește, se zice, bogății la care oamenii nu pot visa, căci nu sînt ca ale oamenilor, iar ei nu le-au văzut niciodată. Geții mai ales au multe povești despre șarpele acesta, și-i de mirare că nici unul nu-i cere sfat ; poate nu vor să-l supere ? Ori le e teamă să intre-n peșteră ?

Cu astfel de gânduri și îndoieli băiatul se afundă în pădure. Avea mult de mers, mult, dar drumul ți se scurtează cînd nu iei seama la el, și-apoi băiatul era învățat cu fiarele și cu umbletul. Primăvara clocotea în copaci și în păsări cîntătoare, numai dimineața era încă tare frig pentru un om singur, cu veșmintele sfîșiate și trupul în-sîngerat. În sfîrșit, se-arătară stîncăriile sterpe care ascund gura peșterii. Scitul așteptă o zi nouă, smulse o creangă uscată, o aprinse și intră în împărăția subpămînteană.

Înăuntru era uscat și rece. Urme de foc și oase împrăștiate pretutindeni vorbeau despre niște oameni care trăiseră aici. Poate chiar ei au dus în lume vestea despre șarpele înțelept ; dar pe atunci sciții încă nu se născuseră. Căci cine alții au văzut șarpele, ca să spună că e acolo ? Ecouri lungi se risipeau pe sub bolți ascunse, ca într-un palat de-al pămîntenilor și uneori pietre mișcate cu piciorul cădeau undeva, în prăpastii afunde-afunde, fiindcă ciocnirile lor se stingeau dedesubt ca un murmur. Băiatul își mijise ochii, pășind cu băgare de seamă, și aștepta dintr-o clipă în alta să apară sfetnici de-ai zeului, dar cum aceștia întîrziiau își spuse că înțeleptul e singur, singur cu gândurile și răspunsurile lui, de sute de ani, de aceea va fi bucuros să aibă cu cine vorbi.

Nu cuteza să-l cheme — nici nu-i aflase numele ade-vărat. Dar pietrele cădeau tot mai des și mai adînc — poate erau chiar vestitorii lui, cine știe ? Și deodată calea băiatului se întrerupse. Cercetă cu facla în toate părțile și văzu că e pe o creastă de piatră, iar în față, și-n stînga, și-n dreapta se deschide o prăpastie de întuneric, de unde vine un suflu înghețat și umed, ca al morții.

— Unde ești, înțeleptule ? șopti el, aplecîndu-se peste genune.

Șoapta coborî leneș din stei în stei, se scurse pe lîngă pereți, se repezi în sus ca o cascadă, apoi rămase agățată în aerul mohorît și se zbatu acolo o vreme, cu aripile

frînte. Scitul nu mai ştia ce să facă. Se ridică în picioare dintr-un salt, colindă cu privirea tavanul boltit al peşterii şi izbi în ciudat în podea. Atunci un pîrîit prelung despică tăcerea palatului, un pîrîit şi un rostogolit de bolovani, vuind şi hăulind şi lovind, scurgîndu-se fără stavilă în genune, iar creasta se clătină greoi, se aplecă pe spate, cuprinsă parcă de ameţeală şi porni să alunece în jos şi spre în faţă, ca o corabie cu vînt bun.

Băiatul se cuibări sub o ieşitură, strînse torţa între genunchi şi privi în flăcările ei, ca să nu vadă dincotro vine moartea. Dar pesemne şarpele cel bun îl ocrotea, căci nu păţi nimic, nici torţa nu i se stinse, doar urechile îi buibuiau şi acum, după oprirea corăbiei de piatră, parcă i-ar fi fost înfundate cu trăsnete. Într-un târziu ridică ochii cu teamă, şi văzu uimit încăperea cea mare a palatului de sub pămînt — lungă cît o bătaie de săgeată, poate şi mai lungă, dar pînă acolo ajungea lumina. Pereţii sclipeau să te orbească, fiindcă pe ei erau podoabe mari, de piatră străvezie, tăiată în mai multe feţe, care pot luci ca fulgii de zăpadă, însă de mii de ori mai puternic. Pe jos se asterna nisip mărunţ şi galben ca aurul, neted ca podul palmei, străbătut în mijloc de un lac, albastru-albastru de adînc ce era, cu apa încremenită ca şi cum ar fi îngheţat. Aici, pretutindeni domnea frigul, în împărăţia asta pustie, frigul şi o tăcere de moarte, mai ales după vuietul de adineauri. Băiatul însă ştia că şarpele o să apară şi se pregătea să-i spună nedumeririle lui, să-i ceară iertare că-l tulburase.

Facla pîrîi pe neaşteptate, speriată. Razele colindară tot domul, însutite de pereţii aceia minunaţi. Şi iată că în marginea de dincolo a lacului ieşi la iveală o a doua peşteră, mai mult o grotă în malul stîncos, iar în intrarea grotei, pe jumătate ascuns în apă se ridică şarpele-zeu. Omul tresări de surpriză şi bucurie, apoi căzu în genunchi, cu gîndul să se prosterne ; dar deodată renunţă.

Nu, *șarpele nu era zeu*. Șarpele ținea capul ușor într-o parte, cu o unduire a gâtului și ochii îi licăreau ca două oglinzi. Șarpele părea grăbit să iasă din grotă și ceva neînțeles îl oprise la jumătatea gestului. Șarpele părea să asculte un vuiet stins sunînd în apă sau în propriul lui trup. Șarpele părea că dorește să spună, să strige o taină în sus, către tavanul, depărtat cît cerul, al peșterii. Șarpele privea un singur punct, unde acum era scitul, privea de fapt prin scit, spre un lucru inexistent în împărăție, un lucru depărtat, depărtat pînă la marginea lumii. *Șarpele nu era decît un om*.

Un om din altă lume, alta decît a pămîntenilor.

De aceea nici nu era șarpe.

Băiatul înțelesese toate acestea într-o singură clipă, atît cît i-a trebuit faciei să pîlpîie și să se stingă. Facla se stinsese în neștire, numai că el văzuse drumul și putea porni într-acolo. Iar atunci băgă de seamă un alt lucru, și anume că lacul era luminat pe dinăuntru în albastrui. Se plecă să privească și întrezări, jos, jos de tot, ca niște păreri, șiruri de linii licăritoare, în toate culorile florilor ; și cum stătea înclinat i se mai păru că deosebește, din adîncimea aceea fără hotar, un susur și un foșnet și un fluierat de mare în furtună. În locul unde șarpele se ridica din lac erau rînduri de pietre străvezii, ca o scară, unde el își sprijinea tot corpul ciudat, tare ciudat alcătuit.

— Ascultă-mă ! șopti proscrisul și ecourile prinseră să alerge, să zboare, să se scufunde în văgăunile stîncilor. Ascultă-mă ! Se spune la noi că ești tare înțelept și prietenos. Sînt un om. Îți cer răspuns la întrebările mele. Numai tu știi aceste răspunsuri.

Marea închisă în lac suspină ca de pe alt tărîm. Ecourile se încurcaseră în văgăuni și plîngeau acolo fără ieșire, în cît se făcea că tot palatul, toată peștera vorbește laolaltă cu scitul.

— Mai întâi vreau să știu ce sînt stelele, și de ce, cînd pleacă toamna cocorii ca șiruri de nori, oamenii sînt cuprinși de tristețe și nu-și află locul. De ce sîntem nevoiți să rănim pămîntul și să ucidem căprioare ca să dobîndim hrană și de aceea sîntem dușmani ai pădurii și-ai cîmpului? Iar dacă ne-a fost hărăzit să fim dușmanii lor, de ce ne e dor de prietenia pădurii și ne sperie marea și ne atrage?

Nu răspundea omul-șarpe. Privea mai departe prin lucruri, la tainele acelea.

— Pe urmă am vrut să te-ntreb pentru ce nu e omul liber să facă toate după inima lui și mereu îl silesc alții să facă ce nu-i e cu voie? Au vrut să mă ucidă că o apărăm pe fata pe care nici nu știu cum o cheamă. Și ea e mîndră acum și mă nesocotește — cu ce i-am greșit? Cine a hotărît să aflăm răul în lume? Ceea ce noi socotim bun și cinstit să se întoarcă împotriva noastră cu silnicie?

Omul-șarpe din nou nu răspunse. Băiatul se apropie să-l atingă și chiar îl atinse. Degetele lui înțîlniră solzi înghețați și tari, un corp înghețat, nemișcător ca piatra. Și pricepu, și i-a venit să plîngă, că omul acela de pe un alt tărîm era mort.

Era cu adevărat mort, de cine știe cînd, dinainte de nașterea sciților. Dar nu putrezise. Să fi fost un miracol că nu putrezise? La atingerea ușoară a băiatului se clătină și el, ochii îi sticliră în licărul lacului și din mîna îi scăpă o piatră rotundă, cu o scoică mare îngropată în ea. Îi scăpă și căzu în apă, lîngă mal. Și piatra susură încet, apoi deodată scoica se luminează și trimise pîlpîiri ca un vîrtej pînă la tavanul cel înalt al peșterii.

Băiatul nu se mai minună.

Găsise răspuns la întrebări și îndoieli. Ei, oamenii, știu încă puțin, prea puțin din ce se petrece în afara lor și într-însii. De aceea lumea le pare așa de tainică și plină de zei ascunși pretutindeni.

Se lăsă în genunchi, scoase piatra din lac, pe urmă își dezbracă veșmîntul, îl muie în apă și înfășură piatra cu dînsul, să-i păstreze lumina.

— Mulțumesc pentru dar, prietene înțelept !

Și porni să caute drum de întoarcere.

Stelele îmbracă în sclipiri bolta nopților pentru om. Unui om îi e hărăzită piatra izvoritoare de raze. Omul e stăpîn peste căprioare și țarină. Și peste zei e stăpîn, altfel nu și-ar avea fiecare seminție zeii săi, după capul și sufletul său.

Dar omul încă nu știe astea toate.

Drumul urca în pantă, pe unde lunecase pintenul cel mare de piatră.

Și fiindcă nu știe, crede că alt om poate fi stăpîn pe viața lui și-i mulțumește că-l lasă să trăiască. Dar gîndurile sclavilor nu le poate împiedica nimeni și soarele ajunge totdeauna și la ei, îi bucură și pe ei verdeața cîmpului. Iar fata încă nu înțelege minunăția asta a lumii, de-aceea sufletul ei e ușor ; și poate nici nu vede în jurul ei, și nu cunoaște mîndria, și nici nu știe că este om.

Se auzi strigăt deasupra capului, în beznă și necunoscut. Era glasul ei în acel strigăt. O luminiță fricoasă scînteia undeva, încotro ar fi fost ieșirea. Stoluri de păsări se desprindeau din glas, dînd ocol peșterii, risipind pene în aer. Băiatul se grăbi, cuprins de neliniște.

Moartea nu ocolește pe nimeni, fiindcă totul are un început și-un sfîrșit, așa cum a avut și omul-șarpe. Să ne grăbim, prieteni, să folosim viața, cu marea și stelele ei, înainte de-a fi, noi singuri, risipiți inconștient în stele și-n mare !

— Aici sînt ! Aici ! nu se mai putu stăpîni băiatul.

Păsările vocilor se întîlniră la mijlocul peșterii și dansară vrăjit, rotindu-se larg, maiestuos în tăriile nevăzute. O, întîlnirile noastre, de fiecare dată altele, cu atingeri ușoare și-nfiorate, cu mișcările cunoscute și privirile dori-

toare, în țăriile de lumini ale-nțelegerii ! „Te-ai gîndit la asta mereu, te-ai gîndit, nu-i așa, ca și mine ?“ „Am venit, iată-mă, am venit !“

Apoi torța speriată lunecă amețitor în josul peretelui, stea căzătoare. Un geamăt izgoni stolurile și trase întunericul peste cîntec.

— Ce te-a adus tocmai acum, fată fără nume ? țipă el, cutremurat de răsuflarea Morții. Ce te mîna către mine, cînd între noi se adîncea încă prăpastia ? Îmi aduceai, ori vrei să-mi ceri un lucru care n-a suferit amîinare ?

Zadarnic îi caută urmele. Pieriseră, odată cu ea, acolo, unde nu se mai află nimic.

Afară, soarele se apropia de scăpătat. Băiatul se așeză în gura peșterii, cu inima numai răni. Pietrele de lîngă el dogoreau ca întotdeauna, iar la poalele stîncilor tălăzuia codrul. Totul fusese un basm despre moarte, despre lumină, despre putere, duioșie și frică, despre ape, păsări și-un om din tărîmuri străine, despre căderi în văgăuni o dată cu pietrele, despre înălțări în razele de vis ale speranței și ale încrederii — un basm, adică, al vieții noastre de fiecare zi. Și băiatul, căruia nu-i mai rămăsese în suflet decît durerea și înțelegerea, o desăvîrșită și-atotcuprinzătoare înțelegere simțea că basmul trebuie să lase o urmă a trecerii lui pe pămînt. Urma aceea are să dăinuie mai mult decît sciții și decît zeii, și oricine a colindat peștera șarpelui, care e peștera înțelepciunii, va ști că urma îi aparține, lui și tuturor oamenilor, pînă soarele va fi să se stingă.

De aceea începu să adune trunchiuri uscate, îngrămădindu-le unele peste altele, atît de multe și atît de sus, încît ai fi jurat că, urcîndu-te pe ele, poți ține în palme cornul lunii. Scăpără apoi și aprinse acel munte, care-și sui flăcările pînă între stele și poate, poate se văzu chiar de pe mare. Iar în mijlocul vîlvătăii aruncă bulgărele de aur ținut în sîn, singura lui avere. Și pînă să se topească au-

rul, începu să modeleze în lut tiparul unei statui de șarpe, cu bot de oaie, plete și urechi omenești și coadă de leu. Îl închipui astfel ca să-l apropie de cunoașterea celorlalți pămînteni, care încă nu aflaseră că șarpele e de fapt tot un om. Dar știa că odată, peste un timp, oamenii își vor da singuri seama de asta. Pentru că ei se caută neconținut unii pe alții și se găsesc neconținut, în tot ce au mai bun și mai omenesc. Și hotărî să se întoarcă în sat, ca să-i dea preotului statuia de aur și piatra fermecată, iar pe urmă să se lase ucis, căci așa cerea rînduiala jocului lor și scrisul nu putea să nu fie cinstit pînă la capăt.

Nu căutați peștera șarpelui, prieteni ! De fapt, șarpele cel înțelept e aici, printre noi. Călătorim zilnic în peșteră și ne întoarcem zilnic, mai înțelepți. Iar dacă n-am ajuns încă să modelăm o statuie, să nu vă temeți ! O vom face și noi, negreșit ! Căci oamenii au toți cîte-o menire pe Pămînt, iar la sfîrșit lasă de fiecare dată o urmă de trecere — cîte o fascinantă și demnă statuie a șarpelui.

Redactor responsabil : HERTA SPUHN
Tehnoredactor : MARIANA PUȘCAȘU

***Dat la cules 29.09.1966. Bun de tipar
04. 01. 1967. Apărut 1967. Comanda nr. 7202.
Tiraj 25 140. Hîrtie scris 1 A 70×100/44,1
700×1000/32. Coli editoriale 13,68. Coli de
tipar 8. A. T. 11 568. C.Z. pentru bibliote-
cile mici 8 R — 94.***

**Tiparul executat sub comanda nr. 60.640
la Combinatul Poligrafic „Casa Științei,
Piața Științei nr. 1, București — Re-
publica Socialistă România**

Apoi ispita îl învinse. Se strecură în baie și răsuci robinetul căzii.

Luminile nu întârziară să-și facă apariția. Lumini de toate culorile, de toate nuanțele, într-o neconținută fugă de-a lungul pereților. Băiatul încetase de mult să mai creadă în minuni. Își dădea seama cu toată precizia gândirii lui științifice că are în fața ochilor un aparat. Construit de cine și când? Păruș afirmase că el ar proveni de la un latin. Și tata a spus același lucru, arătându-i textul găsit la Hîrșova. ....*dracō serpens post amphora abditus erit*". Ce șarpe? Cum adică „după amfore”? Marcus Claudius, ce taină ascund cuvintele acestor cifrate? Cine, acum 2000 de ani, a putut realiza capodopera tehnică dinăuntrul pietrei?

